
Innst. O. nr. 42

(2007-2008)

**Innstilling til Odelstinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen**

Ot.prp. nr. 75 (2006-2007)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)

Innhold

	Side		Side
1. Bakgrunnen for forslaget	5	4.1.9 Absolutt vern mot utsendelse	17
1.1 Sammendrag	5	4.1.10 Kollektiv beskyttelse	18
1.1.1 Utlendingslovutvalget	5	4.1.11 Overføringsflyktninger	18
1.1.2 Direktiv 2004/38/EF av 29. april 2004 .	5	4.2 Komiteens merknader	18
1.1.3 Migrasjonstall	5	5. Saksbehandlingen i asylsaker	22
1.2 Komiteens merknader	6	5.1 Sammendrag	22
2. Enkelte generelle hovedspørsmål	7	5.1.1 Generelt om asylsøkerprosessen	22
2.1 Sammendrag	7	5.1.2 Om når utlendingen kan henvises til å	
2.1.1 Lovens formål	7	søke beskyttelse i et annet land	22
2.1.2 Forholdet mellom lovregulering og		5.1.3 Adgangen til å stille saksbehandlingen	
forskriftsregulering	7	i bero	23
2.1.3 En eller flere lover	8	5.2 Komiteens merknader	23
2.1.4 Forholdet mellom norsk rett og		6. Oppholdstillatelse på grunn av	
folkeretten	8	sterke menneskelige hensyn	24
2.1.5 Hovedsystematikken i tillatelses-		6.1 Sammendrag	24
systemet	8	6.2 Komiteens merknader	25
2.1.6 Tvil om identitet	8	7. Arbeidsinnvandring	29
2.1.7 Hensynet til barnets beste og forholdet		7.1 Sammendrag	29
til barnekonvensjonen	8	7.2 Komiteens merknader	30
2.2 Komiteens merknader	8	8. Familieinnvandring	33
3. Allmenne regler	11	8.1 Sammendrag	33
3.1 Sammendrag	11	8.1.1 Generelt	33
3.1.1 Lovens saklige og stedlige virkeområde		8.1.2 Oppholdstillatelse for ektefeller	33
og personkretsen	11	8.1.3 Tiltak mot tvangsekteskap	34
3.1.2 Fremsettelse av søknad	11	8.1.4 Opphold for å inngå ekteskap	34
3.1.3 Oppholdstillatelsers innhold og		8.1.5 Forslag i Dokument nr. 8:85	
varighet	11	(2005-2006) om innføring av	
3.1.4 Fornyelse av oppholdstillatelser	11	kjærestevisum for utenlandske	
3.1.5 Underholds krav	11	statsborgere med norsk kjæreste	34
3.1.6 Vandelskrav	12	8.1.6 Samboer	34
3.2 Komiteens merknader	12	8.1.7 Barn og foreldre	34
4. Vilkårene for beskyttelse	15	8.1.8 Familiegjenforening i andre tilfeller	35
4.1 Sammendrag	15	8.1.9 Familieinnvandring i strid med	
4.1.1 Om hovedstrukturen for beskyttelses-		forutsetningene for referansepersonens	
bestemmelsene	15	tillatelse - unntak fra retten	35
4.1.2 Flyktningbegrepet i flyktning-		8.1.10 Opphold på nytt grunnlag	35
konvensjonen	16	8.1.11 Fornyelse av tillatelse ved opphør av	
4.1.3 Rett til flyktningstatus for andre enn		samlivet på grunn av referanse-	
konvensjonsflyktninger	16	personens død	36
4.1.4 Internflukt	16	8.1.12 Fornyelse av tillatelse som følge av	
4.1.5 Sur place	16	urimelige vanskeligheter i hjemlandet	
4.1.6 Familiemedlemmer	17	og ved tvangsekteskap	36
4.1.7 Opphør av flyktningstatus	17	8.2 Komiteens merknader	36
4.1.8 Eksklusjon fra flyktningstatus	17		

9.	Oppholdstillatelse for studier og for vitenskapelig, religiøs eller kulturelt formål o.a.	40	16.1.3	Utlendingens ansvar for utgifter. Transportøransvaret	54
9.1	Sammendrag	40	16.1.4	Rettshjelp	54
9.2	Komiteens merknader	40	16.2	Komiteens merknader	54
10.	Permanent oppholdstillatelse	41	17.	Saker som berører grunnleggende nasjonale interesser og utenrikspolitiske hensyn mv.	55
10.1	Sammendrag	41	17.1	Sammendrag	55
10.2	Komiteens merknader	41	17.2	Komiteens merknader	56
11.	Visum	42	18.	Straff og andre sanksjoner	57
11.1	Sammendrag	42	18.1	Sammendrag	57
11.2	Komiteens merknader	42	18.2	Komiteens merknader	57
12.	Inn- og utreisekontroll og alminnelig utlendingskontroll	43	19.	Om behovet for endring i annen lovgivning	58
12.1	Sammendrag	43	19.1	Sammendrag	58
12.2	Komiteens merknader	44	19.2	Komiteens merknader	58
13.	Bortvisning	45	20.	Økonomiske og administrative konsekvenser	58
13.1	Sammendrag	45	20.1	Sammendrag	58
13.2	Komiteens merknader	46	20.2	Komiteens merknader	58
14.	Utvisning	46	21.	Fremskrittspartiets lovforslag	59
14.1	Sammendrag	46	22.	Forslag fra mindretall	82
14.2	Komiteens merknader	47	23.	Komiteens tilråding	107
15.	Organiseringen av utlendingsmyndighetene, styringsforholdene og saksbehandlingen i Utlendingsnemnda	49	Vedlegg:		
15.1	Sammendrag	49	Brev fra arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 14. mars 2008		132
15.2	Komiteens merknader	50			
16.	Saksbehandlingsregler, rettshjelp mv.	52			
16.1	Sammendrag	52			
16.1.1	Saksbehandlingsregler	52			
16.1.2	Identifisering av utlending og iverksettelse av vedtak	53			

Innst. O. nr. 42

(2007-2008)

Innstilling til Odelstinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Ot.prp. nr. 75 (2006-2007)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)

Til Odelstinget

1. BAKGRUNNEN FOR FORSLAGET

1.1 Sammendrag

1.1.1 Utlendingslovutvalget

Lovutvalget for ny utlendingslov (Utlendingslovutvalget) ble oppnevnt ved kongelig resolusjon av 14. desember 2001 og fikk i oppdrag å utrede og utarbeide forslag til ny utlendingslov. Utvalget la fram sin utredning 2004:20 Ny utlendingslov 19. oktober 2004.

Kommunal- og regionaldepartementet sendte 23. desember 2004 NOU 2004:20 på høring til en rekke adressater. Høringsfristen ble satt til 1. juli 2005. For enkelte forslag som det var ønskelig å vurdere for gjennomføring i gjeldende lov, ble høringsfristen satt til 1. april 2005.

Som oppfølging av de forslagene som hadde høringsfrist 1. april 2005, fremmet departementet forslag til endring i gjeldende utlendingslov gjennom Ot.prp. nr. 19 (2005-2006), jf. Ot.prp. nr. 109 (2004-2005). Lovforslagene ble vedtatt av Stortinget, og de tiltakene som ikke trenger utfyllende forskriftsregler, trådte i kraft 1. februar 2006. Lovreglene om vandelskontroll og ny intervjuordning trer ikke i kraft før departementet har tilpassede forskriftsregler klare.

Når det gjelder forslagene i utvalgets lovutkast §§ 97 og 98 om egne hjemler for DNA-testing og aldersundersøkelse, er også disse gjennomført i gjeldende lov, jf. Ot.prp. nr. 17 (2006-2007), Innst. O. nr. 44 (2006-2007) og gjeldende utlendingslov §§ 37 f

og 37 g (trer i kraft fra 1. juli 2007). Det vises til departementets lovforslag §§ 87 og 88.

Ved høringsbrev av 12. oktober 2006 sendte departementet forslag til tiltak mot tvangsekteskap på høring.

1.1.2 Direktiv 2004/38/EF av 29. april 2004

Som deltaker i EØS-samarbeidet plikter Norge å tilpasse nasjonal rett til reglene for EUs indre marked. Den 29. april 2004 ble det vedtatt et nytt direktiv om unionsborgere og deres familiemedlemmers rett til å ferdes og oppholde seg fritt på medlemsstatenes område. Forslaget erstatter de nåværende rettsakter om fri bevegelighet av personer.

Spørsmålet om hvordan det nye direktivet skal tilpasses EØS-avtalen, har over noe tid vært gjenstand for behandling i EØS-komiteen. Det er besluttet at det skal fremmes en egen odelstingsproposisjon om særlige regler for utlendinger som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen, etter at dette spørsmålet er avklart. Departementets lovforslag kapittel 13 står derfor åpent.

1.1.3 Migrasjonstill

I proposisjonen er det redegjort for sentrale trekk ved den nasjonale rettsutviklingen på utlendingsfeltet fra 1860 fram til i dag.

Videre gis det en oversikt over migrasjonsbildet.

I 2006 var nettoinnvandringen av utenlandske borgere nærmere 25 000, flest fra Polen (6 800 mot 2 900 året før). Det ble innvilget ca. 100 000 visum, 98 prosent på utenriksstasjoner.

Totalt ble det gitt 14 000 nye tillatelser til familieinnvandring, en liten økning fra 2005. Det var flest fra Polen (1 700), Thailand (950), Somalia (900), Tyskland (770) og Irak (630). Økningen var størst fra Polen, over en fordobling fra 2005. Rundt 35 prosent av de som fikk opphold var familiemedlemmer til

norsk eller nordisk statsborger. Noen av disse har selv innvandrerbakgrunn. 43 prosent av familieinnvandringstillatelsene ble gitt til barn under 18 år. 77 prosent av tillatelsene til personer over 18 år gjaldt kvinner.

I overkant av 5 300 personer søkte om asyl i Norge i 2006, om lag det samme antallet som i 2005. Av asylsøkere som fikk sakene realitetsbehandlet av UDI, fikk 57 prosent opphold. Det er 12 prosentpoeng flere enn i 2005, og en økning på 16 prosentpoeng fra 2004.

I 2006 fikk 2 200 personer innvilget en tillatelse som gir grunnlag for permanent opphold etter å ha søkt asyl. Av disse ble rundt 460 personer innvilget asylstatus av UDI, ca. 600 fikk beskyttelse av andre flyktninglignende grunner, og ca. 620 personer fikk av UDI opphold på humanitært grunnlag. 520 fikk avslag i UDI omgjort av UNE. Etter samarbeid med FN's Høykommissær for flyktninger fikk nærmere 1 000 overføringsflyktninger opphold i Norge i 2006.

I 2006 ble det gitt nesten 55 000 arbeidstillatelser til personer fra de nye EØS-landene. Det er en økning på hele 17 700 (47 prosent) fra 2005. Antall som fikk arbeidstillatelse som faglærte økte fra i overkant av 1 200 i 2005 til 2 000 i 2006. Økningen var spesielt markert for indiske borgere, en tidobling på to år.

UDI innvilget nærmere 6 800 nye utdanningstillatelser i 2006, 700 flere enn i 2005.

Ved inngangen til 2007 var det vel 415 000 personer med innvandrerbakgrunn i Norge. De utgjorde nesten ni prosent av hele befolkningen. 341 800 av disse var innvandrere, mens 73 500 var barn av to innvandrere, også kalt etterkommere. Det var flest med bakgrunn fra Pakistan, Sverige, Irak, Somalia, Danmark og Polen.

1.2 Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Tore Hagebakken, Saera Khan, Inger Løite, Tom Strømstad Olsen og Arild Stokkan-Grande, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen, Åge Starheim og Ib Thomsen, fra Høyre, Kari Lise Holmberg og Bent Høie, fra Sosialistisk Venstreparti, Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Bjørg Tørresdal, fra Senterpartiet, Trygve Slagsvold Vedum, og fra Venstre, Vera Lysklætt, viser til at lovutvalget for ny utlendingslov (Utlendingslovutvalget) la fram sin utredning NOU 2004:20 Ny utlendingslov 19. oktober 2004, og at utredningen har vært på en omfattende høring.

Komiteen viser til at det den 29. april 2004 ble vedtatt et nytt direktiv om unionsborgere og deres familiemedlemmers rett til å ferdes og oppholde seg

fritt på medlemsstatenes område. Forslaget erstatter de nåværende rettsakter om fri bevegelighet av personer. Komiteen er gjort kjent med at spørsmålet om hvordan det nye direktivet skal tilpasses EØS-avtalen over noe tid har vært gjenstand for behandling i EØS-komiteen. Komiteen viser til behandlingen av St.prp. nr. 42 (2007-2008) og imøteser en odelsingsproposisjon med forslag til kapittel 13 i ny utlendingslov.

Komiteen viser til brev av 14. mars 2008 fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden om enkelte korrekturfeil i lovforslaget, som komiteen henstilles om å rette opp. Brevet er inntatt som vedlegg til innstillingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, merker seg at nettoinnvandringen av utenlandske borgere i 2006 var nærmere 25 000. Det ble innvilget ca. 100 000 visum, 98 prosent på utenriksstasjoner. Flertallet merker seg at det har vært en liten økning fra 2005 for tillatelser til familieinnvandring, økningen var størst fra Polen, over en fordobling fra 2005. Flertallet merker seg videre at rundt 35 prosent av de som fikk opphold var familiemedlemmer til norsk og nordisk statsborger. Noen av disse har selv innvandrerbakgrunn.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at antallet innvandrere i Norge har økt dramatisk siden 1960-tallet, først og fremst på grunn av en naiv innvandringspolitikk som verken er bærekraftig eller tjener norske interesser. Disse medlemmer viser til at vi har økende integreringsutfordringer knyttet til store ikke-vestlige minoriteter, for eksempel i Oslo der minoritetslever nå er i flertall på 48 av 138 grunnskoler. Disse medlemmer vil videre vise til at det ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB) kan være 2 millioner innvandrere i Norge i 2060, og disse medlemmer mener dette er urovekkende med tanke på at integreringsprosessen så langt ikke har lyktes blant flere av de største minoritetene.

Disse medlemmer mener at familieinnvandringspolitikken er den mest feilslåtte delen av norsk innvandringspolitikk, først og fremst fordi den legger til rette for tvangsekteskap og en stadig økende tilstrømning fra grupper som er vanskelige å integrere. Det er etter disse medlemmers mening umulig å lykkes med integrering når 3 av 4 andregenerasjonsinnvandrere fra visse land importerer ektefeller fra utlandet. Disse medlemmer foreslår derfor en total omlegging av norsk familieinnvandringspolitikk, med 24-årsgrense for å hente ektefelle fra ut-

landet, forbud mot ekteskap mellom søskenbarn, tilknytningskrav samt språk- og kunnskapstester. Utfordringene knyttet til familieinnvandring er etter disse medlemmers mening ikke like store for alle innvandringsgrupper. Disse medlemmer mener derfor at det er uproblematisk å gi unntak fra skjerpede krav til personer fra deler av verden der dette erfaringsmessig ikke vil være i strid med integreringspolitiske hensyn. Dette gjelder for eksempel EØS, USA, Canada, Japan, Singapore, Australia og New Zealand.

Disse medlemmer mener dagens asylpolitikk først og fremst gir lykkejegere, og ikke dem asylordningen opprinnelig var ment å beskytte. Derfor mener disse medlemmer at norsk asyl- og flyktningpolitikk må legges om, slik at bare det svært lille mindretallet av asylsøkere som er reelt forfulgte og har et beskyttelsesbehov får bli i Norge. ID-løse asylsøkere, asylsøkere som vurderes å utgjøre en sikkerhetsrisiko, samt asylsøkere som har fått avslag på sine asylsøknader skal holdes i lukkede mottak. Disse medlemmer vil at ordningen med kollektiv beskyttelse bare skal gjelde massefluktsituasjoner i Norges nærrområder, fordi mennesker primært må hjelpes der de er.

Disse medlemmer er i hovedsak tilfreds med dagens ordninger overfor arbeidsinnvandrere, men mener at saksbehandlingen kan strømlinjeformes. Norge har for øvrig allerede en stor arbeidskraftsreserve innen offentlig sektor, blant trygdede og blant personell i brøkdelsstillinger. I tillegg gir EØS-avtalen gode muligheter til å rekruttere blant EUs 500 millioner innbyggere, mens ekspertkvoten gir gode muligheter til å rekruttere høykompetent arbeidskraft fra hele verden.

Disse medlemmer vil påpeke at mange innvandringsgrupper utgjør en betydelig kostnad for det norske samfunnet, derfor har blant annet NHO advart mot ukritisk arbeidsinnvandring av ukvalifisert arbeidskraft. Næringslivets behov for spisskompetanse som ikke er lett tilgjengelig i Norge eller EØS-området må likevel ivaretas på en fleksibel måte. Målrettede løsninger for å skaffe næringslivet tilstrekkelig med kompetent arbeidskraft må kontinuerlig vurderes i takt med næringslivets endrede behov.

Disse medlemmer viser til at den ikke-vestlige innvandring til Norge og Europa ikke har vært uproblematisk, og at utfordringene ikke ser ut til å avta over tid. Det er etter disse medlemmers mening problematisk at 55 prosent av sosialhjelpen i Oslo går til innvandrere, at 53 prosent av alle somaliere i Oslo får inntekten sin fra sosialkontorene, at andelen med ikke-vestlig bakgrunn som er kontantstøttemottakere er nesten 80 prosent, og at ikke-vestlige innvandrere er ekstremt overrepresentert på voldtektsstatistikken. Disse medlemmer ønsker

derfor en helt ny integreringspolitikk parallelt med ny utlendingslov der innvandrere i langt større grad ansvarliggjøres for egen integrering.

Disse medlemmer fremmer i denne innstillingen et komplett forslag til ny norsk utlendingslov, jf. innstillingens kapittel 21. Dette forslaget til ny lov bygger direkte på rapporten fra Fremskrittspartiets utredning "Storingsgruppens innvandrings- og integreringsutvalg, Rapport - Juni 2007".

2. ENKELTE GENERELLE HOVED-SPØRSMÅL

2.1 Sammendrag

2.1.1 Lovens formål

Departementet er enig med flertallet av de høringsinstansene som har uttalt seg, om at loven bør ha en formålsbestemmelse som angir lovens viktigste formål, jf. departementets lovforslag § 1. Dagens formålsbestemmelse danner etter departementets vurdering et godt utgangspunkt, og den foreslås videreført med enkelte justeringer. Formålsbestemmelsen viser derfor fortsatt til at loven skal gi grunnlag for kontroll med inn- og utreise og med utlendingers opphold i riket, i samsvar med norsk innvandringspolitikk og internasjonale forpliktelser. Henvisningen til internasjonale forpliktelser er ny. Nytt er også at det fastsettes at loven skal legge til rette for lovlig bevegelse over landegrensene.

2.1.2 Forholdet mellom lovregulering og forskriftsregulering

Gjeldende utlendingslov er en fullmaktslov som overlater til Regjeringen å styre innvandringspolitikken gjennom forskriftsverket. Som et resultat av dette har utlendingsforskriften blitt meget omfattende og til dels svært kasuistisk utformet.

Departementet støtter utvalgets synspunkt om at langt flere prinsippsspørsmål bør reguleres i loven fremfor i forskriften.

I mosetning til utvalgets forslag, beholdes bestemmelsen om at Stortinget skal godkjenne hovedprinsippene for innvandringen, for at det ikke skal oppstå tvil om at Stortinget beholder innflytelsen over innvandringsreguleringen, jf. departementets lovforslag § 75 første ledd. Departementet har for øvrig ikke foreslått en like vid hjemmel for forskriftsregulering som det man har i dag i utlendingsloven § 5 tredje ledd, men har i stedet utformet forslag til en hjemmel om at det kan gis adgang til oppholdstillatelse i forskriften så langt dette ikke berører hovedprinsippene for innvandringen, jf. lovforslaget § 26 første ledd første punktum.

2.1.3 *En eller flere lover*

Departementet slutter seg til utvalgets vurdering av at man ut fra alminnelige lovgivningstekniske prinsipper bør bevare ordningen med én lov på utlendingsrettens område.

2.1.4 *Forholdet mellom norsk rett og folkeretten*

Det videreføres en bestemmelse om at loven skal anvendes i samsvar med internasjonale regler som Norge er bundet av, når disse har til formål å styrke individets stilling, jf. lovforslaget § 3. Det har også vært et hovedformål for departementet i lovarbeidet å synliggjøre de folkerettslige forpliktelsene på en bedre måte enn i dag.

2.1.5 *Hovedsystematikken i tillatelsessystemet*

I likhet med utvalget, foreslår departementet å innføre et forenklet tillatelsessystem med én type tillatelse; oppholdstillatelse. Oppholdstillatelsen medfører i henhold til forslaget en rett til å søke og ta arbeid. Dersom det skal gjelde en begrensning i denne retten, f.eks. når det gjelder utdanning, bør dette være særskilt hjemlet og fremgå uttrykkelig av den enkelte tillatelse.

2.1.6 *Tvil om identitet*

En vesentlig problematikk på utlendingsfeltet er knyttet til at mange som søker om en tillatelse, ikke kan fremlegge pass eller andre dokumenter som bekrefter at den identiteten som oppgis, er korrekt. Personer som søker asyl fremlegger sjelden gyldige reisedokumenter. Utvalget foreslo ingen nye regler for håndtering av saker om identitetstvil. Det understrekes i proposisjonen at den klare hovedregelen må være at utlendinger som søker om opphold i Norge, skal dokumentere sin identitet ved å fremlegge gyldig pass. Det er som utgangspunkt bare i saker hvor det ikke er mulig å fremskaffe pass, at det er aktuelt å gjøre unntak.

I saker hvor det ikke er mulig for utlendingen å dokumentere sin identitet, må det på samme måte som i dag foretas en helhetsvurdering. Hvor stor grad av tvil om identiteten det kan være aktuelt å akseptere i de sakene hvor det ikke er mulig å fremskaffe tilfredsstillende dokumentasjon, må også vurderes i forhold til hva slags type sak det gjelder.

I asylsaker kan det være en vanskelig bevisproblematikk, og det må tas hensyn til et prinsipp om at reell tvil om beskyttelsesbehov bør komme søkeren til gode. Dette kan også ha betydning for hvor strenge krav det kan stilles til dokumentasjon eller sannsynliggjøring av identitet.

Departementet foreslår en særskilt hjemmel for å innvilge begrensede tillatelser som ikke danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse i de tilfel-

ler hvor man ut fra en konkret vurdering velger å gi rett til opphold selv om det er sterk tvil om identiteten. Det er imidlertid ikke ønskelig med en omfattende bruk av slike begrensede tillatelser. I saker om oppholdstillatelse på humanitært grunnlag, bør en slik adgang fremgå uttrykkelig av loven. Det vises til lovforslaget § 38 femte ledd.

2.1.7 *Hensynet til barnets beste og forholdet til barnekonvensjonen*

FN-konvensjonen om barnets rettigheter (barnekonvensjonen) er inkorporert i norsk rett og omfatter alle barn som oppholder seg her i landet.

Departementet foreslår særskilte bestemmelser for å styrke og sikre barns rettsposisjon flere steder i loven. Gjennom departementets merknader i proposisjonen er det også flere steder gitt føringer som skal ivareta hensynet til barnets beste mv. i praksis. I kapittel 3.7 i proposisjonen gis det en oversikt over hvor i proposisjonen og lovforslaget man finner de mest sentrale tiltakene som er foreslått for å ivareta hensynet til barn i utlendingssaker. Sentrale lovbestemmelser er blant annet §§ 10, 28 tredje ledd, 38, 43, 44 og 45.

2.2 *Komiteens merknader*

Komiteen ser det som viktig å bevare ordningen med én lov på utlendingsrettens område.

Komiteen vil fremheve at Stortinget skal godkjenne hovedprinsippene for innvandringen for at det ikke skal oppstå tvil om at Stortinget beholder innflytelsen over innvandringsreguleringen.

Komiteen har merket seg at gjeldende utlendingslov er en fullmaktslov som overlater til Regjeringen å styre innvandringspolitikken gjennom forskriftsverket. Komiteen mener det er positivt at flere prinsippspørsmål reguleres i loven fremfor i forskrift. Dette innebærer at lovgiver får større innflytelse på utlendingsfeltet. Komiteen vil understreke at det er behov for at rettsgrunnlaget tydeliggjøres dersom rettssikkerheten til det enkelte individ skal ivaretas på en tilfredsstillende måte.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil også understreke at endret praksis må komme som følge av endret forskrift, og ikke gjennom uformell kontakt mellom de ulike instansene i utlendingsforvaltningen.

Komiteen understreker at loven bør ha en formålsbestemmelse som angir lovens viktigste formål.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti,

Senterpartiet og Venstre, viser til at dagens formålsbestemmelse foreslås videreført med enkelte justeringer. Flertallet fremhever at loven skal gi grunnlag for kontroll med inn- og utreise og med utlendingers opphold i riket, i samsvar med norsk innvandringspolitikk og internasjonale forpliktelser. Henvisningen til internasjonale forpliktelser er ny. Flertallet merker seg at det også er nytt at det fastsettes at loven skal legge til rette for lovlig bevegelse over landegrensene.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet mener at vi i Norge er nødt til å begrense tilstrømningen for å muliggjøre en sunn integreringsprosess, og at ett av utlendingslovens hovedformål bør være å begrense tilstrømningen av utlendinger innenfor rammene av internasjonale forpliktelser Norge har påtatt seg.

Disse medlemmer ønsker å gi innvandringspolitiske hensyn høy prioritet, blant annet ved at innvandringspolitiske hensyn i en del tilfeller må gå foran retten til lovlig bevegelse over grensene. Disse medlemmer fremmer derfor forslag om en annen § 1 i utlendingsloven enn Regjeringen, der det presiseres at innvandringspolitiske hensyn ivaretas og at restriktiv fortolkning av alminnelig folkerett og internasjonale konvensjoner skal legges til grunn. Disse medlemmer mener dessuten at utlendingsloven må sikre grunnleggende nasjonale interesser.

Disse medlemmer viser til at Norge gjennom EØS-avtalen er knyttet til EUs indre marked, og derved også prinsippet om fri flyt for varer, tjenester, personer og kapital. Disse medlemmer påpeker at dette har store implikasjoner for norsk innvandringspolitikk, og mener at utlendingsloven skal anvendes i samsvar med EØS-reglene, EFTA-reglene og/eller nordiske konvensjoner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, merker seg at det i proposisjonen er forslag til en generell hjemmel i forskriften om at det kan gis adgang til oppholdstillatelse så langt dette ikke berører hovedprinsippene for innvandringen.

Flertallet støtter innføringen av et forenklet tillatelsessystem med én type tillatelse; oppholdstillatelse. Oppholdstillatelsen medfører i henhold til forslaget en rett til å søke og ta arbeid.

Flertallet er kjent med at personer som søker asyl sjelden fremlegger gyldige reisedokumenter. Den klare hovedregelen må være at utlendinger som søker om opphold i Norge, skal dokumentere sin identitet ved å fremlegge gyldig pass. I saker hvor det

ikke er mulig for utlendingen å dokumentere sin identitet, må det på samme måte som i dag foretas en helhetsvurdering. Flertallet understreker at det må tas hensyn til at reell tvil om beskyttelsesbehov kommer søkeren til gode.

Flertallet merker seg at departementet foreslår en særskilt hjemmel for å innvilge begrensede tillatelser som ikke danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse i de tilfeller hvor man ut fra en konkret vurdering velger å gi rett til opphold selv om det er sterk tvil om identitet. Det presiseres at slike begrensede tillatelser ikke skal brukes mye.

Flertallet viser til at det pr. i dag utføres alderstest dersom det er usikkerhet rundt om asylsøkerer som oppgir at de er mindreårige, faktisk er det. Flertallet er godt orientert om utfordringene i forhold til metoder for aldersfastsettelse. Flertallet vil presisere at enhver aldersvurdering skal gjøres med de til enhver tid beste metoder på feltet. Videre understrekes det at tvil skal komme søkeren til gode. Med de usikkerheter som pr. i dag foreligger i forhold til bruk av alderstester, må det vises varsomhet med å tillegge disse avgjørende vekt.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet mener at dagens problematikk knyttet til identitetstvil og manglende reisedokumenter først og fremst skyldes uheldige incentiver, fordi asylsøkere i det norske systemet ikke nødvendigvis er tjent med å samarbeide med norske myndigheter om å oppklare egen identitet. Disse medlemmer mener at dagens praktisering av oppholdstillatelse på bakgrunn av såkalt sterke menneskelige hensyn eller tilknytning til riket er ekstra uheldig, fordi asylsøkere som har trenert sakene sine i årevis ved å ikke oppklare egen identitet belønnes med opphold når de har opparbeidet seg en viss botid. Disse medlemmer mener at ID-løse asylsøkere, asylsøkere som vurderes å utgjøre en sikkerhetsrisiko, samt asylsøkere som har fått avslag på sine asylsøknader skal holdes i lukkede mottak. Disse medlemmer ønsker dessuten ustrakt bruk av DNA- og alderstesting, og også mulighet for retur til opprinnelsesland, eller et annet land i den regionen utlendingen antas å ha kulturell tilknytning til, i saker der utlending nekter å samarbeide med norske myndigheter om å avklare identitet.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til forslag om DNA-testing og aldersundersøkelse under pkt. 16.2 nedenfor.

Komiteen vil understreke at FNs konvensjon om barns rettigheter (barnekonvensjonen) er inkorporert i norsk rett gjennom menneskerettighetsloven med forrang. Konvensjonen gir rettigheter til alle barn som oppholder seg her i landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre vil understreke at det er en sentral og viktig endring at barnas særlige behov og rettigheter synliggjøres i ny utlendingslov i langt større grad enn i dagens utlendingslovgivning.

Flertallet vil fremheve at enkelte regelforslag innebærer at hensynet til barnets beste blir understreket som et grunnleggende hensyn, og at det blir samsvarende mellom FNs barnekonvensjon og utlendingsforvaltningen.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, påpeker at bestemmelsene også innebærer et krav til at forvaltningen foretar grundige vurderinger av alle sider ved barnets situasjon som kan ha betydning for saken, og at vurderingene fremkommer tydelig av vedtakene. Dette flertallet vil fremheve at det er særlig viktig at vedtakene synliggjør hvilke vurderinger som har vært foretatt i forhold til barns rettigheter, herunder barnets beste etter barnekonvensjonen artikkel 3, og hvordan hensynet til barnet er vurdert i forhold til eventuelle motstridende hensyn.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at barns rettigheter synliggjøres på en bedre måte i det nye lovforslaget. Disse medlemmer er glade for denne endringen, men er bekymret for at disse endringene ikke vil ha betydning i praksis. Disse medlemmer ønsker en mer forpliktende lovtekst om hva som skal til for at barnets beste skal vike for innvandringsregulerende hensyn i det enkelte tilfellet. Det er disse medlemmers syn at den tydeliggjøring som gjøres i lovteksten ikke bare bør "kunne ha betydning" på praksis, men at endringen faktisk fører til at utlendingsmyndighetene tar mer hensyn til hva som er barnets beste. Disse medlemmer viser for øvrig til merknadene under punkt 6 om oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil understreke viktigheten av å se innvandrings- og integreringspolitikken i sammenheng. Manglende resultater og uløste problemer på integreringsfeltet over lang tid, kan etter disse medlemmers syn vanskelig forklares dersom man ser bort fra kulturell bakgrunn som en viktig forklaringskomponent. Erfaringsmessig eksisterer det en åpenbar sammenheng mellom opprinnelsesland og hvor lett man som innvandrer lar seg integrere i samfunnet. Dette underbygges av en rekke undersøkelser

hvor viktige indikasjonsparemetere som arbeidsdeltakelse, mottak av offentlige ytelser, kriminalitet og lignende korreleres med opprinnelsesland og kulturell bakgrunn.

Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til at sysselsettingsgraden hos somaliere, irakere og afghanere i alderen 15-74 år ifølge SSB er på henholdsvis 31,7 pst., 41,3 pst. og 41,7 pst., mens tilsvarende tall for innvandrere fra Chile, Sri Lanka og Filippinene er på henholdsvis 68,1 pst., 66,1 pst. og 65 pst. Ifølge professor i samfunnsøkonomi Kjetil Storsletten er innvandreneres bidrag til norsk økonomi negativt når sysselsettingen ligger under 60-70 pst. Samtlige innvandregrupper som utmerker seg negativt i SSBs registerbaserte sysselsettingsstatistikk har opprinnelse fra land med islamsk kulturbakgrunn.

Disse medlemmer vil vise til rapporten "Voldtekt i Oslo 2004" som tilsynelatende viser en helt ekstrem overrepresentasjon av ikke-vestlige voldtektsmenn blant anmeldte overgripere. Hvis man ser nærmere på tallene er imidlertid enkelte grupper som irakere og somaliere svært overrepresentert. Mens for eksempel irakere stod for 8 pst. av alle voldtekter, utgjorde de den gang bare 0,9 pst. av byens innbyggere. Antall voldtekter i byen økte for øvrig med ca. 50 pst. fra 1994 til 2004. Disse medlemmer registrerer at de samme gruppene i stor grad er overrepresentert på krisesentre for kvinner, og ved bruk av barnevernstjenester.

Etter disse medlemmers syn fremstår det klart at innvandrere fra land som tilhører den islamske kulturkrets er blant de innvandrenerne som er vanskeligst å integrere i Norge, som i Europa for øvrig. Dette er et forhold man er nødt til å forholde seg til dersom Norge skal lykkes i integreringsarbeidet, noe som naturligvis også må få konsekvenser for norsk innvandringspolitikk.

På denne bakgrunn ser disse medlemmer et klart behov for å føre en differensiert innvandringspolitikk ut fra opprinnelsesland og de integreringsutfordringer innvandrere fra det aktuelle landet erfaringsmessig representerer. Disse medlemmer ønsker i den forbindelse å innføre prinsippet om "integreringspolitiske hensyn" i utlendingslovgivningen, som stiller krav til at dersom borgere fra et land vurderes unntatt fra deler av bestemmelsene i utlendingsloven, etter nærmere anføringer, må det foreligge stor grad av sannsynlighet for at disse vil være lett integrerbare i Norge. Slike unntak fra hovedregelen skal fastsettes ved forskrift, vurderinger som ligger til grunn skal baseres på empiriske data.

Disse medlemmer oppfatter begrepet "ikke-vestlig innvandrer" som en svært upresis definisjon av en gruppe som er meget sammensatt og lite homogen. Mens for eksempel søramerikanere og østasiater oppleves som lett integrerbare, er erfaringene med

innvandrere fra land som Somalia og Irak en ganske annen. Årsaken til at man likevel har valgt å benytte et slikt svært unøyaktig begrep, handler mest om politisk korrekthet og misforståtte forsøk på å ikke stigmatisere enkeltgrupper - mens man i praksis bidrar til å stigmatisere en langt større gruppe. Etter disse medlemmers syn må den tiden være forbi hvor man overser integreringsproblematikken som er knyttet til innvandrere fra den islamske kulturkrets.

3. ALLMENNE REGLER

3.1 Sammendrag

3.1.1 *Lovens saklige og stedlige virkeområde og personkretsen*

Gjeldende bestemmelser om lovens saklige og geografiske virkeområde og om hvilken personkrets loven gjelder for, foreslås videreført uten vesentlige endringer.

Bestemmelser om lovens saklige og stedlige virkeområde framgår av lovforslagets §§ 5 og 6, hvor det også er hjemmel til å fastsette unntak fra loven ved forskrift.

3.1.2 *Fremsettelse av søknad*

Departementet støtter utvalgets forslag om å videreføre hovedregelen om at første gangs oppholdstillatelse skal være gitt før innreise i riket, jf. departementets lovforslag § 56 første ledd. Departementet mener som utvalget at den nærmere detaljreguleringen bør finne sted i forskriften. Utlendinger som ankommer Norge på alminnelig turistvisum, har ikke lenger rett til å fremme søknaden om familiegjenforening fra riket. Hvorvidt nevnte forskriftsendring bør videreføres slik den er i dag, vil departementet vurdere i forbindelse med utarbeidelse av nye forskriftsbestemmelser. En bestemmelse om at utlendingsmyndighetene kan gjøre unntak i enkelttilfeller hvor "sterke rimelighetsgrunner" tilsier det, nedfelles imidlertid direkte i loven, jf. lovforslaget § 56 tredje ledd.

Departementet er enig med utvalget i at ordningen med foreløpig tillatelse (oppholdstillatelse under søknadsbehandlingen) bør videreføres og at bestemmelsen om dette bør komme til uttrykk i loven fremfor i forskriften, se lovforslaget § 57. Det foreslås at forvaltningslovens regler om enkeltvedtak ikke kommer til anvendelse ved behandlingen av søknader om foreløpig tillatelse.

Departementet er enig med utvalget og høringsinstansene i at det bør fremgå tydelig av loven at man har rett til å fremme søknad om beskyttelse i riket eller på norsk grense, jf. lovforslaget § 56 annet ledd.

3.1.3 *Oppholdstillatelsers innhold og varighet*

Departementet finner ingen grunn til å foreslå vesentlige endringer i bestemmelsene om oppholdstillatelsens innhold og varighet, jf. departementets lovforslag § 60. Førstegangstillatelse skal normalt gis varighet mellom ett og tre år, og den nærmere regulering skal skje i forskrift. Det vil fortsatt være behov for å differensiere varigheten av oppholdstillatelsen avhengig av oppholdsgrunnlaget og forholdene i den enkelte sak.

Etter lovforslaget § 60 vil enhver oppholdstillatelse gi rett til å ta arbeid med mindre annet er uttrykkelig fastsatt. Dette er en forenkling i forhold til i dag, hvor det må presiseres i forhold til hvert enkelt oppholdsgrunnlag, om tillatelsen gir rett til å ta arbeid.

I sak om familieinnvandring vil eventuelle begrensninger i referansepersonens (herboende) tillatelse også gjelde tilsvarende for tillatelsen til utlendingen som innvilges tillatelse. Departementet anser imidlertid at det er behov for å åpne for at Kongen kan fastsette unntak fra dette utgangspunktet i forskrift.

3.1.4 *Fornyelse av oppholdstillatelser*

Departementet ser ingen grunn til å endre hovedprinsippene som dagens fornyelsesregler bygger på. Hovedregelen i forhold til fornyelse av tillatelser er at forutsetningene for den gitte tillatelsen fortsatt må foreligge for at det skal gjelde en rett til fornyelse. Retten til fornyelse er også avhengig av at tillatelsen er av en slik karakter at den kan fornyes. Enkelte tillatelser kan bare gis for et fastsatt tidsrom eller kan overhodet ikke fornyes. Det vises til lovforslaget § 61.

En rekke forhold vedrørende fornyelse av oppholdstillatelser vil bli regulert i forskrift.

3.1.5 *Underholds krav*

I likhet med gjeldende lov, foreslås det i ny lov en hovedregel om krav til underhold og bolig. Dette signaliserer at de som vil ta opphold i Norge som hovedregel må være selvforsørget. Det vises til lovforslaget § 58.

På samme måte som i dag vil det bli gjort unntak fra kravet til sikret underhold for familiemedlemmene til flyktninger når familielivet var stiftet før flyktningen kom til Norge (familiegjenforening). Det vil bli foreslått unntak for personer som er mottakere av varige trygdeytelser, og det må fastsettes ytterligere unntaksregler i forskrift, herunder må det vurderes eventuelle unntak for dem som er inne i lange utdanningsløp.

I forbindelse med utarbeidelsen av ny forskrift vil departementet foreslå følgende innstramninger:

- Det skal gjelde et vilkår om at det bare er de forventede inntektene til referansepersonen som skal kunne medregnes når man vurderer om underholdskravet er oppfylt.
- Kravet til sikret underhold for ektefelle og samboer økes. Kravet er i dag at partene er sikret inntekter tilsvarende lønnstrinn 1 i statens lønnsregulativ (kr 182 400 pr. år), jf. Rundskriv UDI 03-06 OPA. Dette vil bli foreslått økt i ny forskrift, slik at kravet til inntekt skal tilsvare lønnstrinn 8 i statens lønnsregulativ (kr 199 200 pr. år).
- Det skal gjelde et vilkår om at referansepersonen også i året forut for at tillatelse gis, skal ha hatt tilstrekkelig inntekt, jf. punktet over, til å oppfylle underholdskravet. Dette skal fremgå av ligningsattest.
- Det skal gjelde et vilkår om at referansepersonen i året forut for at oppholdstillatelse gis, ikke har mottatt sosialhjelp.
- Dagens ordning med at det som hovedregel gjøres unntak fra underholdskravet for ektefelle eller samboer til norsk borger over 23 år, jf. gjeldende utlendingsforskrift § 25 tredje ledd, fjernes.

På bakgrunn av Stortingets anmodningsvedtak nr. 383 av 31. mai 2005, drøfter departementet i proposisjonen en ordning med forsørgerplikt for herboende som familieegjenforenes med ektefelle i Norge. Departementet konkluderer med at man ikke vil anbefale en slik ordning.

3.1.6 Vandelskrav

Departementet foreslår i § 59 en bestemmelse om vandelskrav tilsvarende dagens vilkår om at det ikke gjelder rett til oppholdstillatelse dersom det foreligger bortvisnings- eller utvisningsgrunn eller slike forhold som gir grunn til å nekte opphold etter særreglene om hensynet til grunnleggende nasjonale interesser mv. i lovforslaget § 7.

3.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, merker seg at gjeldende bestemmelser om lovens saklige og geografiske virkeområde og om hvilken personkrets loven gjelder for, foreslås videreført uten vesentlige endringer.

Flertallet vil fremheve at hovedregelen om at første gangs oppholdstillatelse skal være gitt før innreise i riket, videreføres. Den nærmere detaljreguleringen bør finne sted i forskriften. Flertallet merker seg at utlendinger som ankommer Norge på alminnelig turistvisum, ikke lenger har rett til å fremme

søknad om familieegjenforening fra riket. Flertallet merker seg også at departementet vil vurdere erfaringene med den bestemmelsen som er innført om dette, før en tar stilling til om det er behov for justeringer i nytt forskriftsverk. Flertallet understreker at det nedfelles direkte i loven at utlendingsmyndigheten kan gjøre unntak i enkelttilfeller hvor "sterke rimelighetsgrunner" tilsier det. Hensynet til barnets beste kan føre til at unntaksreglene gis anvendelse. Flertallet vil videre fremheve at ordningen med foreløpig tillatelse blir videreført. Flertallet understreker også at det skal fremgå tydelig av loven at enhver har rett til å fremme søknad om beskyttelse i riket eller på norsk grense.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener det er viktig å føre en streng, men rettferdig og konsekvent innvandringspolitikk. Disse medlemmer ønsker ikke å lempe på regelverket som sier at førstegangs oppholdstillatelse som utgangspunkt bør være innvilget før innreise til riket.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre er enig i at første gangs oppholdstillatelse som utgangspunkt bør være innvilget før innreise til riket. Disse medlemmer mener imidlertid at dagens bestemmelse i utlendingsforskriften § 10 sjette ledd hvor det kan gjøres unntak fra denne bestemmelsen tolkes for strengt. Disse medlemmer er enig i at bestemmelsen om "sterke rimelighetstilfeller" bør lovfestes, men mener i tillegg at det bør lempes på dagens regelverk på dette området. Etter disse medlemmers syn bør det være mulig å søke om familieegjenforening fra riket selv om søkeren kom hit på visum dersom grunnlaget for søknaden er ekteskap og/eller barn i Norge. Disse medlemmer er kjent med at søkere har måttet reise ut av landet for å vente på familieegjenforening selv om vedkommende har en gravid kone i Norge. Med dagens lange saksbehandlingstid er dette svært belastende for søkeren og dennes familie.

Disse medlemmer viser til NOU 2004:20 Ny utlendingslov side 251 der det står:

"Fordi søkerne fra land hvor den norske utenriksstasjonen behandler søknader om alminnelig besøksvisum ofte er kjent med at det gjerne tar mye lengre tid å få en såkalt forlovertillatelse av Utlendingsdirektoratet enn å få et alminnelig besøksvisum fra ambassaden, unnlates det i mange tilfeller å gi opplysning om ekteskapsplanene."

Disse medlemmer mener dette viser at mange av forholdene er reelle og at de søker om besøksvisum fordi det går raskere, ikke for å omgå regelverket.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det er viktig å unngå de grunnleggende problemene i innvandringspolitikken, dvs. den altfor lange saksbehandlingstiden og en uhensiktsmessig organisering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre beklager at saksbehandlingstiden under denne regjeringen har økt, og ber Regjeringen sørge for at saksbehandlingstiden igjen reduseres. Organiseringen av asylsøkerbehandlingen må etter disse medlemmers mening gjennomgås og endres, slik at ikke alle søknader sees under ett og får den samme behandling. Disse medlemmer ønsker å skille saksbehandling av familieinnvandring fra den ordinære asylsøkerbehandlingen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at rutiner også bør endres slik at unødvendig lange ventetider og personlig fremmøte hos politiet kan unngås. Dette gjelder både i forhold til innlevering av søknad og ved utstedelse av tillatelse. Dagens byråkrati er unødvendig tungvint og for lite fleksibelt og virker unødvendig støtende på mange mennesker. Disse medlemmer ønsker ikke at hensynet til systemet skal gå foran hensynet til enkeltmenneskene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, er kjent med at asylsaker allerede i dag forhåndskategoriseres i hovedgrupper av saker som følger ulike behandlingsløp for å oppnå en mest mulig hensiktsmessig prioritering av sakene. Videre er man kjent med at det både i UDI og UNE er ulike enheter som behandler henholdsvis asylsaker og saker om oppholdstillatelse for familie-medlemmer. For øvrig har flertallet merket seg det som fremgår i proposisjonen punkt 16.1.4.1 (s. 300 første spalte) om at departementet foretar en bred gjennomgang av saksflyten på utlendingsfeltet for å analysere og avdekke mulige områder for en mer effektiv oppgaveløsning, produktgevinster og bedre service.

Komiteens medlem fra Venstre viser til forslag i Dokument nr. 8:85 (2005-2006) om å innføre et kjærestevisum for utenlandske statsborgere med norsk kjæreste, og til merknadene og forslaget under punkt 8 om kjærestevisum.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at asylsøkere i dag ikke har anledning til å søke om opphold på bak-

grunn av arbeid. Det vises til dagens bestemmelse i utlendingsforskriften § 10 bokstav a der det står:

"Det er et vilkår at søkeren ikke oppholder seg i riket i forbindelse med søknad om asyl eller i påvente av utreise etter avslag på asylsøknad."

Disse medlemmer mener det bør åpnes for at personer kan skifte fra asylsøknad til søknad om opphold på grunnlag av arbeid. Disse medlemmer ser at det kan være problematisk dersom en slik praksis blir utbredt, men mener likevel det bør åpnes for en hjemmel som muliggjør et slikt skifte.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede mulighetene for at utlending som er i riket i forbindelse med søknad om beskyttelse, kan endre sin søknad til oppholdstillatelse etter lovens kapittel 3 (arbeidsinnvandring)."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, ser ingen grunn til å foreslå vesentlige endringer i bestemmelsene om oppholdstillatelsens innhold og varighet. Førstegangstillatelse skal normalt gis varighet mellom ett og tre år. Flertallet understreker at loven medfører at enhver oppholdstillatelse gir rett til å ta arbeid med mindre annet er uttrykkelig fastsatt. Flertallet fremhever at dette er en forenkling fra dagens regelverk. Flertallet merker seg at i saker om familieinnvandring vil eventuelle begrensninger i referansepersonenes tillatelse også gjelde tilsvarende for tillatelsen til utlendingen som innvilges tillatelse, med mindre annet er fastsatt i forskrift.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at førstegangs oppholdstillatelse skal gis som en midlertidig oppholdstillatelse for inntil ett år, og at fornyet oppholdstillatelse gis som en midlertidig oppholdstillatelse for ett år av gangen. Varigheten på oppholdstillatelse skal ikke overstige utløpet av tillatelsen til eventuell referanseperson i for eksempel familieinnvandringssaker. Disse medlemmer vil vise til sine merknader angående permanent oppholdstillatelse i innstillingskapittel 10.2.

Disse medlemmer ønsker å oppmuntre innvandrere til å returnere til sine respektive hjemland, og tror det i mange tilfeller vil være en god løsning både for hjemlandet og for Norge. Innvandrere i Norge som lever på sosialstønning og andre støtteordninger er i mange tilfeller mer enn kvalifiserte nok til å kunne bidra til reell verdiskaping i sine respektive hjem-

land. Disse medlemmer ser for seg at en ordning der innvandrere kan gis et kontantvederlag mot å frasi seg norsk oppholdstillatelse og retten til å returnere til Norge i fremtiden, jf. § 53 tredje ledd bokstav e, samt § 55 første ledd bokstav e, i disse medlemmers forslag til norsk utlendingslov.

Komiteen merker seg at det i loven inntas en regel om krav til underhold og bolig som signaliserer at de som vil ta opphold i Norge som hovedregel må være selvforsørget. Komiteen fremhever at det må gjøres unntak for kravet til sikret underhold for familiemedlemmene til flyktninger når familielivet var stiftet før flyktningen kom til Norge, men unntaket skal ikke gjelde ved familieetablering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at det også blir unntak for personer som er varige mottakere av trygdeytelser. Flertallet understreker at ytterligere unntaksregler blir fastsatt i forskrift, herunder må det vurderes unntak for dem som er inne i lange utdanningsløp.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, merker seg at det foreslås innstramminger i ny forskrift slik at det bare er de forventede inntektene til referansepersonen som skal kunne medregnes og at kravet økes til inntekt tilsvarende lønnstrinn 8 i statens lønnsregulativ (kr 199 200 pr. år). Det skal videre gjelde et vilkår om at referansepersonen også i året forut for at tillatelse gis, skal ha hatt tilstrekkelig inntekt til å oppfylle underholdskravet. Dette skal fremgå av ligningsattest. Dette flertallet merker seg videre kravet om at søkeren ikke har mottatt sosialhjelp. Dagens ordning med at det som hovedregel gjøres unntak fra underholdskravet for ektefelle eller samboer til norsk borger over 23 år, fjernes.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre støtter i hovedprinsippet de innstramminger som foreslås i forbindelse med utarbeidelsen av ny forskrift når det gjelder underholdskravet ved familiegjeningforening.

Bakgrunnen for at disse medlemmer ønsker en økning av underholdskravet og en presisering av regelverket, er for det første et ønske om en tettere og bedre integreringsprosess for herboende, men også for hele familien etter at gjeningforeningen har funnet sted. Det bør være en hovedmålsetting at personer som kommer hit gjennom familieinnvandring, enten skal kunne forsørge seg selv, bli forsørget av herbo-

ende referanse, eller gjennom en kombinasjon av disse. Det er ikke ønskelig at familieinnvandrere skal bli forsørget av det norske samfunnet. I tillegg vil en endring i dette regelverket kunne bidra til bekjempelse av tvangsekteskap og proformaekteskap.

Ved utarbeidelsen av de nye forskriftene mener disse medlemmer at det skal settes strengere krav til underhold ved familiegjeningforening enn det som Regjeringen foreslår. Disse medlemmer viser til sine respektive merknader og forslag i Innst. S. nr. 119 (2005-2006) vedrørende Dokument nr. 8:24 (2005-2006) og i Innst. S. nr. 129 (2006-2007) vedrørende Dokument nr. 8:24 (2006-2007).

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at i spesielle tilfeller kan søkerens inntektspotensial kunne være grunnlag for oppfyllelse av underholdskravet. Det må da sannsynliggjøres at søkeren umiddelbart kan komme i eget arbeid i Norge.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at ved varig uførhet fastsettes størrelsen på underholdskravet etter en skjematisk netto vurdering. Ved familieetablering kan det gjøres unntak fra underholdskravet dersom det foreligger vesentlige hindringer for å utøve familielivet i et annet land. Videre stilles det ikke krav til underhold når barn under 15 år er herboende referanse.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen endre vilkårene for familieetablering/-gjeningforening med følgende utgangspunkt:

- Underholdskravet settes til et reelt økonomisk nivå i samsvar med det som en på andre områder regner som nødvendig for livsopphold.
- Den som søker familiegjeningforening/-etablering, skal ikke ha mottatt sosial støtte eller annen kommunal økonomisk støtte ett år før søknaden.
- Den som søker familiegjeningforening/-etablering, skal ikke ha mottatt statlig eller kommunal bistøtte ett år før søknaden.
- Der personen er varig ufør, settes kravet til underhold lavere."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil ikke gi trygdede unntak fra krav til underhold og bolig. Disse medlemmer ønsker tvert imot innskjerper, men mener samtidig at skjerpede forsørgerkrav i seg selv kan ha enkelte negative konsekvenser fordi unge personer kan bli tvunget ut i lavtlønnsjobber for å finansiere sine egne

tvangsekteskap samtidig som de mister muligheten til å ta utdanning. Disse medlemmer mener derfor at skjerpede krav til underhold og bolig må følges opp med andre tiltak som motvirker tvangsekteskap, og som sørger for at unge mennesker ikke blir fratatt muligheten til høyere utdanning. Disse medlemmer fremmer derfor i denne innstillingen også forslag om 24-årsgrense, tilknytningskrav og språk- og kunnskapsprøver som vilkår for innvilgelse av oppholdstillatelse for utenlandsk ektefelle.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre støtter en hovedregel om krav til sikret underhold. Det er en viktig del av integreringspolitikken å stille krav til at herboende kan forsørge seg selv og de familiemedlemmene som kommer til Norge. Disse medlemmer mener imidlertid ikke det er grunnlag for å innstramme reglene om underholdsplikt. Disse medlemmer understreker at behovet for å være sammen med sin familie er like stort for personer med lav inntekt som for personer med høy inntekt. Disse medlemmer frykter at en innstramming av underholdskravet i større grad gjør at unge mennesker må avbryte sin utdanning og gå ut i jobb for å få ektefelle til landet. Disse medlemmer mener dette er en uheldig konsekvens og viser til at det er positivt at innvandrene tar høyere utdanning og at staten ikke må legge hindringer for dette. Disse medlemmer er skeptiske til om en innstramming av underholdskravet vil øke herboendes motivasjon til å ta lønnet arbeid.

Disse medlemmer mener at dette er et lite målrettet tiltak for å bekjempe tvangs- og proformaekteskap. Disse medlemmer mener det er feil å innføre generelle innstramminger som potensielt vil ramme mange, når de tilsiktede målgruppene er relativt få. Disse medlemmer mener prinsipielt at tvangsekteskap i all hovedsak må bekjempes gjennom straffeloven og ikke gjennom utlendingsloven.

Etter disse medlemmers mening bør myndighetene fokusere på andre tiltak når det gjelder å forebygge tvangs- og proformaekteskap. For øvrig viser disse medlemmer til sine merknader under punkt 8.2 om tiltak mot tvangsekteskap. Disse medlemmer mener videre at departementet i utarbeidelsen av ny forskrift må sikre at det ikke legges økonomiske hindringer i veien for at foreldre skal kunne gjenforenes med sine barn. Barnekonvensjonen definerer alle under 18 år som barn, og dette bør også gjelde for unntaksreglene fra underholdskravet.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen gjøre unntak fra underholdskravet når søkeren er barn under 18 år som

ønsker familieforening med forelder eller foreldre i Norge."

Komiteen merker seg at regelen om vandelskrav videreføres slik at det ikke gjelder rett til oppholdstillatelse dersom det foreligger bortvisnings- eller utvisningsgrunn eller slike forhold som gir grunn til å nekte opphold etter særreglene om hensynet til grunnleggende nasjonale interesser mv.

4. VILKÅRENE FOR BESKYTTELSE

4.1 Sammendrag

4.1.1 *Om hovedstrukturen for beskyttelsesbestemmelsene*

Et mål med loven er å bidra til en rettssikker og human asylpolitikk, der det gis beskyttelse gjennom opphold i Norge til dem som har krav på dette etter internasjonale forpliktelser.

Departementet mener, i likhet med utvalget, at det er ønskelig å synliggjøre hvem som får oppholdstillatelse på grunn av våre internasjonale forpliktelser. Gjeldende regler bidrar i stor grad til å tilsløre at et større antall av dem som i dag får oppholdstillatelse i Norge etter bestemmelsen om sterke menneskelige hensyn, gis tillatelse som følge av internasjonale forpliktelser basert på søkerens beskyttelsesbehov.

Departementet viser også til at forslaget har fått tilslutning fra alle de høringsinstansene som har uttalt seg om spørsmålet.

Det vil etter departementets vurdering være en korrekt forståelse av flyktningkonvensjonen, og være i samsvar med praksis i en rekke andre land, å oppheve skillet i beviskravene om hvem som skal anerkjennes som flyktning og hvem som er vernet mot retur av en konvensjonsgrunn. Det skal således ikke lenger kreves sannsynlighetsovervekt for at vilkårene i konvensjonen er oppfylt for at en asylsøker skal anerkjennes som flyktning. Rimelig tvil skal komme søkerne til gode. Det som etter dagens praksis er terskelen for vern etter utlendingsloven § 15 første ledd første punktum (jf. flyktningkonvensjonen art. 33), skal etter den nye loven samsvare med terskelen for anerkjennelse som flyktning. Lovforslaget § 28 første ledd bokstav a) skal tolkes i samsvar med dette.

Lovforslaget § 28 første ledd regulerer hva som skal ha status som flyktning, mens det i annet ledd fastsettes at status som flyktning gir rett til oppholdstillatelse (asyl). Mens utvalget har ment at statusspørsmålet er uvesentlig etter at utlendingen har fått permanent oppholdstillatelse, mener departementet at status som flyktning bør konstateres på en måte som innebærer at status beholdes og kommer til uttrykk også etter at permanent oppholdstillatelse er

innvilget, blant annet fordi flyktningstatus utløser visse rettigheter.

For øvrig understreker departementet at UNHCRs anbefalinger skal veie tungt ved norske myndigheters tolkning av flyktningkonvensjonen.

4.1.2 Flyktningbegrepet i flyktningkonvensjonen

For at en asylsøker skal kunne gjøre gjeldende et krav på beskyttelse etter flyktningkonvensjonen, må risikoen for forfølgelse skyldes en av forfølgelsesgrunnene i flyktningkonvensjonens artikkel 1A (2), nemlig rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller politisk oppfatning.

Det er særlig i forhold til forfølgelsesgrunnen "medlemskap i en spesiell sosial gruppe", at det har hersket ulike synspunkter omkring tolkningen i norsk rett. Det er derfor i proposisjonen gitt en nærmere utgreiing om tolking og praksis i forhold til denne forfølgelsesgrunnen.

Flyktningdefinisjonen i artikkel 1 A (2) fastsetter at en flyktning er en person som av nærmere angitte grunner har en velgrunnet frykt for forfølgelse. Selve forfølgelsesbegrepet er ikke nærmere definert.

I likhet med de aller fleste høringsinstansene, stiller departementet seg positivt til utvalgets forslag om å gi en nærmere definisjon av forfølgelsesbegrepet og at dette igjen knyttes opp mot menneskerettighetene. Det vises til departementets lovforslag § 29. Utviklingen på menneskerettighetsområdet vil på denne måten ha betydning for forståelsen av forfølgelsesbegrepet, og derved sikre et dynamisk menneskerettsperspektiv ved vurderingen.

I 2002 ga UNHCR egne retningslinjer om kjønnsrelatert forfølgelse. Retningslinjene drøfter ulike kriterier i flyktningdefinisjonen, og understreker behovet for en kjønns sensitiv fortolkning.

Departementet støtter den drøftelse som er foretatt av utvalget når det gjelder behovet for å ha et særskilt kjønns perspektiv ved flyktningrettslige vurderinger. Departementet mener det er særlig viktig å ha fokus mot at kvinner kan være utsatt for andre typer overgrepssituasjoner enn menn. I departementets lovforslag § 29 annet ledd bokstav f, er det presisert at forfølgelse kan ta form av handlinger "rettet særskilt mot kjønn".

Departementet er enig med de aktørene som understreker at det er behov for å sikre en barnesensitiv anvendelse av flyktningbestemmelsene. Behovet for et barneperspektiv i flyktningretten er særlig aktuelt i forhold til bevisvurderingen og i forhold til hvilke faresituasjoner som kan gi grunnlag for beskyttelse. I lovforslaget § 28 tredje ledd fastsettes det at det ved flyktningvurderingen skal tas hensyn til om søkeren er barn.

4.1.3 Rett til flyktningstatus for andre enn konvensjonsflyktninger

Det kan foreligge en rett til vern mot utsendelse etter andre menneskerettskonvensjoner enn flyktningkonvensjonen, jf. særlig den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) art. 3, torturkonvensjonen artikkel 3 og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter artikkel 7.

Utgangspunktet for departementet er at bestemmelsen i departementets lovforslag § 28 første ledd bokstav b, skal reflektere at det også utover det som følger av flyktningkonvensjonen, kan foreligge en folkerettslig plikt til å gi beskyttelse. Bestemmelsen vil blant annet være praktisk for såkalte krigsflyktninger, personer som flykter fra krigshandlinger uten at de er forfulgt på grunn av de årsaker som er nevnt i flyktningkonvensjonen. I visse tilfeller kan det være ønskelig å gi oppholdstillatelse også utenfor rammen av våre internasjonale forpliktelser, men i så fall bør ikke tillatelse gis etter en rettighetsbestemmelse i beskyttelseskapittelet, men etter den generelle skjønnsbestemmelsen om sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning i lovforslaget § 38.

4.1.4 Internflukt

I de tilfellene hvor søkeren har mulighet til å ta opphold i et trygt område i sitt hjemland, vil det være aktuelt å foreta en vurdering av om søkeren kan henvises til såkalt internflukt. UNHCR har gitt anbefalinger vedrørende dette i retningslinjer fra 2003.

Departementet viser til at personer som kan oppnå nødvendig beskyttelse ved å ta opphold i et annet område av hjemlandet enn der de risikerer forfølgelse, som utgangspunkt ikke har rett på beskyttelse i Norge. Av hensyn til rettssikkerhet og likebehandling bør det imidlertid oppstilles visse kriterier for vurderingen av når det kan henvises til et internt fluktalternativ. Departementet er enig med utvalget i at unntaket fra retten til beskyttelse som prinsippet om internflukt representerer, bør inntas i loven. Det er heller ikke noen av høringsinstansene som har hatt innvendinger mot dette. Se lovforslaget § 28 fjerde ledd.

4.1.5 Sur place

Med "objektiv sur place", menes tilfeller hvor søkeren befinner seg utenlands på det tidspunkt det skjer en endring av situasjonen i hjemlandet som skaper fare for forfølgelse ved retur, dvs. at forfølgelsesfaren oppstår uavhengig av handlinger fra søkerens side etter at søkeren forlot hjemlandet.

Med "subjektive sur place", menes tilfeller hvor det er handlinger fra søkeren selv etter at søkeren forlot hjemlandet, som utløser en forfølgelsesfare som ikke forelå ved utreisen, så som deltakelse i demonstrasjon i utlandet eller konvertering.

Departementet anser at dagens norske praksis med å innvilge flyktningstatus ved objektiv sur place, på grunn av beskyttelsesbehovet, bør videreføres. Når praksis skal være at søkeren skal ha rett til oppholdstillatelse etter § 28 første ledd i disse tilfellene, er det ikke behov for en egen bestemmelse. Retten til tillatelse følger allerede av § 28 første ledd.

Departementet har valgt å utforme en særskilt skjønnsbestemmelse for de subjektive sur place-tilfellene. Bestemmelsen fastsetter at det som hovedregel skal gis oppholdstillatelse som flyktning. Ved vurderingen av om det skal gjøres unntak fra hovedregelen, skal det særlig legges vekt på om beskyttelsesbehovet skyldes straffbare handlinger, eller om det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med handlingene har vært å oppnå oppholdstillatelse. Det vises til lovforslaget § 28 fjerde ledd.

I de tilfeller hvor utlendingen nektes tillatelse ut fra sur place-betraktninger, vil det likevel foreligge en rett til vern mot utsendelse etter departementets lovforslag § 73.

4.1.6 Familiemedlemmer

Departementet slutter seg til utvalgets begrunnelse for, og konklusjon om, å videreføre gjeldende regler om familiemedlemmer, jf. departementets lovforslag § 28 sjette ledd. Bestemmelsen i § 28 sjette ledd gir rett til flyktningstatus, mens retten til oppholdstillatelse følger av bestemmelsene om familieinnvandring i kapittel 6 i forslaget.

Kretsen som omfattes av retten til flyktningstatus er flyktingens ektefelle/partner eller samboer og flyktingens barn under 18 år uten ektefelle eller samboer. Retten til status som flyktning gjelder med mindre unntak er fastsatt av Kongen i forskrift.

4.1.7 Opphør av flyktningstatus

Departementet støtter utvalgets forslag om å la innholdet i flyktingkonvensjonens opphørsklausul komme til uttrykk i loven. Departementet er også enig i at det må gjelde samme regler for opphør av flyktningstatus for dem som får slik status uten å være omfattet av flyktingkonvensjonens flyktningdefinisjon.

I departementets lovforslag er opphør av flyktningstatus behandlet i § 37, kansellering av flyktningstatus er behandlet i § 63 (tilbakekallsbestemmelsen) og opphevelse (pga utelukkelse/eksklusjon) av flyktningstatus er behandlet i § 31.

Når det gjelder de opphørsgrunnene som relaterer seg til flyktingens egne handlinger, deler departementet utvalgets syn om at det må avgjøres i praksis hvorvidt det skal fattes vedtak om opphør av flyktningbeskyttelse også i situasjoner hvor forholdene i flyktingens hjemland ikke er tilstrekkelig endret

til at det kan være aktuelt å pålegge vedkommende retur.

Dersom status som flyktning kalles tilbake på tross av at det fortsatt foreligger et behov for beskyttelse, må utlendingen få oppholdstillatelse etter lovforslaget § 38 om sterke menneskelige hensyn.

4.1.8 Eksklusjon fra flyktningstatus

Eksklusjon fra flyktningstatus er regulert i flyktingkonvensjonen artikkel 1D til 1F og gjelder personer som allerede nyter et vern mot forfølgelse eller som etter artikkel 1F anses som "uverdige" for flyktningstatus pga. sine handlinger.

Departementet mener at så lenge konvensjonen fastsetter at det er grunnlag for eksklusjon i de nevnte situasjonene, bør dette også fremkomme i loven. Det er grunn til å anta at spørsmål om eksklusjon fra flyktningstatus på grunn av uverdighet vil få større praktisk betydning i fremtiden enn hva som har vært tilfellet frem til nå. Sakene kan lett virke negativt på publikums tillit til flyktingpolitikken, og det er viktig å tydeliggjøre et skille mot de ordinære flyktingtilfellene. Det vises til lovforslaget § 31 første ledd bokstav a til c.

Lovforslaget § 31 andre og tredje ledd omfatter hhv. eksklusjon på grunn av utvisning eller at formålet med å forlate hjemlandet har vært å unngå straffesanksjoner for forbrytelse som kunne medført fengselstraff i Norge.

I lovforslaget § 31 fjerde ledd, har departementet inntatt en presisering om at den som faller inn under eksklusjonsbestemmelsene i første ledd bokstavene a eller c eller annet ledd, kan ekskluderes også etter at vedkommende har fått oppholdstillatelse som flyktning.

Departementet er enig med utvalget i at det i paragrafen som omhandler eksklusjon bør inntas en henvisning til at det kan gis en midlertidig og begrenset tillatelse til dem som ekskluderes fra flyktningstatus, men som likevel er vernet mot utsendelse. I departementets forslag til § 31 femte ledd er det således inntatt en henvisning til lovforslaget § 74.

4.1.9 Absolutt vern mot utsendelse

Ikke alle som risikerer å bli utsatt for overgrep etter en eventuell utsendelse fra Norge vil fylle vilkårene for flyktingbeskyttelse.

Departementets forslag til bestemmelse om vern mot utsendelse er tatt inn som § 73 i lovforslaget. Flyktingkonvensjonens non refoulement-bestemmelse kommer eksplisitt til uttrykk i § 73 første ledd.

Når det gjelder dem som er vernet mot utsendelse i medhold av de internasjonale forpliktelser som ligger til grunn for bestemmelsen i departementets lovforslag § 28 første ledd bokstav b (vernet mot dødsstraff, tortur, umenneskelig behandling mv.), er ver-

net absolutt. En særskilt bestemmelse som fastslår dette uttrykkelig, kommer til uttrykk i lovforslaget § 73 annet ledd.

I lovforslaget § 73 tredje ledd er det fastsatt at vernet mot utsendelse også gjelder utsendelse til et område der vedkommende ikke vil være trygg mot å bli sendt videre til et område hvor det er risiko for slike overgrep som gir rett til internasjonal beskyttelse.

Vernet mot utsendelse etter forslag til § 73 bør ikke være til hinder for at det kan treffes vedtak om utvisning når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig. En bestemmelse om adgang til å utvise etter § 66 første ledd bokstav f, § 67 første ledd bokstav e og § 68 første ledd bokstav d i forslaget, er derfor inntatt i lovforslaget § 73 fjerde ledd.

Det er viktig å gi klare signaler om at personer som er ekskludert fra flyktningstatus eller som nektes opphold av hensyn til riket sikkerhet, skal forlate riket når returhindringene eventuelt bortfaller. Samtidig taler gode grunner for at man normalt bør gi en formell oppholdsstatus slik som utvalget har foreslått. Departementets forslag til bestemmelse om oppholdstillatelse for dem som er vernet etter § 73 er inntatt i lovforslaget § 74.

Departementet vil imidlertid understreke at det alltid må vurderes om de som er vernet mot utsendelse i medhold av forslaget til § 73 bør gis en ordinær tillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket, i medhold av forslaget til § 38.

Departementet er enig med utvalget i at utlending som er vernet mot utsendelse bør kunne pålegges bestemt oppholdssted. Se lovforslaget § 105. § 104 gir hjemmel til å ta beslag i reisedokument.

4.1.10 Kollektiv beskyttelse

Ordningen med kollektiv beskyttelse kan gis anvendelse når det foreligger en massefluktsituasjon.

Departementet er enig med utvalget i at ordningen med kollektiv beskyttelse bør videreføres som en ordning som kan anvendes i massefluktsituasjoner. Det vises til lovforslaget § 34.

4.1.11 Overføringsflyktninger

Det er UDI som i dag tar stilling til hvem som skal overføres til Norge, og om disse personene skal gis status som flyktninger eller få opphold på humanitært grunnlag. Denne ordningen videreføres etter utvalgets forslag. Departementet kan ikke se at det verken er nødvendig eller ønskelig med endringer på dette punkt. Det vises til lovforslaget § 35.

4.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti,

Senterpartiet og Venstre, understreker at et mål med loven er å bidra til en rettssikker og human asylpolitikk, der det gis beskyttelse gjennom opphold i Norge til dem som har krav på dette etter internasjonale forpliktelser.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at gjeldende regler bidrar i stor grad til å tilsløre at et større antall av dem som i dag får oppholdstillatelse i Norge etter bestemmelsen om sterke menneskelige hensyn, gis tillatelse som følge av internasjonale forpliktelser basert på søkerens beskyttelsesbehov.

Dette flertallet fremhever videre at det ikke lenger kreves sannsynlighetsovervekt for at vilkårene i konvensjonen er oppfylt for at en asylsøker skal anerkjennes som flyktning. Rimelig tvil skal komme søkerne til gode også når det gjelder statusvurderingen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, understreker at status som flyktning bør konstateres på en måte som innebærer at status beholdes og kommer til uttrykk også etter at permanent oppholdstillatelse er innvilget, blant annet fordi flyktningstatus utløser visse rettigheter.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, fremhever at UNHCRs anbefalinger skal veie tungt ved norske myndigheters tolkning av flyktningkonvensjonen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at Norge over lang tid har undertegnet konvensjoner uten at man har tatt inn over seg grunnene til at andre land enten har latt være å undertegne, eller har lange lister med reservasjoner på sentrale punkter. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til at Fremskrittspartiet i Budsjettinnst. S. nr. 5 (2007-2008) fremmet følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremlegge for Stortinget spørsmålet om fornyelse/videreføring eller oppsigelse av konvensjoner og traktater, innen de nødvendige respektive frister som gjelder, slik at Stortinget aktivt kan ta stilling til spørsmålet om konvensjonene skal sies opp eller videreføres. Hvor det er mulig å si opp traktater eller konvensjoner, uten at noen bestemte tidsfrister er angitt, gis det en melding til Stortinget i løpet av hver stortingsperiode om disse traktater og konvensjoner."

Disse medlemmer ønsker å legge Flyktningkonvensjonen til grunn for hvem som skal defineres som flyktning i Norge, og kun personer som er reelt forfulgt skal falle inn under denne kategorien. Disse medlemmer har derfor allerede i lovens formålsbestemmelse gått inn for at en restriktiv fortolkning av internasjonale konvensjoner skal legges til grunn. Disse medlemmer mener at vekslende norske regjeringer har undergravet asylordningens legitimitet gjennom en svært liberal praksis når det gjelder å gi personer opphold på bakgrunn av såkalte humanitære eller menneskelige grunner, og ønsker å reversere denne utviklingen. Disse medlemmer er derfor imot å omdefinere stadig flere grupper asylsøkere til flyktninger, og ønsker å beholde dagens kategorier der det kommer klart frem på hvilket grunnlag asylsøkere får bli i Norge.

Komiteens medlemmer fra Høyre vil opprettholde dagens hovedstruktur for beskyttelsesbestemmelsene og støtter derfor ikke Regjeringens vurdering av at det er ønskelig å oppheve skillet i beviskravet om hvem som skal anerkjennes som flyktning og hvem som er vernet mot retur av en konvensjonsgrunn. Disse medlemmer viser til at å flytte en vesentlig kategori som gis oppholdstillatelse fra gruppen "sterke menneskelige hensyn" til "flyktninger" vil innbære at disse får helt andre økonomiske rettigheter og vil blant annet få unntak for krav om underhold ved familieinnvandring. En overveldende del av personene som kommer til Norge og søker opphold som flyktninger har kommet hit som et resultat av menneskesmugling. Mindre justeringer av norsk flyktningpolitikk vil kunne ha en betydelig pulleffekt og føre til økt tilstrømming av personer som ikke har et beskyttelsesbehov. Dermed svekkes Norges muligheter for å hjelpe de som har behov for landets beskyttelse. Disse medlemmer viser til at Regjeringens hovedbegrunnelse for å utvide flyktningbegrepet er å tilpasse seg EUs statusdirektiv som ikke er rettslig forpliktende for Norge. Disse medlemmer er enig i at Norge på et tidspunkt bør tilpasse seg dette statusdirektivet, men at det ikke er fornuftig at Norge er et av de første landene i EU som gjør dette. Disse medlemmer mener Norge bør vente med å tilpasse seg EUs statusdirektiv til at dette er hovedlinjen i medlemslandenes politikk og at flere land har tatt i bruk disse definisjonene.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"§ 28 første og annet ledd skal lyde:

En utlending som er i riket eller på norsk grense, har etter søknad rett til oppholdstillatelse som flyktning dersom utlendingen har en velgrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet,

medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og er ute av stand til, eller på grunn av slik frykt er uvillig til å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse, jf. flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1 A og protokoll 31. januar 1967.

En utlending som er i riket eller på norsk grense, og som ikke faller inn under første ledd, men som likevel står i en reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur, eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending til hjemlandet, har rett til oppholdstillatelse etter § 38."

Disse medlemmer understreker at dette forslaget innebærer at også de som har rett til vern etter andre internasjonale forpliktelser enn flyktningkonvensjonen (bestemmelsen i annet ledd), får oppholdstillatelse etter bestemmelsen om sterke menneskelige hensyn i § 38. Dette svarer til situasjonen i dagens lovverk. Disse medlemmer ber Regjeringen, hvis forslaget blir vedtatt, komme tilbake til Stortinget med forslag om nødvendige lovtekniske justeringer og tilpasninger i loven som følge av dette.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, vil understreke at det er behov for å sikre en barnesensitiv anvendelse av flyktningbestemmelsene. Behovet for et barneperspektiv i flyktningretten er særlig aktuelt i forhold til bevisvurderingen og i forhold til hvilke faresituasjoner som kan gi grunnlag for beskyttelse. Flertallet støtter at det i loven fastsettes at det ved flyktningvurderingen skal tas hensyn til om søkeren er barn.

Flertallet stiller seg positivt til forslaget om å gi en nærmere definisjon av forfølgelsesbegrepet og at dette igjen knyttes opp mot menneskerettighetene. Utviklingen på menneskerettighetsområdet vil på denne måten ha betydning for forståelsen av forfølgelsesbegrepet, og derved sikre et dynamisk menneskerettsperspektiv ved vurderingen. Flertallet merker seg at UNHCR understreker behovet for en kjønns sensitiv fortolkning og støtter behovet for å ha et særskilt kjønns perspektiv ved flyktningrettslige vurderinger. Det er nødvendig å ha fokus på at kvinner kan være utsatt for andre typer forfølgelse og overgrepssituasjoner enn menn.

Flertallet understreker at kjønnsrelatert forfølgelse gir grunnlag for anerkjennelse som flyktning etter flyktningkonvensjonen. Flertallet har merket seg at departementet utarbeider retningslinjer om kjønnsrelatert forfølgelse, og flertallet understreker viktigheten av å tydeliggjøre de særlig hensyn som kan gjøres gjeldende i saker som gjelder kvinner

og i saker vedrørende seksuell orientering og kjønnsidentitet.

Flertallet vil understreke at forfølgelsesgrunnen "medlemskap i en spesiell sosial gruppe", må vurderes grundig i forhold til søkere som faller utenfor de øvrige forfølgelsesgrunnene i konvensjonen, men som hevder at de er forfulgt på grunn av spesielle kjennetegn. Flertallet viser til definisjonen av "medlemskap i en spesiell sosial gruppe" som er benyttet i proposisjonen.

Flertallet merker seg at bestemmelsen i § 30 annet ledd er ment å fastslå at det er forfølgerens oppfatning av søkeren når det gjelder "rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller (...) politisk oppfatning" (jf. flyktningdefinisjonen) som er avgjørende, og ikke av søkeren faktisk har en slik bakgrunn eller oppfatning.

Komiteen mener at rasebegrepet som benyttes i §§ 28 og 30 kan gi uheldige assosiasjoner fordi ordet rase i norsk språk kan være et belastende ord. Komiteen ber derfor Regjeringen vurdere et mer passende begrep.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, mener det er ønskelig å endre departementets lovforslag, som kun nevner uttrykkelig forfølgelsesgrunnlaget "politisk oppfatning", og i stedet innta en henvisning til lovforslaget § 28 første ledd bokstav a, som gjengir alle forfølgelsesgrunnlagene i flyktningkonvensjonen.

Flertallet fremmer følgende forslag:

"§ 30 annet ledd skal lyde:

Ved vurderingen av om det foreligger en velgrunnet frykt for forfølgelse, er det uten betydning om søkeren har de kjennetegn eller den oppfatning som fører til forfølgelsen, jf. § 28 første ledd bokstav a, såfremt forfølgeren mener at søkeren har kjennetegnet eller oppfatningen."

Komiteen viser til at det ofte er særlige omstendigheter som fører til at kvinner flykter. Kvinner flykter blant annet av frykt for kjønnslemlestelse, tvangsekteskap, æresdrap og overgrep i form av seksuell vold. Denne typen forfølgelse går gjerne under betegnelsen kjønnsrelatert forfølgelse. Komiteen viser til at kjønnsbasert forfølgelse ikke er et presist juridisk begrep, men uttrykket har oppstått for å beskrive og beskytte mot forhold som spesielt rammer kvinner. Komiteen viser videre til at flyktningkonvensjonen ikke direkte omtaler forfølgelse av kvinner. Det er imidlertid vanlig å hevde at kvinner kan ses på som en "sosial gruppe", og mennesker som

blir forfulgt for sitt medlemskap i en spesiell sosial gruppe har ifølge flyktningkonvensjonen krav på beskyttelse. Overgrep som særlig rammer kvinner, for eksempel voldtekt eller kjønnslemlestelse, anerkjennes i dag som forfølgelse.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre vil understreke at det særlig er kvinner som lider av at forfølgelse som sosiale grupper sjelden gir grunnlag for asyl i Norge, men det rammer også for eksempel homofile, journalister og pariagrupper. Det er disse medlemmers syn at det må utvikles klarere retningslinjer for asyl på bakgrunn av slik forfølgelse, og at terskelen må senkes. I dette arbeidet er det spesielt viktig å ha med et kjønnsperspektiv. Disse medlemmer mener i tillegg at Utlendingsnemndas praksis må evalueres med dette for øye.

Disse medlemmer viser til § 30 første ledd bokstav b hvor religion er omtalt. Disse medlemmer vil påpeke at det må antas at misjonsvirksomhet og annen form for utadrettet virksomhet går inn under punktet "andre handlinger eller meningsyttringer knyttet til vedkommendes religion eller livssyn". Slik virksomhet er særlig egnet til å skape forfølgelse. Det har vært varierende hvordan slik utadrettet virksomhet i strid med sosiokulturelle normer i hjemlandet, har vært beskyttet i norsk praksis.

Disse medlemmer vil vise til punkt 13 i UNHCRs egne retningslinjer om religionsforfølgelse som er veldig klare på dette:

"Applying the same standard as for other Convention grounds, religious belief, identity, or way of life can be seen as so fundamental to human identity that one should not be compelled to hide, change or renounce this in order to avoid persecution.

Indeed, the Convention would give no protection from persecution for reasons of religion if it was a condition that the person affected must take steps - reasonable or otherwise - to avoid offending the wishes of the persecutors. Bearing witness in words and deeds is often bound up with the existence of religious convictions."

Disse medlemmer mener dette burde vært understreket bedre i den nye utlendingsloven. Disse medlemmer viser til at den samme problematikken gjelder homofile som ønsker å leve som homofile.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at det nedfelles i forskrifter at UNHCRs retningslinjer for religionsforfølgelse legges til grunn av UDI og UNE i behandlingen av saker hvor beskyttelse påberopes på grunnlag av religiøs forfølgelse."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, ser det som viktig at loven reflektere at det også utover det som følger av flyktningkonvensjonen, kan foreligge en folkerettslig plikt til å gi beskyttelse. I visse tilfeller kan det være ønskelig å gi oppholdstillatelse også utenfor rammen av våre internasjonale forpliktelser, dette mener flertallet i den nye loven bør falle inn under den generelle skjønnsbestemmelsen om sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning.

Flertallet merker seg at personer som kan oppnå nødvendig beskyttelse ved å ta opphold i et annet område av hjemlandet enn der de risikerer forfølgelse, som utgangspunkt ikke har rett til beskyttelse i Norge. Flertallet viser til at lovforslaget er formulert i samsvar med de retningslinjene som er gitt fra UNHCR om at det aktuelle internfluktområdet både må være trygt og tilgjengelig (relevansvurderingen) og at det må vurderes om det er rimelig å henvise utlendingen til å ta opphold i det aktuelle området (rimelighetsvurderingen). Flertallet har også merket seg at Stornemnda har avsagt en presedensavgjørelse hvor man har lagt til grunn at de utdypinger som er foretatt i UNHCRs retningslinjer, i det alt vesentlige gir en hensiktsmessig og riktig ramme for innholdet i den skjønsmessige rimelighetsvurderingen. Stornemnda har i tillegg lagt stor vekt på de menneskerettslige perspektiver og oppfyllelse av slike rettheter ved bruk av internfluktalternativ.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at personer på flukt primært må hjelpes i sine nærområder, og at personer som kunne ha fått beskyttelse i sitt eget hjemland i all hovedsak ikke bør få beskyttelse i Norge. Disse medlemmer mener at det er en uting når utlendinger som kunne ha fått beskyttelse i hjemlandet, eller i et naboland, velger å reiser jorden rundt for å komme til Norge, ofte via en rekke land der de kunne fått fullgod beskyttelse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, støtter at dagens praksis med å innvilge flyktningstatus ved objektiv sur place, på grunn av beskyttelsesbehovet, bør videreføres. Flertallet ønsker videre en særskilt skjønnsbestemmelse for de subjektive sur place-tilfellene. Som hovedregel skal det i disse tilfellene gis oppholdstillatelse som flyktning. Flertallet understreker at om det skal gjøres unntak fra dette skal det særlig legges vekt på om beskyttelsesbehovet skyldes straffbare handlinger, eller om det fremstår

som mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med handlingene har vært å oppnå oppholdstillatelse.

Flertallet fremhever at når det gjelder opphørsgrunnene som relaterer seg til flyktningens egne handlinger må det avgjøres i praksis hvorvidt det skal fattes vedtak om opphør av flyktningbeskyttelse også i situasjoner hvor forholdene i flyktningens hjemland ikke er tilstrekkelig endret til at det kan være aktuelt å pålegge vedkommende retur. Dersom status som flyktning kalles tilbake på tross av at det fortsatt foreligger et behov for beskyttelse, må utlendingen få oppholdstillatelse etter lovforslaget § 38 om sterke menneskelige hensyn.

Flertallet mener at så lenge konvensjonen fastsetter at det er grunnlag for eksklusjon i visse situasjoner hvor utlendingen må anses uverdigg for beskyttelse etter flyktningkonvensjonen, bør dette også fremkomme i loven. Det er grunn til å anta at spørsmål om eksklusjon fra flyktningstatus på grunn av uverdighet vil få større praktisk betydning i fremtiden enn hva som har vært tilfellet frem til nå. Sakene kan lett virke negativt på publikums tillit til flyktningpolitikken, og det er viktig å tydeliggjøre et skille mot de ordinære flyktningstilfellene. Utlendinger som har rett til beskyttelse uten å være omfattet av flyktningkonvensjonen, bør i tillegg kunne ekskluderes fra flyktningstatus dersom formålet med å forlate hjemlandet har vært å unngå straffesanksjoner for forbrytelse som kunne medført fengselstraff i Norge, eller dersom utlendingen kan utvises som ut fra hensynet til grunnleggende nasjonale interesser, eller utlendingen har fått endelig dom for en særlig alvorlig forbrytelse og av den grunn utgjør en fare for det norske samfunnet.

Flertallet merker seg videre at det kan gis en midlertidig og begrenset tillatelse til dem som ekskluderes fra flyktningstatus, men som likevel er vernet mot utsendelse.

Flertallet fremhever at det er et absolutt vern mot utsendelse når en person risikerer dødsstraff, tortur, umenneskelig behandling mv. ved retur til hjemlandet. Vernet mot utsendelse gjelder også utsendelse til et område der vedkommende ikke vil være trygg mot å bli sendt videre til et område hvor det er risiko for slike overgrep som gir rett til internasjonal beskyttelse. Vernet mot utsendelse bør ikke være til hinder for at det kan treffes vedtak om utvisning når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig. Flertallet merker seg at en som er vernet mot utsendelse kan pålegges bestemt oppholdssted og at det i ny lov gis hjemmel til å ta beslag i reisedokument.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at Norge ikke skal være noe fristed for kriminelle som har blitt dømt til dødsstraff

i sine hjemland, og viser til at det finnes flere land med velfungerende rettsstat som praktiserer dødsstraff. Disse medlemmer mener norske myndigheter bør være forsiktede med å blande seg inn i andres lands justispolitikk, og tror det i mange saker med dødsdømte kriminelle er mulig å komme frem til tilfredsstillende returavtaler.

Disse medlemmer viser til sitt forslag til ny norsk utlendingslov, § 65 siste ledd, der det gjøres et unntak i det absolutte vernet mot utsendelse i saker der slikt utsendelsesvern vil være i strid med særlig sterke grunnleggende nasjonale interesser. Disse medlemmer viser til ytterligere merknader om dette i innstillingens kapittel 17.

Disse medlemmer ønsker at Norge maksimalt skal motta til sammen 1 000 ikke-vestlige innvandrere pr. år. Dette dreier seg ikke om å avvise nummer 1001, men om å legge om norsk innvandringspolitikk slik at man nærmere seg dette nivået. Disse medlemmer vil derfor ta utgangspunkt i hvor mange som kommer gjennom asylordningen når antall årlige kvoteflyktninger skal fastsettes. Disse medlemmer vil prioritere kvoteflyktninger fra land og områder som det erfaringsmessig er lett å integrere i det norske samfunnet.

Disse medlemmer mener at man i en massefluktsituasjon primært skal hjelpe folk i sine nærområder, fordi man på denne måten vil kunne hjelpe langt flere. Disse medlemmer ønsker derfor å begrense ordningen med kollektiv beskyttelse til massefluktsituasjoner i Norges nærområder.

5. SAKSBEHANDLINGEN I ASYLSAKER

5.1 Sammendrag

I asylsaker gjelder det enkelte særlige saksbehandlingsregler ved siden av at de generelle saksbehandlingsreglene i loven får anvendelse.

5.1.1 *Generelt om asylsøkerprosessen*

Det foreslås en ny bestemmelse som presiserer at en asylsøknad skal fremsettes uten ugrunnet opphold. Dette kan øke muligheten for at asylsøkeren har identitetsdokumenter i hende, og gjøre det lettere å få saken best mulig opplyst. Tidspunktet for fremsettelse av en søknad kan også få betydning for vurderingen av asylsøkerens troverdighet, men dette er noe som må vurderes konkret i hver sak.

Det vises til lovforslaget § 93.

Retten til asyl i norsk rett har vært forbeholdt personer som har reist til Norge eller som befinner seg på norsk grense når søknaden fremmes, og som oppfyller vilkårene for flyktningstatus etter flyktning-

konvensjonen. Departementet mener at gjeldende ordning bør opprettholdes, jf. lovforslaget § 28.

Flyktninger som ikke har klart å komme seg til norsk grense, kan søke anerkjennelse som flyktning via UNHCR, og få mulighet til å bli tatt ut på kvote som overføringsflyktninger til Norge.

I tråd med utvalgets forslag foreslås en ny bestemmelse om at utlendingen har plikt til å fremlegge nødvendig dokumentasjon og å innhente nødvendige opplysninger. Det foreslås også at utlendingen skal kunne pålegges å være tilgjengelig på et nærmere angitt sted i søknadsperioden for å sikre en effektiv saksbehandling. Dersom utlendingen ikke overholder et slikt pålegg, vil det kunne få betydning for troverdighetsvurderingen. Dagens ordning med adgang til midlertidig tillatelse til å ta arbeid for asylsøkere, foreslås videreført i lovforslaget § 94.

Gjeldende bestemmelser om asylsøkers rett til innkvartering, bortfall av botilbud og kommuneinnkvartering m.m., som trådte i kraft 1. februar 2006, foreslås videreført i ny lov uten endringer, jf. lovforslaget §§ 95-97.

Uten at det har vært på høring, foreslår departementet som oppfølging av Regjeringens enighet om hvordan man skal legge større vekt på UNHCRs anbefalinger, at det inntas en henvisning til flyktningkonvensjonen artikkel 35 i loven. Bestemmelsen fastsetter en plikt for statene til å samarbeide med UNHCR under utøvelsen av dennes funksjoner, og fastsetter at statene særlig skal lette oppfyllelsen av UNHCRs plikt til å føre tilsyn med anvendelsen av bestemmelsene i konvensjonen. Det vises til lovforslaget § 98 første ledd.

5.1.2 *Om når utlendingen kan henvises til å søke beskyttelse i et annet land*

Gjeldende regel om at en flyktning ikke har rett til asyl i Norge dersom vedkommende har, eller burde ha søkt, beskyttelse i et annet trygt land, foreslås videreført. Se lovforslaget § 32.

Regelverk og praksis følger internasjonale avtaler (i første rekke Dublin II forordningen). I proposisjonen er det nærmere redegjort for Dublinsamarbeidet.

Systematikken i departementets lovforslag er at § 32 første ledd oppstiller når realitetsbehandling kan nektes, mens annet ledd angir i hvilke tilfeller realitetsbehandling likevel skal skje. I hvilken grad utlendingsforvaltningen vil velge å ta en søknad til realitetsbehandling uten at det foreligger en plikt til det etter § 32 annet ledd, må avgjøres ut fra en skjønnsmessig vurdering. Departementet foreslår også en særskilt hjemmel for at nærmere regler kan fastsettes i forskrift.

5.1.3 Adgangen til å stille saksbehandlingen i bero

Utgangspunktet er at søknader om beskyttelse skal forberedes og avgjøres etter hvert som de innkommer, at dette skal skje uten ugrunnet opphold samtidig som saken skal være så godt opplyst som mulig når vedtak treffes.

Departementet ser imidlertid at det kan forekomme spesielle situasjoner der det foreligger stor ustabilitet/uklarhet i et land, samtidig som det foreligger klare holdepunkter om en snarlig endring av situasjonen. Departementet mener at det i slike spesielle situasjoner bør være mulig å stille saksbehandlingen i bero, da det er uheldig om utfallet av den enkelte søknad skal være avhengig av avgjørelsestidspunktet. Etter departementets syn er dette en situasjon som bør lovreguleres fordi dette vil skape klarhet og forutberegnelighet, samt at det da også reguleres hvor lenge berostillelse kan skje. Det vises til lovforslaget § 33.

Departementet foreslår at saksbehandlingen samlet sett bør kunne stilles i bero i inntil 12 måneder slik som utvalget har foreslått. Departementet er videre enig med utvalget i at loven bør sikre at det foretas en fornyet vurdering etter at saker har vært stilt i bero i 6 måneder.

Det foreslås at departementet treffer den formelle beslutningen om berostillelse.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen synes det er viktig at det i loven presiseres at en asylsøknad skal fremsettes uten ugrunnet opphold. Dette kan øke muligheten for at asylsøkeren har identitetsdokumenter i hende, og gjøre det lettere å få saken best mulig opplyst.

Retten til asyl i norsk rett har vært forbeholdt personer som har reist til Norge eller som befinner seg på norsk grense når søknaden fremmes, og som oppfyller vilkårene for flyktningstatus etter flyktningkonvensjonen. Komiteen mener at gjeldende ordning bør opprettholdes. Komiteen ønsker videre å fremheve at flyktninger som ikke har klart å komme seg til norsk grense, kan søke anerkjennelse som flyktning via UNHCR, og få mulighet til å bli tatt ut på kvote som overføringsflyktninger til Norge. Komiteen har merket seg at det foreslås en ny bestemmelse om at søkeren har plikt til å fremlegge nødvendig dokumentasjon og å innhente nødvendige opplysninger. Søkeren skal også kunne pålegges å være tilgjengelig på et nærmere angitt sted i søknadsperioden for å sikre en effektiv saksbehandling.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre viser til sine respektive merknader og forslag når det gjelder dette temaet under kapittel 17.2 nedenfor.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at retningslinjer for dette skal gis i forskrift. Et slikt pålegg skal ikke gå lenger enn hva som er nødvendig for å oppnå formålet med det, nemlig at søkeren for en periode skal være tilgjengelig for myndighetene av hensyn til sakens opplysning.

Komiteen støtter at gjeldende regel om at en flyktning ikke har rett til asyl i Norge dersom vedkommende har, eller burde ha søkt, beskyttelse i et annet trygt land, videreføres. Regelverk og praksis følger internasjonale avtaler (i første rekke Dublin II forordningen).

Komiteen ser at det kan forekomme spesielle situasjoner der det foreligger stor ustabilitet/uklarhet i et land, samtidig som det foreligger klare holdepunkter om en snarlig endring av situasjonen. I slike spesielle situasjoner bør være mulig å stille saksbehandlingen i bero. Det må reguleres hvor lenge berostillelse kan skje da dette ikke skal kunne gjelde i ubegrenset tid. Komiteen merker seg at saken samlet sett kan stilles i bero i inntil 12 måneder slik som utvalget har foreslått, men understreker at det skal foretas en fornyet vurdering etter at saker har vært stilt i bero i 6 måneder.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, fremhever at det fortsatt blir adgang til midlertidig tillatelse til å ta arbeid for asylsøkere.

Flertallet merker seg at det skal legges større vekt på UNHCRs anbefalinger og støtter at det tas inn en henvisning til artikkel 35 i flyktningekonvensjonen for å understreke viktigheten av samarbeidet med UNHCR.

Komiteen viser til merknader i Innst. S. nr. 61 (2004-2005) om å innføre en ordning med lukkede mottak for asylsøkere.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet understreker at Fremskrittspartiet ønsker å anvende lukkede mottak for enkelte grupper. Disse medlemmer viser til at dette i hovedsak omfatter innvandrere som oppholder seg ulovlig i Norge og asylsøkere uten kjent identitet. Unntaket i denne sammenhengen er mindreårige barn. Disse medlemmer legger til grunn at innkvarteringstilbud til asylsøkere skal holde en nøktern standard.

Disse medlemmer er kritiske til den lange saksbehandlingstida hos utlendingsmyndighetene. Disse medlemmer har også merket seg at selv om identiteten er på det rene, kan det ta lang tid å få

effektuert et vedtak om avslag på asyl- eller oppholdstillatelse, eller et bortvisnings-/utvisningsvedtak. Disse medlemmer mener det må legges sterkere trykk på dette arbeidet. Tilliten til asylinstituttet vil være avhengig av at vedtak blir iverksatt og utført så raskt som mulig. Raskere saksbehandling og raskere bosetting vil dessuten være positivt for det generelle integreringsarbeidet.

Disse medlemmer viser til at spørsmålet om lukkede mottak ble drøftet i Innst. S. nr. 36 (2007-2008). Disse medlemmer erkjenner at Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) gjelder som norsk lov, og at artikkel 3 hindrer Norge i å sende personer til land der de risikerer tortur eller umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Dødsstraff faller inn under denne kategorien, og konvensjonen hindrer dermed Norge fra å returnere kriminelle personer som risikerer dødsstraff i sine hjemland. På bakgrunn av denne bestemmelsen vil terrorister i praksis ofte være ureturnerbare i en kortere eller lengre periode. Disse medlemmer vil understreke at det eksisterer et behov for å reforhandle og modernisere enkelte internasjonale konvensjoner, da de på noen områder representerer en urimelig hindring for utforming av nasjonale lover. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til at Tony Blair gjentatte ganger har tatt til orde for å revurdere EMK og oppdatere flyktningekonvensjonen, noe som blant annet kommer frem i artikkelen "Blair urges asylum law reform" i BBC 4. mai 2001 og i artikkelen "Blair to curb human rights in war on terror" i The Telegraph 8. juli 2006.

Disse medlemmer viser til at FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) har egne retningslinjer for bruk av frihetsberøvelse i asylsaker, i form av Executive Committee Conclusion no. 44 fra 1986. Disse medlemmer viser til at det her slås fast at frihetsberøvelse av asylsøkere kan benyttes i følgende tilfeller: For å bekrefte identitet (hvor man skal avgjøre det faktiske grunnlaget for asylsøknaden), i de situasjoner hvor asylsøkerne har forsøkt å mislede asylmyndighetene ved å ødelegge sine egne ID-papirer, og i de tilfeller hvor nasjonal sikkerhet eller innbyggernes interesser skulle tilsi det. Disse medlemmer viser til at enkelte land har valgt å gå lenger enn det Excom Conclusion no. 44 åpner for, blant annet Australia og Japan, som internerer asylsøkere uavhengig av om identitet er bekreftet eller ikke.

Disse medlemmer går derfor inn for lukkede mottak i Fremskrittspartiets forslag til ny utlendingslov.

Komiteens medlem fra Venstre mener det er tankevekkende at menneskesmuglingen til Norge øker. Kripas og Utlendingsdirektoratet (UDI) estimerer at 80-90 prosent av alle som søker asyl får

hjelp av menneskesmuglere en eller annen gang i løpet av reisen. Dette medlem mener det må gjøres mer for å sikre at de som faktisk har et reelt beskyttelsesbehov får asyl. Dette medlem mener det bør utredes om utlendingsstasjonene skal få myndighet til å gi asyl og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede muligheten for å gi ambassadene myndighet til å gi asyl ("ambasadeasyl")."

6. OPPHOLDSTILLATELSE PÅ GRUNN AV STERKE MENNESKELIGE HENSYN

6.1 Sammendrag

I en del tilfeller der en utlending ikke fyller vilkårene for opphold i Norge på annet grunnlag, for eksempel ikke er vernet mot retur etter beskyttelsesbestemmelsene, vil det likevel foreligge så spesielle og tungtveiende individuelle forhold eller for øvrig være tale om en så vanskelig humanitær retursituasjon at det bør være adgang til å innvilge opphold i Norge. Departementet foreslår derfor å videreføre dagens bestemmelse om adgangen til å gi oppholdstillatelse selv om vilkårene i loven ellers ikke er oppfylt, dersom det foreligger sterke menneskelige hensyn eller utlendingen har en særlig tilknytning til riket. Det vises til lovforslaget § 38.

De sakene som særlig skaper store utfordringer i praksis, er de sakene hvor det er nødvendig å foreta en samlet vurdering av flere forskjellige menneskelige hensyn. Fordi det ikke er mulig eller hensiktsmessig å løse slike saker gjennom en detaljert lov- eller forskriftsregulering, er det behov for en vid skjønnsbestemmelse også i en ny lov. Forslaget til lovbestemmelse er utformet slik at det gir veiledning med hensyn til hvilke hensyn og vurderinger som er særlig aktuelle. Departementet har foretatt en generell drøftelse av aktuelle sakstyper. Dette gjelder særlig saker vedrørende helsemessige forhold, saker som gjelder sosiale eller humanitære forhold ved retursituasjonen, eller saker vedrørende menneskehandel. Samlet sett har departementet på denne måten forsøkt å imøtekomme de aktørene som lenge har etterlyst tydeligere veiledning om rammene for skjønnsvurderingene på feltet.

Innvandringsregulerende hensyn er i mange saker et sentralt moment ved vurderingen av enkeltsaker. Departementet har derfor valgt å synliggjøre dette hensynet i lovteksten, jf. § 38 fjerde ledd.

Departementet har videre valgt å innta en uttrykkelig henvisning til barnets beste som et grunnleggende hensyn ved vurderingen, og har fastsatt at det gjelder en lavere terskel for å innvilge tillatelse til barn enn til voksne. Barn er generelt mer sårbare enn voksne og etter konkret vurdering kan det være grunn

til å innvilge oppholdstillatelse selv om det ikke foreligger et beskyttelsesbehov eller humanitære forhold som ville gitt oppholdstillatelse for voksne.

Departementet har drøftet de problemstillingene som oppstår i forhold til såkalt lengeværende, dvs. personer som enten ikke kan eller vil forlate riket på tross av at det foreligger et endelig avslag i utlendingsaken. Departementet mener at det må skilles klart mellom de som samarbeider om retur etter et endelig avslag, og de som ikke samarbeider. Departementet mener at det i forhold til den førstnevnte gruppen bør gis særskilte forskriftsregler om mulighet til oppholdstillatelse, mens det i forhold til den sistnevnte gruppen fastholdes et utgangspunkt om at tillatelse ikke skal gis. Forvaltningen vil imidlertid ikke være forhindret fra å gi tillatelser etter bestemmelsen i lovforslaget § 38 første ledd i konkrete tilfeller hvor det er spesielle hensyn som gjør seg gjeldende.

Det vises for øvrig til en forskriftsendring som trådte i kraft 1. juni 2007. Det ble da gitt en bestemmelse som innebærer at personer som har fått endelig avslag på søknad om asyl, på visse vilkår kan få oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 8 annet ledd, dersom retur ikke er gjennomført innen tre år etter saksopprettelse og det heller ikke er utsikter til retur.

I samarbeid med International Organization for Migration (IOM) kan norske myndigheter gjennomføre returer til stort sett alle de land det er aktuelt å returnere utlendinger til. Dette innebærer at antall personer som i realiteten ikke kan vende tilbake til hjemlandet er svært lavt.

6.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at innvandringsregulerende hensyn i mange saker er et sentralt moment ved vurderingen av enkeltsaker. Komiteen merker seg at dette synliggjøres i lovteksten.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre etterlyser ytterligere konkretisering av hva som faller under begrepet "innvandringsregulerende hensyn".

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at departementet foreslår å videreføre dagens bestemmelse om adgangen til å gi oppholdstillatelse, selv om vilkårene i loven ellers ikke er oppfylt, dersom det foreligger sterke menneskelige hensyn eller utlendingen har en særlig tilknytning til riket. Flertallet støtter dette. Dette gjelder særlig saker vedrørende helsemessige forhold, sosiale eller humanitære forhold ved retursituasjonen eller saker vedrørende menneskehandel.

Flertallet fremhever at styrkingen av rettigheten til personer som er utsatt for menneskehandel er et viktig grep i den nye utlendingsloven. Det er presisert i lovforslaget at tidligere ofre for menneskehandel skal anerkjennes som en spesiell sosial gruppe, og at de kan få rett til status som flyktning.

Flertallet understreker videre at selv om det ikke foreligger en fare for forfølgelse som kan gi rett til flyktningstatus, kan det være aktuelt å innvilge oppholdstillatelse ut fra en vurdering av sterke menneskelige hensyn. Det er også etter flertallets mening viktig å videreføre dagens ordning med mulighet for en refleksjonsperiode for ofre for menneskehandel og mulighet for midlertidig oppholdstillatelse for personer som skal vitne mot bakmennene. Flertallet ber departementet vurdere om det er grunn til å nedfelle ordningen med refleksjonsperiode i den nye utlendingsforskriften.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, har merket seg at Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2006-2009) har et eget tiltak om å sikre trygg retur og reetablering i hjemlandet. Regjeringen har blant annet inngått en avtale med IOM om bistand til retur fra Norge og reintegrering i hjemlandet for ofre for menneskehandel.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at formålet med en såkalt refleksjonsperiode er å sikre at ofrene for menneskehandel får beskyttelse, hjelp og støtte til å komme ut av situasjonen. Disse medlemmer viser til at regjeringen Bondevik II i 2005 utarbeidet en handlingsplan mot menneskehandel der en refleksjonsperiode og midlertidig opphold var viktige tiltak. Disse medlemmer vil peke på at ofrene for menneskehandel også bør følges aktivt opp ved retur til hjemlandet. Mange vil sendes hjem til svært uoversiktlige forhold med stigmatisering og sosial utstøtelse.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre mener derfor at hjemsendelse bør planlegges og at ofrene aktivt bør følges opp av en norsk returattaché.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at hjemsendelse av ofre for menneskehandel følges opp i hjemlandet av en norsk returattaché."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener dagens praksis i ordningen med opphold på humanitære grunner har undergravet asylordningens legitimitet i den norske befolkningen. Disse medlemmer viser blant annet til at ordningen har ført til at en del asylsøkere forsøker å trenere sakene sine så lenge som mulig, fordi de gjennom å opparbeide seg botid i Norge har en mulighet til å få opphold på bakgrunn av humanitære grunner. Disse medlemmer mener imidlertid fortsatt at det skal være adgang til å gi opphold på grunn av særlig sterke menneskelige hensyn i noen enkelttilfeller, men ønsker en praksis som er langt mer restriktiv enn dagens.

Disse medlemmer mener at opparbeidet tilknytning til riket i seg selv, ikke er tilstrekkelig grunn til å innvilge opphold.

Disse medlemmer ønsker å fjerne muligheten til opphold på bakgrunn av helsemessige forhold. Det norske helsevesenet skal selvsagt stille opp i akutte situasjoner, men det skal ikke være slik at uføre og syke personer skal ha sterke incentiver til å komme seg til Norge på uriktig grunnlag.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at FN's barnekonvensjon er inkorporert i norsk lov med forrang. Det følger av barnekonvensjonen at barns beste skal være et grunnleggende hensyn i alle saker som vedrører barnet.

Når det gjelder spørsmålet om hvordan hensynet til barnets beste skal vurderes, vil et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, bemerke at jo større betydning avgjørelsen har for barnets situasjon, desto mer skal det til for å legge vekt på innvandringsregulerende hensyn.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, understreker at i visse sammenhenger vil hensynet til barnets beste være så tungtveiende at det ikke vil være adgang til å legge avgjørende vekt på innvandringsregulerende hensyn.

Dette flertallet vil understreke at det inntas en uttrykkelig henvisning til barnets beste som et grunnleggende hensyn ved vurderingen, samt at det fastsettes at det gjelder en lavere terskel for å innvilge tillatelse til barn enn til voksne. Barn er generelt mer sårbare enn voksne og etter konkret vurdering kan det være grunn til å innvilge oppholdstillatelse selv om det ikke foreligger et beskyttelsesbehov eller huma-

nitære forhold som ville gitt oppholdstillatelse for voksne.

Dette flertallet vil understreke at det våren 2007 ble gjort endringer i utlendingsforskriften slik at barns tilknytning til riket skal tillegges særlig vekt.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre er bekymret for hvordan barnets beste veies opp mot innvandringsregulerende hensyn og viser til proposisjonen side 160 der det står om departementets forslag til § 38 tredje ledd:

"Forslaget til endring på dette punkt, innebærer ikke i seg selv at det legges opp til noen endring av gjeldende praksis, men sikrer at forvaltningen fokuserer på at det må tas særskilt hensyn til barns situasjon."

Disse medlemmer stiller seg spørrende til om det er ønskelig med en reell endring av praksis eller om endringen kun er foretatt av pedagogiske hensyn. Det vises videre til samme side samme spalte der departementet skriver:

"Etter at forvaltningen har tatt hensynet til barnets beste i betraktning i den enkelte sak, gir ikke barnekonvensjonen artikkel 3 noe absolutt direktiv for hvordan den enkelte sak skal avgjøres. Motstående hensyn, som for eksempel hensynet til en kontrollert og regulert innvandring, vil derfor i utgangspunktet kunne tillegges like stor eller endog større vekt."

Disse medlemmer er enig i at det kan tenkes situasjoner der barnets beste må vike for innvandringsregulerende hensyn. Disse medlemmer ønsker imidlertid en lovtekst som synliggjør at jo mer inngripende vedtaket er for barnet, jo sterkere må de innvandringsregulerende hensyn være for at barnets beste skal vike.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"§ 38 tredje ledd tredje og fjerde punktum skal lyde:

Jo viktigere avgjørelsen er for barnet, desto mer skal det til for å la innvandringsregulerende hensyn få forrang. Et avslag på bakgrunn av innvandringsregulerende hensyn må være forsvarlig i et barnerettslig perspektiv."

Når det gjelder lengeværende, støtter komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, at det må skilles klart mellom de som samarbeider om retur etter et endelig avslag, og de som ikke samarbeider.

Flertallet er enig i at det i forhold til den førnevnte gruppen bør gis særskilte forskriftsregler om mulighet til oppholdstillatelse, mens det i forhold til

den sistnevnte gruppen fastholdes et utgangspunkt om at tillatelse ikke skal gis.

Komiteen mener det må sørges for at de som får avslag enten raskt returnerer frivillig eller tvangsreturneres. Dagens praksis viser at tvangsretur i en del tilfeller tar lang tid eller vanskeliggjøres over år grunnet situasjon i returland eller praktiske forhold rundt retur.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, mener at det for utlendinger som samarbeider om retur, skal være en ordning med mulighet for formalisert oppholdstillatelse som også gir adgang til arbeidsmarkedet, så lenge oppholdet varer.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener at inntil tvangsretur kan iverksettes må myndighetene sørge for at det fortsatt foreligger en midlertidig status som gir mulighet til arbeid og evne til egen forsørgelse. Det må i tillegg foreligge en rett til basis helsetjeneste ut fra et perspektiv om menneskeverd og rett til hjelp ved sykdom og skade.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser for øvrig til en forskriftsendring som trådte i kraft 1. juni 2007. Det ble da gitt en bestemmelse som innebærer at personer som har fått endelig avslag på søknad om asyl, på visse vilkår kan få oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 8 annet ledd, dersom retur ikke er gjennomført innen tre år etter saksopprettelse og det heller ikke er utsikter til retur.

ULOVLIGE INNVANDRERE

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at tusener av utlendinger oppholder seg ulovlig i Norge, uten at norske myndigheter vet hvem de er, hvor de er, eller hvor mange de er. Situasjonen er ekstra vanskelig for barn som bor ulovlig i landet, og som verken får skolegang eller kontakt med jevnaldrende.

Disse medlemmer påpeker at ulovlige innvandrere er i ferd med å bli et stort problem over hele Europa. Både Spania og Italia har gitt amnesti til hundretusener av ulovlige innvandrere. Dette er etter disse medlemmers mening den verst tenkelige løsningen, fordi man gjennom amnesti gir nye hundretusener forhåpninger om de også kan få opphold i et europeisk land bare de lurer seg inn og lever lenge nok i skjul. Et amnesti kan dessuten også gjøre at inn-

vandrere fra hele Europa drar dit hvor det gis amnesti, for på den måten å skaffe seg rett til permanent opphold i Europa.

Disse medlemmer viser til at asylsøkere uten avklart identitet i dag har full og ubegrenset bevegelsesfrihet i Norge, og beboerne i asylmottak kan forlate mottaket når de selv måtte ønske det. Disse medlemmer påpeker at dette innebærer at asylstutttet kan misbrukes av islamistiske terrorister fra land som Pakistan og Marokko til å begå terrorisme i Norge eller andre Schengen-land. Under halvparten av asylsøkerne som kommer til Norge har dokumenter som indikerer hvem de er, og bare 7 pst. har pass.

Disse medlemmer mener at den naive norske asylpolitikken der asylsøkere kan bevege seg fritt i det norske samfunnet er en belastning, ikke bare for det norske samfunnet, men også for asylsøkerne selv og deres barn. Barn av ulovlige innvandrere er blant de mest uskyldige ofrene for norsk innvandringspolitikk. Regjeringens politikk bidrar i praksis til å frata barn av illegale innvandrere muligheten til en god oppvekst.

Disse medlemmer ønsker å bekjempe ulovlig innvandring gjennom å gi politiet økte ressurser og utvidede fullmakter. Disse medlemmers forslag til ny utlendingslov gir dessuten potensielle ulovlige innvandrere langt færre incentiver til å komme til Norge.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre er glad for at det etter forskriftsendringen som trådte i kraft 1. juni 2007 er mulig å gi oppholdstillatelse for personer som ikke har utsikter til retur (utlendingsforskriften § 21 c). Disse medlemmer er imidlertid bekymret for om vilkårene for opphold etter denne forskriften er for strenge og at hjemmelen derfor ikke benyttes i praksis. Disse medlemmer ønsker å påpeke at gruppen av irregulære migranter er sammensatt: Noen er åpenbart ureturnerbare, andre har et reelt beskyttelsesbehov selv om de har fått avslag på søknaden, noen har ikke oppgitt alle fakta ved førstegangsbehandling og har ikke blitt trodd av utlendingsmyndighetene når de har kommet med de nye opplysningene og noen er barn som har stukket av fra asylmottak og som lever alene. Noen samarbeider om retur og noen samarbeider ikke. Og noen er i en gråsone; det er ikke alltid lett å skille de ulike gruppene klart fra hverandre. Disse medlemmer viser til at vi ikke vet nok om hvor mange som oppholder seg ulovlig i landet og hvorfor de er her ulovlig. Disse medlemmer har registrert at Statistisk sentralbyrå (SSB) og forskningsstiftelsen FAFO nå kartlegger omfanget av illegal innvandring og de illegale innvandrernes levekår. Prosjektet gjennomføres på opp-

drag fra Utlendingsdirektoratet (UDI) og finansieres av Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID). Disse medlemmer mener dette er et viktig arbeid. Disse medlemmer mener det må være et mål at så få som mulig skal oppholde seg ulovlig i riket. Disse medlemmer har registrert at Regjeringen mener løsningen med irregulære migranter er at flere må sendes ut. Disse medlemmer er enig i at en del av løsningen er å tvangsreturnere flere som har fått avslag på sin søknad og er glad for at Arbeids- og inkluderingsdepartementet nå arbeider for å effektivisere arbeidet med retur av personer uten lovlig opphold. Disse medlemmer vil samtidig peke på at det er en rekke utlendinger som ikke kan sendes ut etter avslått asylsøknad, enten fordi Norge ikke har returavtale med hjemlandet, fordi hjemlandet nekter å ta imot vedkommende eller gi opphold eller fordi det praktisk ikke er mulig eller svært vanskelig å tvangsreturnere utlendingen. Disse medlemmer mener myndighetene må sørge for at de som ikke kan tvangsreturneres får et oppholdsgrunnlag, enten midlertidig eller varig - dersom det er grunnlag for det. Utlendinger som ikke har lovlig opphold, må etter disse medlemmers syn enten sendes ut av landet ved at utvisning effektueres eller de må gis et oppholdsgrunnlag.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til den finske utlendingsloven hvor det kan innvilges oppholdstillatelse til en utlending i situasjoner der vedkommende de facto ikke kan sendes ut av landet, enten dette skyldes individuelle forhold rundt personen eller praktiske returhindringer. Manglende trafikkforbindelse mellom Finland og hjemlandet, mangel på nødvendig reisedokument eller at hjemlandets myndigheter stiller seg avvisende til å ta tilbake utlendingen, er eksempler på situasjoner hvor utlendingen ikke kan sendes ut med tvang. Også situasjoner der utlendingen kunne ha returnert frivillig men motsetter seg dette, samtidig som tvangsmessig utsendelse ikke er mulig, omfattes. I praksis vil det nesten alltid være tale om personer som har fått avslag på søknad om asyl, men i prinsippet omfattes også andre. Tillatelsen er midlertidig, den gis inntil hindringen faller bort. Det presiseres i loven at tillatelsen ikke kan danne grunnlag for familiegjenforening. En slik midlertidig tillatelse kan gis i høyst 2 år. Etter dette skal det gis en permanent oppholdstillatelse dersom det fortsatt ikke er mulig å returnere personen. Dette medlem mener at denne ordningen må innføres også i den norske utlendingsloven.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere en løsning på linje med den finske utlendingslovens modell for

ureturnerbare innvandrere med en uavklart situasjon."

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre mener at det i visse tilfeller også bør åpnes for et nytt asylintervju. Disse medlemmer er kjent med at en del asylsøkere ikke forteller hele historien når de kommer til Norge. Mange av disse tror kanskje de vil få opphold uansett og vil ikke utsette seg for den fornedringen det er å fortelle grusomme, skamfulle detaljer om for eksempel overgrep. Mange av disse forteller at utlendingsmyndighetene ikke tror på at de ikke oppga alle fakta i første runde. Disse medlemmer mener det i slike tilfeller bør åpnes for et nytt intervju med utlendingsmyndighetene.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om mulighet for å gi irregulære innvandrere adgang til et nytt intervju hos utlendingsmyndighetene."

Disse medlemmer viser videre til at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn under vurderingen av opphold på humanitært grunnlag. Disse medlemmer understreker at dette også må gjelde de barna som har oppholdt seg i riket uten gyldig oppholdstillatelse og som søker om omgjøring på humanitært grunnlag. Disse medlemmer viser til at en del asylsøkere ikke forteller hele historien når de kommer til Norge. Mange av disse tror kanskje de vil få opphold uansett, og vil ikke utsette seg for den fornedringen det er å fortelle grusomme, skamfulle detaljer om for eksempel overgrep. Andre har fått beskjed av andre de stoler på om å fortelle en uriktig historie.

Disse medlemmer mener det er viktig å gjennomgå praksis på dette området og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at praksis for å gi opphold på humanitært grunnlag for ulovlige innvandrere gjennomgås og vurderes lempet når det gjelder barn som har bodd lenge i Norge."

Disse medlemmer mener det bør spesifiseres i lovteksten at utlendingens botid i riket kan være et relevant hensyn i vurderingen av opphold på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"§ 38 annet ledd skal lyde:

For å avgjøre om det foreligger sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket skal det foretas en totalvurdering av saken. Det kan blant annet legges vekt på

- a) om utlendingen er enslig mindreårig uten forsvarelig omsorg ved retur,
- b) om det foreligger tvingende helsemessige forhold som gjør at utlendingen har behov for opphold i riket,
- c) om det foreligger sosiale eller humanitære forhold ved retursituasjonen som gir grunnlag for å innvilge oppholdstillatelse,
- d) om utlendingen har vært offer for menneskehandel, eller
- e) utlendingens botid i riket."

Disse medlemmer vil videre vise til at lovforslagets § 108 tredje ledd forbyr å forsettlig hjelpe en utlending til ulovlig opphold i riket. Det å gi humanitær assistanse til utlendinger mens de oppholder seg ulovlig i Norge, er etter disse medlemmers syn ikke forbudt etter denne bestemmelsen. Disse medlemmer vil påpeke at det å yte humanitær hjelp til ulovlige innvandrere ikke kan ses på som ulovlig medvirkning etter lovforslagets § 108. Flere humanitære organisasjoner, herunder Røde Kors, har imidlertid påpekt at bestemmelsen åpner for usikkerhet om hvorvidt det å dekke irregulære migranternes humanitære behov er i strid med norsk lov. Disse medlemmer er enig i at gjeldende § 47 femte ledd i dagens utlendingslov er uklar på om det å yte humanitær hjelp kan ses på som medvirkning til brudd på loven. Disse medlemmer viser til at det verken i forarbeidene til utlendingsloven eller i rettspraksis etter gjeldende lov er noe som tyder på at humanitær hjelp var ment å falle inn under denne bestemmelsen. Disse medlemmer vil understreke at lovforslagets § 108 tredje ledd bokstav a ikke må tolkes som en begrensning av humanitære organisasjoners handlingsrom i å yte humanitært arbeid, også til de som er ulovlig i landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, mener det må på plass en presisering av lovforslagets § 108 tredje ledd, som forbyr forsettlig hjelp til utlending som oppholder seg ulovlig i riket. Denne bestemmelsen kan ikke tolkes så snevert at den setter forbud mot det humanitære handlingsrom som organisasjoner som Røde Kors og Kirkens Bymisjon trenger for å kunne yte assistanse til personer uten lovlig opphold med sosiale og helsemessige behov.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, mener at det må klargjøres hvor grensen skal gå mellom lovlig humanitær bistand til utlendinger med ulovlig opphold, og hva som kan rammes som straffbar medvirkning. Dette flertallet ber Regjeringen om å komme tilbake med et forslag om dette.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre vil påpeke at irregulære innvandrere er blant de svakeste gruppene i samfunnet. Manglende rett til helsehjelp utover akutt-hjelp kan føre til alvorlige konsekvenser for den enkeltes helse. Samtidig kan denne situasjonen skape stort press på ansatte i helsevesenet og frivillige organisasjoner som møter denne utfordringen i praksis.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at de som oppholder seg i landet uten legal status, kan få rett til helsehjelp utover akutt-hjelp når manglende helsehjelp kan få alvorlige helsemessige konsekvenser."

7. ARBEIDSINNVANDRING

7.1 Sammendrag

Det har den senere tid vært et stadig økt fokus på vilkårene for arbeidsinnvandring, dvs. adgangen til å ta opphold i Norge på grunnlag av et arbeidstilbud eller ønske om å ta arbeid her. Norske myndigheter står i utgangspunktet fritt til å regulere hvilken arbeidsinnvandring vi skal ha utenfor rammen av EØS-avtalen og EFTA-konvensjonen.

I proposisjonen behandles regelverket for tredjelandborgere. Regelverket for utlendinger som omfattes av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen behandles i egen odelstingsproposisjon.

Departementet legger opp til at innvandringen fortsatt skal være regulert og behovsstyrt. Behovet for arbeidskraft vil variere over tid, både med hensyn til art og omfang. Loven bør derfor utformes som et rammeverk, hvor kun hovedprinsippene for arbeidsinnvandringen nedfelles direkte i loven. Den nærmere reguleringen av arbeidsinnvandringen bør skje i forskrift. På denne måten kan regelverket enkelt justeres i takt med endringer i situasjonen på arbeidsmarkedet. Følgende hovedprinsipper foreslås lovfestet:

- Utlendingen må være fylt 18 år.
- Arbeidsinnvandring skal ikke fortrenge ledig innenlandsk arbeidskraft. Departementet har derfor foreslått å lovfeste den ordningen man har i dag i forskriften med arbeidsmarkedsprøving.

For sesongarbeidere og faglærte er det i dag et alternativt system med kvoteordninger som fungerer godt og er svært ressursbesparende. Departementet har på denne bakgrunn foreslått å lovfeste systemet med kvoteordninger som et likestilt alternativ til systemet med arbeidsmarkedsprøving.

- Lønns- og arbeidsvilkår skal ikke være dårligere enn etter gjeldende tariffavtale, regulativ eller det som ellers er normalt for vedkommende sted og yrke.
- Det må slik som i dag, foreligge et konkret tilbud om arbeid før det innvilges en tillatelse. Dersom det i fremtiden skulle bli aktuelt å åpne for andre reguleringsformer (poengsystemer mv.), bør spørsmålet forelegges Stortinget på det aktuelle tidspunktet.
- Arbeidstilbudet må som i dag som hovedregel gjelde heltidsarbeid for en arbeidsgiver. Dette vil sikre ordnede arbeidsforhold og at søkeren har et solid inntektsgrunnlag utover det som er nødvendig for å oppfylle det generelle underholdskravet. Utlendingsmyndighetene bør imidlertid ha adgang til å gjøre unntak fra ovennevnte vilkår etter en konkret vurdering av stillingens art.

I proposisjonen fremkommer at tillatelsen ikke vil bli knyttet til et bestemt arbeidssted slik som i dag, men til en bestemt type arbeid. Dette vil styrke utlendingens rettsstilling ved at vedkommende kan skifte arbeidsgiver uten å måtte fremme ny søknad om tillatelse.

Departementet foreslår at visse hovedvilkår for oppholdstillatelsen for tredjelandsborgere som skal yte tjenester, bør fastsettes direkte i loven.

Rekruttering av utlendinger som skal yte tjenester skal ikke skje til fortrenge for innenlandsk arbeidskraft. Departementet foreslår derfor å lovfeste et hovedprinsipp om at det ved hver enkelt søknad om oppholdstillatelse skal foretas en individuell arbeidsmarkedsvurdering. Departementet foreslår ikke en slik ordning i forhold til individuelle arbeidstakere.

Det foreslås imidlertid at Kongen i forskrift skal kunne fastsette unntak fra kravet til individuell arbeidsmarkedsvurdering for utlendinger som er fagutdannet eller har spesielle kvalifikasjoner.

De øvrige hovedprinsippene som foreslås lovfestet for individuelle arbeidstakere, jf. lovforslaget § 23, foreslås også lovfestet som vilkår for oppholdstillatelse for å yte tjenester, jf. § 24 første ledd.

Oppholdstillatelse for å yte tjenester bør ikke danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, da det alltid vil være en forutsetning at oppdraget er av tidsbegrenset karakter.

Departementet støtter utvalgets forslag om en egen bestemmelse om oppholdstillatelse for selvsten-

dig næringsdrivende. Departementet legger vekt på at utvalgets forslag vil innebære en forenkling av regelverket. Det vises til departementets lovforslag § 25. Departementet har inntatt en egen hjemmel for forskriftsregulering i § 25 annet ledd.

7.2 Komiteens merknader

Komiteen støtter at oppholdstillatelse for å yte tjenester ikke bør danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, da det alltid vil være en forutsetning at oppdraget er av tidsbegrenset karakter.

Komiteen viser til at Regjeringen vil oversende en stortingsmelding om arbeidsmigrasjon i løpet av våren.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, understreker at arbeidsinnvandringen fortsatt skal være regulert og behovsstyrt. Behovet for arbeidskraft vil variere over tid, både med hensyn til art og omfang. Loven bør derfor utformes som et rammeverk, hvor kun hovedprinsippene for arbeidsinnvandringen nedfelles direkte i loven. Den nærmere reguleringen av arbeidsinnvandringen bør skje i forskrift. Dette legger til rette for at regelverket enkelt kan justeres i takt med endringer i situasjonen på arbeidsmarkedet.

Flertallet støtter at følgende hovedprinsipper lovfestes: Søker må være fylt 18 år. Arbeidsinnvandring skal ikke fortrenge ledig innenlandsk arbeidskraft. Den ordningen man har i dag i forskriften med arbeidsmarkedsprøving lovfestes. Videre lovfestes systemet med kvoteordninger som et likestilt alternativ til systemet med arbeidsmarkedsprøving. Lønns- og arbeidsvilkår skal ikke være dårligere enn etter gjeldende tariffavtale, regulativ eller det som ellers er normalt for vedkommende sted og yrke. Et konkret tilbud om arbeid må foreligge før det innvilges en tillatelse. Arbeidstilbudet må gjelde heltidsarbeid for en arbeidsgiver. Flertallet ser dette som viktig for å sikre ordnede arbeidsforhold og solid inntektsgrunnlag utover det som er nødvendig for å oppfylle det generelle underholdskravet. Videre blir ikke tillatelsen knyttet til et bestemt arbeidssted slik som i dag, men til en bestemt type arbeid. Flertallet vil understreke at det vil styrke utlendingens rettsstilling ved at vedkommende kan skifte arbeidsgiver uten å måtte fremme ny søknad om tillatelse.

Flertallet merker seg at det i forskrift skal kunne fastsettes unntak fra kravet til individuell arbeidsmarkedsvurdering også for utsendte arbeidstakere som er fagutdannet eller har spesielle kvalifikasjoner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det ikke er noen selvfølge at den kompetente arbeidskraften søker seg til Norge. Her i landet betales relativt lave lønninger for akademikere, spesialister og forskere. Disse medlemmer frykter at Norge er i ferd med å tape den internasjonale konkurransen om kvalifisert arbeidskraft. Dette er urovekkende, særlig i en tid hvor behovet for arbeidskraft i Norge er stort.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ser at det er svært viktig å markedsføre Norge for utenlandsk arbeidskraft. I dag er det slik at Norge taper denne konkurransen i forhold til land som Canada og Storbritannia, til tross for at Norge årlig kåres til verdens beste land å bo i. Disse medlemmer viser til at Norge har en spesialistkvote for å kunne rekruttere kompetanse fra ikke-EU-land. Denne kvoten er på 5 000 personer. Det er et tankekors at Norge frem til oktober 2006 har rekruttert kun 1 542 spesialister.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ønsker i all hovedsak å videreføre dagens politikk overfor arbeidsinnvandrere, både når det gjelder ekspertkvoten og politikk overfor arbeidsinnvandrere fra EØS-landene. Disse medlemmer mener at hovedutfordringen knyttet til dagens politikk på området ikke er lovbestemmelsene, men at saksbehandlingen ikke er tilstrekkelig strømlinjeformet.

Disse medlemmer viser til at det i et land med en befolkning med forventet levealder på over 80 år nødvendigvis vil være en betydelig andel eldre over 67 år. Disse medlemmer mener at demografiutfordringene i Norge er betydelig overdrevet, og viser til at medianalderen i Norge er på 38,7 år, mens medianalderen i for eksempel Tyskland er hele 10 prosent høyere til tross for at forventet levealder ikke er høyere. Disse medlemmer ser at stadig flere eldre presses ut av arbeidsmarkedet mot sin vilje, og viser til Fremskrittspartiets forslag i Dokument nr. 8:47 (2006-2007) om at arbeidstakere over 67 år skal kunne få utbetalt full opptjent pensjon uavhengig av hvor mye de har i arbeidsinntekt. Disse medlemmer mener at det er flott at folk lever lenge, og liker dårlig at de andre partiene ser på det at folk blir stadig eldre som et problem. Disse medlemmer mener at arbeidsinnvandring uansett ikke vil kunne være noen langsiktig løsning på eventuelle demografiske utfordringer, fordi arbeidsinnvandrere som bosetter seg permanent i Norge, også en dag vil bli eldre. Storstilt import av arbeidskraft i aldersgruppen 20-30 år vil om 40 år kunne representere en nes-

ten uoverkommelig kostnad for det norske samfunnet.

Disse medlemmer viser til at det nå bor 500 millioner mennesker i EU, og at overgangsordningene overfor nye EU-land på sikt vil falle bort slik at det blir fri mobilitet av arbeidskraft mellom landene. Disse medlemmer mener at det vil være overraskende hvis Norge ikke makter å dekke arbeidskraftbehovet innenfor denne halve milliarder mennesker. Disse medlemmer viser til ekspertkvoteordningen, der inntil 5 000 høykompetente personer kan komme til Norge fra hele verden hvert eneste år, og at denne kvoten aldri har blitt brukt fullt ut blant annet fordi lønns- og arbeidsbetingelsene for høyt kvalifisert arbeidskraft ikke er spesielt gode i Norge. Disse medlemmer mener at dagens ordninger for arbeidsinnvandring er tilstrekkelige, men ser samtidig at det er et behov for mer strømlinjeformede og effektive prosedyrer.

Disse medlemmer vil vise til at mye av den tidlige arbeidsinnvandringen fra ikke-vestlige land som Tyrkia og Marokko har vist seg å være et rent tapsprosjekt for Europa. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til at dårlig integrering av innvandrere i Danmark koster mellom 30 og 50 mrd. kroner i året ifølge Erik Bonnerup, leder av "Tænk tanken om utfordringer for Integrationsindsatsen" i Danmark. Disse medlemmer vil videre påpeke at situasjonen i Norge heller ikke er særlig oppløftende, og i Aftenposten 12. juni 2006 kunne vi lese at NHO mener at en reduksjon av arbeidsstyrken med 7 prosent tilsvarer tapet av hele oljeformuen, og at NHO ikke kan utelukke at dette kan skje som en følge av innvandring.

Disse medlemmer viser til den store arbeidskraftreserven i eldreomsorgen som ligger i lave brøkstillinger for mange ansatte, både i hjemmehjelpstjenesten og institusjonsomsorgen, som gjerne vil arbeide mer. Ved å øke stillingsbrøkene vil det bli tilgjengelig mer arbeidskraft som igjen vil bedre tilbudet og derved kvaliteten i eldreomsorgen.

Disse medlemmer mener at tjenesteimport der utenlandske firma påtar seg arbeid i Norge kan være et alternativ til arbeidsinnvandring, og mener i tråd med en slik tankegang at oppholdstillatelse gitt i forbindelse med arbeid og studier for utlendinger som ikke er omfattet av EØS-avtalen ikke skal danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

Disse medlemmer mener at man i utlendingsloven må kunne stille krav om at arbeidstilbudet som foreligger som grunnlag for søknad for opphold må være av en viss varighet.

Disse medlemmer kan ikke se noen god begrunnelse for hvorfor selvstendig næringsdrivende utenfor EØS-området skal få oppholdstillatelse i Norge for å jobbe her som selvstendig næringsdri-

vende. Disse medlemmer mener tvert imot at ekspertkvoten er ment å dekke spesielle behov innenfor allerede etablerte bedrifter i Norge.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre mener retten til å leve sammen med ektefelle og barn er grunnleggende i et liberalt demokrati og at det å bli gjenforent med sin aller nærmeste familie etter at en selv har fått opphold i Norge, må tillates.

For komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er det en selvfølge at arbeidstakere som skal bli i Norge over tid, må få søke om å ta med seg sin nærmeste familie. Disse medlemmer vil presisere at det er en forskjell på å bli gjenforent med ektefelle og barn i forhold til annen familie. Disse medlemmer mener at prosedyrene for å få ektefelle og barn til Norge generelt må bli enklere og raskere, ikke bare for arbeidsinnvandrere. I dag venter mange i flere måneder på familiegjening. Disse medlemmer mener det bør vurderes forenklinger og/eller hurtigsporsystemer for gjenforening med ektefelle og barn, uavhengig av om utlendingen kom hit som arbeidsinnvandrer eller asylsøker.

Disse medlemmer vil vise til at mange av dem som får jobb i Norge, ønsker å ha familien med seg. Saksbehandlingstiden for familieinnvandring er lang. Disse medlemmer er kjent med at bedrifter som rekrutterer fra utlandet melder at dette gir økte vanskeligheter ved rekruttering. Å være borte fra familien flere år i strekk, er belastende for dem det gjelder.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at Regjeringen må vurdere forenkling/ending av regelverket for arbeidsinnvandrere fra ikke-EU-land som ønsker å ha ektefelle/barn med til Norge.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre følgende forslag:

"§ 56 femte ledd nytt annet punktum skal lyde:

Kongen kan herunder gi nærmere bestemmelser i forskrift om familiemedlemmers rett til å fremsette søknad etter innreise.

Annet punktum blir tredje punktum.

§ 12 annet punktum skal lyde:

Kongen kan herunder gi nærmere bestemmelser i forskrift om familiemedlemmers rett til innreise i forbindelse med søknad om oppholdstillatelse."

Disse medlemmer ønsker at det etableres et flerinnsreisevisum som gir mulighet til å arbeide både i Norge og utlandet innenfor samme bedrift/virksomhet. Disse medlemmer er kjent med at forutsetningen for tillatelser til arbeid i dag er at opphold og arbeid skal være i Norge. Disse medlemmer etterlyser imidlertid en fleksibilitet i regelverket som gjør det lettere å være ansatt i internasjonale bedrifter og jobbe i flere land.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer en tilføyelse i lovforslaget § 23:

"§ 23 første ledd bokstav d annet punktum skal lyde:

Arbeidstilbudet skal som hovedregel gjelde heltdarbeid for én arbeidsgiver, men unntak kan gjøres etter en konkret vurdering av stillingens art, eller dersom utlendingen er ansatt i et internasjonalt selskap."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at det ville være urimelig med egne ordninger for internasjonale selskaper, og at det vil være praktisk talt umulig å avgrense hvilke selskaper som er internasjonale, og hvilke selskaper som ikke er internasjonale. Disse medlemmer mener tvert imot at næringslivet har blitt såpass internasjonalt at svært mange selskaper vil kunne defineres som internasjonale.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener at bedrifter bør kunne forhåndsgodkjennes, slik at faglærte/spesialister kan påbegynne arbeidet sitt der mens Utlendingsdirektoratet (UDI) saksbehandler søknaden. Det bør innføres et hurtigsporsystem for forhåndsgodkjente bedrifter.

Disse medlemmer er kjent med at dagens forskrift regulerer hvem som er kvalifisert som spesialist for å bli omfattet av ordningen. Disse medlemmer mener at det i større grad bør overlates til arbeidsgiverne/bedriften selv å bedømme hvorvidt en arbeidstaker har den rette kompetansen. Det vil fjerne byråkrati og frigjøre ressurser til behandling av mer kompliserte saker.

Disse medlemmer mener det vil være hensiktsmessig å få en lovhjemmel som klart åpner for ordninger hvor arbeidsgivere og bedrifter gis større kompetanse ved rekruttering av arbeidskraft.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"§ 23 nytt annet ledd skal lyde:

Kongen kan fastsette i forskrift de nærmere vilkårene for at en arbeidsgiver kan ansette en utlending som kan begynne å arbeide før søknaden er ferdigbehandlet."

Disse medlemmer viser til innspill fra enkelte høringsinstanser, og er enig i at det er behov for at både arbeidsinnvandrere og personer som får oppholdstillatelse som familiemedlemmer, i gitte situasjoner kan gis adgang til å reise ut og inn av riket mens en søknad om fornyelse er til behandling. Disse medlemmer ber om at disse høyst relevante spørsmålene tas opp i forbindelse med arbeidet med ny utlendingsforskrift.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med arbeidet med ny utlendingsforskrift sørge for at familiemedlemmer, på gitte vilkår, gis adgang til å reise ut og inn av riket mens en søknad om fornyet oppholdstillatelse er til behandling."

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre mener det bør innføres et jobbsøkervisum slik at folk utenfor EØS-landene kan få søke jobb i Norge. Søknad om et slikt visum bør kunne behandles på utenriksstasjonene. Disse medlemmer mener det er fornuftig å vurdere et visumsystem som er basert på poeng ut fra språk, arbeidserfaring og utdanning etter modell fra Canada.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen vurdere å innføre en ny type jobbsøkervisum etter modell fra Canada."

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti mener det er viktig at de som kommer til landet som arbeidsinnvandrere kjenner sine rettigheter og plikter. Dette medlem mener det er behov for at staten tar større ansvar for å sørge for at alle arbeidsinnvandrere får norskkurs. Dette medlem fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at alle arbeidsinnvandrere og deres familier får tilbud om norskkurs."

8. FAMILIEINNVANDRING

8.1 Sammendrag

8.1.1 Generelt

Reglene om familieinnvandring, enten det dreier seg om gjenforening i Norge mellom familiemedlemmer som tidligere har bodd sammen i utlandet eller etablering av en ny familie i Norge, berører en stadig større andel av befolkningen i Norge, og er i dag sentralt i den innvandringspolitiske debatten. Departementet anser derfor i likhet med utvalget at hovedbestemmelsene på feltet bør fastsettes av Stortinget

direkte i loven. Departementet har i tråd med dette foreslått en langt mer omfattende lovregulering av tillatelsesgrunnlagene for familieinnvandring enn hva som er gjennomført i gjeldende lov, der dette i stor grad er regulert i forskrift.

Den største gruppen familieinnvandrings saker vurdert etter referansepersonens oppholdsgrunnlag, gjelder saker hvor referansepersonen er norsk eller nordisk borger (34 prosent av sakene i 2006).

8.1.2 Oppholdstillatelse for ektefeller

Departementet støtter utvalgets forslag om å innarbeide bestemmelsen om oppholdstillatelse for ektefeller i loven, jf. departementets lovforslag § 40.

Departementet er enig med utvalget i at det som hovedregel bør være et vilkår at ektefellene skal bo sammen, men at ordlyden bør åpne for unntak fra dette vilkåret. Utvalget nevner som eksempel tilfeller hvor referansepersonen skal arbeide for norske interesser eller for en humanitær organisasjon i utlandet. For øvrig vil departementet bemerke at bestemmelsen må tolkes restriktivt. Som utgangspunkt bør det ikke godtas at partene lever på forskjellige adresser som følge av skolegang eller jobb.

I samsvar med utvalgets forslag går departementet inn for at man med visse tekniske justeringer, blant annet som følge av at det er innført en ny bigamibestemmelse i ekteskapsloven § 18 a annet ledd bokstav c, viderefører de bestemmelsene i gjeldende utlendingsforskrift som har som siktemål å motvirke polygame ekteskap. Det vises til lovforslaget § 40 sjettede ledd.

Departementet er enig med utvalget og flertallet av høringsinstansene i at det er hensiktsmessig å ta inn en bestemmelse i loven som skal forhindre at det gis oppholdstillatelse i Norge på grunnlag av proformæktenskap, jf. lovforslaget § 40 fjerde ledd. Forslaget vil redusere de kontrolltekniske og bevismessige problemene som er knyttet til praktiseringen av gjeldende rett. Det er også ønskelig ut fra signalhensyn å innta en proformabestemmelse i loven.

Den foreslåtte proformabestemmelsen utvider bevistemmet ved at det vil være tilstrekkelig for å avslå søknaden at oppholdstillatelse har vært det hovedsakelige formålet med ekteskapet.

Når det gjelder beviskravet, går departementet inn for at kravet om alminnelig sannsynlighetsovervekt videreføres. Men i en del typer saker bør man være spesielt tilbakeholden med å anvende adgangen til å nekte opphold. Spesielt hvor det bare er søkeren som har som hovedformål å oppnå oppholdstillatelse og hvor det samtidig er klart at forholdet skal ha en realitet.

I lovforslaget § 40 fjerde ledd har departementet inntatt den bestemmelsen som i dag er fastsatt i utlendingsloven § 9 annet ledd om at oppholdstillatelse

kan nektes i tilfeller hvor det er sannsynlig at søkeren vil bli mishandlet eller grovt utnyttet. Bestemmelsen beskytter også medfølgende særkullsbarn. Bestemmelsen bygger på et forslag fra utvalget, og som ble prioritert for oppfølging gjennom behandlingen av Ot.prp. nr. 19 (2005-2006).

8.1.3 Tiltak mot tvangsekteskap

Tvangsekteskap kan forstås som ekteskap som er inngått med tvang/press som kan utløse straffeansvar etter straffeloven eller som kan gi grunnlag for at ekteskapet kjennes ugyldig etter ekteskapsloven.

Det foreslås ikke å innføre aldersgrense eller tilknytningskrav, jf. utvalgets forslag om 21-årsgrense og departementets høringsbrev av 12. oktober 2006 om tiltak for å motvirke tvangsekteskap. Departementet mener at de aktuelle forslagene ville kunne bidra til å redusere antallet tilfeller av tvang og alvorlig press, men ut fra en totalvurdering har departementet kommet til at man i stedet ønsker å anvende andre tiltak enn aldersgrense og tilknytningskrav for å bekjempe tvangsekteskap.

Som det fremgår i kapittel 4 i proposisjonen (punkt 3.1.5 i innstillingen), vil departementet skjerpe reglene om underholdskrav i ny utlendingsforskrift. Skjerpede krav til inntekt for referansepersonen vil stimulere unge mennesker til å skaffe et eget fundament i livet gjennom utdanning og arbeid, noe som vil gjøre dem mer uavhengige av familien i økonomisk og praktisk henseende. Derved vil de også ha bedre forutsetninger for å hevde sin egen vilje i ekteskaps-sammenheng og motsette seg eventuelt press fra familien. Også vilkåret om at det kun er inntekter til referansepersonen som skal medregnes, vil kunne fremme referansepersonens økonomiske uavhengighet.

Departementet vil også vurdere nærmere om det er behov for andre særskilte forskriftsbestemmelser rettet mot tvangsekteskap, når ny utlendingsforskrift skal utformes.

Videre presenterer Regjeringen i forbindelse med budsjettet for 2008 en omfattende tiltakspakke mot tvangsekteskap.

Når det gjelder søskenbarnektenskap, slutter departementet seg til utvalgets forslag om ikke å innføre noen begrensninger i adgangen til oppholdstillatelse for slike ekteskap.

8.1.4 Opphold for å inngå ekteskap

Departementet er enig med utvalget i at bestemmelsen om opphold med inntil 6 måneders varighet for å inngå ekteskap - såkalt "forlovelsesopphold" - bør videreføres og tas inn i loven, jf. lovforslaget § 48. Departementet anser at det er viktig ut fra informasjonshensyn å synliggjøre denne adgangen til opphold. Slik rett til opphold skal også gi rett til å ta arbeid. Det foreslås videre å presisere et vilkår om at

partene skal bo sammen etter innreise, jf. henvisningen til § 40 tredje ledd. Oppholdstillatelsen gir ikke grunnlag for permanent opphold, og kan heller ikke forlenges eller fornyes.

8.1.5 Forslag i Dokument nr. 8:85 (2005-2006) om innføring av kjærestevisum for utenlandske statsborgere med norsk kjæreste

Storingsrepresentantene Trine Skei Grande, Anne Margrethe Larsen og Lars-Henrik Michelsen fremmet 10. mai 2006 følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme et forslag om å innføre et kjærestevisum for utenlandske statsborgere med norsk kjæreste."

Departementet ser at også utlendinger som har kjæreste i Norge kan ha et ønske om å få oppholde seg her i en lengre periode uten å beslutte på forhånd at man ønsker å inngå ekteskap og bosette seg her. Departementet mener likevel at det ikke er grunnlag for å innføre et eget oppholdsgrunnlag for kjærester.

Departementet viser til at det vil være svært vanskelig å oppstille etterprøvbare kriterier for hvem som skal anses som kjærester og som skal falle inn under en slik ordning. Ved vurderingen har departementet også lagt vekt på at det ikke er urimelig at parter som verken har vært samboere eller har til hensikt å inngå ekteskap, kan henvises til dagens ordning med tre måneders besøksopphold.

8.1.6 Samboer

Departementet er enig med utvalget i at retten til familiegjenforening mellom samboere bør videreføres og innarbeides i loven. Departementet er også enig i utvalgets forslag om å styrke retten til familiegjenforening mellom samboere som har barn sammen. På denne bakgrunn foreslår departementet at søker som har felles barn med referansepersonen og som har til hensikt å leve sammen med vedkommende, skal ha rett til familiegjenforening selv om partene ikke tidligere har vært samboere. Det vises til lovforslaget § 41.

Departementet er enig i utvalgets forslag om at samboere som venter barn sammen, skal kunne få oppholdstillatelse gjennom en "kan-bestemmelse". Det vises til lovforslaget § 41 annet ledd.

8.1.7 Barn og foreldre

Departementet er enig med utvalget og høringsinstansene i at bestemmelsen om familiegjenforening mellom barn og foreldre bør videreføres i loven, jf. lovforslaget § 42. Departementet er videre enig i at retten skal gjelde for barn som ikke har nådd den alminnelige myndighetsalderen, dvs. 18 år.

Det foreslås å innta i loven (§ 44) en videreføring av utlendingsforskriftens bestemmelse om rett til familiegjenforening for mor eller far til norsk barn som søkeren har foreldreansvar for og som bor fast sammen med søkeren. Men det skal ikke lenger være et generelt og absolutt hinder for familiegjenforening at søkeren har ektefelle eller samboer.

Departementet er enig med utvalget i at det i visse sammenhenger bør sikres en rett til familiegjenforening mellom barn som er bosatt i Norge og en utenlandsk samværsforelder. På bakgrunn av barnets tilknytning til Norge og hensynet til samværsforelderen, foreslår derfor departementet å innføre en rett til oppholdstillatelse for samværsforeldre til norske barn som har utøvet samvær i utlandet det siste året, jf. lovforslaget § 45.

Videre er departementet enig med utvalget i at loven bør inneholde en rettighetsbestemmelse som fastsetter at foreldre til barn som har fått opphold etter beskyttelsesbestemmelsene, skal ha rett til familiegjenforening. Tilsvarende gjelder for søsken under 18 år som ikke er gift eller samboer og som bor sammen med foreldrene. Det vises til lovforslaget § 43.

Departementet er også enig i at man bør videreføre en adgang for voksne barn til gjenforening med enslig eldre forelder over 60 år, og at en bestemmelse om dette bør inntas i loven. Det vises til lovforslaget § 46. Adgangen for foreldre til å gjenforenes med sine barn i Norge gjelder et spørsmål av stor betydning for mange familier og enkeltpersoner. Samtidig representerer denne typen innvandring en utfordring for velferdssamfunnet, som gjør at myndighetene kan ha behov for å tilpasse politikken til endrede forhold. Disse omstendighetene får innvirkning når det skal avgjøres hvordan reglene på dette feltet skal lovreguleres. Når det gjelder adgangen til familiegjenforening mellom foreldrepar og voksent barn, er situasjonen annerledes. Her gis det i dag sjelden oppholdstillatelse. Departementet anser det derfor som mer hensiktsmessig at slike tilfeller vurderes etter lovforslagets § 49, fremfor at det gis en spesifikk unntaksbestemmelse om disse tilfellene. Det legges imidlertid ikke opp til at det skal skje en innstramning av praksis som følge av dette.

Departementet er enig med utvalget i at bestemmelsen om korttidsopphold for å besøke barn i riket bør videreføres. Departementet er også enig i at denne bestemmelsen ut fra informasjonshensyn bør stå i loven. Departementet støtter videre utvalgets forslag om å oppheve adgangen til oppholdstillatelse for foreldre til utlending som har kollektiv beskyttelse. Som påpekt vil det neppe være aktuelt å innvilge tillatelse i slike situasjoner fordi returforutsetningen sjelden vil være oppfylt. Det vises til lovforslaget § 47.

8.1.8 Familiegjenforening i andre tilfeller

Departementet er enig med utvalget og høringsinstansene i at det er behov for en generell skjønnsbestemmelse som åpner for å gi oppholdstillatelse til søkere selv om vilkårene i de øvrige familieinnvandringsbestemmelsene ikke er oppfylt. Det er nødvendig med en sikkerhetsventil for å unngå at regelverket i spesielle tilfeller fører til urimelige avgjørelser. Departementet har imidlertid foretatt en endring av utvalgets forslag til ordlyd, ved at begrepet "sterke menneskelige hensyn" foreslås videreført i loven framfor utvalgets forslag om "sterke rimelighetsgrunner". Det vises til lovforslaget § 49.

8.1.9 Familieinnvandring i strid med forutsetningene for referansepersonens tillatelse - unntak fra retten

Departementet foreslår å lovfeste et nytt unntak fra retten til familieinnvandring. Unntaksbestemmelsen innebærer at oppholdstillatelse kan nektes dersom det ville være i strid med forutsetningene for referansepersonens oppholdstillatelse å innvilge oppholdstillatelse til søkeren. Dersom for eksempel en kvinne har fått opphold i Norge fordi vedkommende har flyktet fra et tvangsekteskap i hjemlandet, skal ikke vedkommendes ektefelle senere kunne innvilges familiegjenforening i Norge, selv om kvinnen samtykker til dette. Det vises til lovforslaget § 51.

8.1.10 Opphold på nytt grunnlag

Departementet er enig i utvalgets forslag om å videreføre en bestemmelse om fortsatt opphold i riket for utlending som har samværsrett med barn av et visst omfang og benytter denne, i den nye loven, jf. lovforslaget § 52. Departementet har av pedagogiske hensyn foretatt endringer i bestemmelsens ordlyd, men disse er ikke ment å innebære noen realitetsendring av gjeldende rett.

Departementet mener videre at det er nødvendig å ha en bestemmelse som kan hindre at noen føler seg presset til å bli værende i et samliv hvor de blir utsatt for mishandling. Departementet er enig med utvalget og høringsinstansene i at mishandlingsbestemmelsen i utlendingsforskriften bør videreføres og at den bør innarbeides i loven. Ved den nærmere utformingen av bestemmelsen, må dette hensynet imidlertid balanseres mot hensynet til å motvirke misbruk av bestemmelsen for å omgå de alminnelige vilkårene for innvandring. Departementet er enig med utvalget i at bestemmelsen bare skal kunne påberopes dersom referansepersonen har en tillatelse som kan danne grunnlag for varig opphold. Departementet er også enig med utvalget i at bestemmelsen bør gjøres kjønnsnøytral. Det vises til lovforslaget § 53 første ledd bokstav b.

8.1.11 *Fornyelse av tillatelse ved opphør av samlivet på grunn av referansepersonens død*

Departementet er enig med utvalget og høringsinstansene i at det bør inntas en bestemmelse i den nye loven om fornyelse av oppholdstillatelse ved opphør av samlivet på grunn av referansepersonens død. Oppholdstillatelse skal kunne avslås dersom særlige grunner taler imot at tillatelse gis. Det vises til lovforslaget § 53 første ledd bokstav a.

8.1.12 *Fornyelse av tillatelse som følge av urimelige vanskeligheter i hjemlandet og ved tvangsekteskap*

Departementet er enig med utvalget og høringsinstansene i at man bør videreføre en bestemmelse som fastsetter at søkere som vil få urimelige vanskeligheter i hjemlandet på grunn av de sosiale og kulturelle forhold der, kan gis oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag, og at en slik bestemmelse bør innarbeides i loven. Departementet er også enig med utvalget og flertallet av høringsinstansene i at bestemmelsen bør gjøres kjønnsnøytral. Det vises til lovforslaget § 53 annet ledd.

Departementet foreslår at særbestemmelsen i lovforslaget § 53 tredje ledd får anvendelse når det er reist sak om å få ekteskapet oppløst ved skilsmisse etter ekteskapsloven § 23 tredje ledd.

8.2 Komiteens merknader

Komiteen vil understreke at familieinnvandring er et sentralt tema i den innvandringspolitiske debatten. Det er derfor viktig at hovedbestemmelsene på feltet fastsettes av Stortinget direkte i loven.

Komiteen vil understreke viktigheten av at Regjeringen løpende vurderer nye tiltak for å motvirke tvangsekteskap.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at retten til et familieliv er grunnleggende i et liberalt demokrati. Det å leve sammen med sin familie er naturlig, og det å bli gjenforent med sin nærmeste familie etter at en selv har fått opphold i Norge skal ikke mistenkelig gjøres. I utgangspunktet må familiegjenforening derfor i stor grad tillates, både av humane grunner og av hensyn til integrering. Flertallet viser til at familiegjenforeningsreglene også dessverre blir misbrukt, for eksempel ved proforma ekteskap og tvangsekteskap. Flertallet mener derfor det er viktig med strengere og målrettede tiltak for å bekjempe misbruket.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at familieinnvandringspolitikken over flere tiår har vært den mest feilslåtte delen av norsk innvandringspolitikk. Disse medlemmer viser til at et overveldende flertall av innvandrere i visse minoriteter systematisk henter ektefelle i opprinnelseslandet, og at dette gjelder andre generasjonsinnvandrere i like stor grad som førstegenerasjonsinnvandrere. Konsekvensen er at integrasjonsprosessen nullstilles for hver eneste generasjon. Disse medlemmer mener det er på høy tid at Norge skjerper familieinnvandringspolitikken, blant annet gjennom å iverksette tiltak som har vist seg å være effektive og målrettede i andre vestlige land. Disse medlemmer mener at familieinnvandringsordningen bare skal omfatte ektefelle, egne barn under 15 år og adopsjon, og det skal stilles strenge krav til innvilgelse. Disse medlemmer viser til at dette betyr at samboer til referanseperson, referansepersonens foreldre, og referansepersonens fraskilte ektefelle(r), ikke vil ha anledning til å få komme til Norge gjennom familieinnvandring. Disse medlemmer ønsker at familieinnvandrere til Norge skal kunne få en egen type oppholdstillatelse med visse restriksjoner.

Disse medlemmer mener utfordringene knyttet til familieinnvandring ikke er like store for alle innvandrergupper. Disse medlemmer mener derfor at det er uproblematisk å unnta personer fra for eksempel EØS, USA, Canada, Japan, Singapore, Australia og New Zeeland fra skjerpede krav til familieinnvandring.

Disse medlemmer fremmer i sitt forslag til ny norsk utlendingslov et helt annet opplegg for familieinnvandring enn Regjeringen der ingen av paragrafene er identiske med de Regjeringen har.

Komiteen støtter å ta inn en bestemmelse i loven som skal forhindre at det gis oppholdstillatelse i Norge på grunnlag av proformaekteskap. Videre utvides bevisetemaet ved at det vil være tilstrekkelig for å avslå søknaden at oppholdstillatelse har vært det hovedsakelige formålet med ekteskapet. Kravet om alminnelig sannsynlighetsovervekt videreføres. Komiteen støtter også at oppholdstillatelse kan nektes i tilfeller hvor det er sannsynlig at søkeren vil bli mishandlet eller grovt utnyttet. Bestemmelsen beskytter også medfølgende særkullsbarn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, støtter et vilkår om at ektefellene skal bo sammen som en hovedregel, men at det bør åpnes for unntak. Tilfeller hvor refe-

ransepersonen skal arbeide for norske interesser eller for en humanitær organisasjon i utlandet bør unntas.

Det samme gjelder tilfeller hvor partene lever mye atskilt som følge av at den ene parten har arbeid i Nordsjøen eller lignende. Som utgangspunkt bør det ikke godtas at partene lever på forskjellige adresser som følge av skolegang eller jobb. Flertallet viser til at det i arbeidet med ny forskrift bør ses på muligheten for en mer fleksibel praktisering av dette kravet i fornyelsesrundene enn ved første gangs tillatelse, når sterke rimelighetsgrunner tilsier det.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre vil presisere at det i mange tilfeller likevel må godtas at partene lever på forskjellige adresser som følge av skolegang eller jobb. Dersom partene kan godtgjøre at de har gode jobbmessige grunner for å bo atskilt, mener disse medlemmer at dette som hovedregel bør føre til at de unntas fra kravet om å bo sammen. Disse medlemmer viser til at det er relativt vanlig at folk i perioder må flytte på seg av yrkesmessige grunner og at det ikke alltid er like lett å få med seg ektefellen ved flytting. Disse medlemmer viser til at det i dag er mer vanlig at begge ektefeller er yrkesaktive og at det må tas hensyn til dette ved praktiseringen av regelverket. Disse medlemmer vil videre understreke at vurderingen av om ekteskapet er proforma alltid må innebære en helhetsvurdering, og ikke en stivt praktisering av regelverket.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil innføre 24-årsgrense som innebærer at begge parter må være over 24 år for at man skal kunne importere ektefelle. Gjennomsnittlig giftealder for førstegangsgifte i Norge er for øvrig på over 30 år. 24-årsgrensen ble innført i Danmark i 2001, og har ifølge Jyllands-Posten 29. oktober 2007 snudd ekteskapsmønsteret hos store innvandrergupper på hodet. Mens 67 prosent av unge innvandrere og etterkommere fra ikke-vestlige land i 2001 hentet ektefelle i utlandet, finner nå 63 prosent av unge innvandrere fra Tyrkia, Pakistan, Somalia, Libanon og andre ikke-vestlige land sine ektefeller i Danmark. Det meldes også om at antall tvangsekteskap har blitt dramatisk redusert. Undersøkelser viser også at svært mange unge innvandrere i Danmark nå tar høyere utdannelse istedenfor å gifte seg tidlig.

Disse medlemmer vil også innføre tilknytningskrav slik at familieforening med ektefelle kun vil innvilges hvis man ikke har større samlet tilknytning til noe annet land enn til Norge. Bakgrunnen for denne reglen er også at disse medlemmer ønsker å forhindre at unge mennesker blir sendt ut av landet for å tvangsgiftes, og så måtte bli der i fangenskap til alderkravet på 24 år er oppnådd. Til-

knytningskravet faller bort hvis herboende er norsk statsborger over 28 år, eller har hatt lovlig opphold i 28 år. I tilfeller der referansepersonen har kommet til Norge gjennom adopsjon og er norsk statsborger, mener disse medlemmer at vedkommende bør anses som norsk statsborger fra fødsel hvis vedkommende har kommet til Norge før fylte 6 år.

Disse medlemmer ønsker utstrakt bruk av alderstesting i saker der det kan reises tvil om identitet. Disse medlemmer mener tvangsekteskap og medvirkning til tvangsekteskap av barnebruder må straffes hardt, og at det må finnes gode kontrollmekanismer for å sette en stopper for dette. Disse medlemmer mener i motsetning til Regjeringen at aldersundersøkelser bør benyttes også der det er reist tvil om at voksen asylsøker eller familieinnvandrer har oppgitt feil alder, og vil i den forbindelse vise til disse medlemmers merknader i Innst. O. nr. 44 (2006-2007) om lov om endringer i utlendingsloven (DNA-testing og aldersundersøking mv.). Disse medlemmer ønsker utstrakt bruk av DNA-testing i saker der det kan reises tvil om identitet. Disse medlemmer mener blant annet at DNA-testing bør kunne benyttes i enhver familieinnvandringssak der det etter loven er nødvendig å fastslå om det eksisterer en familierelasjon, dvs. for eksempel for å få bekreftet at angivelige barn faktisk er referansepersonens barn, og også for å avsløre ulovlige ekteskap mellom nære slektninger som strider mot bestemmelsene i ekteskapsloven, jf. disse medlemmers forslag om forbud mot ekteskap mellom biologiske fettere og kusiner. Disse medlemmer mener videre at det kan være hensiktsmessig å opprette et DNA-register over alle som kommer til Norge gjennom familieforening, og at dette registeret blant annet bør kunne benyttes i forbindelse med kriminalitetsbekjempelse.

Disse medlemmer har som utgangspunkt at de som henter seg ektefelle fra utlandet til Norge har et stort ansvar. Dette ansvaret gjelder både i forhold til å sikre den som hentes hit en anstendig levestandard, og i forhold til integrering. Ansvaret for å sørge for at familieinnvandrerer får en anstendig levestandard, sikres gjennom økte krav til forsørgerevne, krav til egnet bolig og krav til bankgaranti/depositum på 100 000 kroner. For å sikre at familieinnvandrerer lærer seg norsk og grunnleggende forståelse av det norske samfunnet, ønsker disse medlemmer å innføre en språk- og kunnskapstest etter nederlandsk modell som potensielle familieinnvandrere må bestå i hjemlandet før familieinnvandring kan innvilges.

Disse medlemmer mener at integrering av familieinnvandrere på lang sikt er helt avhengig av herboendes evner, ferdigheter og motivasjon til å integrere en importert ektefelle. Hvis herboende ikke kan gjøre seg forstått på norsk, og mangler grunnleg-

gende forståelse av norsk kultur, vil han eller hun ha lite å bidra med når det gjelder å integrere familieinnvandrerene. Disse medlemmer foreslår derfor at alle som ønsker å hente ektefelle utenfor EU/EØS, må bestå en enkel test om norsk språk og samfunnsnivå, gjerne i form av rundt 100 multiple-choice spørsmål. Disse medlemmer ser for seg at testen kalibreres slik at 90 prosent av den norske befolkningen kan bestå testen ved første forsøk etter 50 timers egenforberedelse. Alle som består testen vil få et sertifikat som dokumenterer at de har rett til å hente ektefelle utenfor EU/EØS, vel å merke hvis andre krav også er oppfylt. Disse medlemmer mener at en slik herboendetest vil bidra til at de som henter ektefelle til Norge også har de nødvendige forutsetningene til å sørge for at familieinnvandrerene har gode sjanser til å integrere seg i det norske samfunnet. Disse medlemmer vil i den forbindelse minne om at det stilles strenge krav til de som skal få adoptere barn fra utlandet, og at potensielle adoptivforeldre blir grundig evaluert før adopsjon innvilges. Disse medlemmer mener derfor at herboende, som importerer ektefelle i likhet med potensielle adoptivforeldre, har et stort ansvar og det er derfor naturlig at det stilles noen krav fra samfunnets side.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, støtter at reglene om underholdskrav skjerpes i ny utlendingsforskrift. Flertallet ser det slik at skjerpede krav til inntekt for referansepersonen vil stimulere unge mennesker til å skaffe et eget fundament i livet gjennom utdanning og arbeid, noe som vil gjøre dem mer uavhengige av familien i økonomisk og praktisk henseende. Derved vil de også ha bedre forutsetninger for å hevde sin egen vilje i ekteskapsammenheng og motsette seg eventuelt press fra familien.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, mener at også vilkåret om at det kun er inntekten til referansepersonen som skal medregnes, vil kunne fremme referansepersonens økonomiske uavhengighet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre er glad for at Regjeringen ikke foreslo aldersgrense og tilknytningskrav for å bekjempe tvangsekteskap. Disse medlemmer mener tvangsekteskap må ses på som æresrelatert vold som i størst mulig grad må bekjempes i miljøene, ikke ved landegrensene. Disse medlemmer er glad for at Regjeringen løpende vurderer nye tiltak for å bekjempe tvangsekteskap. Disse medlemmer mener det bør innføres en

viljeserklæring for alle som er lovlig bosatt i Norge og som skal reise utenfor EU for å gifte seg. Har man ikke undertegnet erklæringen før Norge forlates, snus bevisbyrden: det er den som søker om opphold som må bevise at ekteskapet ikke er inngått ved tvang. På den måten unngår man at "den gifteklare" blir overraskende tvangsgiftet under opphold i opprinnelseslandet. Videre ønsker disse medlemmer å innføre et anonymt vitneprov i familiegjeforeningsaker: En kvinne eller mann vil i intervju med utlendingsmyndighetene kunne fortelle at ekteskapet er inngått mot hennes eller hans vilje uten at utsagnet fremkommer i avslaget om familiegjeforenning. Disse medlemmer peker videre på at skoleverket, helsevesen, fritidsarbeidere og andre som jobber med unge, må ha et ekstra ansvar for å informere ungdom om at tvangsekteskap er forbudt. Det er viktig at disse voksenpersonenes kunnskap om andre kulturer øker og at de lærer seg til å se signaler når unge blir utsatt for æresrelatert vold og trusler. Lover og regler knyttet til bort- og tvangsgifting må derfor tas inn i utdanningen av de som jobber på disse arenaene slik at kompetansen på området øker. Disse medlemmer mener også at det må etableres flere beredskapshjem til mindreårige som har brutt med familien sin på grunn av vold eller trusler om tvangsekteskap. Det bør etter disse medlemmers syn videre innføres en egen informasjon/støttetelefon for voksne som møter problemstillingen tvangsgifte i praksis og støttes opp under initiativ for å megle mellom barn og foreldre som kommer i konflikt om ekteskap. Det er også viktig med klare instruksjoner til norske utenriksstasjoner om å være restriktive med å innvilge oppholdstillatelse dersom det er tvil om at ekteskapet inngås frivillig. Disse medlemmer mener også at det er viktig at norske myndigheter samarbeider tettere med andre lands myndigheter. Videre mener disse medlemmer at lovverket må skjerpes ytterligere. Beviskravet for tvangsekteskap bør senkes fra "sannsynlig" til "der det er grunn til å tro" at ekteskapet er inngått mot en av partenes vilje.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, merker seg at bestemmelsen om opphold med inntil 6 måneders varighet for å inngå ekteskap - såkalt "forlovelsesopphold" - videreføres og tas inn i loven. Slik rett til opphold skal også gi rett til å ta arbeid.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, merker seg også at det stilles vilkår om at partene skal

bo sammen etter innreise, med mindre særskilte omstendigheter tilsier noe annet. Hvorvidt det skal gjøres unntak, må avgjøres etter en konkret vurdering i praksis.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet merker seg også at det stilles vilkår om at partene skal bo sammen etter innreise.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre vil påpeke at det må være rom for å gjøre unntak fra vilkåret om at partene skal bo sammen etter innreise dersom paret av religiøs eller etisk overbevisning ikke ønsker å bo sammen før de har giftet seg.

Komiteens medlem fra Venstre viser til forslag i Dokument nr. 8:85 (2005-2006) om å innføre et kjærestevisum for utenlandske statsborgere med norsk kjæreste. Dette medlem er skuffet over at Regjeringen ikke mener det er grunnlag for å innføre et eget oppholdsgrunnlag for kjærestester. Dette medlem stiller seg særlig forundrende til at hovedbegrunnelsen for at et slikt oppholdsgrunnlag ikke innføres er at det er svært vanskelig å oppstille etterprøvbare kriterier for hvem som anses som kjærestester. En slik begrunnelse tyder etter dette medlems syn på at man ikke innfører en regel i frykt for at den skal misbrukes, noe som dette medlem mener er galt og merkelig. Dette medlem viser til at hvert femte ekteskap som inngås i Norge i dag er mellom en nordmann og en utlending. Dette medlem mener at det norske regelverket og behandlingen av søknader om visum og opphold i Norge ikke er tilpasset denne virkeligheten. Det er ikke overraskende at flere og flere norske statsborgere får venner eller finner seg livsledsagere i andre land enn Norge. Vi oppholder jo oss stadig mer utenlands. Dette medlem mener et kjærestesvisum ville gitt slike norsk/utenlandske par anledning til å være kjærestester i Norge, før de eventuelt tar avgjørelsen om å velge en mer forpliktende samlivsform.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme et forslag om å innføre et kjærestevisum for utenlandske statsborgere med norsk kjæreste."

Komiteens medlemmer viser til sine respektive merknader ved behandlingen av Dokument nr. 8:85 (2005-2006) Innføring av kjærestevisum for utenlandske statsborgere med norsk kjæreste, i Innst. S. nr. 51 (2006-2007).

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti vil minne om at ordningen med forlovelsesopphold ønskes videreutviklet. Det innebærer også at unødvendig lang behandlingstid for denne typen opphold må unngås. Disse medlemmer mener det er uholdbart at lang saksbehandlingstid blir brukt som argument for å innføre nye ordninger i forvaltningen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, støtter at retten til familiegjenforening mellom samboere videreføres og innarbeides i loven. Videre støttes styrkingen av retten til familiegjenforening mellom samboere som har barn sammen. Det gis også rett til familiegjenforening selv om partene ikke tidligere har vært samboere. Flertallet understreker at samboere som venter barn sammen, skal kunne få oppholdstillatelse gjennom en "kan-bestemmelse".

Flertallet vil fremheve at bestemmelsen om familiegjenforening mellom barn og foreldre videreføres i loven. Retten skal gjelde for barn som er under 18 år. På bakgrunn av barnets tilknytning til Norge og hensynet til samværsforelderen innføres også en rett til oppholdstillatelse for samværsforeldre til norske barn som har utøvet samvær i utlandet det siste året. Flertallet støtter videre at bestemmelsen om korttidsopphold for å besøke barn i riket videreføres.

Flertallet støtter en videreføring av adgangen til gjenforening for enslige foreldre over 60 år og at dette inntas i loven.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener at denne type innvandring innebærer en utfordring for velferds-samfunnet.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre registrerer at Regjeringen foreslår å endre på adgangen til familiegjenforening med to eldre foreldre. Disse medlemmer viser til at to eldre foreldre i dag kan få opphold etter utlendingsforskriften § 24 bokstav c i "særlige tilfeller". Vilket er at den som bor i Norge har et særlig ansvar for de som søker om opphold. Det er også et vilkår at søkerne ikke har slektninger i opp- eller nedstigende linje i hjemlandet. Disse medlemmer er kjent med at denne bestemmelsen praktiseres veldig strengt. Disse medlemmer kan derfor ikke se noen grunn til at hjemmelen foreslås fjernet i den nye utlendingsloven.

Disse medlemmer vil presisere at den foreslåtte endringen ikke må medføre en innstramning av praksis.

Komiteen støtter et unntak fra retten til familieinnvandring ved at oppholdstillatelse kan nektes dersom det ville være i strid med forutsetningen for referansepersonens oppholdstillatelse å innvilge oppholdstillatelse for søkeren.

Komiteen fremhever at mishandlingsbestemmelsen i utlendingsforskriften videreføres og tas inn i loven. Bestemmelsen skal bare kunne påberopes dersom referansepersonen har en tillatelse som kan danne grunnlag for varig opphold. Regelen må gjøres kjønnsnøytral.

Komiteen ser det som viktig at det inntas en bestemmelse i den nye loven om fornyelse av oppholdstillatelse ved opphør av samlivet på grunn av referansepersonens død. Oppholdstillatelse skal kunne avslås dersom særlige grunner taler imot at tillatelse gis.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, støtter at det inntas i loven en bestemmelse om at søkere som vil få urimelige vanskeligheter i hjemlandet på grunn av de sosiale og kulturelle forhold der, kan gis oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag. Denne regelen må gjøres kjønnsnøytral.

9. OPPHOLDSTILLATELSE FOR STUDIER OG FOR VITENSKAPELIG, RELIGIØST ELLER KULTURELT FORMÅL O.A.

9.1 Sammendrag

Eksempler på oppholdsgrunnlag som faller utenfor hovedgrunnlagene for opphold er opphold for studenter og praktikanter, opphold i forbindelse med ungdomsutvekslingsprogrammer og opphold av hensyn til vitenskaplig, religiøst eller kulturelt samarbeid og utvikling. Ved enkelte av oppholdsgrunnlagene kan det ligge et arbeidsforhold i bunn, slik at det har likhetstrekk med arbeidsinnvandring. Det er likevel ikke tale om innvandring som står i et konkurranseforhold til innenlandsk arbeidskraft eller som det er åpnet for på grunn av næringslivets eller offentlig sektors behov for arbeidskraft.

Departementet støtter utvalgets forslag om at det bør etableres særskilt lovhjemmel for å gi nærmere regler i forskriften om oppholdstillatelse for å ta utdanning og lignende, og om oppholdstillatelse til fremme av vitenskaplig, religiøst og kulturelt samarbeid og utvikling. Det vises til departementets lovfor-slag § 26 første ledd bokstav a og b. I forbindelse med den kommende stortingsmeldingen om arbeidsmigrasjon, vil departementet foreta en mer prinsipiell gjennomgang av spørsmål knyttet til mulighetene for

fortsatt oppholdstillatelse for studenter etter avsluttede studier.

Departementet understreker behovet for at forvaltningen legger opp til en mest mulig fleksibel praksis innenfor de rammer som regelverket fastsetter. Det sentrale for departementet er at det skal være mulig å etablere andre hjemler for oppholdstillatelse i forskriften enn i dag, og som gir videre muligheter for å innvilge oppholdstillatelse. Et fleksibelt forskriftsverk kan i så henseende være mer tjenlig enn en generell skjønshjemmel i loven, slik utvalget har foreslått.

9.2 Komiteens merknader

Komiteen vil understreke viktigheten av at Norge tiltrekker seg studenter fra utlandet. Komiteen viser videre til at den kommende stortingsmeldingen om arbeidsinnvandring også vil se nærmere på ulike spørsmål relatert til internasjonale studenter, herunder muligheten for fortsatt opphold etter endte studier med sikte på å finne arbeid som faglært/spesialist her i landet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er positive til at utlendinger kommer til Norge for å studere, men vil ikke at en slik tillatelse skal danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse i Norge. Disse medlemmer er dessuten imot at det skal være egen ordning for personer som kommer til Norge for religiøse formål, og mener at de som ønsker å komme til Norge for religiøst formål må benytte seg av andre ordninger innenfor rammene av norsk utlendingslovgivning.

Disse medlemmer vil ikke at ordningen skal gjelde for stadig flere grupper, men vil tvert imot at ordningen skal være forbeholdt studenter og personer som kommer til Norge for vitenskapelig formål.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vil påpeke at Norge er i en situasjon med stort behov for høyt kvalifisert arbeidskraft. Disse medlemmer ønsker derfor å gi utenlandske studenter som har tatt høyere utdanning i Norge en mulighet til å få arbeidstillatelse i inntil fem år etter fullført utdanning. På denne måten kan de øke sine kvalifikasjoner og sin kompetanse. Den utenlandske studenten kan allerede norsk og vil nyte godt av god arbeidserfaring.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om at utenlandske studenter som har tatt høyere utdanning i Norge, gis rett til arbeidstillatelse i inntil fem år etter fullført utdanning for å øke sin kompetanse."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at studenter som har avsluttet en utdanning i Norge, og som fyller vilkårene for arbeidstillatelse som faglærte, allerede i dag har rett til opphold som arbeidstakere. Etter tre år gis det rett til bostedstillatelse.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre mener det må utarbeides et smidigere regelverk for utlendinger som ønsker å studere og forske i Norge. Disse medlemmer viser til at søknader om opphold i studieøyemed i utgangspunktet er midlertidig og gis for ett år av gangen. Dette fører til at elever ved for eksempel Red Cross Nordic World College må fornye oppholdstillatelsen hvert år, selv om studieprogrammet i all hovedsak er toårig. Dette resulterer i et svært ressurskrevende og omfattende medarbeid for det lokale lensmannskontoret.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i arbeidet med forskrift til ny utlendingslov gjennomgå regelverket for utenlandske studenter med sikte på en mer fleksibel prosedyre for søknad om oppholdstillatelse."

10. PERMANENT OPPHOLDSTILLATELSE

10.1 Sammendrag

En førstegangs oppholdstillatelse vil være tidsbegrenset, og fornyelse vil som regel være betinget av at det opprinnelige oppholdsgrunnlaget fortsatt består. En permanent oppholdstillatelse vil være tidsbegrenset og selvstendig og gir et utvidet vern mot utvisning. Dette innebærer at utlendingen ikke lenger må søke om fornyelse og at tillatelsen ikke er avhengig av at det opprinnelige oppholdsgrunnlaget fortsatt skal bestå etter at tillatelsen er innvilget. Betegnelsen "bosettingstillatelse" på denne tillatelsestypen i gjeldende lov, er erstattet med betegnelsen "permanent oppholdstillatelse" i ny lov. Permanent oppholdstillatelse gir et bedre uttrykk for realitetene. Se lovforslaget § 62.

Departementet går inn for å videreføre gjeldende bestemmelse om at utlendingen må ha gjennomført pliktig norskopplæring i henhold til introduksjonsloven for å ha rett til permanent oppholdstillatelse, jf. lovforslaget § 62 første ledd bokstav d.

Etter gjeldende regelverk stilles det et krav om tre års botid og at utlendingen i løpet av denne perioden ikke har oppholdt seg utenlands mer enn syv måneder til sammen. Vilket om at utlendingen ikke må ha oppholdt seg mer enn syv måneder til sammen i utlandet, videreføres og tas inn i loven. Det skal imid-

lertid ikke lenger være et krav om at utlendingen gjennom hele treårsperioden har vært gitt tillatelse på ett og samme grunnlag. Det er tilstrekkelig at vedkommende gjennom hele perioden har hatt tillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

Gjeldende regel om krav til mer enn tre års botid hvor det foreligger grunnlag for utvisning videreføres og tas inn i loven. Det foreslås også å videreføre gjeldende regel om at permanent oppholdstillatelse skal bortfalle ved mer enn to års sammenhengende opphold utenfor Norge.

Departementet støtter utvalgets forslag om at det fortsatt skal kunne fastsettes nærmere regler i forskrift om at permanent oppholdstillatelse skal kunne gis selv om lovens vilkår ikke er oppfylt, jf. lovforslaget § 62 sjettede ledd.

10.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, vil fremheve at begrepet permanent oppholdstillatelse gir et bedre uttrykk for realitetene i denne tillatelsestypen. Flertallet støtter en videreføring av gjeldende bestemmelse om at utlendingen må ha gjennomført pliktig norskopplæring i henhold til introduksjonsloven for å ha rett til permanent oppholdstillatelse.

Flertallet støtter videre at vilkåret om at utlendingen ikke må ha oppholdt seg mer enn syv måneder til sammen i utlandet, videreføres og tas inn i loven. Det skal imidlertid ikke lenger være et krav om at utlendingen gjennom hele treårsperioden har vært gitt tillatelse på ett og samme grunnlag. Det er tilstrekkelig at vedkommende gjennom hele perioden har hatt tillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Flertallet støtter en videreføring av gjeldende regel om at permanent oppholdstillatelse skal bortfalle ved mer enn to års sammenhengende opphold utenfor Norge.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet viser til sine merknader angående oppholdstillatelse i punkt 3.2, der disse medlemmer slår fast at førstegangs oppholdstillatelse skal være av inntil ett års varighet, og at fornyet oppholdstillatelse skal gis som en midlertidig oppholdstillatelse for ett år av gangen.

Disse medlemmer mener at det er urimelig at EØS-borgere skal diskrimineres når det gjelder permanent oppholdstillatelse, slik Regjeringen legger opp til i høringsnotatet til nytt kapittel 13 i ny utlendingslov, jf. skriftlig spørsmål Dokument nr. 15:491 (2007-2008). Disse medlemmer vil likebehandle alle grupper, og mener derfor at både

EØS-borgere og andre utlendinger først kan få innvilget permanent oppholdstillatelse etter 5 år i Norge. Disse medlemmer mener at utenlandske borgere som innvandrer fra land utenfor EØS, skal bestå en prøve i norsk språk og samfunnskunnskap for å kunne få permanent opphold i Norge. Disse medlemmer ønsker en tilsvarende test i forbindelse med innvilgelse av statsborgerskap, jf. Dokument nr. 8:35 (2005-2006).

EØS-borgere skal imidlertid i tråd med EØS-avtalen kunne få permanent oppholdstillatelse uten å måtte delta på norskopplæring.

Disse medlemmer mener at tvungent opphold ved institusjon ikke skal regnes som oppholdstid i Norge med henblikk på oppholdstillatelse, og at slikt opphold heller ikke skal danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Disse medlemmer presiserer derfor dette i eget forslag til ny norsk utlendingslov.

Disse medlemmer viser til sine merknader i punkt 3.2 angående en ordning der kan gis et kontantvederlag mot å frasi seg norsk oppholdstillatelse og retten til å returnere til Norge i fremtiden. En utlending som benytter seg av denne ordningen vil naturligvis også være avskåret fra å kunne få permanent oppholdstillatelse i Norge.

11. VISUM

11.1 Sammendrag

Visum er en tillatelse for innreise og tidsbegrenset opphold. Som utgangspunkt er det visumplikt for borgere av andre land for reise til Norge med mindre det er gjort unntak gjennom visumfrihetsavtaler eller andre internasjonale forpliktelse.

Norge er bundet av de forpliktelse som følger av Schengen-samarbeidet når det gjelder visumpolitikken. En utlending som gis visum for innreise i Norge, vil som utgangspunkt også få adgang til det øvrige Schengen-territoriet.

Departementet viser til at innvandringsregulerende hensyn er et helt sentralt moment ved visumvurderingen. Visuminstituttet er blant annet et virkemiddel for en regulert innvandring og skal bidra til kontroll med hvem som får adgang til riket. Visum er ikke kun en innreisetillatelse, men gir adgang til tidsbegrenset opphold med den klare hovedregel at utlendingen forutsettes å forlate riket når visumtiden utløper. Departementet mener derfor at dette kriteriet bør fremkomme klart av lovteksten. Det sentrale i vurderingen av innvandringsregulerende hensyn er returforutsetningen, dvs. vurderingen av sannsynligheten for at søkeren vil reise hjem etter visumtidens utløp og ikke bli værende i Norge eller i annen del av Schengen-området.

Dersom returforutsetningene tilsier at visum i utgangspunktet ikke bør gis, må det foretas en avveining mot velferdshensyn. Svake returforutsetninger kan delvis oppveies av formålet med besøket til Norge eller andre velferdshensyn.

Hovedprinsippene om visumplikt og visumfrihet fastslås i en egen bestemmelse, jf. lovforslaget § 9.

Gjeldende lov angir ikke noe om vilkårene for å få visum. Reguleringen av dette er fastsatt i forskrift. Det fremkommer heller ikke i dagens lov at det finnes ulike typer visum. Forslaget til nye visumbestemmelser tilsikter ingen endring av gjeldende visumpolitikk, men har til hensikt å skape et mer tydelig lovverk. Et sentralt formål har videre vært å synliggjøre sammenhengen mellom de norske visumreglene og de forpliktelse som følger av Schengen-samarbeidet.

Vilkårene for å innvilge et "Schengen-visum" (et besøksvisum for inntil tre måneder som vil gjelde for hele Schengen-territoriet), er inntatt i loven, samtidig som det gis hjemmel for at Kongen i forskrift kan gi utfyllende regler.

Det er foreslått en særskilt presisering om at det skal legges særlig vekt på barns behov for kontakt med foreldrene i saker som gjelder besøkskontakt mellom foreldre og barn.

Ordningen med at man etter Schengen-regelverket kan innvilge et visum som bare er gyldig for innreise i Norge (utstederstaten) av humanitære grunner, nasjonale hensyn eller på grunn av internasjonale forpliktelse, er inntatt i lovforslaget § 11.

Regler om transittvisum, lufthavntransittvisum og nødvisum, er overlatt til forskriftsregulering. Bestemmelse om vedtaksmyndighet fremgår av lovforslaget § 13.

Departementet mener at det ikke er aktuelt å innføre en ordning med visum for å inngå ekteskap. Gjennom en forskriftsendring som trådte i kraft 1. oktober 2006, fjernet man adgangen til å søke om opphold fra riket for utlendinger som har inngått ekteskap her under et visumopphold. Dersom utlendingen har til hensikt å inngå ekteskap og bosette seg i riket, skal vilkårene for oppholdstillatelse prøves av UDI før det gis rett til innreise.

11.2 Komiteens merknader

Komiteen vil understreke at Norge er bundet av de forpliktelse som følger av Schengen-samarbeidet når det gjelder visumpolitikken. Innvandringsregulerende hensyn er et helt sentralt moment ved visumvurderingen. Visum skal bidra til kontroll med hvem som får adgang til riket og innebærer som hovedregel at søkeren forutsettes å forlate riket når visumtiden utløper.

Komiteen støtter at det ikke innføres en ordning med visum for å inngå ekteskap, men at søkere

som har til hensikt å inngå ekteskap og bosette seg i riket, må søke oppholdstillatelse før det gis rett til innreise.

Komiteen har merket seg at departementet vil vurdere anvendelsen av garantiordninger i forbindelse med at det fremmes forslag til ny utlendingsforskrift.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, er kjent med at returforutsetningene er sentralt ved visumvurderingen. Dersom returforutsetningene tilsier at visum i utgangspunktet ikke bør gis, må det foretas en avveining mot velferdshensyn. Flertallet mener at svake returforutsetninger delvis kan oppveies av formålet med besøket til Norge eller andre velferdshensyn.

Flertallet støtter en presisering om at det skal legges særlig vekt på barns behov for kontakt med foreldrene i saker som gjelder besøkskontakt mellom foreldre og barn.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet mener at Regjeringen legger opp til for mange smutthull i visumpolitikken. Disse medlemmer fremmer derfor forslag om klarere bestemmelser på visumområdet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at det i proposisjonen redegjøres for både generelle forhold og individuelle forhold som kan være av betydning for å få Schengen-visum og som skal veies opp mot innvandringsregulerende hensyn. Disse medlemmer viser til at selv om over 90 prosent av alle visumsøkerne til Norge får positivt svar på sin søknad, er det slik at noen utenriksstasjoner avslår mellom 50 og 55 prosent av søknadene. Dette skyldes i hovedsak utvandringspotensialet i det landet og søkerens tilknytning til hjemlandet. Disse medlemmer er kjent med at noen utenriksstasjoner praktiserer krav om at noen av visumsøkerne, som ut fra en helhetlig vurdering ligger i en gråsoner, får krav om at de må bekrefte returen ved å henvende seg ved utenriksstasjonen igjen ved hjemkomst. Dette i kombinasjon med økonomisk garanti fra herboende, gjør at utenriksstasjonen i disse tilfellene kan føre en mer liberal praksis. Disse medlemmer mener at en slik praksis skal etableres ved alle utenriksstasjoner som er i land med et høyt utvandringspotensial. Det vil innebære at herboende med innvandrerbakgrunn lettere kan få besøk av familie og venner. Disse medlemmer viser til at organisasjonen OMOD flere ganger har påvist at avslag på visumsøknader

for familie og venner oppleves som en diskriminering og forverrer integreringsarbeidet.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at utenriksstasjoner etablerer hensiktsmessige ordninger for oppmøte ved retur i forbindelse med visum, slik at det kan etableres en mer liberal visumpraksis i land med stort utvandringspotensial."

Disse medlemmer viser til at norske statsborgere oppholder seg stadig mer utenlands. Hensikten kan være jobb, studier, forretningsvirksomhet eller ferie. Det er derfor naturlig at flere norske statsborgere får venner eller finner seg livsledsagere i andre land enn Norge. Disse medlemmer mener imidlertid ikke at det norske regelverket og behandlingen av søknader om visum til Norge er tilpasset den nye virkeligheten på dette området. Det dreier seg ofte om en rigid regeltolkning eller lang behandlingstid. Disse medlemmer er kjent med at mange som vil besøke slekt og venner i Norge får avslag på søknad om besøksvisum av "innvandringspolitiske hensyn" - og ikke etter individuell vurdering av søker og vertskap. Disse medlemmer viser til at mange nordmenn blir mottatt med stor gjestfrihet i utlandet, men opplever pinlige avslag når det skal gjøres gjengjeld, fordi visse typer søkere fra visse land utsettes for en kollektiv mistanke om misbruk av ordningen. Disse medlemmer mener slik kollektiv behandling er i strid med liberale - og lovens - krav til individuell behandling. Det er under utvikling et system for økt visumkontroll i Schengensamarbeidet, men norske myndigheter må uansett føre en visumpolitikk som sikrer individuell og seriøs behandling av søkere, og hvor avslag må begrunnes i individuelle forhold. Disse medlemmer mener det må utvikles rutiner slik at vertskap kan forplikte seg til å bidra til hjemreise, og til å varsle myndighetene når utreise har skjedd.

12. INN- OG UTREISEKONTROLL OG ALMINNELIG UTLENDINGSKONTROLL

12.1 Sammendrag

Departementet er enig med utvalget i at hovedprinsippene for utøvelse av inn- og utreisekontroll (grensekontroll) reguleres i loven, mens detaljreglene bør fastsettes i forskrift. Det bør blant annet fremgå av loven at det ved inn- og utreisekontroll skal påses at utlendingen har pass eller annet legitimasjonsdokument som er godkjent som reisedokument. Videre bør det lovfestes at det skal påses at visumpliktig utlending har visum.

Norge er i dag det eneste av de nordiske landene som ikke har en eksplisitt hjemmel for rutinemessig kontroll av kjøretøy. Det er i lovforslaget gitt hjemmel for en slik kontroll i § 15 fjerde ledd.

Det er foreslått en ny bestemmelse som gir hjemmel for å regulere i forskrift at fører av skip eller luftfartøy kan pålegges å oversende passasjerlister elektronisk til myndighetene, jf. lovforslaget § 20 første ledd bokstav b. Dette vil forenkle og effektivisere kontrollen.

Det foreslås også presisert i loven at det ved gjennomføring av grensek kontroll er adgang til å foreta irisk kontroll, kontroll av fingeravtrykk og ansiktsgjenkjenning, jf. lovforslaget § 15 tredje ledd.

Det er politiet som har ansvaret for grensek kontrollen, jf. lovforslaget § 22 første ledd. Tollmyndigheten kommer i praksis over tilfeller av illegal innvandring når de driver kontroll på steder hvor politiet ikke er tilstede. Det er i lovforslaget gitt hjemmel for at tollmyndigheten kan foreta utlendingskontroll som bistand til politiet, jf. § 22 andre ledd. Nærmere regler om tollvesenets utlendingskontroll og om andre myndigheters adgang til å gjennomføre slik kontroll, foreslås fastsatt i forskrift, jf. lovforslaget § 22 tredje ledd.

Avskaffelsen av grensek kontroll på de indre grenser som en følge av Schengen-samarbeidet har skapt større mulighet til å ta seg ulovlig inn i landet. Som en følge av dette er politiets adgang til å kunne foreta alminnelig utlendingskontroll i hele riket blitt viktigere enn før. Samtidig er det viktig at kontrollen ikke gjennomføres på en måte som gjør at den oppleves som vilkårlig av dem som blir kontrollert. I motsatt fall vil det kunne oppstå mistanke om at kontrollen er diskriminerende motivert eller at den er motivert ut fra andre krenkende eller usaklige hensyn.

I dag er kriteriene for iverksettelse av alminnelig utlendingskontroll ikke regulert i lov eller forskrift. Nærmere kriterier er fastsatt i rundskriv fra Politidirektoratet. Departementet mener at det bør gis en særskilt lovbestemmelse om politiets adgang til å foreta alminnelig utlendingskontroll, det vises til lovforslaget § 21. Politidirektoratets rundskriv har tjent som utgangspunkt for utformingen av bestemmelsen. Det vil ikke være tilstrekkelig for kontroll at en person antas å være utenlandsk borger. Det kreves i tillegg at omstendighetene (tid, sted og situasjon) gir grunn til slik kontroll. Ved planlagte aksjoner skal beslutningen om kontroll treffes av politimesteren eller den han gir fullmakt. Utenfor rammen av planlagte aksjoner kan beslutning om kontroll treffes av polititjenestemann.

Norge er i henhold til Schengen-konvensjonen forpliktet til å ha regler om transportøransvaret. Lovforslaget er i all hovedsak en videreføring av gjeldende regler med den justering at transportøransvaret

ikke bare bør gjelde ved bortvisning slik som i dag, men også ved utvisning dersom utvisningsgrunnen er knyttet til selve innreisen i riket.

12.2 Komiteens merknader

Komiteen ser det slik at lovforslaget vedrørende transportøransvaret viderefører gjeldende regler med den justering at transportøransvaret ikke bare bør gjelde ved bortvisning slik som i dag, men også ved utvisning dersom utvisningsgrunnen er knyttet til selve innreisen i riket.

Komiteen støtter at det bør fremgå av loven at det ved inn- og utreisekontroll skal påses at utlendingen har pass eller annet legitimasjonsdokument som er godkjent som reisedokument. Videre bør det lovfestes at det skal påses at visumpliktig utlending har visum.

Komiteen støtter videre at det gis en hjemmel for rutinemessig kontroll av kjøretøy. Komiteen understreker at fører av skip eller luftfartøy etter ny lov kan pålegges å oversende passasjerlister elektronisk til myndighetene. Videre presiseres i loven at det ved gjennomføring av grensek kontroll er adgang til å foreta irisk kontroll, kontroll av fingeravtrykk og ansiktsgjenkjenning. Komiteen merker seg videre at det i lovforslaget gis hjemmel for at tollmyndigheten kan foreta utlendingskontroll som bistand til politiet.

Komiteen er kjent med at politiets adgang til å kunne foreta alminnelig utlendingskontroll i hele riket er blitt viktigere etter Schengen-samarbeidet ble innført. Samtidig er det viktig at kontrollen ikke gjennomføres på en måte som gjør at den oppleves som vilkårlig av dem som blir kontrollert. I motsatt fall vil det kunne oppstå mistanke om at kontrollen er diskriminerende motivert eller at den er motivert ut fra andre krenkende eller usaklige hensyn.

Komiteen støtter at det gis en særskilt lovbestemmelse om politiets adgang til å foreta alminnelig utlendingskontroll.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, mener det ikke vil være tilstrekkelig for kontroll at en person antas å være utenlandsk borger. Det kreves i tillegg at omstendighetene (tid, sted og situasjon) gir grunn til slik kontroll. Ved planlagte aksjoner skal beslutningen om kontroll treffes av politimesteren eller den han gir fullmakt. Utenfor rammen av planlagte aksjoner kan beslutning om kontroll treffes av polititjenestemann.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at en utlending skal visiteres ved grensek kontroll hvis vedkommende nekter å

oppgi sin identitet eller det er grunn til mistanke om at den oppgitte identiteten ikke er korrekt.

Komiteens medlem fra Venstre registrerer at det lovfestes en rett til å foreta andre former for identitetskontroll enn kontroll av legitimasjon. Dette medlem støtter å innføre en slik hjemmel, men er i utgangspunktet skeptisk til en omfattende bruk av irisscreening, ansiktsgjenkjenning og fingeravtrykk i grensekontrollen. Dette medlem er imot en rutinemessig bruk av slik teknologi og mener at det normale fortsatt må være at det er tilstrekkelig å fremlegge identitetspapirer ved grensekontrollen. Dette medlem påpeker at det er en forutsetning at opplysningene som fremkommer gjennom slike tiltak ikke oppbevares. Dette medlem peker på at gjenkjenningsteknologi gir et potensial for økt overvåking som må benyttes med varsomhet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, har merket seg at det er presisert i proposisjonen i særmerknadene til § 15 at fingeravtrykkundersøkelse, ansiktsgjenkjenning og irisscreening i grensekontroll, kun skal brukes til kontroll opp mot forskjellige registre for å kontrollere at vedkommende ikke skal nektes innreise i Norge, og at det verken skal foretas oppbevaring eller registrering av screeningen.

13. BORTVISNING

13.1 Sammendrag

Vedtak om bortvisning er en forvaltningsmessig reaksjon som enten innebærer at utlendingen nektes innreise i riket fordi innreisevilkårene ikke er oppfylt eller et pålegg om å forlate riket fordi vilkårene for å oppholde seg i riket ikke er oppfylt. Bortvisning er både aktuelt ved gjennomføring av grensekontroll og i saker hvor utlending påtreffes i Norge etter å ha oppholdt seg her i kortere eller lengre tid. Et vedtak om bortvisning medfører en plikt til å forlate riket, og kan gjennomføres ved tvang. Vedtaket medfører imidlertid ikke noe forbud mot fremtidig innreise, og vedkommende kan i prinsippet returnere dagen etter, forutsatt at bortvisningsgrunnen er reparert.

En utlending som får avslag på en søknad om oppholdstillatelse, kan ha plikt til å forlate riket selv om det ikke treffes noe formelt vedtak om bortvisning. Plikten til å forlate riket følger av at vedkommende ikke har noe annet gyldig grunnlag for videre opphold. En forutsetning for at fraktfører skal bli ansvarlig for kostnadene knyttet til uttransportering av en utlending som har reist inn i riket uten gyldig innreisetilatelse, vil imidlertid være at det treffes for-

melt vedtak om bortvisning eller utvisning, jf. § 91 tredje ledd.

I lovforslaget er det fastsatt enkelte forenklede saksbehandlingsprosedyrer i tilknytning til bortvisning. Det gjøres tydelig at bortvisning etter lovforslaget § 17 første ledd a, b og c (utlendingen mangler reisedokument eller visum, eller er registrert i Schengen Informasjonssystem (SIS)), også skal kunne treffes av polititjenestemann som ikke er jurist. De aktuelle bortvisningstilfellene har gjennomgående et enkelt faktum og det er få betenkeligheter knyttet til at også andre polititjenestemenn enn jurister får vedtakskompetanse.

Under henvisning til at det i praksis er utvisning som er den aktuelle reaksjonen overfor utlendinger med oppholdstillatelse eller nordiske borgere som er bosatt i riket, er det presisert i loven at det ikke skal treffes vedtak om bortvisning overfor disse gruppene, jf. lovutkastet § 17 andre ledd.

Bortvisningsgrunnene framgår av lovutkastet § 17 første ledd a-l.

Etter gjeldende utlendingslov kan det treffes vedtak om å bortvise en utlending som ikke har dekket utgifter som utlendingen er pliktig til å dekke i forbindelse med at vedkommende tidligere er uttransportert. I lovforslaget inntas det i tillegg en særskilt hjemmel for å treffe vedtak om bortvisning hvor utlendingen har en uoppgjort bot til det offentlige.

I tilfeller hvor utlendingen er straffedømt i utlandet, foreslår departementet at adgangen til å bortvise vedkommende bør utvides. Etter gjeldende rett og utvalgets lovutkast vil det ikke være adgang til å bortvise utlendingen dersom forholdet ligger lengre enn fem år tilbake i tid. Etter departementets vurdering bør denne tidsavgrensningen ikke gjelde når utlendingen er straffedømt for grove forbrytelser. Norske myndigheter bør kunne nekte utlendingen adgang til riket dersom vedkommende er straffedømt for et forhold som i Norge kan gi fengselsstraff i 10 år eller mer, uavhengig av når den straffbare handling ble begått eller straffen sonet. Det kan for eksempel dreie seg om forsettlig drap, alvorlig narkotikaforbrytelse, terrorhandlinger mv. Om det skal treffes bortvisningsvedtak i slike tilfeller må imidlertid vurderes konkret i de sakene hvor spørsmålet oppstår.

Bestemmelsen som blant annet gir anledning til å returnere personer som er under psykiatrisk behandling i hjemlandet, foreslås videreført. Departementet foreslår imidlertid å bytte formuleringen "alvorlige psykiske forstyrrelser" med "alvorlig sinnslidelse".

Videre kan det treffes vedtak om bortvisning av en utlending som ikke kan sannsynliggjøre det oppgitte formålet med oppholdet.

Det kan også gis adgang til å bortvise utlending som ikke kan sannsynliggjøre at vedkommende har eller er sikret tilstrekkelige midler til opphold i riket

og til hjemreise. Dette er en videreføring av gjeldende lovbestemmelse. I tillegg er det foreslått som en ny presisering at utlendingen må ha midler til opphold i øvrige Schengen-land vedkommende planlegger å besøke.

I medhold av gjeldende utlendingslov kan det i forskrift fastsettes unntak fra bortvisningsbestemmelsene for innehaver av visum eller oppholdstillatelse utstedt av land som deltar i Schengen-samarbeidet. Denne bestemmelsen foreslås videreført.

13.2 Komiteens merknader

Komiteen vil fremheve at en forutsetning for at fraktfører skal bli ansvarlig for kostnadene knyttet til uttransportering av en utlending som har reist inn i riket uten gyldig innreisetillatelse, vil være at det treffes formelt vedtak om bortvisning eller utvisning.

Komiteen støtter at det i ny lov gjøres tydelig at bortvisning også skal kunne treffes av polititjenestemann som ikke er jurist. De aktuelle bortvisningstilfellene har gjennomgående et enkelt faktum og det er få betenkeligheter knyttet til at også andre polititjenestemenn enn jurister får vedtakskompetanse.

Komiteen er kjent med at etter gjeldende utlendingslov kan det treffes vedtak om å bortvise en utlending som ikke har dekket utgifter som utlendingen er pliktig til å dekke i forbindelse med at vedkommende tidligere er uttransportert. I lovforslaget inntas det i tillegg en særskilt hjemmel for å treffe vedtak om bortvisning hvor utlendingen har en uoppgjort bot til det offentlige.

Komiteen understreker at det også kan treffes vedtak om bortvisning av en utlending som ikke kan sannsynliggjøre det oppgitte formålet med oppholdet samt en utlending som ikke kan sannsynliggjøre at vedkommende har eller er sikret tilstrekkelige midler til opphold i riket og til hjemreise. Komiteen støtter en presisering av at utlendingen må ha midler til opphold i øvrige Schengen-land vedkommende planlegger å besøke. Bestemmelsen om at i forskrift kan fastsettes unntak fra bortvisningsbestemmelsene for innehaver av visum eller oppholdstillatelse utstedt av land som deltar i Schengen-samarbeidet, videreføres.

Komiteen støtter at adgangen til å bortvise vedkommende bør utvides i tilfeller hvor utlendingen er straffedømt i utlandet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, viser til at det ikke vil være adgang til å bortvise utlendingen dersom forholdet ligger lengre enn fem år tilbake i tid. Etter departementets vurdering bør denne tidsavgrensningen ikke gjelde når utlendingen er straffedømt for grove forbrytelser. Slik flertallet ser det, bør nor-

ske myndigheter kunne nekte utlendingen adgang til riket dersom vedkommende er straffedømt for et forhold som i Norge kan gi fengselsstraff i ti år eller mer, uavhengig av når den straffbare handling ble begått eller straffen sonet. Om det skal treffes bortvisningsvedtak i slike tilfeller må vurderes konkret i de sakene hvor spørsmålet oppstår.

Flertallet støtter en videreføring av bestemmelsen som gir anledning til å returnere personer som er under psykiatrisk behandling.

Flertallet ser det som ønskelig å bytte begrepet "alvorlige psykiske forstyrrelser" med begrepet "alvorlig sinnslidelse", som er det begrepet som benyttes i lov om psykisk helsevern.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at Norge ikke skal være en frihavn for kriminelle. Disse medlemmer mener derfor at utlendinger som er ilagt særreaksjon for et forhold som etter norsk kan føre til fengselsstraff i tre måneder eller mer, bør kunne utvises.

Disse medlemmer er enig med Regjeringen i at personer som åpenbart lider av en alvorlig psykisk lidelse bør kunne bortvises, men mener i tillegg at dette også bør gjelde alvorlig sykdom med stor smittefare. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til mange øst- og sørøstasiatiske land benytter seg av en infrarød skanner for å stoppe personer med feber som kan vise seg å være SARS.

Disse medlemmer mener at utlendinger som har midlertidig eller permanent oppholdstillatelse, og nordiske borgere i riket, i helt spesielle tilfeller bør kunne bortvises. Disse medlemmer mener imidlertid at man i slike saker i all hovedsak bør benytte utvisningsvedtak isteden. Disse medlemmer vil heller ikke avvise muligheten for at det kan oppstå situasjoner der det kan være hensiktsmessig å bortvise personer som er født i Norge, og som senere har hatt fast bopel i landet.

Disse medlemmer mener at i saker med uavklart identitet kan bortvisning skje til antatt hjemland. Med dette menes at bortvisning kan skje til opprinnelsesland eller et annet land i den regionen utlendingen antas å ha kulturell tilknytning til.

14. UTVISNING

14.1 Sammendrag

I 2006 ble nær 1 400 personer fra 111 land utvist fra Norge. Det var 100 personer flere enn i 2005. I alt 57 prosent ble utvist etter brudd på utlendingsloven, og denne grunnen sto for mer enn 90 prosent av økningen fra 2005. Nær 40 prosent ble utvist på grunn av brudd på straffeloven og 3 prosent av andre grunner.

Utvisning innebærer at en utlending nektes innreise og opphold i Norge med et fremtidig innreiseforbud som enten er varig eller tidsbegrenset. Som regel vil et vedtak om utvisning også innebære innreiseforbud i hele Schengen-området.

Departementet slutter seg til utvalgets vurderinger og foreslår at utvisning heller ikke i fremtiden klassifiseres som straff. Utvisning er en forvaltningsmessig avgjørelse, som innebærer en konstatering av at de vilkår som er stilt for oppholdet i landet, ikke lenger er oppfylt.

De objektive vilkårene for utvisning framgår av lovforslaget §§ 66-68. Utvisning kan treffes enten som følge av grov eller gjentatt overtredelse av utlendingsloven, på grunnlag av ilagt straff eller særreaksjon for et straffbart forhold eller når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig. På samme måte som i dag knyttes utvisningsadgangen opp mot strafferammen i den aktuelle straffebestemmelsen, og ikke utmålt straff.

Etter gjeldende utlendingslov kan utlendinger som ikke har oppholdstillatelse i Norge utvises når vedkommende her i riket er ilagt straff for et forhold som kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder, jf. lovforslaget § 66. For utlendinger med midlertidig oppholdstillatelse gjelder et utvidet utvisningsvern ved at det er et vilkår at det straffbare forholdet må kunne føre til fengselsstraff i mer enn ett år, jf. lovforslaget § 67. Departementet foreslår at det utvidede utvisningsvernet ikke skal kunne påberopes selv om utlendingen har fått innvilget oppholdstillatelse på straffetidspunktet, dersom den straffbare handlingen fant sted før tillatelsen ble gitt.

Gjeldende utlendingslov fastsetter at en utlending som oppfyller vilkårene for bosettingstillatelse, som hovedregel bare kan utvises dersom det straffbare forholdet kan føre til fengselsstraff i to år eller mer. Departementet foreslår at det utvidede utvisningsvernet bare skal kunne påberopes av den som faktisk har fått innvilget permanent oppholdstillatelse, jf. lovforslaget § 68. For det andre foreslås at det utvidede utvisningsvernet ikke skal kunne påberopes selv om utlendingen har fått innvilget permanent oppholdstillatelse på straffetidspunktet, dersom den straffbare handlingen fant sted før tillatelsen ble gitt.

Selv om de objektive vilkårene for utvisning er oppfylt, skal det foretas en forholdsmessighetsvurdering, jf. lovforslaget § 70. I hver enkelt sak må det foretas en avveining av alle relevante hensyn med utgangspunkt i forholdets alvor og utlendingens tilknytning til riket. "Forholdets alvor" vil omfatte både straffebudets strafferamme og den idømte straff/særreaksjon. I proposisjonen er det gitt en oversikt over momenter som skal tillegges vekt i vurderingen av "utlendingens tilknytning til riket". Det inntas en for-

mulering i lovteksten om at "barnets beste" skal være et grunnleggende hensyn.

Det er lagt opp til at det fortsatt ikke skal gjelde noe absolutt vern mot utvisning for utlendinger som kom til Norge i ung alder eller som har særlig lang botid. Dersom utlendingen kom til riket i ung alder og har flere års uavbrutt opphold i riket, skal det imidlertid som den klare hovedregel anses som uforholdsmessig å utvise, i tråd med dagens rettspraksis.

Mens det etter gjeldende utlendingslov er en hovedregel at innreiseforbudet ikke skal settes til kortere tidsrom enn to år, skal innreiseforbudet etter det nye lovforslaget aldri kunne settes til kortere tidsrom enn to år, jf. lovforslaget § 71. Utvisning er en alvorlig reaksjon, og hvis myndighetene mener at det ikke er grunn til å reagere med utvisning for minimum to år, bør utvisning unnlates og det bør eventuelt velges en annen reaksjon.

Etter lovforslaget § 72 skal vedtak om utvisning treffes av UDI. Dette er i samsvar med gjeldende rett og utvalgets forslag. Departementet mener at administrativ behandling best vil sikre rettsikkerhet, forutberegnelighet og likebehandling i utvisningssaker. Rettsikkerheten må anses betryggende ivaretatt ved en forvaltningsmessig behandling innenfor rammene av herværende lovforslag. Rettsikkerheten sikres for øvrig også gjennom adgangen til etterfølgende domstolsprøving av forholdsmessighetsvurderingen.

14.2 Komiteens merknader

Komiteen slutter seg til vurderingen om at utvisning heller ikke i fremtiden klassifiseres som straff. Utvisning kan treffes enten som følge av grov eller gjentatt overtredelse av utlendingsloven, på grunnlag av ilagt straff eller særreaksjon for et straffbart forhold eller når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig. På samme måte som i dag knyttes utvisningsadgangen opp mot strafferammen i den aktuelle straffebestemmelsen, og ikke utmålt straff.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, er kjent med at etter gjeldende utlendingslov kan utlendinger som ikke har oppholdstillatelse i Norge, utvises når vedkommende her i riket er ilagt straff for et forhold som kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder. For utlendinger med midlertidig oppholdstillatelse gjelder et utvidet utvisningsvern ved at det er et vilkår at det straffbare forholdet må kunne føre til fengselsstraff i mer enn ett år. Flertallet støtter at det utvidede utvisningsvernet ikke skal kunne påberopes selv om utlendingen har fått innvilget oppholdstillatelse på

straffetidspunktet, dersom den straffbare handlingen fant sted før tillatelsen ble gitt.

Gjeldende utlendingslov fastsetter at en utlending som oppfyller vilkårene for bosettingstillatelse, som hovedregel bare kan utvises dersom det straffbare forholdet kan føre til fengselsstraff i to år eller mer.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, støtter at det utvidede utvisningsvernet bare skal kunne påberopes av den som faktisk har fått innvilget permanent oppholdstillatelse. Det utvidede utvisningsvernet skal heller ikke kunne påberopes selv om utlendingen har fått innvilget permanent oppholdstillatelse på straffetidspunktet, dersom den straffbare handlingen fant sted før tillatelsen ble gitt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, vil understreke at det skal foretas en forholdsmessighetsvurdering der det foretas en avveining av alle relevante hensyn med utgangspunkt i forholdets alvor og utlendingens tilknytning til riket.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, understreker at i saker om utvisning av en utlending som har barn i Norge, skal hensynet til barnets beste være et grunnleggende hensyn, jf. lovforslaget § 70. Dette flertallet har merket seg at Høyesterett i en sak fra 2005 kom til at et vedtak om utvisning var uforholdsmessig ut fra en vurdering av situasjonen for barna til den utviste. Dette flertallet vil understreke behovet for å sikre at man tar tilstrekkelig hensyn til barnets beste i saker som gjelder utvisning.

Dette flertallet ber departementet vurdere om det kan gis forskriftsregler som i enda større grad sikrer at hensynet til barnets beste blir ivaretatt i forbindelse med utvisningssaker.

Dette flertallet merker seg at innreiseforbudet etter det nye lovforslaget ikke kan settes til kortere tidsrom enn to år. Dette flertallet vil understreke at utvisning er en alvorlig reaksjon. Dersom myndighetene mener at det ikke er grunn til å reagere med utvisning for minimum to år, bør utvisning unnlates og det bør eventuelt velges en annen reaksjon. Vedtak om utvisning treffes av UDI.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk

Venstreparti og Senterpartiet, støtter at det ikke skal gjelde noe absolutt vern mot utvisning for utlendinger som kom til Norge i ung alder eller som har særlig lang botid. Dersom utlendingen kom til riket i ung alder og har flere års uavbrutt opphold i riket, skal det imidlertid som den klare hovedregel anses som uforholdsmessig å utvise.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, merker seg at departementet har foreslått at fristen for når en utlending kan utvises etter løslatelse, avbrytes når forhåndsvarsel om utvisning er meddelt. Dette flertallet er av den oppfatning at det fortsatt bør være slik at vedtak om utvisning må treffes senest innen ett år etter løslatelse dersom utlendingen ikke kan lastes for at vedtak ikke kan treffes innen fristen, eventuelt innen fem år dersom straff er ilagt i utlandet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener utlendinger automatisk skal utvises dersom visse vilkår er oppfylt. Disse medlemmer ønsker ikke at Norge skal være noen frihavn for kriminelle. Disse medlemmer ønsker derfor å utvise utlendinger som i utlandet er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i mer enn 3 måneder, uavhengig av hvor lenge det er siden forholdet ble begått. Disse medlemmer tar sterk avstand fra tvangsekteskap, og ønsker å presisere at dette er en utvisningsgrunn selv der vedkommende kun har medvirket.

Disse medlemmer mener også at utlendinger som har midlertidig eller permanent oppholdstillatelse, og nordiske borgere i riket, i helt spesielle tilfeller bør kunne utvises. Disse medlemmer vil heller ikke avvise muligheten for at det kan oppstå situasjoner der det kan være hensiktsmessig å utvise personer som er født i Norge, og som senere har hatt fast bopel i landet, hvis dette for eksempel er til barnets beste. Norske borgere kan ikke utvises, og i saker der en person har fått norsk statsborgerskap på feil grunnlag, må man frata vedkommende dette statsborgerskapet før utvisning kan finne sted.

Disse medlemmer mener at i saker med uavklart identitet kan utvisning skje til antatt hjemland. Med dette menes at utvisning kan skje til opprinnelsesland eller et annet land i den regionen utlendingen antas å ha kulturell tilknytning til.

Disse medlemmer ønsker å inngå returavtaler med en lang rekke land, og ønsker å koble dette til den generelle bistandspolitikken.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre er enig i at brudd på straffeloven samt grove eller gjentatte brudd på ut-

lendingsloven bør kunne føre til utvisning fra riket, jf. lovforslagets § 66. Disse medlemmer vil peke på at utvisning er en svært alvorlig forvaltningsmessig reaksjon som må brukes skjønnsomt. Disse medlemmer mener det generelt skal mer til for å utvise en som har brutt utlendingsloven enn en som har brutt straffeloven, men viser til at utvisning alltid må innebære en konkret helhetsvurdering. Disse medlemmer mener det er et prinsipielt viktig utgangspunkt at utlendinger som bryter straffeloven skal utvises. Å begå kriminalitet kan ses på som en krenkelse av den åpenhet Norge har tilbudt vedkommende og disse medlemmer mener derfor at oppholdstillatelsen i slike tilfeller må kunne trekkes tilbake ved hjelp av utvisning.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Bondevik II senket den nedre strafferammen for utvisning, jf. Ot.prp. nr. 51 (2003-2004). Bakgrunnen for lovendringene var å motvirke vold og trakassering generelt og å beskytte personer som har vært utsatt for vold i nære relasjoner.

Disse medlemmer vil imidlertid peke på at utvisning aldri må være et uforholdsmessig inngrep, jf. lovforslagets § 70. Disse medlemmer er bekymret for om hensynene til familien tillegges tilstrekkelig vekt ved forholdsmessighetsvurderingen. Disse medlemmer er glad for hensynet til barnets beste nå nevnes eksplisitt i loven som et grunnleggende hensyn i forholdsmessighetsvurderingen, jf. lovutkastet § 70. Disse medlemmer viser imidlertid til at flere forhold enn hensyn til barnets beste kan gjøre at utvisning vil være uforholdsmessig, blant annet botid, ekteskap, annen familietilknytning og hvor godt integrert utlendingen er i det norske samfunns- og arbeidsliv. Disse medlemmer mener at disse forholdene også burde vært eksplisitt nevnt i lovteksten. Disse medlemmer mener videre at det burde gis klargjørende bestemmelser i lov og forskrift om hvordan hensynet til barnets beste faktisk skal ivaretas.

Disse medlemmer mener at de sakene hvor hensynet til barnets beste taler mot utvisning bør sikres en særlig kvalifisert saksbehandling i UDI og UNE. Videre mener disse medlemmer at det utvisning kun skal benyttes i særskilte tilfeller og når det ville være støtende på den alminnelige rettsoppfatning å ikke utvise utlendingen når hensynet til barnets beste taler mot utvisning.

Disse medlemmer mener videre at det burde være et absolutt vern mot utvisning av utlendinger som har kommet til Norge som barn. Disse medlemmer mener det skal svært mye til for at utvisning i slike tilfeller ikke er uforholdsmessig og viser til at den svenske utlendingsloven gir utlendinger som er kommet til Sverige før fylte 15 år, og som siden har oppholdt seg i landet i minst fem år, er et gitt

absolutt vern mot utvisning på grunn av kriminalitet. Disse medlemmer mener vi også i Norge bør ha et slikt vern.

Disse medlemmer mener videre at det bør være en meget snever adgang til å utvise barn under 18 år. Det pekes særlig på at utvisning av barn i de fleste tilfeller vil føre til atskillelse fra foreldre og annen nær familie, og at dette som hovedregel må regnes som et uforholdsmessig inngrep. Disse medlemmer mener at utvisning av personer under 18 år kun skal skje når der tilknytningen til Norge er liten.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"§ 69 skal lyde:

§ 69 Vern mot utvisning

En norsk statsborger kan ikke utvises.

En utlending som er født i riket og som senere uavbrutt har hatt fast bopel her, kan ikke utvises.

En utlending som har kommet til riket før fylte 15 år, og som siden har oppholdt seg i landet i minst fem år, kan ikke utvises.

En utlending som er under 18 år, kan kun utvises der tilknytningen til Norge er liten.

En utlending som har lang botid, familie i Norge eller på andre måter er særlig godt integrert i det norske samfunns- og arbeidsliv, kan bare utvises når det ville være støtende for den alminnelige rettsoppfatning å ikke utvise utlendingen."

15. ORGANISERINGEN AV UTLENDINGS- MYNDIGHETENE, STYRINGSFOR- HOLDENE OG SAKSBEHANDLINGEN I UTLENDINGSNEMNDA

15.1 Sammendrag

I proposisjonen gis det en nærmere beskrivelse av organisering, styring og oppgaver til Utlendingsdirektoratet (UDI) og Utlendingsnemnda (UNE). Dette gjelder også politiets oppgaver etter utlendingsloven som forvaltningsmyndighet og som etterforskningsorgan ved strafferettslig forfølgning av brudd på utlendingsloven, under påtalemyndighetens ansvar.

Våren 2006 ble det foretatt en gransking av den såkalte MUF-saken og av rutinene for departementets styring og kontroll av UDI. Etter at granskningsutvalgets rapport ble lagt fram har både departementet og UDI klargjort rutinene rundt etablering og endring av praksis.

Etter en avveining av ulike hensyn, som politisk styring, effektivitet, rettssikkerhet og likebehandling, har departementet kommet til at det er riktig å holde fast ved grunnprinsippene for dagens organisering på utlendingsfeltet. Departementet skal ikke behandle

enkeltsaker, men styre politikken på feltet. Etter en totalvurdering mener departementet at den løsningen som er valgt i dagens lov med henblikk på instruksjonsadgang overfor UDI, men ikke UNE, gir en god balanse mellom behovet for politisk styring og hensynet til rettssikkerhet og UNEs uavhengighet og legitimitet. På bakgrunn av at man foreløpig har svært kort erfaring med dagens organisering av styringsforholdene og ordningen med stornemnd, mener departementet i likhet med granskningskommisjonen at det på det nåværende tidspunkt ikke fremstår som hensiktsmessig å foreslå grunnleggende endringer for Stortinget. Departementet vil imidlertid foreta en løpende vurdering av erfaringene fremover i denne sammenheng.

I likhet med i gjeldende utlendingslov, foreslås det i proposisjonen at departementet kan instruere om avgjørelser etter bestemmelser der hensynet til rikets sikkerhet og utenrikspolitiske hensyn er særskilt nevnt. Departementet kan videre instruere om avgjørelser etter bestemmelser som ikke eksplisitt nevner disse hensynene, i den utstrekning hensynene er relevante. Det vises til lovforslaget § 76 tredje ledd.

Erfaring viser at det kan være behov for at departementet kan instruere UNE om å suspendere utreiseplikten for personer med endelig negativt vedtak dersom departementet har besluttet å foreta endringer i regelverket for å lempe på vilkårene for oppholdstiltalelse. Departementet har derfor fremmet forslag om en hjemmel for å instruere om berostillelse. Det vises til lovforslaget § 90 sjuende ledd. Det foreslås også i § 33 en hjemmel for at departementet kan beslutte at asylsøknader skal stilles i bero i maksimalt 12 måneder ved utsikt til snarlig bedring av situasjonen i et område.

Departementet ser ikke grunn til å endre lovens vilkår for når saker skal avgjøres i nemndmøte i UNE. Det er rimelig at det i utgangspunktet kun er saker hvor det er tvil om spørsmål av vesentlig betydning for sakens avgjørelse, som undergis en slik grundig behandlingsform, jf. lovforslaget § 78 sjuende ledd.

Departementet vil imidlertid ved utformingen av ny utlendingsforskrift, vurdere om det kan fastsettes regler om at bestemte typer saker som hovedregel skal behandles i nemndmøte. Det vil i denne forbindelse også bli vurdert om det skal gis forskriftsbestemmelse knyttet til begrepet "vesentlige tvilsspørsmål". Departementet vil derfor i tilknytning til forskriftsarbeidet igangsette en ekstern gjennomgang av praksis i UNE når det gjelder valg av avgjørelsesform. Departementet har videre foreslått en tydelig hjemmel for å gi forskriftsregler om valg av avgjørelsesform.

Som ledd i Regjeringens målsetting om å legge større vekt på anbefalingene fra UNHCR, ønsker departementet å fastsette i forskrift at etablering av praksis i strid med UNHCRs anbefalinger om beskyttelse, som hovedregel skal bringes inn for stornemnd.

Svært mange asylsøkere som har fått endelig avslag på sine søknader etter at saken har blitt avgjort i UNE, ber om å få ytterligere vurderinger av saken gjennom å fremme såkalte omgjøringsanmodninger. I 2006 utgjorde omgjøringsanmodningene hele 56,4 prosent av alle innkomne asylsaker i UNE.

Etter en samlet vurdering har departementet kommet til at det er vanskelig å finne regelverkstiltak som kan bidra til å redusere antallet omgjøringsanmodninger. Det viktigste som kan gjøres er å styrke returarbeidet slik at man blir i stand til å effektivere de vedtakene UNE fatter i klageomgangen på en rask og effektiv måte. En effektiv returpolitikk reduserer også grunnlaget for falske forhåpninger blant klagerne om at det har noen hensikt å forsøke å trenere gjennomføringen av klagevedtakene. I denne forbindelse vises det også til at departementet arbeider med å etablere tilbaketakelsesavtaler med flere land enn de man allerede har avtale med.

15.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at departementet ved fremleggelse av proposisjonen, ikke fant det hensiktsmessig å foreslå grunnleggende endringer i dagens organisering og styringsforhold på utlendingsområdet. Komiteen ber Regjeringen vurdere å nedsette et offentlig utvalg for å vurdere om dagens klagesaksmodell er den beste for å ivareta både politisk styring, rettssikkerhet, likebehandling og en rask og effektiv saksbehandling.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener hensynet til norske borgeres interesser tilsier økt politisk styring på utlendingsfeltet slik at velgerne gjennom sine representanter får økt innflytelse. Disse medlemmer viser til at verken Utlendingsdirektoratet eller Utlendingsnemnda er direkte underlagt politisk kontroll, og det betyr at embetsverket som lager utkast til lover og forskrifter får mindre tilbakemelding på hvordan reglene slår ut enn hvis de selv hadde jobbet med enkeltsaker på utlendingsområdet.

Disse medlemmer er skeptiske til en utvikling der embetsverket overtar den politiske styringen av landet, slik vi ikke minst har sett i UDI der ledelsen valgte å overse politiske vedtak for å trumfe igjennom en naiv innvandringspolitikk, jf. Graverutvalgets granskning. Disse medlemmer viser til at Stortinget i 1999 mot Fremskrittspartiets stemmer vedtok å overlate behandlingen av klagesaker innen utlendingsfeltet til Utlendingsnemnda (UNE). Før

Utlendingsnemnda ble opprettet ble klagesaker behandlet av Justisdepartementet, som gjennom justisministeren var direkte underlagt politisk kontroll.

Disse medlemmer mener politikken til en viss grad påvirkes av hvem som til enhver tid leder direktorater som UDI, og mener at økt politisk styring på dette feltet ville vært i tråd med grunnleggende demokratiske prinsipper. Disse medlemmer fremmer derfor i sitt forslag til ny norsk utlendingslov forslag til paragrafer der departementet overtar rollen som ankeinstans fra Utlendingsnemnda.

Disse medlemmer viser til at innvandring og integrering er to av ansvarsområdene til Arbeids- og inkluderingsdepartementet, ledet av en arbeids- og inkluderingsminister som også har en lang rekke andre viktige fagområder. Andre land, som for eksempel Sverige og Danmark, har valgt en løsning der de har en egen immigrasjonsminister. Disse medlemmer mener økt politisk styring på utlendingsfeltet i tråd med disse medlemmers forslag vil medføre at departementet og statsministeren må bruke mer tid og ressurser på innvandring og integrering. Disse medlemmer mener at dette tilsier at Norge får et eget immigrasjonsdepartement og en egen dedikert immigrasjonsminister.

Komiteen støtter at departementet kan instruere i enkeltsaker for å ivareta grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, er kjent med at det kan være behov for at departementet kan instruere UNE om å suspendere utreiseplikten for personer med endelig negativt vedtak dersom departementet har besluttet å foreta endringer i regelverket for å lempe på vilkårene for oppholdstillatelse. Flertallet støtter på denne bakgrunn forslag om en hjemmel for å instruere om berostillelse.

Komiteen viser til at det foreslås en hjemmel for at departementet kan beslutte at asylsøknader skal stilles i bero i maksimalt 12 måneder ved utsikt til snarlig bedring av situasjonen i et område.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, har merket seg at departementet ikke ser grunn til å endre lovens vilkår for når saker skal avgjøres i nemndmøte i UNE. Flertallet understreker at det ved utformingen av ny utlendingsforskrift, vurderes om det kan fastsettes regler om at bestemte typer saker som hovedregel

skal behandles i nemndmøte og også om det skal gis forskriftsbestemmelse knyttet til begrepet "vesentlige tvilsspørsmål". Flertallet merker seg at departementet vil igangsette en ekstern gjennomgang av praksis i UNE når det gjelder valg av avgjørelsesform. Flertallet støtter den foreslåtte hjemmelen for å gi forskriftsregler om valg av avgjørelsesform.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre mener det er riktig at tvil skal komme asylsøkeren til gode. Disse medlemmer ser at det kan være ufordrende for utlendingsmyndighetene når troverdighet til den enkelte asylsøker skal vurderes. Praksis i dag kan tyde på at det skal relativt lite til før utlendingsmyndighetene trekker søkerens troverdighet i tvil. Eksempler på hva som kan utløse troverdighetstvil, er f.eks. at opplysninger om overgrep ikke fremkommer under asylintervjuet, men i klageomgangen. I slike tilfeller vil ofte utlendingsmyndighetene anføre at slik ny fremkommet informasjon stiller troverdigheten i tvil i stedet for å legge opplysningene til grunn. Ofte er det troverdighetsvurderinger som medfører avslag, uten at saken har blitt avgjort i nemndmøte med personlig fremmøte. Disse medlemmer mener generelt at flere saker bør behandles i nemndmøte med mulighet for personlig fremmøte, og spesielt i saker som innebærer en troverdighetsvurdering. Troverdighetsvurderinger basert på skriftlige dokumenter er svært krevende, og i noen tilfeller umulig. Søkere som f.eks. har flyktet fra religiøs forfølgelse, vil ofte ha en stor ufordring i å måtte bevise sin sak skriftlig. Disse medlemmer mener derfor kriteriene for hvilke saker som skal behandles i full nemnd, bør utvides.

Disse medlemmer viser til at Utlendingsnemnda ble til i 2001 for å sikre åpenhet, innsyn og like rettigheter for asylsøkere. Disse medlemmer mener det ikke er akseptabelt at over 90 prosent av alle klagesaker ikke forelegges nemndmedlemmene, og at det gis lite informasjon til asylsøkerne og deres advokater. I tillegg er det kun i få saker asylsøkeren gis anledning til å møte i nemnda. Disse medlemmer vil derfor ha en grundig evaluering av Utlendingsnemndas rolle og arbeidsform og fremmer på den bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen foreta en grundig evaluering av Utlendingsnemndas rolle og arbeidsform."

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, ser det som viktig å legge større vekt på anbefalingene fra UNHCR, og støtter depar-

tementets forslag om å fastsette i forskrift at etablering av praksis i strid med UNHCRs anbefalinger om beskyttelse, som hovedregel skal bringes inn for stornemnd.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre ønsker å videreføre dagens ordning som innebærer at utlendingsmyndighetene skal ta hensyn til UNHCRs anbefalinger, men likevel fatte beslutninger ut fra eget, selvstendig grunnlag. Disse medlemmer slutter seg derfor ikke til ønsket om at praksis i strid med UNHCRs anbefalinger om beskyttelse, skal prøves av stornemnd.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, merker seg at det er vanskelig å finne regelverkstiltak som kan bidra til å redusere antallet omgjøringsanmodninger. Flertallet vil understreke viktigheten av å styrke returarbeidet slik at man blir i stand til å effektivt utføre de vedtakene UNE fatter i klageomgangen på en rask og effektiv måte. Flertallet er kjent med at departementet arbeider med å etablere tilbaketakelsesavtaler med flere land enn de man allerede har avtale med.

Hurtigbehandling av klagesaker

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre ser at dagens regelverk innebærer en svært stor mulighet til å klage på avslag på asylsøknaden. Det er en utstrakt bruk av klageadgangen, og mange asylsøkere har på denne bakgrunn blitt værende i landet over flere år. Et liv i usikkerhet og passivitet mens en venter på stadig nye saksbehandlingsrunder, er et dårlig utgangspunkt for å skape seg en ny tilværelse. Det er mange eksempler på at flere års forsøk og venting fører til både fysiske og psykiske plager. Tilknytningen til landet blir dessuten sterkere dess oftere og lengre en asylsøker venter på saksbehandlingen av sin søknad. Dette har skapt tildels mange og store problemer i forhold til innvandringspolitikken. Disse medlemmer er kjent med at det i 2007 var 1 056 personer som fikk opphold i Norge av rent humanitære grunner. Gjennomsnittstiden fra saksopprettelse til vedtak om opphold på humanitært grunnlag var 417 dager. I 10 prosent av disse sakene ble det fattet vedtak innen 40 dager, i 50 prosent av sakene ble det fattet vedtak innen 225 dager, og i 40 prosent av sakene ble det fattet vedtak innen 1 014 dager fra saksopprettelse. Disse medlemmer mener denne lange saksbehandlings-tida er uheldig og ønsker derfor å endre saksbehandlingsrutinene i forhold til klageadgangen.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at i saker der søker anker saken inn for UNE fordi søker mener å ha nye opplysninger om saken, skal saken innen en svært kort tidsfrist behandles av et "kjæremålsutvalg" som avgjør hvorvidt opplysningene anses for å være vesentlige. Avvises saken av "kjæremålsutvalget", anses saken ferdigbehandlet. Denne kompetansen kan vurderes tillagt UNEs direktør.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til disse medlemmers merknader i kapittel 16 angående praksisen med at enkelte utlendinger i løpet av saksbehandlingen endrer asylgrunn og andre relevante fakta opptil flere ganger. Disse medlemmer vil imidlertid samtidig påpeke at Høyres forslag angående hurtigbehandling i et "kjæremålsutvalg" ville ha vært en forbedring i forhold til dagens situasjon.

16. SAKSBEHANDLINGSREGLER, RETTSHJELP MV.

16.1 Sammendrag

16.1.1 Saksbehandlingsregler

Dersom ikke annet følger av særskilte regler, vil de alminnelige saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven få anvendelse også i utlendingssaker, slik som i dag.

En tilbakevendende problemstilling på utlendingsfeltet er hvem som skal anses å ha partsrettigheter og rettslig klageinteresse. Dette er blant annet avgjørende for retten til innsyn i saksdokumentene og retten til å påklage vedtak. Utvalget foreslo ingen særregler om dette i utlendingsloven, men viste til at dette må avgjøres ved fortolkning av de alminnelige reglene i forvaltningsloven. Dette er i tråd med gjeldende rett. Departementet har ikke foreslått egne bestemmelser i loven om dette, men vil vurdere hensiktsmessigheten av nærmere forskriftsregulering i forbindelse med utforming av ny utlendingsforskrift.

I gjeldende utlendingslov er det en særregel om inhabilitet for polititjenestemann som har handlet i sak om straffeforfølgning mot en utlending. Utvalget har ment at bestemmelsen er unødvendig ved siden av de alminnelige reglene i forvaltningsloven. Departementet støtter utvalgets syn om at det ikke er grunn til å operere med noe strengere habilitetskrav enn det som følger av forvaltningsloven, og har foreslått å oppheve den aktuelle særbestemmelsen.

Utgangspunktet i norsk forvaltningsrett er at det er norsk som er administrasjonsspråket, dvs. at saksbehandlingen skjer på norsk (i praksis benyttes ofte også engelsk). Utvalget foreslår at utlendingsmyndighetene skal ha et særskilt ansvar for at utlendingen kan fremlegge sin sak på et språk han/hun kan kom-

munisere forsvarlig på i saker om beskyttelse, bortvisning og utvisning. Dette er i tråd med gjeldende rett. Departementet er enig i utvalgets forslag, men foreslår i tillegg at tilsvarende bør gjelde i saker om tilbakekall av tillatelse til opphold i Norge, jf. lovforslaget § 81. Departementet presiserer at bestemmelsen ikke nødvendigvis innebærer at utlendingen har krav på å benytte sitt eget morsmål.

Gjeldende utlendingslov har ingen generell bestemmelse om barns rett til å bli hørt, men enkelte særregler er fastsatt i forskrift. Barns rett til å bli hørt følger videre av barnekonvensjonen art. 12 og forvaltningsloven § 17. Utvalget har ikke drøftet spørsmålet om å lovfeste særregler i utlendingsloven om barns rett til å bli hørt. I stedet for en generell bestemmelse om barns uttalerett i loven, anser departementet at spørsmålet om høring av barn bør reguleres i forskrift og i retningslinjer, og at reguleringen må tilpasses de ulike sakstyper og søknadssituasjoner. Departementet foreslår derfor en særskilt hjemmel i loven for nærmere forskriftsregulering, jf. lovforslaget 81 annet ledd.

Som oppfølging av EUs rådsdirektiv 2001/40 EF (Utsendelsesdirektivet), som har til formål å motvirke at tredjelandsborgere som er besluttet utsendt fra et Schengen-land, kan unndra seg effektivering ved å forflytte seg til en annen medlemsstat, har departementet foreslått en utvidelse av lovens tilbakekallsbestemmelse. Departementet har således foreslått at det skal være adgang til å vurdere tilbakekall av en utlendings oppholdstillatelse selv om utlendingen ikke er straffet, dersom utlendingen er besluttet utsendt fra et annet Schengen-land ut fra en vurdering av at vedkommende utgjør en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser i det aktuelle landet.

Utlendingsmyndighetenes oppgaver etter lov og forskrift forutsetter behandling av personopplysninger vedrørende et stort antall norske og utenlandske borgere. Departementet viser til at mange av opplysningene er såkalt sensitive personopplysninger, som for eksempel opplysninger om etnisk bakgrunn og helseforhold. Det er derfor svært viktig å sikre at en ny utlendingslov ivaretar grunnleggende personvernshensyn når det gjelder behandlingen av slike opplysninger.

Departementet har foreslått en bestemmelse som gir utlendingsforvaltningen tilgang til opplysninger om mottatt sosialstønning uten hinder av taushetspliktsbestemmelsene i sosialtjenesteloven. Bestemmelsen må sees i sammenheng med myndighetenes behov for å ha tilgang til slike opplysninger for å kunne håndheve regler som gjelder krav til inntektsnivå og sikret underhold. Detaljene i opplysningsplikten bør reguleres nærmere i forskrift. Departementet mener det er ønskelig å utvide adgangen til utveksling av opplysninger mellom offentlige myndigheter på

utlendingsfeltet ytterligere, og vil derfor foreta en egen utredning for å se nærmere på hvilke behov det er for å etablere nye unntak fra ulike taushetspliktsbestemmelser. Inntil dette er gjort, videreføres de reglene som i dag er gjeldende i tillegg til utvidelsen av opplysningsplikten i tilknytning til underholdskravet. Det vises til departementets lovforslag §§ 84 og 98.

16.1.2 Identifisering av utlending og iverksettelse av vedtak

Tvangsmidler er et samlebegrep for ulike virkemidler hvor tvang kan brukes om nødvendig, slik som pågripelse og fengsling, undersøkelse av person og bolig, og beslag av reisedokumenter eller annet materiale som kan dokumentere utlendingens identitet. Når tvangsmidler benyttes etter utlendingsloven, er det enten for å avklare utlendingens identitet eller for å iverksette vedtak (uttransportering).

Utvalgets forslag om tvangsmidler er i hovedsak en revisjon av dagens bestemmelser om tvangsmidler for å gjøre reglene lettere tilgjengelig. Det er kun foreslått mindre innholdsmessige endringer. Herunder er det foreslått en noe utvidet hjemmel for husundersøkelse som blant annet vil gi hjemmel for undersøkelse av utlendingens bolig ved mistanke om proformaekteskap. Departementet følger i all hovedsak opp utvalgets forslag.

Bestemmelsen i §§ 87 og 88 om DNA-testing og aldersundersøkelse tilsvarer bestemmelsene som ble vedtatt inntatt i gjeldende utlendingslov gjennom Stortingets vedtak 17. april 2007. Det vises til Ot.prp. nr. 17 (2006-2007).

Når det gjelder reglene om iverksetting av vedtak (uttransportering), er utvalgets forslag i all hovedsak en videreføring av gjeldende rett og regelfesting av gjeldende praksis. Det foreslås enkelte mindre innholdsmessige endringer. Flertallet av høringsinstansene støtter utvalgets forslag, og det samme gjør departementet. På bakgrunn av oppfølging av "Familievoldsrapporten" av 16. mai 2002, nedfelles det bestemmelser om hurtigere uttransportering av utlendinger som utgjør en trussel mot personer bosatt i Norge. Det vises til lovforslaget § 90 tredje ledd.

Et avslag på en asylsøknad kan i dag ikke effektueres før det er endelig dersom det ikke er åpenbart at anførselene om beskyttelsesbehov er grunnløse. Utvalget har foreslått at også anførsler knyttet til humanitære forhold må anses åpenbart grunnløse for at vedtaket skal kunne effektueres før det er endelig. Departementet har etter en nærmere drøftelse kommet til at det ikke er hensiktsmessig å følge utvalgets anbefaling på dette punkt. Det vises blant annet til at det etter dagens praksis vil bli gitt utsatt iverksettelse når det foreligger "begrunnet tvil" om vilkårene for opphold på grunn av sterke menneskelige hensyn.

Dersom man skulle innta en lovbestemmelse som utvalget har foreslått, ville det føre til at det ble gitt utsett iverksettelse i en del flere saker enn i dag, noe departementet mener det ikke er grunnlag for. Departementet mener at dagens praksis gir en god avveining mellom hensyn til rettssikkerhet, ressursbruk og konsekvenser av iverksettelse før vedtaket er endelig.

Med grunnlag i utvalgets forslag, legges det i all hovedsak opp til å videreføre dagens bestemmelser når det gjelder bruk av tvangsmidler i forbindelse med iverksettelse av vedtak. Det foreslås utvidet adgang til å beslaglegge penger og dokumenter for å sikre iverksettelse. Det foreslås også å utvide den maksimale fengslingstiden i saker om iverksettelse fra seks til tolv uker, og med adgang til ytterligere forlengelse dersom det foreligger "særlige grunner". Dette innebærer at reglene om fengsling ved fare for unndragelse av vedtak etter utlendingsloven harmoniseres med reglene om fengsling der det er skjellig grunn til mistanke om at utlendingen oppgir falsk identitet.

Etter gjeldende lov § 37 d skal utlending som pågripes og fengsles som hovedregel anbringes i utlendingsinternat. På bakgrunn av at Stortinget nylig har vedtatt endringer i gjeldende utlendingslov § 37 d, foreslår departementet at dagens bestemmelse videreføres uendret i den nye loven. Det vises til lovforslaget § 107.

16.1.3 Utlendingens ansvar for utgifter. Transportøransvaret

Det foreslås noe utvidede bestemmelser om regulering av ansvaret for utgifter ved uttransportering og transportøransvaret. Det er i all hovedsak tale om kodifisering av gjeldende rett. Det vises til lovforslaget § 91.

16.1.4 Rettshjelp

Det foreslås ingen endring i gjeldende regler om rettshjelp på utlendingsfeltet. Det vises til lovforslaget § 92.

16.2 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at gjeldende utlendingslov ikke har en generell bestemmelse om barns rett til å bli hørt, men at enkelte særregler er fastsatt i forskrift. Barns rett til å bli hørt følger videre av barnekonvensjonen artikkel 12 og forvaltningsloven § 17. Komiteen støtter at spørsmålet om høring av barn reguleres i forskrift og i retningslinjer, og at reguleringen må tilpasses de ulike sakstyper og søknadssituasjoner. Komiteen støtter en særskilt hjemmel i loven for nærmere forskriftsregulering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, mener at bestemmelsen i lovforslaget § 81 annet ledd, skal omformuleres til å lyde:

"Kongen skal utforme regler i forskrift om barns rett til å bli hørt."

Komiteens medlemmer fra Høyre har merket seg innvendingene fra høringsinstanser om at Norge i dag mangler et system for å høre barn i asylsaker. Flere høringsinstanser foreslår at barns rett til å bli hørt blir lovfestet, og at alderen bør senkes fra 12 år til 7 år. Disse medlemmer ser det ønskelige i dette, men er likevel av den oppfatning at en lovfesting og alderssenking kan medføre at barna utsettes for et stort press som innebærer for store belastninger for det enkelte barn. Dette kan være psykiske belastninger som for mange barn vil være altfor tunge å bære. Disse medlemmer mener derfor at dagens ordning bør videreføres.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, mener at det er viktig at det fremgår tydelig av forvaltningens vedtak hvordan ulike rettslige spørsmål er vurdert, og hvilke skjønnsmessige vurderinger som har vært foretatt. Dette er viktig både for å skape trygghet for at det er foretatt en grundig vurdering fra forvaltningens side, og for å gjøre det mulig å etterprøve konklusjonene i vedtakene.

Flertallet har forståelse for at det kan være et visst behov for å benytte mer standardiserte vedtak i kurante saker. Flertallet vil likevel understreke at bruk av slike standardiserte vedtak må skje med tilstrekkelig varsomhet, tilpasset forholdene i den enkelte sak, og innenfor rammene av forvaltningslovens krav. Flertallet bemerker at rask og effektiv saksbehandling også er i søkerens interesse.

I saker som berører barn, vil flertallet understreke at forvaltningen må foreta en grundig vurdering av alle sider ved barnets situasjon som kan ha betydning for saken, og vurderingen må fremkomme tydelig av vedtaket. Det er særlig viktig at vedtakene synliggjør hvilke vurderinger som har vært foretatt i forhold til barns rettigheter, herunder barnets beste etter barnekonvensjonen artikkel 3, og hvordan hensynet til barnet er vurdert i forhold til eventuelle motstridende hensyn.

Flertallet merker seg videre at departementet har foreslått en utvidelse av lovens tilbakekallsbestemmelse. Departementet har således foreslått at det skal være adgang til å vurdere tilbakekall av en utlen-

dings oppholdstillatelse selv om utlendingen ikke er straffet, dersom utlendingen er besluttet utsendt fra et annet Schengen-land ut fra en vurdering av at vedkommende utgjør en trussel mot grunnleggende nasjonale interesser i det aktuelle landet.

Flertallet ser det som viktig å få alle forhold i en sak belyst. Flertallet har merket seg at departementet vil foreta en egen utredning for å se nærmere på hvilke behov det er for å etablere nye unntak fra ulike taushetspliktsbestemmelser for å kunne utvide adgangen til utveksling av opplysninger mellom offentlige myndigheter på utledningsfeltet.

Flertallet vil særlig fremheve at det i ny lov nedfelles bestemmelser om hurtigere uttransportering av utlendinger som utgjør en trussel mot personer bosatt i Norge.

Flertallet merker seg at det foreslås utvidet adgang til å beslaglegge penger og dokumenter for å sikre iverksetting. Det foreslås også å utvide den maksimale fengslingstiden i saker om iverksetting fra seks til tolv uker, og med adgang til ytterligere forlengelse dersom det foreligger "særlige grunner". Flertallet merker seg at dagens regel om at utlending som pågripes og fengsles som hovedregel anbringes i utlendingsinternat, videreføres i ny lov.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet mener at utlendinger har plikt til å medvirke til å avklare sin identitet, uavhengig av i hvilken grad utlendingsmyndighetene krever dette av utlendingen. Disse medlemmer mener at dette vil være en viktig presisering som signaliserer at det er utlendingen som har hovedansvaret for å avklare sin identitet, og ikke norske utlendingsmyndigheter.

Disse medlemmer mener også at en utlending som oppgir feilaktige eller mangelfulle opplysninger, blant annet om identitet, kan bortvises på dette grunnlag.

Disse medlemmer er skeptiske til praksisen som har utviklet seg med at enkelte utlendinger i løpet av saksbehandlingen endrer asylgrunn og andre relevante fakta opptil flere ganger. Disse medlemmer mener at de opplysninger utlendingen har gitt ved førstegangs saksbehandling må være korrekte. Disse medlemmer er uenig i Regjeringens forslag til § 90 siste ledd, som åpner for at en utlending kan utsette iverksetting av vedtak i det uendelige ved å pårope seg stadig nye asylgrunner.

Disse medlemmer ønsker utstrakt bruk av DNA- og alderstesting i utlendingssaker, og viser til sine merknader om dette i kapitlet om familieinnvandring.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til sine merknader og forslag i Innst. O. nr. 44

(2006-2007) om bruken av DNA- og alderstesting i utlendingssaker.

På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer følgende forslag:

"§ 87 skal lyde:

§ 87 DNA-testing

Når det i saker etter loven her er nødvendig å fastslå om det eksisterer en familierelasjon, kan søkeren og referansepersonen pålegges å avlegge en DNA-test. Dette gjelder bare dersom de øvrige opplysningene i saken ikke gir grunnlag for med rimelig sikkerhet å fastslå familierelasjonen. Dersom søkeren eller referansepersonen uten rimelig grunn ikke følger pålegget om en DNA-test, skal vedkommende gjøres oppmerksom på at dette får betydning for vurderingen av saken.

Opplysninger og materiale knyttet til testen skal slettes eller tilintetgjøres så snart som mulig etter at familierelasjonen er bekreftet eller avkreftet.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av DNA-testing.

§ 88 skal lyde:

§ 88 Aldersundersøkelse

Dersom det i en sak hvor det er fremmet søknad om asyl eller familiegjennforening, ikke er mulig å fastslå med rimelig sikkerhet om utlendingen er yngre enn 18 år, kan utlendingen pålegges å la seg undersøke for å klargjøre alderen. Resultatet av undersøkelsen skal vurderes i forhold til de øvrige opplysningene i saken.

Avslår utlendingen å la seg undersøke, skal utlendingen gjøres oppmerksom på at dette får betydning for vurderingen av saken.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av aldersundersøkelse."

17. SAKER SOM BERØRER GRUNNLEGGENDE NASJONALE INTERESSER OG UTENRIKSPOLITISKE HENSYN MV.

17.1 Sammendrag

Departementet støtter utvalgets forslag om å erstatte begrepene "tvingende samfunnsmessige hensyn" og "rikets sikkerhet" med "grunnleggende nasjonale interesser". Begrepet "grunnleggende nasjonale interesser" er et mer dekkende begrep som klarere reflekterer hvilke interesser man ønsker å beskytte. Begrepet "rikets sikkerhet", i alle fall tolket i snever eller tradisjonell forstand, er noe utdatert ut fra den senere tids utvikling, særlig i forhold til terrorvirksomhet, der hensikten ikke alltid er å ramme rikets sikkerhet som sådan, men like mye å skape frykt i sivilbefolkningen, eller å inspirere eller moti-

vere til ekstremistiske handlinger, uten at konkrete handlinger er begått. Begrepet "grunnleggende nasjonale interesser" må tolkes i lys av den generelle samfunnsutviklingen og endringer i det internasjonale trusselbildet, og har en dynamisk karakter.

Forslaget om å erstatte begrepene "rikets sikkerhet" og "tvingende samfunnsmessige hensyn" med "grunnleggende nasjonale interesser" vil utvide departementets instruksjonsmyndighet jf. departementets lovforslag § 76 tredje ledd. I saker som etter dagens regelverk gjelder "tvingende samfunnsmessige hensyn", vil departementet få instruksjonsmyndighet, og de bestemmelser som i dag gjelder for saker som berører "rikets sikkerhet", får et noe videre anvendelsesområde ved at "grunnleggende nasjonale interesser" er et videre begrep. Endringen i begrepsbruk vil derfor også føre til en noe utvidet adgang til utvisning, jf. § 66, § 67 og § 68 i lovforslaget.

Departementet støtter også utvalgets forslag om å videreføre de regler man har i gjeldende lov knyttet til begrepet "utenrikspolitiske hensyn".

I proposisjonen drøftes også problemstillingen vedrørende internering eller fengsling av utlendinger som oppholder seg ulovlig i Norge, også i tilfeller hvor det ikke foreligger identitetstvil eller unndragelsesfare. Dette er særlig aktuelt i forbindelse med utlendinger som representerer en sikkerhetsrisiko eller utgjør en fare for samfunnet eller for enkeltpersoner.

Spørsmålet i denne sammenhengen er om det er behov og rom for ytterligere tiltak overfor den nevnte gruppen, enn straffelovens og straffeprosesslovens regler om fengsling eller hjemlene i psykisk helsevernlovgivning om tvangsinnleggning av alvorlig sinnslidende. Internering eller fengsling er blitt trukket frem som et mulig virkemiddel.

Departementet viser til at det er tvil om det er rom for å utvide bruken av tvangsinnleggelse, fengsling eller internering overfor utlendinger som venter på retur. Regjeringen vil likevel utrede bruken av internering nærmere. Det skal vurderes om det er behov for og ønske om ytterligere bruk av internering, og om det i så fall i overensstemmelse med våre folkerettslige forpliktelser kan vedtas en hjemmel for dette. Det understrekes at eventuell internering av utlending med ulovlig opphold i Norge, må gjelde personer som selv kan bringe interneringen til opphør ved å reise tilbake til hjemlandet.

Det er for øvrig departementets vurdering at man må benytte de hjemlene man har i straffeloven, straffeprosessloven og i psykisk helsevernloven overfor utlendinger som utgjør en sikkerhetsrisiko eller anses som en fare for samfunnet. Departementet mener det er ønskelig og mulig å forbedre registreringsrutinene og samarbeidet mellom Politiets utlendingsenhet og UDI, samt mellom justismyndighetene, utlendingsmyndighetene og utenrikstjenesten. Dette vil kunne

føre til en reduksjon av tiden det tar fra endelig avslagsvedtak/utvisningsvedtak foreligger, til personen er fraktet ut av landet.

17.2 Komiteens merknader

Komiteen vil understreke at begrepet "grunnleggende nasjonale interesser" er et mer dekkende begrep som klarere reflekterer hvilke interesser man ønsker å beskytte. Komiteen merker seg at forslaget om å erstatte begrepene "rikets sikkerhet" og "tvingende samfunnsmessige hensyn" med "grunnleggende nasjonale interesser" vil utvide departementets instruksjonsmyndighet. Endringen i begrepsbruk vil også føre til en noe utvidet adgang til utvisning.

Komiteen merker seg at det i proposisjonen også drøftes problemstillingen vedrørende internering eller fengsling av utlendinger som oppholder seg ulovlig i Norge, også i tilfeller hvor det ikke foreligger identitetstvil eller unndragelsesfare. Særlig aktuelt kunne dette være ved utlendinger som representerer en sikkerhetsrisiko eller utgjør en fare for samfunnet eller for enkeltpersoner.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, merker seg at Regjeringen vil utrede bruken av internering nærmere. Det skal vurderes om det er behov for og ønske om ytterligere bruk av internering, og om det i så fall i overensstemmelse med våre folkerettslige forpliktelser kan vedtas en hjemmel for dette. Flertallet understreker at eventuell internering av utlending med ulovlig opphold i Norge, må gjelde personer som selv kan bringe interneringen til opphør ved å reise tilbake til hjemlandet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Dokument nr. 8:25 (2007-2008) om adgang til å sette utlendinger som truer grunnleggende nasjonale interesser i lukket forvaring. Disse medlemmer påpeker at forslaget inneholder den såkalte Krekar-paragrafen, som er et nytt femte ledd i dagens § 29 om at dersom grunnlaget for utvisning er overtredelse av straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller utlendingen har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse, eller når hensynet til rikets sikkerhet gjør det nødvendig, skal utlendingen holdes i lukket forvaring med brev- og besøkskontroll inntil utvisningen kan effektueres. Disse medlemmer mener at Regjeringens lovforslag §§ 66, 67 og 68 burde ha inneholdt en slik bestemmelse. Disse medlemmer fremmer derfor forslag om en slik bestemmelse i de tilsvarende §§ 59,

60 og 61 i disse medlemmers forslag til ny norsk utlendingslov.

Disse medlemmer viser til sitt forslag til ny norsk utlendingslov, § 65 siste ledd, der det gjøres et unntak i det absolutte vernet mot utsendelse i saker der slikt utsendelsesvern vil være i strid med særlig sterke grunnleggende nasjonale interesser. Disse medlemmer påpeker at ved motstrid mellom norske rettsregler og folkeretten, har norsk rett forrang. Det alminnelige utgangspunktet er imidlertid en forutsetning om at nasjonale regler er i overensstemmelse med folkeretten, noe som kommer til uttrykk ved at norsk lov tolkes på en måte som innebærer at man unngår motstrid. En fremgangsmåte for å løse tilfeller hvor det foreligger konflikt mellom norsk rett og folkeretten, har vært å ta inn en bestemmelse om at ved motstrid går folkeretten foran. Dette er tilfellet både i den gjeldende norske statsborgerloven og i dagens utlendingslov. Disse medlemmer vil presisere at disse medlemmers forslag til § 65 siste ledd, betyr at særlig sterke grunnleggende nasjonale interesser går foran hensynet til Norges internasjonale forpliktelser som for eksempel Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK).

Komiteen er positiv til at lovforslaget omhandler hjemmel for å pålegge utlending meldeplikt eller bestemt oppholdssted etter visse kriterier. Komiteen mener dette er viktig for å ivareta folks alminnelige rettsoppfatning og for ikke å skape negative holdninger til asylinstituttet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre ønsker imidlertid en klarere meldepliktordning ved utvisning enn det som foreslås, og vil derfor innføre en "ukentlig" meldepliktordning for dem som ikke har forlatt landet. Dersom meldeplikten ikke overholdes, skal dette få konsekvenser i form av at det er et lovbrudd, og disse medlemmer mener at straff/fengsling/internerings blir konsekvensen.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at det i utlendingsforskriften inntas en ukentlig meldepliktordning ved utvisning."

Komiteens medlemmer fra Høyre fremmer følgende forslag:

"§ 106 første ledd bokstav d skal lyde:

Det foreligger et vedtak om utvisning og utlendingen ikke har overholdt meldeplikten etter § 105 første ledd bokstav b. Det er et vilkår at det ikke foreligger vern mot utsendelse, jf. § 73."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til sitt forslag til ny utlendingslov, § 96 første ledd bokstav d, jf. innstillingens kapittel 21.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, støtter departementet i at en må benytte de hjemlene man har i straffeloven, straffeprosessloven og i psykisk helsevernloven overfor utlendinger som utgjør en sikkerhetsrisiko eller anses som en fare for samfunnet. Flertallet understreker at det er ønskelig og mulig å forbedre registreringsrutinene og samarbeidet mellom Politiets utlendingsenhet og UDI, samt mellom justismyndighetene, utlendingsmyndighetene og utenriksstjenesten. Dette vil kunne føre til en reduksjon av tiden det tar fra endelig avslagsvedtak/utvisningsvedtak foreligger, til personen er fraktet ut av landet.

18. STRAFF OG ANDRE SANKSJONER

18.1 Sammendrag

Departementet viser til at det er nødvendig med straffebestemmelser i utlendingsloven ved siden av de forvaltningsmessige reaksjonene bortvisning og utvisning. Det følger også av våre internasjonale forpliktelser, for eksempel gjennom Schengen-samarbeidet, at Norge må ha straffebestemmelser for brudd på regler om innreise og opphold.

Gjeldende straffebestemmelser i utlendingsloven foreslås i all vesentlighet videreført. Gjeldende utlendingslov § 47 første ledd bokstav a er en generell straffebestemmelse som er rettet mot overtredelse av utlendingsloven eller forskrifter, forbud, påbud eller vilkår gitt i medhold av loven. Departementet har i sitt lovforslag konkretisert hvilke overtredelser av loven som skal være straffbare.

Departementets forslag til § 108 i ny utlendingslov vil ramme mange forskjellige forhold og overtredelsens grovhet vil variere. Strafferammene varierer fra bot eller fengsel inntil seks måneder til fengsel inntil seks år.

Departementet støtter ikke utvalgets forslag om å innføre en gebyrordning ved mindre alvorlige overtredelser av utlendingsloven.

18.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, slutter seg til Regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til Fremskrittspartiets politikk med skjerpede straffer for kriminalitet, og mener at dette også må gjelde utlendingsfeltet. Disse medlemmers forslag til ny utlendingslov avviker derfor fra Regjeringens opplegg ved at strafferammen dobles for de fleste forholdene loven nevner, med unntak av at straffen for de minst alvorlige forholdene økes fra inntil seks måneders fengsel til inntil to års fengsel.

19. OM BEHOVET FOR ENDRING I ANNEN LOVGIVNING

19.1 Sammendrag

Dersom Stortinget vedtar forslaget til ny utlendingslov, medfører dette behov for å foreta enkelte endringer i andre lover. Endringene gjelder tekniske justeringer som følge av henvisninger til ulike bestemmelser i utlendingsloven i annen lovgivning.

Etter at angjeldende proposisjon er behandlet av Stortinget, vil departementet fremme en tilleggsproposisjon med forslag til nødvendige justeringer i annen lovgivning.

19.2 Komiteens merknader

Komiteen merker seg at Regjeringen vil fremme en tilleggsproposisjon med forslag til nødvendige justeringer i annen lovgivning etter at utlendingsloven er behandlet av Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at tvangsekteskap mellom fetter og kusine er utbredt i visse innvandrer miljøer, men at søskenbarnektenskap samtidig er tilnærmet ukjent hos majoritetsbefolkningen. Disse medlemmer vil i den forbindelse vise til en undersøkelse fra Camilla Stoltenberg som viste at over halvparten av barn med pakistanske foreldre født i Norge i perioden 1967 til 1993 hadde foreldre som var søskenbarn, og at 1 av 20 av disse barna ble født med misdannelser. Disse medlemmer tror at andelen søskenbarnektenskap blant innvandrere har økt betraktelig siden den gang, og vil i den forbindelse vise til tall fra tyrkere i Frankrike og Sverige, tyrkere og marokkanere i Belgia, og pakistanere i England. Disse medlemmer ønsker å frigjøre innvandrere fra storfamiliens tvangstrøye, og mener det er mye lettere for innvandrerforeldre i Norge å si nei til tvangsekteskap med fremmede, enn å si nei til nær familie i opprinnelseslandet. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet i Innst. O. nr. 18 (2006-2007) fremmet forslag om forbud mot søskenbarnektenskap, men med dispensasjonsadgang slik at reelle kjærlighetsekteskap basert på normal full frivillighet og eget valg kan gis tillatelse etter en vurdering ba-

sert på normal saksbehandling. Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et generelt forbud mot ekteskap mellom biologisk fetter og kusine, med mulighet for dispensasjon for dokumenterte kjærlighetsekteskap."

Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets utredning "Stortingsgruppens innvandrings- og integreringsutvalg, Rapport - Juni 2007", der det fremmes en rekke forslag innenfor blant annet statsborgerrett og generell integreringspolitikk. Disse medlemmer påpeker at fellesnevneren for forslagene er at dagens feilslåtte politikk på utlendingsområdet erstattes av rasjonell, faktabasert politikk. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets merknader til statsborgerloven i Innst. O. nr. 86 (2004-2005).

20. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

20.1 Sammendrag

Forslaget til ny lov innebærer i liten grad vesentlige konsekvenser av administrativ eller økonomisk karakter. Det legges ikke opp til noen endring i den grunnleggende organiseringen av utlendingsforvaltningen, og det foreslås heller ikke endringer i regelverket som vil føre til at vesentlig flere enn i dag får oppholdstillatelse. Selv om lovforslaget legger opp til at hovedprinsippene for innvandringsreguleringen skal nedfelles i loven, vil fortsatt mye styres gjennom forskriftsregler og forvaltningens skjønnsutøvelse.

20.2 Komiteens merknader

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, tar dette til etterretning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at regjeringspartiene utvider flyktningbegrepet til å omfatte en rekke grupper som ikke omfattes av bestemmelsene i Flyktningkonvensjonen, og at asylsøkere som får status som flyktninger automatisk får en rekke rettigheter. Flyktninger er unntatt fra kravet om minst tre års medlemskap i folketrygden frem til uføre- eller dødsfallstidspunktet for å få uførepensjon/tidsubegrenset uførestønad eller pensjon som gjenlevende ektefelle, og er også unntatt fra krav til underhold ved familieinnvandring. Personer med flyktningstatus får dessuten minstepensjon uten krav til forutgående botid på 40 år i Nor-

ge. Disse medlemmer vil derfor påpeke at Regjeringens liberalisering av asylpolitikken vil ha store økonomiske konsenser for Norge, særlig siden dette skjer samtidig som at Sverige strammer inn. Disse medlemmer viser til at rekordmange asylsøkere fra Irak nå kommer til Norge, og halvparten av alle irakiske asylsøkere til Europa inntil nylig valgte Sverige.

Disse medlemmer vil vise til at Fremskrittspartiets innvandrings- og integreringspolitikk vil gi betydelige besparelser for norske skattebetalere. Store deler av Fremskrittspartiets innvandringspolitikk har blitt gjennomført i Danmark, der har for eksempel antallet årlige familieinnvandrere blitt redusert til ca. en tredjedel etter at 24-årsregelen og tilknytningskravet ble innført. Besparelsene som følge av reduserte kapasitetsbehov vil først merkes i utlendingsforvaltningen, særlig innenfor Utlendingsdirektoratet, mens det vil ta lenger tid å realisere besparelsene på integreringsområdet. Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2008, samt Budsjett-innst. S. nr. 5 (2007-2008), der store deler av de 2,7 mrd. kroner det kuttes netto på statsbudsjettets rammeområde 6 kommer fra besparelser på innvandrings- og integreringsfeltet.

21. FREMSKRITTSPARTIETS LOVFORSLAG

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

"Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) skal lyde:

Kapittel 1 Alminnelige bestemmelser

§ 1 Lovens formål

Loven skal gi grunnlag for regulering av og kontroll med inn- og utreise, og utlendingers opphold i riket, og begrense tilstrømmningen av utlendinger innenfor rammene av internasjonale forpliktelser.

Loven skal legge til rette for lovlig bevegelse over landegrensene der dette ikke er i strid med innvandringspolitiske hensyn, og ivareta rettssikkerheten til utlendinger som reiser inn i eller ut av riket, som oppholder seg her, eller som søker en tillatelse etter loven.

Loven skal gi grunnlag for vern mot forfølgelse for flyktninger og andre utlendinger som er reelt forfulgt, og en restriktiv fortolkning av alminnelig folkerett og internasjonale konvensjoner skal legges til grunn.

§ 2 Lovens saklige virkeområde

Loven gjelder utlendingers adgang til riket og deres opphold her. Også norske statsborgere og juridiske personer kan pålegges plikter etter loven.

§ 3 Lovens forhold til internasjonale regler

Loven skal anvendes i samsvar med EØS-reglene, EFTA-reglene og nordiske konvensjoner.

§ 4 Utlendingers rettsstilling

Dersom ikke annet følger av gjeldende rettsregler, har utlendinger under sitt lovlige opphold i riket samme rettigheter og plikter som norske statsborgere.

§ 5 Nærmere om hvem loven gjelder for

Med utlending forstås i denne loven enhver som ikke er norsk statsborger.

Nordiske borgere er unntatt fra kravet om oppholdstillatelse for å ta opphold eller arbeid i riket. Kongen kan fastsette ytterligere unntak i forskrift dersom dette ikke er i strid med innvandringspolitiske hensyn.

For utlendinger tilknyttet diplomatiske eller lønnede konsulære representasjoner i riket, deres ektefeller eller samboere og forsørgede barn, bestemmer Kongen hvilke av lovens regler som skal gjelde. Kongen kan gi særlig forskrift for denne gruppen. Det samme gjelder ansatte i mellomstatlige organisasjoner, oppdragstakere for mellomstatlige organisasjoner eller konvensjonsorganer og personlig ansatte hos utenlandske representanter.

For utlendinger som skal ha opphold i riket i forbindelse med gjennomføring av en avtale om mellomstatlig samarbeid som Norge er bundet av, gjelder bestemmelsene om innreisekontroll, reisedokument, visum og oppholdstillatelse med de unntak som følger av avtalen.

§ 6 Lovens stedlige virkeområde

Loven gjelder for riket, herunder for innretninger og anlegg som nyttes på eller er tilknyttet den norske delen av kontinentalsokkelen.

Kongen kan i forskrift fravike lovens regler for innretninger og anlegg som nevnt i første ledd, samt gi forskrift om pass- og grensekontroll ved reise mellom disse og norsk landterritorium.

Loven gjelder også for Jan Mayen. Kongen kan gi forskrift om utlendingers adgang til Jan Mayen som fraviker lovens regler.

Loven gjelder ikke for Svalbard. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om kontroll med reisende som kommer fra eller reiser til Svalbard.

Loven gjelder ikke for norske skip i utenriksfart. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om når lo-

ven eller regler gitt i medhold av loven får anvendelse for norske skip i utenriksfart som anløper norsk havn.

§ 7 Særregler av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser og utenrikspolitiske hensyn

Når utenrikspolitiske hensyn eller grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig, kan innreise nektes, og søknad om midlertidig eller permanent oppholdstillatelse kan avslås, eller det kan settes begrensninger eller vilkår. Vedtak treffes av Utlendingsdirektoratet.

Av hensyn som nevnt i første ledd kan en utlending gis oppholdstillatelse i Norge. Vedtak treffes av Utlendingsdirektoratet.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om praktiseringen av første og tredje ledd. Kongen kan også gi nærmere regler i forskrift om utveksling av opplysninger mellom offentlige organer i saker som innbefatter grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn.

Under krig eller når krig truer, eller under særlige forhold ellers, kan Kongen av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser gi ytterligere bestemmelser om meldeplikt enn det som framgår av § 19 og forskrift gitt i medhold av § 20.

Kapittel 2 Visum, kontroll med inn- og utreise og bortvisning mv.

§ 8 Reisedokument

Dersom ikke annet er bestemt, skal en utlending som kommer til riket, ha pass eller annet legitimasjonsdokument som er godkjent som reisedokument.

Departementet fastsetter kravene for å godta pass eller annet legitimasjonsdokument som gyldig for innreise og opphold i riket.

§ 9 Visumplikt og visumfrihet

Utlendinger må ha visum til Norge for å kunne reise inn i riket, med mindre Kongen i forskrift har gjort unntak fra dette kravet. En utlending som er på norsk grense og som søker beskyttelse etter reglene i kapittel 4, har likevel rett til innreise uten visum.

Utlendinger som har oppholdstillatelse utstedt av et land som deltar i Schengen-samarbeidet (Schengen-land), slik dette er definert i forskrift, og har gyldig reisedokument, er unntatt fra visumplikt.

Visum utstedt av et Schengen-land gir rett til innreise og opphold i riket i den perioden visumet gjelder for, når denne retten fremgår av visumet.

Samlet oppholdstid på Schengen-territoriet for en utlending som er unntatt fra visumplikten i medhold av første eller annet ledd, eller som har adgang til

innreise og opphold etter tredje ledd, kan ikke overstige tre måneder i løpet av en periode på seks måneder.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder om hvem som er unntatt fra visumplikt etter annet ledd og om tidsberegningen i fjerde ledd.

§ 10 Schengen-visum

En søker har rett til visum for besøk inntil tre måneder i løpet av en periode på seks måneder når følgende vilkår er oppfylt:

- utlendingen er i besittelse av et gyldig reisedokument eller dokumenter som tillater grensepasse-ring,
- utlendingen kan sannsynliggjøre det planlagte formålet med oppholdet og har tilstrekkelige midler til sitt livsopphold, både under oppholdet og til tilbakereise til sitt hjemland eller til transitt til et tredjeland der utlendingen er sikret rett til innreise, eller kan erverve slike midler på lovlig måte,
- utlendingen er ikke innmeldt i Schengen Informasjonssystem (SIS) med henblikk på nekting av innreise,
- utlendingen anses ikke som en trussel for Norges eller andre Schengen-lands offentlige orden, indre sikkerhet, folkehelse eller deres internasjonale forbindelser, særlig hvis det ikke foreligger noen melding i medlemsstatenes nasjonale dataregistre med henblikk på nekting av innreise på samme grunnlag.

For øvrig må det være i samsvar med kriteriene for visumutstedelse som følger av Schengen-samarbeidet å utstede visum. Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om krav til reise- og sykeforsikring som følger av Schengen-samarbeidet.

Det kan gjøres unntak fra retten til visum etter første ledd dersom utenrikspolitiske hensyn, grunnleggende nasjonale interesser eller innvandringsregulerende hensyn taler mot at visum gis, eller det foreligger omstendigheter som ville gitt grunn til å nekte utlendingen adgang til riket eller opphold i medhold av andre bestemmelser i loven.

Visum kan nektes dersom det er sannsynlig at søkeren eller dennes særkullsbarn vil bli mishandlet eller grovt utnyttet.

Visum kan gis for en eller flere innreiser. Bestemmelsen i § 9 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Kongen kan i forskrift gi utfyllende regler om vilkårene for å innvilge visum etter første ledd og om varigheten og innholdet av slikt visum. Kongen kan også gi regler i forskrift om transittvisum og lufthavnstransittvisum, og om visum til familiemedlemmer til utlendinger som er omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen.

§ 11 Visum av humanitære grunner mv.

Når det er nødvendig av nasjonale hensyn eller akutte humanitære grunner, kan visum utstedes for inntil tre måneder selv om vilkårene i § 10 ikke er oppfylt. Bestemmelsen i § 9 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Visum som utstedes i henhold til denne paragrafen, er bare gyldige for innreise og opphold i Norge i den angitte tidsperioden.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 12 Innreisevisum

En utlending som gis oppholdstillatelse, kan gis visum for innreise etter nærmere regler fastsatt av Kongen i forskrift.

§ 13 Vedtaksmyndighet og utstedelse av visum

Søknader om visum avgjøres av Utlendingsdirektoratet. Myndighet til å avgjøre søknader om visum i henhold til §§ 10 og 12 kan også legges til utenriksstjenesten og til Sysselmannen på Svalbard. Myndighet til å innvilge søknad om visum i henhold til § 10 kan dessuten legges til en utenriksstjeneste tilhørende et annet Schengen-land. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Kongen gir i forskrift nærmere regler om ny innreise og forlengelse av visumets gyldighetstid og om vedtaksmyndighet i slike saker.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om utstedelse av visum, herunder om utstedelse av visum på grensen (nødvisum), fremgangsmåten ved søknad og behandlingen av søknader.

§ 14 Grensepassering og grensekontroll

Dersom ikke annet er bestemt, skal inn- og utreise skje over grenseoverganger fastsatt av departementet. Indre Schengen-grense kan passeres hvor som helst såfremt det ikke er innført midlertidig grensekontroll. Slik grensekontroll kan bare innføres hvis det foreligger en trussel mot offentlig orden eller indre sikkerhet. Tollovgivningen gjelder ved passering av indre Schengen-grense. Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

Enhver som kommer til riket, skal straks melde seg for grensekontrollen eller nærmeste politimyndighet. Enhver som reiser fra riket, er underlagt utreisekontroll og skal ved utreisen melde seg for grensekontrollen eller nærmeste politimyndighet. Meldeplikt etter dette leddet gjelder ikke ved passering av indre Schengen-grense såfremt det ikke er innført midlertidig grensekontroll som nevnt i første ledd. Departementet kan gjøre unntak fra meldeplikten etter dette leddet.

§ 15 Gjennomføring av grensekontroll

Inn- og utreisekontroll gjennomføres ved ytre Schengen-grense, såfremt det ikke er innført midlertidig grensekontroll ved indre Schengen-grense som nevnt i § 14 første ledd.

Ved inn- og utreisekontroll påses at enhver har pass eller annet legitimasjonsdokument som er godkjent som reisedokument, og at visumpliktige har gyldig visum. Dersom den kontrollerte nekter å oppgi sin identitet, eller det er grunn til mistanke om at den oppgitte identiteten er falsk, eller at personen skjuler legitimasjonsdokument, skal det foretas visitasjon med sikte på å fremskaffe legitimasjonsdokument. Det skal også påses at det ikke foreligger annet grunnlag for bortvisning, jf. § 17.

Ved inn- og utreisekontroll kan det også foretas andre former for identitetskontroll, herunder iriskontroll, kontroll av fingeravtrykk og ansiktsgjenkjenning.

Ved inn- og utreisekontroll kan politiet undersøke kjøretøy, fartøy og luftfartøy for å fastslå om det finnes personer der som forsøker å unndra seg personkontroll.

Kongen kan i forskrift

- a) gi nærmere regler om inn- og utreisekontroll,
- b) gi nærmere regler om politiets myndighet til å kreve inn pass og andre reise- eller legitimasjonsdokumenter fra utlending før innreise, samt til å ta kopi av slike dokumenter, og
- c) pålegge fører av skip eller luftfartøy, eller transportør som utfører yrkesmessig landtransport av personer, å kontrollere at reisende har gyldige reise- eller legitimasjonsdokument og visum, samt plikt til å ta kopi av disse.

§ 16 Tillatelse til å fratre stilling på skip. Landlov. Blindpassasjer

En utlending som forlater sin stilling om bord på skip eller luftfartøy, må ikke gå i land i riket uten tillatelse fra politiet. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om sjøfolk som fratrer stilling på skip, og deres adgang til å gå i land i riket, samt regler om saksbehandling og klageadgang i slike saker.

Kongen kan i forskrift gi regler om sjøfolks landlov under opphold på skip i norsk havn og om adgangen til å nekte landlov. Kongen kan også gi regler om saksbehandlingen og klageadgangen i slike saker.

En utlending som er blindpassasjer om bord på skip eller luftfartøy, må ikke gå i land i riket uten tillatelse fra politiet. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om vilkårene for at blindpassasjerer skal gis adgang til riket, samt regler om saksbehandlingen og klageadgangen i slike saker.

§ 17 Bortvisning

En utlending kan bortvises:

- a) når utlendingen ikke viser gyldig pass eller annet godkjent reisedokument når dette er nødvendig,
- b) når utlendingen ikke viser visum når dette er nødvendig,
- c) når utlendingen er registrert i Schengen Informasjonssystem (SIS) med sikte på å nekte innreise,
- d) når utlendingen mangler nødvendig tillatelse etter loven,
- e) når utlendingen ikke kan sannsynliggjøre det oppgitte formålet med oppholdet,
- f) når utlendingen ikke kan sannsynliggjøre å ha eller være sikret tilstrekkelig midler til opphold i riket eller i annet Schengen-land og til hjemreise,
- g) når utlendingen er straffet eller er ilagt særreaksjon som nevnt i § 59 første ledd bokstav b, for mindre enn to år siden har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som nevnt i § 59 første ledd bokstav c, eller når andre omstendigheter gir grunn til å frykte at utlendingen her i riket eller i et annet Schengen-land har begått eller vil begå en straffbar handling som kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder,
- h) når utlendingen i utlandet er straffet eller er ilagt særreaksjon for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i tre år eller mer,
- i) når en myndighet i et Schengen-land har truffet endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen fordi det er særlig grunn til å anta at vedkommende har begått alvorlige straffbare handlinger, eller fordi det foreligger reelle holdpunkter for at vedkommende planlegger å begå slike handlinger på territoriet til et Schengen-land,
- j) når kompetent helsepersonell finner at utlendingen åpenbart lider av alvorlig sinnslidelse eller alvorlig sykdom med stor smittefare,
- k) når utlendingen ikke har dekket utgifter som er blitt påført det offentlige i forbindelse med at utlendingen tidligere er ført ut av riket eller har uoppgjort bøtstraff, eller
- l) når det er nødvendig av hensyn til Norges eller et annet Schengen-lands indre sikkerhet, folkehelse, offentlig orden eller internasjonale forbindelser.

Kongen kan i forskrift gi regler om unntak fra bestemmelsene i første ledd for innehaver av visum eller oppholdstillatelse utstedt av et Schengen-land.

Bortvisning i saker med uavklart identitet kan skje til antatt hjemland.

§ 18 Vedtaksmyndighet i sak om bortvisning

Vedtak om bortvisning ved innreise eller innen sju dager etter innreise treffes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, hvis ikke annet framgår av annet ledd. Sjudagersfristen anses overholdt dersom en sak om bortvisning er reist innen sju da-

ger. Vedtak om bortvisning ved grensekontroll etter § 17 første ledd bokstav a til c kan treffes av polititjennestemann.

Vedtak om bortvisning treffes av Utlendingsdirektoratet dersom

- a) utlendingen oppgir å være flyktning eller person med beskyttelsesbehov, jf. § 27, eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at utlendingen er vernet mot utsendelse etter § 65,
- b) vedtaket treffes senere enn sju dager etter innreise,
- c) vedtaket gjelder bortvisning etter § 17 første ledd bokstav h og l.

Kongen kan i forskrift gi myndighet til politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, til å treffe vedtak om bortvisning også senere enn sju dager etter innreise.

§ 19 Utlendingens plikt til å gi melding til myndighetene

Utlendinger som har fått oppholdstillatelse før innreise, skal senest innen én uke etter innreise melde seg for politiet på oppholdsstedet.

Utlendinger som skifter bopel mens behandlingen av sak om oppholdstillatelse pågår, skal gi melding om dette til politiet. Når en utlending har fått avslag på en søknad om oppholdstillatelse, gjelder det samme fram til utlendingen har forlatt riket.

Kongen kan i forskrift gi regler om at en utlending som ikke trenger oppholdstillatelse eller som har permanent oppholdstillatelse, skal gi melding til politiet om sin bopel i riket og melding til vedkommende myndighet om sitt arbeid eller erverv.

§ 20 Plikt i andre tilfeller til å gi melding til myndighetene

Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om at:

- a) føreren av luftfartøy som kommer fra, eller går til utlandet, skal gi politiet fortegnelse over reisende og mannskap,
- b) føreren av skip som passerer grensen på vei til eller fra norsk havn, skal gi politiet fortegnelse over reisende og mannskap,
- c) den som driver hotell, pensjonat, losjihus, leirplass og lignende, skal føre fortegnelse over alle som overnatter og gi politiet melding om dem, samt at også andre kan pålegges å gi melding til politiet når en utlending overnatter hos dem hvis sikkerhets- eller beredskapshensyn tilsier dette,
- d) den som tar en utlending i sin tjeneste eller gir en utlending lønnet arbeid, skal melde dette til politiet før arbeidet begynner,
- e) den som driver arbeidsformidling, skal gi melding til politiet om de utlendingene som søker eller får arbeid,

- f) folkeregisteret skal gi melding til politiet om utlendinger som meldes inn og ut,
- g) utdanningsinstitusjoner skal gi politiet fortegnelse over utenlandske elever eller studenter.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvilke opplysninger fortegnelsene skal inneholde og hvordan opplysningene skal formidles.

Den det skal gis melding om, plikter å gi de opplysningene som er nødvendige for at meldeplikten kan bli oppfylt.

§ 21 Alminnelig utlendingskontroll

I forbindelse med håndheving av bestemmelsene om utlendingers innreise og opphold i riket kan politiet stanse en person og kreve legitimasjon når det er grunn til å anta at vedkommende er utenlandsk statsborger, og tid, sted og situasjon gir grunn til slik kontroll. Ved slik kontroll må utlendingen vise legitimasjon og om nødvendig gi opplysninger for å bringe identiteten og lovligheten av oppholdet i riket på det rene. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføringen av kontrollen, herunder om adgangen til å ta kopi av dokumenter.

Ved planlagte aksjoner treffes beslutningen om kontroll i medhold av første ledd av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. For øvrig treffes beslutningen av polititjenestemann.

§ 22 Kontrollmyndighet

Politiet har ansvaret for grensekontrollen.

Tollvesenet skal bistå politiet i kontrollen med utlendingers inn- og utreise i henhold til denne loven. Ved utøvelsen av slik kontroll har tollvesenet de samme rettighetene og pliktene som politiet har etter § 15.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om tollvesenets utlendingskontroll og om andre myndigheters adgang til å gjennomføre utlendingskontroll.

Kapittel 3 Opphold i forbindelse med arbeid og studier mv. for utlendinger som ikke er omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen

§ 23 Oppholdstillatelse for arbeidstakere som skal arbeide for en arbeidsgiver i riket

Etter nærmere regler fastsatt av Kongen i forskrift kan det gis oppholdstillatelse for å utføre arbeid for en arbeidsgiver i riket når følgende vilkår er oppfylt:

- a) Søkeren er fylt 18 år.
- b) Lønns- og arbeidsvilkår er ikke dårligere enn etter gjeldende tariffavtale eller regulativ for bransjen. Dersom slik tariffavtale eller regulativ ikke foreligger, skal lønns- og arbeidsvilkår ikke være dårligere enn det som er normalt for vedkommende sted og yrke.

- c) Søkeren omfattes av en kvote fastsatt av departementet, eller stillingen kan ikke besettes av innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området. Unntak gjelder dersom utlendingen i medhold av internasjonale avtaler som Norge er bundet av, har rett til oppholdstillatelse for å utføre arbeid.

- d) Det foreligger et konkret tilbud om arbeid. Arbeidstilbudet skal som hovedregel gjelde heltidsarbeid for én arbeidsgiver, og være av en viss varighet. Unntak kan gjøres etter en konkret vurdering av stillingens art.

Kongen kan fastsette i forskrift at det skal kunne gis forhåndstilsagn om oppholdstillatelse for å utføre arbeid innen bestemte næringsgrener som har behov for ekstra bemanning i avgrensede perioder.

Kongen kan fastsette i forskrift at en arbeidsgiver i riket kan søke om tillatelse til å ta i arbeid et bestemt antall utenlandske arbeidstakere for tidsbegrenset arbeid (gruppetillatelse). Utlendinger som omfattes av en slik tillatelse, gis etter ankomst til riket individuelle oppholdstillatelser.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen, situasjonen ved arbeidsledighet, tilbakekall av oppholdstillatelsen og unntak fra kravet til oppholdstillatelse.

Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

§ 24 Oppholdstillatelse for å yte tjenester som utsendt arbeidstaker eller selvstendig oppdragstaker

Etter nærmere regler fastsatt av Kongen i forskrift kan det gis oppholdstillatelse for å yte tjenester når følgende vilkår er oppfylt:

- a) Søkeren er fylt 18 år.
- b) Lønns- og arbeidsvilkår er ikke dårligere enn etter gjeldende tariffavtale eller regulativ for bransjen. Dersom slik tariffavtale eller regulativ ikke foreligger, skal lønns- og arbeidsvilkår ikke være dårligere enn det som er normalt for vedkommende sted og yrke.
- c) Det kan ikke skaffes innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området til oppdraget. Unntak gjelder dersom utlendingen i medhold av internasjonale avtaler som Norge er bundet av, har rett til oppholdstillatelse for å utføre arbeid. Kongen kan i forskrift fastsette at utlendinger som er fagutdannet eller har spesielle kvalifikasjoner, skal kunne få oppholdstillatelse uten en individuell vurdering av om det kan skaffes innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området.
- d) Det foreligger et konkret tilbud om oppdrag. Tilbudet skal som hovedregel gjelde for én opp-

dragsgiver, med mindre særlige grunner tilsier noe annet.

Kongen kan fastsette i forskrift at en oppdragsgiver kan søke om tillatelse til å ta i arbeid et bestemt antall utenlandske tjenesteytere for tidsbegrenset arbeid (gruppetillatelse). Utlendinger som omfattes av en slik tillatelse, gis etter ankomst til riket individuelle oppholdstillatelser.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen, tilbakekall av oppholdstillatelsen og unntak fra kravet om oppholdstillatelse.

Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

§ 25 Oppholdstillatelse for studier og for vitenskapelig formål o.a.

Kongen kan i forskrift fastsette regler for når oppholdstillatelse kan gis av andre grunner enn det som følger av de ulike bestemmelsene i loven, så langt det ikke berører hovedprinsipper ved innvandringsreguleringen. Kongen kan herunder gi regler om

- a) oppholdstillatelse til fremme av vitenskapelig samarbeid og utvikling i saker som etter sin art faller utenfor reglene i §§ 23 og 24, og
- b) oppholdstillatelse for å ta utdanning og lignende.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen og tilbakekall av oppholdstillatelsen.

Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

§ 26 Tilsyn med at vilkår for tillatelser følges og tiltak ved brudd på vilkårene

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at virksomhetene følger vilkårene for oppholdstillatelse når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår og stillingens omfang. Arbeidstilsynet fører også tilsyn med at vilkårene for oppholdstillatelse for arbeidstakere som nevnt i kapittel 13 følges. Enhver som er underlagt tilsyn etter bestemmelsen, skal, når Arbeidstilsynet krever det og uten hinder av taushetsplikt, fremlegge opplysninger som anses nødvendige for utøvelsen av tilsynet. Slike opplysninger kan også kreves fra andre offentlige tilsynsmyndigheter uten hinder av den taushetsplikten som ellers gjelder.

Arbeidstilsynet gir de påleggene og treffer de vedtakene ellers som er nødvendige for gjennomføringen av tilsyn etter første ledd. Arbeidsmiljøloven § 18-6 første, annet, sjette, sjuende og åttende ledd samt §§ 18-7 og 18-8 får tilsvarende anvendelse ved tilsyn etter loven her. En eventuell oppdragsgiver skal også gjøres kjent med pålegg og andre enkeltvedtak.

Ved mistanke om overtredelse av vilkårene eller om at utlendingen ikke har nødvendig oppholdstillatelse, skal Arbeidstilsynet umiddelbart varsle utlendingsmyndighetene.

Petroleumstilsynet har innenfor sitt myndighetsområde tilsvarende tilsynsansvar og myndighet som nevnt i første, annet og tredje ledd.

Dersom en arbeidsgiver i forhold til sine utenlandske arbeidstakere grovt eller gjentatte ganger bryter regler gitt i eller i medhold av loven her som skal verne om arbeidstakeres lønns- eller arbeidsvilkår, kan Utlendingsdirektoratet treffe vedtak om at det ikke skal innvilges oppholdstillatelse for å utføre arbeid hos vedkommende arbeidsgiver. Vedtak etter denne bestemmelsen skal gjelde for to år. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder fastsette at vedtak etter bestemmelsen skal gjelde for mindre enn to år.

Vedtaket etter femte ledd berører ikke retten til oppholdstillatelse etter kapittel 13.

Kapittel 4 Beskyttelse

§ 27 Oppholdstillatelse for reelt forfulgte utlendinger (asyl)

En utlending som er i riket eller på norsk grense, skal etter søknad anerkjennes som flyktning og gis oppholdstillatelse dersom utlendingen har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av raseforestillinger, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og ikke kan pårope seg beskyttelse i hjemlandet eller land i samme region, jf. flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1 A og protokoll 31. januar 1967.

En utlending som er i riket eller på norsk grense, skal etter søknad få opphold dersom utlendingen uten å falle inn under første ledd likevel står i reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending til hjemlandet.

Søkeren skal som hovedregel anerkjennes som flyktning etter første ledd også når beskyttelsesbehovet har oppstått etter at søkeren forlot hjemlandet, og skyldes søkerens egne handlinger. Ved vurderingen av om det skal gjøres unntak fra hovedregelen, skal det særlig legges vekt på om beskyttelsesbehovet skyldes handlinger som er straffbare etter norsk lov, eller om det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med handlingene har vært å oppnå oppholdstillatelse.

Retten til anerkjennelse som flyktning etter første ledd gjelder ikke dersom utlendingen kan få effektiv beskyttelse i andre deler av hjemlandet enn det området søkeren har flyktet fra, og det ikke er urimelig å

henvise søkeren til å søke beskyttelse i disse delene av hjemlandet.

Når en utlending har fått avslag på søknad om oppholdstillatelse etter denne bestemmelsen, skal vedtaksmyndigheten av eget tiltak vurdere om bestemmelsene i § 37 skal anvendes.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om anvendelsen av denne paragrafen og §§ 28 og 29.

§ 28 Nærmere om forfølgelse etter § 27 første ledd

For at handlinger skal anses å utgjøre forfølgelse i henhold til § 27 første ledd, må de enten

- enkeltvis eller på grunn av gjentakelse utgjøre en alvorlig krenkelse av grunnleggende menneskerettigheter, særlig slike rettigheter som ikke kan fravikes i medhold av artikkel nr. 2 i den europeiske menneskerettskonvensjon av 4. november 1950, eller
- utgjøre flere forskjellige tiltak, herunder krenkelser av menneskerettigheter, som til sammen er så alvorlige at de berører et menneske på en måte som kan sammenlignes med situasjonen beskrevet i bokstav a.

Forfølgelse kan blant annet ta form av

- fysisk eller psykisk vold, herunder seksualisert vold,
- lovgivning og administrative, politimessige og judicielle tiltak, enten de er diskriminerende i seg selv eller praktiseres på en diskriminerende måte,
- strafforfølgelse og straffullbyrdelse som er uforholdsmessig eller diskriminerende,
- fravær av muligheten for rettslig overprøving når dette fører til straffer som er uforholdsmessige eller diskriminerende,
- strafforfølgelse for å nekte militærtjeneste i en konflikt der slik tjeneste vil inkludere forbrytelser eller handlinger som nevnt i § 30 første ledd, eller
- handling som er rettet særskilt mot kjønn eller mot barn.

Forfølger kan være

- staten,
- organisasjoner eller grupperinger som kontrollerer statsapparatet eller en så stor del av statens territorium at utlendingen ikke kan henvises til å søke beskyttelse i andre deler av landet, jf. § 27 sjette ledd, eller
- ikke-statlige aktører dersom de aktørene som er nevnt i bokstav a og b, inkludert internasjonale organisasjoner, er ute av stand til eller ikke er villige til å treffe rimelige tiltak for å forhindre forfølgelsen, blant annet gjennom et virksomt system for å avdekke, rettsforfølge og straffe handlinger som utgjør forfølgelse.

§ 29 Nærmere om grunnlaget for forfølgelse etter § 27 første ledd

Ved anvendelsen av § 27 første ledd skal følgende legges til grunn ved vurderingen av grunnlaget for forfølgelsen:

- Raseforestillinger skal særlig anses å omfatte hudfarge, avstamning og tilhørighet til en bestemt etnisk gruppe.
- Religion skal særlig anses å omfatte religiøse og andre typer livssyn, deltakelse i eller tilsiktet fravær fra formell gudsdyrkelse, enten det skjer privat eller offentlig, alene eller sammen med andre, andre handlinger eller meningsyttringer knyttet til vedkommendes religion eller livssyn, individuelle eller kollektive handlemåter som er diktert av religiøs eller livssynsmessig overbevisning, frihet til å skifte religion eller annet livssyn.
- Nasjonalitet skal foruten statsborgerskap eller mangel på statsborgerskap også omfatte medlemskap i en gruppe som er definert ved sin kulturelle, etniske eller språklige identitet, geografiske eller politiske opprinnelse eller forbindelse med befolkningen i en annen stat.
- En spesiell sosial gruppe skal særlig anses å omfatte en gruppe mennesker som har et felles kjennetegn ut over faren for å bli forfulgt, og som oppfattes som en gruppe av samfunnet. Det felles kjennetegnet kan være iboende eller av andre grunner uforanderlig, eller for øvrig utgjøres av en væremåte eller en overbevisning som er så grunnleggende for identitet, samvittighet eller utøvelse av menneskerettigheter at et menneske ikke kan forventes å oppgi den. Tidligere ofre for menneskehandel skal anses som medlemmer av en spesiell sosial gruppe.
- Politisk oppfatning skal særlig anses å omfatte oppfatninger om de aktuelle forfølgerne eller deres politikk eller metoder, uansett om søkeren har handlet i henhold til denne oppfatningen.

Ved vurderingen av om det foreligger en velbegrunnet frykt for forfølgelse er det uten betydning om søkeren har de kjennetegnene eller den politiske oppfatningen som fører til forfølgelsen, såfremt forfølgeren mener at søkeren har kjennetegnet eller oppfatningen.

§ 30 Utelukkelse fra rett til anerkjennelse som flyktning og rett til opphold etter § 27

Rett til anerkjennelse som flyktning etter § 27 første ledd foreligger ikke dersom utlendingen faller inn under flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1D eller E, eller dersom det er alvorlig grunn til å anta at utlendingen

- har gjort seg skyldig i en forbrytelse mot freden, en krigsforbrytelse eller en forbrytelse mot menneskeheten, slik disse forbrytelsene er definert i

internasjonale avtaler som tar sikte på å gi bestemmelser om slike forbrytelser,

- b) har gjort seg skyldig i en alvorlig forbrytelse utenfor Norges grenser som er straffbar etter norsk lov, før han fikk adgang til Norge som flyktning, eller
- c) har gjort seg skyldig i handlinger som er i strid med FNs formål og prinsipper.

Rett til anerkjennelse som beskyttelsestrengende etter § 27 annet ledd foreligger heller ikke dersom det er grunnlag for å utvise utlendingen ut fra grunnleggende nasjonale interesser, sikkerhetsmessige hensyn, eller utlendingen har fått endelig dom for en særlig alvorlig forbrytelse og av den grunn utgjør en fare for det norske samfunnet.

Rett til anerkjennelse som beskyttelsestrengende etter § 27 annet ledd foreligger heller ikke dersom utlendingen forlot hjemlandet kun for å unngå straffereaksjoner for en eller flere straffbare handlinger som kunne ha blitt straffet med fengsel dersom handlingene var blitt begått i Norge.

Dersom en utlending som faller inn under første ledd bokstav a eller c eller annet ledd, allerede har fått oppholdstillatelse som flyktning etter § 27, kan oppholdstillatelsen kalles tilbake.

For utlendinger som faller inn under første til fjerde ledd, men som etter § 65 annet ledd likevel er vernet mot utsendelse, gjelder § 66.

§ 31 Internasjonalt samarbeid mv. om behandling av søknader om opphold av beskyttelsesgrunner

En søknad om oppholdstillatelse etter § 27 kan nektes realitetsbehandlet dersom søkeren

- a) har fått asyl eller annen form for beskyttelse i et annet land,
- b) kan kreves mottatt av et annet land som deltar i Dublin-samarbeidet slik dette er nærmere angitt av Kongen i forskrift,
- c) kan kreves mottatt av en annen nordisk stat etter reglene i den nordiske passkontrolloverenskomsten,
- d) har reist til riket etter å ha hatt opphold i en stat eller et område hvor utlendingen ikke var forfulgt, og hvor utlendingen vil få en søknad om beskyttelse behandlet.

I tilfeller som nevnt i første ledd bokstav b, c og d skal søknaden om oppholdstillatelse etter § 27 likevel tas til realitetsbehandling dersom utlendingen har en tilknytning til riket som gjør at Norge er nærmest til å realitetsbehandle den. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om når en søknad som faller inn under første ledd, skal realitetsbehandles.

Adgangen til å nekte realitetsbehandling etter første ledd gjelder likevel ikke dersom § 65 er til hinder for det.

§ 32 Adgang til å stille saksbehandlingen i bero ved utsikt til bedring av situasjonen i et område

Når det foreligger konkrete omstendigheter som kan begrunne en forventning om snarlig bedring i situasjonen i det området søkere om oppholdstillatelse etter § 27 kommer fra, kan departementet beslutte at behandlingen av søknadene fra personer fra dette området skal stilles i bero i inntil seks måneder. På samme vilkår kan perioden hvor saksbehandlingen stilles i bero, forlenges med ytterligere seks måneder.

§ 33 Kollektiv beskyttelse i en masseflyktsituasjon

Dersom det foreligger en masseflyktsituasjon i Norges nærområder, kan Kongen i statsråd beslutte at det kan gis kollektiv beskyttelse etter denne paragrafen. Kongen i statsråd beslutter også når adgangen til å gi kollektiv beskyttelse skal bortfalle.

En utlending som omfattes av masseflyktsituasjonen som nevnt i første ledd, og som kommer til riket eller er her når denne paragrafen får anvendelse, kan etter søknad få en midlertidig oppholdstillatelse på grunnlag av en gruppevurdering (kollektiv beskyttelse). Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Tillatelsen gjelder for ett år og kan fornyes eller forlenges i inntil tre år fra det tidspunktet utlendingen første gang fikk oppholdstillatelse. Deretter kan det gis en midlertidig tillatelse som kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Etter ett år med slik tillatelse skal det gis permanent oppholdstillatelse såfremt vilkårene for å inneha tillatelsen fortsatt er til stede og vilkårene for øvrig er oppfylt, jf. § 55.

En søknad om beskyttelse etter § 27 fra en utlending som nevnt i annet ledd kan stilles i bero i inntil tre år fra det tidspunktet utlendingen første gang fikk tillatelse. Når adgangen til å gi kollektiv beskyttelse er bortfalt, eller det er gått tre år siden utlendingen første gang fikk tillatelse, skal utlendingen informeres om at søknaden bare vil bli tatt under behandling dersom utlendingen innen en fastsatt frist uttrykkelig tilkjennegir et ønske om det.

Vedtak etter annet og tredje ledd treffes av Utlendingsdirektoratet. Direktoratet kan gi politiet myndighet til å gi oppholdstillatelse og stille søknader som nevnt i bero.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 34 Overføring av utlendinger etter anmodning fra internasjonale organisasjoner mv. (overføringsflyktninger)

Etter anmodning fra FNs høykommissær for flyktninger, andre internasjonale organisasjoner eller andre instanser som er fastsatt av Kongen i forskrift, kan Utlendingsdirektoratet innenfor de rammene og etter de retningslinjene som er fastsatt av overordnet

myndighet, treffe vedtak om at en utlending skal gis innreisestillatelse. Ved vedtak om innreisestillatelse skal særlig integreringspolitiske hensyn legges til grunn. Kongen kan i forskrift legge vedtaksmyndigheten til et annet organ.

Departementet kan, uavhengig av begrensningen i § 68 annet ledd, instruere om at innreisestillatelse skal gis i enkeltsaker etter bestemmelsen her.

En utlending som har fått innreisestillatelse etter første ledd, får oppholdstillatelse etter denne paragrafen inntil Utlendingsdirektoratet har avgjort om utlendingen skal få oppholdstillatelse som flyktning etter § 27 eller oppholdstillatelse etter § 37. Ved vurderingen av en sak etter §§ 27 og 37 etter innreise skal det legges tilbørlig vekt på om utlendingen hadde grunn til å regne med å bli ansett som flyktning etter § 27.

Forvaltningsloven kapittel IV og V om saksforberedelse og vedtak gjelder bare vedtak truffet etter innreise. Forvaltningsloven kapittel VI om klage og omgjøring gjelder der det er truffet vedtak om oppholdstillatelse etter §§ 27 eller 37.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift om anvendelsen av denne paragrafen.

§ 35 Virkning av flyktningbedømmelse i annen stat

En utlending som har fått asyl eller reisebevis for flyktninger av en fremmed stat, skal anses som flyktning med fast bopel i denne staten. Søker en slik flyktning asyl eller reisebevis i Norge, skal den tidligere flyktningbedømmelsen ikke underkjennes med mindre den er åpenbart feilaktig eller det foreligger andre særlige grunner til det.

§ 36 Opphør og tilbakekall av oppholdstillatelse etter §§ 27 eller 33

Ved siden av tilbakekall etter § 56 kan status som flyktning og oppholdstillatelse etter §§ 27 og 33 også tilbakekalles dersom utlendingen:

- frivillig på nytt har søkt beskyttelse fra det landet utlendingen er borger av,
- etter å ha mistet sitt statsborgerskap, frivillig har gjenervert det,
- har ervervet nytt statsborgerskap og nyter beskyttelse av det landet utlendingen er blitt borger av,
- frivillig på nytt har bosatt seg i det landet utlendingen forlot eller oppholdt seg utenfor på grunn av frykt for forfølgelse,
- ikke lenger kan nekte å nyte godt av beskyttelse fra det landet utlendingen er borger av, fordi de forholdene som førte til at utlendingen ble anerkjent som flyktning etter § 27 eller fikk beskyttelse etter § 33, ikke lenger er til stede, eller
- ikke er borger av noe land, og på grunn av at de forholdene som førte til at utlendingen ble anerkjent som flyktning etter § 27 eller fikk beskyt-

telse etter § 33 ikke lenger er til stede, er i stand til å vende tilbake til det landet hvor utlendingen tidligere hadde sin bopel.

- det avdekkes at søkeren har gitt feil opplysninger om identitet, nasjonalitet eller asylgrunnlag

Oppholdstillatelse skal ikke tilbakekalles etter første ledd bokstav e eller f dersom utlendingen kan påberope seg tvingende grunner i forbindelse med tidligere forfølgelse for å avvise beskyttelse fra det landet utlendingen har statsborgerrett i, eller å nekte å vende tilbake til det landet hvor utlendingen tidligere hadde sin vanlige bopel.

Kapittel 5 Adgang til opphold på grunn av særlig sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket

§ 37 Oppholdstillatelse på grunn av særlig sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket

Det kan gis oppholdstillatelse selv om de øvrige vilkårene i loven ikke er oppfylt dersom det foreligger særlige sterke menneskelige hensyn.

For å avgjøre om det foreligger særlig sterke menneskelige hensyn skal det foretas en totalvurdering av saken. Det kan blant annet legges vekt på om

- utlendingen er enslig mindreårig uten forsvarlig omsorg ved retur,
- utlendingen har vært offer for menneskehandel. I saker som berører barn, skal det tas hensyn til barnets beste.

Ved vurderingen av om tillatelse skal gis, kan det legges vekt på innvandringsregulerende hensyn, herunder

- mulige konsekvenser for omfanget av søknader på liknende grunnlag,
- integreringsmessige og andre samfunnsmessige konsekvenser,
- hensynet til kontroll, og
- hensynet til respekten for lovens øvrige regler.

Når det er tvil om utlendingens identitet, når behovet er midlertidig, eller når andre særlige grunner tilsier det, kan det fastsettes at tillatelsen ikke skal kunne danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Tillatelsen kan også gis med kortere varighet enn ett år.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

Kapittel 6 Familieinnvandring

§ 38 Referanseperson

Med referanseperson menes i denne loven den personen som søkeren ønsker å bli gjenforent med eller å etablere familieliv med. Referanseperson må være enten

- norsk, nordisk eller EØS-statsborger som er bosatt eller skal bosette seg i riket,

- b) utlending med permanent oppholdstillatelse i riket,
- c) utlending som har eller får lovlig opphold i riket med oppholdstillatelse som kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, eller
- d) utlending som har oppholdstillatelse etter bestemmelsen i § 33 uten at ordningen med kollektiv beskyttelse har opphørt.

§ 39 Familieoppholdstillatelse

En familieoppholdstillatelse avviker fra en ordinær oppholdstillatelse ved at utlending med familieoppholdstillatelse

- a) ikke kan være referanseperson i familieinnvandringsaker, bortsett fra i saker der det dreier seg om egne barn etter § 40 nr. 2.
- b) Kongen kan gi nærmere begrensninger i forskrift.

En familieoppholdstillatelse gir rett til permanent oppholdstillatelse når kravene som stilles til innvilgelse av permanent oppholdstillatelse, er innfridd.

Dersom det viser seg at en familieoppholdstillatelse er gitt på bakgrunn av gale opplysninger, kan denne tillatelsen trekkes tilbake.

§ 40 Personkrets

En utlending kan søke om familieoppholdstillatelse for å gjenforenes med, eller for å etablere familieliv med, herboende referanseperson. Personkretsen som kan søke om familieoppholdstillatelse, er begrenset til:

1. utlending over 24 år som bor sammen i ekteskap, eller planlegger å bo sammen i ekteskap, med en person over 24 år som er fastboende i Norge som enten
  - a. er norsk, nordisk eller EØS-borger
  - b. har fått opphold i Norge som flyktning
  - c. har permanent oppholdstillatelse i Norge og minimum 10 års botid.
2. ugift mindreårig barn under 15 år av en fastboende person i Norge eller dennes ektefelle, når barnet ikke gjennom fast samlivsforhold har stiftet selvstendig familie, og når den fastboende person i Norge enten
  - a. er norsk, nordisk eller EØS-borger
  - b. har fått opphold i Norge som flyktning
  - c. har permanent oppholdstillatelse i Norge eller oppholdstillatelse som åpner for permanent oppholdstillatelse.
3. mindreårig utlending med henblikk på opphold i Norge hos en annen fastboende person enn den foresatte, når hensikten med familieoppholdstillatelsen er adopsjon, og når den fastboende person i Norge enten
  - a. er norsk, nordisk eller EØS-borger
  - b. har fått opphold i Norge som flyktning
  - c. har permanent oppholdstillatelse i Norge eller

oppholdstillatelse som åpner for permanent oppholdstillatelse.

§ 41 Unntatt fra krav knyttet til innvilgelse av familieoppholdstillatelse

Nordiske borgere og EØS-borgere som søker om familieoppholdstillatelse, er unntatt fra kravene i § 42, § 43, § 44 og § 45. Unntaket gjelder også eksisterende ektefeller og egne barn til nyankomne flyktninger, og det kan i slike tilfeller også gis unntak fra 24-årsregelen i § 40 nr. 1. Kongen kan i forskrift gi unntak for borgere fra ytterligere land dersom innvandring fra disse landene erfaringsmessig ikke vil være i strid med integreringspolitiske hensyn.

§ 42 Generelle betingelser for innvilgelse av familieoppholdstillatelse

For innvilgelse av familieoppholdstillatelse stilles følgende generelle vilkår:

1. Referanseperson og søkeren må skrive under på en erklæring om at referanseperson etter beste evne skal delta i søkerens integrasjonsprosess, og også integrasjonsprosessen til eventuelle medfølgende barn.
2. Referanseperson må bestå en herboendetest som måler referansepersonens evne til å bidra til søkerens integrasjonsprosess.
3. Referanseperson må kunne dokumentere at søkeren kan forsørges, samt stille en økonomisk garanti nærmere fastsatt i forskrift.
4. Referanseperson må ikke, med mindre særlige grunner taler imot dette, ha mottatt hjelp etter sosialtjenesteloven eller introduksjonsloven i løpet av det siste året.
5. Referanseperson må ha egnet bolig med rimelig standard og størrelse.
6. Søker må ha latt seg bli DNA-testet der det etter loven er nødvendig å fastslå, eller avkrefte, at det eksisterer en familierelasjon, jf. § 77.

Familieoppholdstillatelsen må være innvilget innen innreise finner sted. Etter innreise kan søknad om familieoppholdstillatelse normalt ikke innvilges, med mindre sterke grunner taler for dette. Har søker lovlig opphold i Norge etter annen tillatelse, gjelder dette dog ikke.

Når en familieoppholdstillatelse er betinget av at det har blitt stilt økonomisk sikkerhet, og det senere ytes økonomisk hjelp til søkeren etter sosialtjenesteloven eller introduksjonsloven, kan tilsvarende beløp innkreves gjennom regress fra referanseperson. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvordan slik tvangsinndrivelse skal finne sted.

Offentlige instanser har plikt til å informere utlendingsmyndighetene om forhold knyttet til søker og referanseperson som er relevante i familieinnvandringsaker.

§ 43 Betingelser for innvilgelse av familieoppholdstillatelse for ektefeller

For innvilgelse av familieoppholdstillatelse for ektefeller etter § 40 nr. 1 stilles følgende vilkår:

1. Familieoppholdstillatelse innvilges kun når ektefellenes samlede tilknytning er større til Norge enn ektefellenes samlede tilknytning til noe annet land, bortsett fra når referanseperson har hatt norsk statsborgerskap i minimum 28 år. I tilfeller der referansepersonen har kommet til Norge gjennom adopsjon og er norsk statsborger, anses vedkommende som norsk statsborger fra fødsel hvis vedkommende har kommet til Norge før fylte 6 år.
2. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når det kan reises tvil om ekteskapet er inngått med begge partenes eget ønske. Det ansees som tvilsomt at ekteskapet er inngått gjennom fri vilje dersom ekteskapet er inngått mellom personer i nær slekt.
3. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når det er grunn til å anta at bakgrunnen for ekteskapet hovedsakelig er opphold i Norge.
4. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når referanseperson i løpet av de siste 10 år har blitt dømt for et kriminelt forhold med strafferamme på 3 måneders fengsel eller lenger, eller for vold mot ektefelle eller barn.
5. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke hvis det ikke samtidig søkes om familieoppholdstillatelse for søkerens barn, med mindre det kan dokumenteres at søkerens barn har opphold hos nærstående familie i hjemlandet og hensyn til barnet ikke taler imot.
6. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke hvis ikke søkeren har bestått en språk- og kunnskapstest i grunnleggende norsk språk og vestlig samfunnsforståelse.
7. Med mindre særskilte omstendigheter tilsier noe annet, er det et vilkår at ektefellene skal bo sammen.
8. En søker kan nektes familieoppholdstillatelse dersom det er mest sannsynlig at søkeren eller dennes særkullsbarn vil bli mishandlet eller grovt utnyttet.
9. Dersom referansepersonen får opphold i riket etter å ha inngått ekteskap med flere, kan bare én av de ektefellede få familieoppholdstillatelse. Dersom referansepersonen allerede er gift med en person som er bosatt i riket, kan familieoppholdstillatelse etter denne paragrafen ikke gis. Dersom referansepersonen tidligere har vært gift med en annen, og det fremstår som mest sannsynlig at de tidligere ektefellene akter å fortsette samlivet, kan familieoppholdstillatelse nektes.

§ 44 Betingelser for innvilgelse av familieoppholdstillatelse for egne barn

For innvilgelse av familieoppholdstillatelse for egne barn etter § 40 nr. 2, stilles følgende vilkår:

1. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke hvis dette åpenbart vil stride mot barnets beste.
2. Familieoppholdstillatelse kan i tilfeller der søkeren og en av søkerens foreldre er bosatt i hjemlandet, kun innvilges hvis søkeren har en mulighet for å oppnå en slik tilknytning til Norge at en vellykket integrasjon i Norge er mulig.
3. Familieoppholdstillatelse kan kun gis til barn som tidligere har oppfylt kravene i § 40 nr. 2, men som ikke lenger oppfyller kravene, dersom helt spesielle forhold og barnets beste taler for dette.
4. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når referanseperson eller dennes ektefelle i løpet av de siste 10 år har blitt dømt for et kriminelt forhold med strafferamme på 3 måneders fengsel eller lenger, eller for vold mot ektefelle eller barn.
5. En søker kan nektes familieoppholdstillatelse dersom det er mest sannsynlig at søkeren vil bli mishandlet eller grovt utnyttet.

§ 45 Betingelser for innvilgelse av familieoppholdstillatelse for adopterte barn

For innvilgelse av familieoppholdstillatelse for adopterte barn etter § 40 nr. 3, stilles følgende vilkår:

1. Familieoppholdstillatelse betinges av at referansepersonen påtar seg å forsørge søkeren frem til søker er 18 år.
2. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når referanseperson eller dennes ektefelle i løpet av de siste 10 år har blitt dømt for et kriminelt forhold med strafferamme på 3 måneders fengsel eller lenger, eller for vold mot ektefelle eller barn.
3. Samtykke må være gitt av Barne-, ungdoms- og familieforvaltningen før barnet er kommet til riket.
4. Referanseperson må være norsk, nordisk eller EØS-borger.
5. En søker kan nektes familieoppholdstillatelse dersom det er mest sannsynlig at søkeren vil bli mishandlet eller grovt utnyttet.

§ 46 Fortsatt oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag

En utlending som har familieoppholdstillatelse etter § 40 nr. 1, skal etter søknad gis oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag dersom:

- a) samlivet er opphørt på grunn av referansepersonens død, med mindre særlige grunner taler imot det, eller
- b) samlivet er opphørt, og det er grunn til å anta at

utlendingen eller eventuelle barn har blitt mis-handlet i samlivsforholdet.

Oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag kan etter søknad også gis til en utlending som har familieoppholdstillatelse etter § 40 nr. 1, dersom utlendingen som følge av samlivsbruddet vil få urimelige vanskeligheter i hjemlandet grunnet de sosiale og kulturelle forholdene der.

Når det er reist søksmål etter lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap § 16 tredje ledd eller § 23 tredje ledd, skal en utlending som av den grunn mister familieoppholdstillatelse som ektefelle, etter søknad gis ny oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag med mindre særlige grunner taler imot dette. Tillatelsen gis for seks måneder av gangen inntil rettskraftig avgjørelse foreligger. Dersom ekteskapet blir kjent ugyldig eller oppløses ved skilsmisse, gis utlendingen etter søknad tillatelse på selvstendig grunnlag, forutsatt at søkeren ikke har utøvd eller medvirket til å utøve tvang ved ekteskapsinngåelsen.

Kapittel 7 Allmenne regler om oppholdstillatelse mv.

§ 47 Anvendelsesområdet for bestemmelsene i dette kapittelet

Med mindre annet er fastsatt i loven eller forskrift i medhold av loven, gjelder bestemmelsene i dette kapittelet for alle oppholdstillatelser etter loven, med unntak for oppholdstillatelser etter § 66 og kapittel 13.

§ 48 Krav om oppholdstillatelse for å kunne ta arbeid og opphold

En utlending som akter å ta arbeid mot eller uten vederlag, eller som vil drive ervervsvirksomhet i riket, må ha oppholdstillatelse som gir rett til å ta arbeid eller drive ervervsvirksomhet, med mindre annet fremgår i eller i medhold av loven.

En utlending som akter å ta opphold i riket utover tre måneder uten å ta arbeid, må ha oppholdstillatelse. Opphold i et annet land som deltar i Schengen-samarbeidet, likestilles med opphold i riket. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om beregning av oppholdstiden.

§ 49 Søknad om oppholdstillatelse

Førstegangs oppholdstillatelse skal være gitt før innreise i riket.

Bestemmelsen i første ledd innebærer ingen begrensning i retten til å søke asyl, jf. § 27, eller til å påberope et vern mot utsendelse, jf. § 65.

Utlendingsmyndighetene kan i enkelttilfeller gjøre unntak fra vilkåret i første ledd når særlig sterke rimelighetsgrunner tilsier det.

Dersom oppholdstillatelse søkes etter § 39, og ekteskapet er inngått i utlandet etter at referansepersonen, jf. § 38, først har vært bosatt i Norge, kan oppholdstillatelse ikke innvilges før referansepersonen har vendt tilbake til Norge og har vært til intervju hos utlendingsmyndighetene, med mindre

a) saken gjelder en søknad etter § 40, og referansepersonen var til intervju i anledning saken før ekteskapet ble inngått.

Kongen kan fastsette unntak fra første og fjerde ledd i forskrift. Kongen kan også gi nærmere bestemmelser i forskrift om fremgangsmåten ved fremsettelse av søknad om oppholdstillatelse og om gjennomføringen av intervjuer som nevnt i fjerde ledd.

Når søkeren ikke fyller vilkårene for å søke fra riket, avslås søknaden på dette grunnlaget. Det samme gjelder når søkeren ikke fyller vilkårene for å reise inn i riket før tillatelse er gitt.

§ 50 Oppholdstillatelse under søknadsbehandlingen

Når det er svært sannsynlig at søknaden vil bli innvilget, kan søkeren etter anmodning gis en oppholdstillatelse som løper inntil vedtaket foreligger.

Bestemmelsen i første ledd gjelder ikke for utlendinger som søker oppholdstillatelse etter kapittel 4.

Bestemmelsen i § 53 tredje ledd bokstav a til c gjelder tilsvarende. Oppholdstillatelse etter denne paragrafen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

Forvaltningsloven kapittel IV til VI gjelder ikke for vedtak om oppholdstillatelse etter denne paragrafen.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

§ 51 Krav til underhold og bolig

Det stilles krav om underhold og bolig for at oppholdstillatelse skal gis etter loven eller forskrift gitt i medhold av loven.

Kravet til underhold og bolig gjelder ikke for den som har rett til oppholdstillatelse etter § 27, eller som fyller vilkårene for vern mot utsendelse etter § 65.

Kongen kan fastsette nærmere regler og unntak i forskrift.

§ 52 Krav til utlendingens vandel mv.

En utlending som ellers oppfylder vilkårene for oppholdstillatelse, kan nektes tillatelse dersom det foreligger omstendigheter som vil gi grunn til å nekte utlendingen adgang til eller opphold i riket i medhold av andre bestemmelser i loven.

Oppholdstillatelse etter § 27 kan likevel ikke nektes med hjemmel i denne paragrafen.

§ 53 Oppholdstillatelsens varighet og innhold

Førstegangs oppholdstillatelse gis som midlertidig oppholdstillatelse for inntil ett år. Varigheten av

en tillatelse gitt etter bestemmelsene i kapittel 6 skal ikke overstige utløpet av tillatelsen til referansepersonen, jf. § 39. Varigheten av en tillatelse etter bestemmelsene i kapittel 3 skal ikke overstige arbeidsforholdets lengde.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om varigheten av oppholdstillatelser etter første ledd.

Med mindre annet er særskilt fastsatt i loven eller i medhold av loven, gjelder følgende:

- a) oppholdstillatelsen gir rett til opphold i hele riket,
- b) oppholdstillatelsen gir rett til å ta arbeid og til å drive ervervsvirksomhet i hele riket,
- c) oppholdstillatelsen gir adgang til gjentatte innreisen i riket så lenge den gjelder,
- d) oppholdstillatelsen kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, jf. § 55, og
- e) en utlending kan si fra seg oppholdstillatelse i Norge mot kontantvederlag. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Tillatelse gitt til et familiemedlem i medhold av bestemmelsene i kapittel 6 gjelder med de samme begrensningene som er fastsatt for tillatelsen til referansepersonen, jf. § 38.

De vilkårene og begrensningene som er fastsatt, skal fremgå av tillatelsen.

§ 54 Fornyelse av oppholdstillatelse

En utlending har etter søknad rett til fornyelse av en midlertidig oppholdstillatelse dersom grunnlaget for førstegangs tillatelse fortsatt er til stede. Dette gjelder likevel ikke dersom det fremgår av loven eller forskrift i medhold av loven at oppholdstillatelsen ikke kan fornyes, eller det foreligger omstendigheter som vil gi grunn til å nekte utlendingen adgang til eller opphold i riket i medhold av andre bestemmelser i loven.

En oppholdstillatelse etter §§ 27 og 33 skal normalt fornyes, med mindre det er grunnlag for opphør eller tilbakekall etter §§ 36 eller 56. En oppholdstillatelse etter § 33 kan likevel ikke fornyes dersom det er besluttet at adgangen til å gi kollektiv beskyttelse er bortfalt, jf. § 33 første ledd.

For tillatelse etter kapittel 6 gjelder ikke krav om at barn skal være under 15 år ved fornyelse.

For tillatelse etter kapittel 3 gjelder ikke krav om at søkeren er omfattet av en kvoteordning eller at stillingen ikke kan besettes av innenlandsk arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området ved fornyelse.

Fornytt tillatelse gis som midlertidig oppholdstillatelse for ett år.

En utlending som søker om fornyelse av en midlertidig oppholdstillatelse, kan få fortsatt opphold på samme vilkår inntil søknaden er endelig avgjort. Utlendingen har rett til slikt opphold dersom vedkommende søker om fornyelse senest én måned før tillatelsen utløper. Dette gjelder ikke dersom det fremgår

av loven eller forskrift i medhold av loven at oppholdstillatelsen ikke kan fornyes.

En utlending som søker oppholdstillatelse på nytt faktisk eller rettslig grunnlag, kan få fortsatt opphold på samme vilkår som tidligere tillatelse inntil søknaden er endelig avgjort. Utlendingen har rett til dette dersom vedkommende søker om ny tillatelse senest én måned før utløpet av gjeldende tillatelse, og vedkommende har hatt lovlig opphold i medhold av tidligere tillatelse minst de siste ni månedene.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 55 Permanent oppholdstillatelse

En utlending som de siste fem årene har oppholdt seg i riket med midlertidig oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, har etter søknad rett til permanent oppholdstillatelse dersom

- a) utlendingen de siste fem årene ikke har oppholdt seg utenfor riket mer enn syv måneder til sammen,
- b) utlendingen fortsatt oppfylder vilkårene for en midlertidig oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse,
- c) det ikke foreligger forhold som nevnt i § 59, og
- d) utlendingen har bestått prøve i norsk språk og samfunnskunnskap. Kongen kan gjennom forskrift gi nærmere retningslinjer for hva en slik prøve skal inneholde.
- e) utlendingen har ikke benyttet seg av muligheten til å si fra seg oppholdstillatelse i Norge mot kontantvederlag, jf. § 53 tredje ledd bokstav e.

Tvungent opphold ved institusjon regnes ikke som oppholdstid i Norge med henblikk på oppholdstillatelse, og danner heller ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

Dersom søkeren er mistenkt eller siktet for et forhold som nevnt i § 59, stilles søknaden om permanent oppholdstillatelse i bero. Søknaden kan tidligst innvilges når saken er henlagt eller skyldspørsmålet er endelig avgjort.

Når det foreligger forhold som nevnt i § 59 og utlendingen ikke blir utvist, kreves lengre botid enn nevnt i første ledd for at permanent oppholdstillatelse skal gis. Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift om beregningen av tilleggstid når det foreligger forhold som nevnt i § 59.

Permanent oppholdstillatelse gir rett til opphold i riket uten tidsbegrensning og gir et utvidet vern mot utvisning, jf. § 61. Bestemmelsen i § 53 tredje ledd bokstav a til c gjelder tilsvarende.

Tillatelsen faller bort når innehaveren har oppholdt seg utenfor riket sammenhengende i mer enn to år. Vedtak om bortfall treffes av Utlendingsdirektoratet. En utlending kan etter søknad gis adgang til å oppholde seg utenfor riket i mer enn to år uten at til-

latelsen faller bort. Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift om bortfall av permanent oppholdstillatelse.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift. Kongen kan fastsette i forskrift at permanent oppholdstillatelse kan gis i andre tilfeller enn nevnt i første ledd.

§ 56 Tilbakekall av oppholdstillatelse

Midlertidig og permanent oppholdstillatelse kan tilbakekalles dersom utlendingen mot bedre vitende har gitt uriktige opplysninger eller fortiet forhold av vesentlig betydning for vedtaket, eller dersom det for øvrig følger av alminnelige forvaltningsrettslige regler.

Midlertidig og permanent oppholdstillatelse kan også tilbakekalles dersom en utlending som ikke er borger av et Schengen-land, er besluttet sendt ut fra et slikt land med grunnlag i en vurdering som kunne ha ført til utvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser, jf. § 61 første ledd bokstav e eller § 68 første ledd bokstav d.

§ 57 Reisebevis for flyktninger og utlendingspass

Flyktning som har lovlig opphold i riket, kan etter søknad gis reisebevis for flyktning for reise utenfor Norge dersom ikke særlige grunner taler mot det. Tapte reisebevis kan ansees som særlig grunn. Har flyktningen reisedokument utstedt av fremmed stat, gjelder denne retten bare når flyktningen er innvilget asyl eller bosettingstillatelse, eller Norge i henhold til internasjonal avtale har plikt til å utstede reisebevis for flyktning.

Pass eller annet reisedokument søkeren er i besittelse av, må innleveres sammen med søknaden om reisebevis for flyktninger eller utlendingspass.

Kongen kan i forskrift gi regler om utstedelse, gyldighetsområde, fornyelse og inndragning av reisebevis for flyktninger og utlendingspass og de nærmere vilkårene for dette, samt gi regler om passérbrev.

§ 58 Vedtaksmyndighet

Vedtak om midlertidig og permanent oppholdstillatelse, fornyelse og tilbakekall fattes av Utlendingsdirektoratet. Utlendingsdirektoratet avgjør også spørsmål om vern mot utsendelse etter § 65 og søknad om reisebevis og utlendingspass etter § 57.

Kongen kan i forskrift fastsette at politiet kan avgjøre søknader om midlertidig og permanent oppholdstillatelse. Kongen kan også fastsette i forskrift at søknader om midlertidig oppholdstillatelse skal kunne avgjøres ved norsk utenriksstasjon.

Kapittel 8 Utvisning

§ 59 Utvisning av utlendinger uten oppholdstillatelse

En utlending uten oppholdstillatelse skal utvises:

- a) når utlendingen grovt eller gjentatte ganger har overtrådt en eller flere bestemmelser i loven her eller unndrar seg gjennomføringen av et vedtak som innebærer at vedkommende skal forlate riket,
- b) når utlendingen i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt,
- c) når utlendingen her i riket er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder, eller flere ganger i løpet av de siste tre årene er ilagt fengselsstraff,
- d) når en administrativ myndighet i et Schengen-land har truffet en endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen på grunn av manglende overholdelse av landets bestemmelser om utlendingers innreise eller opphold,
- e) når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse, eller
- f) når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig,
- g) dersom utlendingen har tvunget noen til å inngå ekteskap mot eget ønske, eller har medvirket til dette, og har blitt dømt for dette.

Dersom grunnlaget for utvisning er bestemmelsens litra e, eller f, skal utlendingen holdes i lukket forvaring med brev og besøkskontroll inntil utvisningen kan effektueres.

Utvisning i saker med uavklart identitet kan skje til antatt hjemland.

§ 60 Utvisning av utlendinger som har midlertidig oppholdstillatelse

En utlending som har midlertidig oppholdstillatelse skal utvises:

- a) når utlendingen i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt,
- b) når utlendingen for mindre enn ett år siden her i riket har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i mer enn ett år,
- c) når utlendingen har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for brudd på straffeloven §§ 228 første ledd, 237, 342 første ledd bokstav b eller c, 352 a, 384 eller 385,

- d) når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse, eller
- e) når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig.
- f) Dersom utlendingen har tvunget noen til å inngå ekteskap mot eget ønske, eller har medvirket til dette, og har blitt dømt for dette.

Dersom en straffbar handling ble begått før utlendingen fikk midlertidig oppholdstillatelse, gjelder § 59 bokstav b og c tilsvarende.

Dersom grunnlaget for utvisning er bestemmelsens litra d, eller e, skal utlendingen holdes i lukket forvaring med brev- og besøkskontroll inntil utvisningen kan effektueres.

Utvisning i saker med uavklart identitet kan skje til antatt hjemland.

§ 61 Utvisning av utlendinger som har permanent oppholdstillatelse

En utlending som har permanent oppholdstillatelse skal utvises:

- a) når utlendingen i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i to år eller mer. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt,
- b) når utlendingen for mindre enn ett år siden her i riket har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i to år eller mer,
- c) når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse,
- d) når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig, eller
- e) dersom utlendingen har tvunget noen til å inngå ekteskap mot eget ønske, eller har medvirket til dette, og har blitt dømt for dette.

Dersom en straffbar handling ble begått før utlendingen fikk permanent oppholdstillatelse, gjelder § 60 første ledd bokstav a og b tilsvarende.

Dersom grunnlaget for utvisning er bestemmelsens litra c, eller d, skal utlendingen holdes i lukket forvaring med brev og besøkskontroll inntil utvisningen kan effektueres.

Utvisning i saker med uavklart identitet kan skje til antatt hjemland.

§ 62 Vern mot utvisning for norske borgere

En norsk statsborger kan ikke utvises.

§ 63 Utvisningens virkning og varighet

Enhver gyldig tillatelse til opphold i riket opphører å gjelde når et vedtak om utvisning er endelig. Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om virkningen av et vedtak om utvisning for søknader om oppholdstillatelse som ikke er avgjort på utvisningstidspunktet.

Utvisningen er til hinder for senere innreise i riket. Innreiseforbudet kan gjøres varig eller tidsbegrenset, men ikke for kortere tidsrom enn to år. Innreiseforbudet kan etter søknad oppheves dersom nye omstendigheter tilsier det.

§ 64 Vedtaksmyndighet i sak om utvisning

Vedtak om utvisning treffes av Utlendingsdirektoratet. Saker om utvisning forberedes av politiet.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Kapittel 9 Absolutt vern mot utsendelse (non refoulement)

§ 65 Vern mot utsendelse

En utlending kan ikke sendes til et område der vedkommende ville være i en situasjon som nevnt i § 27 første ledd, med mindre:

- a) utlendingen er utelukket fra beskyttelse etter § 30, eller
- b) utlendingen med rimelig grunn anses som en fare for rikets sikkerhet eller har fått endelig dom for en forbrytelse og av den grunn utgjør en fare for det norske samfunn.
- c) utlendingen selv har satt seg i en vanskelig posisjon med det formål å unngå utsendelse fra Norge.

En utlending kan ikke sendes til et område der vedkommende ville være i en situasjon som nevnt i § 27 andre ledd. Vernet etter denne bestemmelsen gjelder også ved situasjoner som nevnt i første ledd bokstav a og b.

Vernet etter første og annet ledd gjelder også utsendelse til et område der vedkommende ikke ville være trygg mot å bli sendt videre til et slikt område som nevnt i § 27 første og andre ledd.

Vernet etter første til tredje ledd kommer til anvendelse ved alle former for vedtak etter loven, men ikke i saker der kongen mener det vil stride mot særlig sterke grunnleggende nasjonale interesser. Vernet mot utsendelse er ikke til hinder for at det treffes vedtak om utvisning etter § 59 bokstav f, § 60 første ledd bokstav e eller § 61 første ledd bokstav d. Slikt vedtak kan ikke iverksettes før grunnlaget for utsendesvernet er bortfalt.

§ 66 Oppholdstillatelse for en utlending som har vernet mot utsendelse etter § 65 som sitt eneste grunnlag for opphold

En utlending som har vernet mot utsendelse etter § 65 som sitt eneste grunnlag for opphold i riket, kan gis en midlertidig oppholdstillatelse inntil hinderet for utsendelse bortfaller. Det kan også fastsettes at tillatelsen ikke skal gi rett til å ta arbeid. Oppholdstillatelse etter denne paragrafen gir ikke rett til å besøke andre Schengen-land. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder om varighet og fornyelse av tillatelser etter denne paragrafen.

Kapittel 10 Organisering av utlendingsmyndighetene

§ 67 Utøvelse av myndighet etter loven

Stortinget godkjenner hovedprinsippene for reguleringen av innvandringen.

Loven gjennomføres av Kongen, departementet, Utlendingsdirektoratet, politiet, norske utenriksstasjoner og andre offentlige myndigheter. Dersom det ikke fremgår direkte av loven, bestemmer Kongen i forskrift hvilke oppgaver og hvilken myndighet de ulike offentlige instansene skal ha etter loven.

Der politimesteren er tillagt myndighet etter denne loven, kan Kongen i forskrift fastsette at også andre etatsledere i politiet skal ha slik myndighet.

Der myndighet etter denne loven er lagt til politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, må den politimesteren gir fullmakt være jurist.

§ 68 Instruksjonsmyndighet og overprøving av vedtak

Vedtak etter loven truffet av politiet, utenriksstasjoner eller andre forvaltningsorganer, kan påklages til Utlendingsdirektoratet. Vedtak etter loven truffet av Utlendingsdirektoratet i første instans kan påklages til departementet.

Departementets alminnelige instruksjonsadgang gir ikke adgang til å instruere om avgjørelsen av enkeltsaker i annet forvaltningsorgan. Departementet kan instruere om prioritering av saker.

For å ivareta grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn kan departementet instruere uavhengig av begrensningene i annet ledd. Departementet kan i slike tilfeller instruere om alle avgjørelsene som inngår i saken. Kongen i statsråd er klageinstans i saker som omfattes av departementets instruksjoner om lovtolkning, skjønnsutøvelse eller avgjørelser av enkeltsaker.

Departementet kan beslutte at vedtak truffet av Utlendingsdirektoratet til gunst for utlendingen skal overprøves av departementet. Beslutningen skal treffes senest fire måneder etter at vedtaket ble truffet, være skriftlig og grunngis. Forvaltningsloven kapit-

tel IV til VI om saksforberedelse, vedtak og klage gjelder ikke for slike beslutninger.

Kongen kan delegere rutinemessige innvandringspolitiske saker til politiet, men dette gjelder ikke saker etter lovens kapittel IV og VI.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om saksforberedelse i saker etter fjerde ledd.

§ 69 Søksmål

Ved søksmål mot staten om lovmessigheten av departementets vedtak etter loven her eller om erstatning som følge av slike vedtak, opptrer staten ved departementet. Ved søksmål mot staten om lovmessigheten av Utlendingsdirektoratets vedtak truffet etter loven her eller om erstatning som følge av slike vedtak, opptrer staten ved Utlendingsdirektoratet.

Søksmål mot staten om gyldigheten av vedtak truffet av departementet etter loven her, eller om erstatning som følge av slike vedtak, anlegges ved Oslo tingrett. Tilsvarende gjelder for søksmål om vedtak truffet av Utlendingsdirektoratet og Kongen i statsråd. Tvisteloven § 32-4 annet ledd får ikke anvendelse.

Kapittel 11 Saksbehandlingsregler

I. Alminnelige regler om saksbehandlingen m.m.

§ 70 Forholdet til forvaltningsloven

Forvaltningsloven gjelder når ikke annet følger av loven her.

§ 71 Utlendingens rett til å uttale seg

I saker etter §§ 27 og 65, samt i saker om bortvisning, utvisning eller tilbakekall av gitt tillatelse, skal utlendingsmyndighetene sørge for at utlendingen får mulighet til å fremlegge sine synspunkter på et språk utlendingen kan kommunisere forsvarlig på. Dette skal skje så snart som mulig, og under enhver omstendighet før det treffes vedtak i saken. Det skal legges til rette for utlendinger med spesielle behov. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Kongen kan gi regler i forskrift om barns rett til å bli hørt.

§ 72 Veiledningsplikt

I saker om bortvisning, utvisning og tilbakekall av gitt tillatelse, og når en utlending påberoper seg å være flyktning, skal politiet gi veiledning om at utlendingen har rett til fullmektig, jf. forvaltningsloven § 12, og retts hjelp, jf. § 82, samt rett til å sette seg i kontakt med sitt lands representasjon, en representant for FNs høykommissær for flyktninger og en norsk flyktningorganisasjon.

§ 73 Utlendingens møte- og opplysningsplikt

I forbindelse med en sak etter loven kan politiet og Utlendingsdirektoratet pålegge den utlendingen saken gjelder, å møte personlig for å gi opplysninger som kan ha betydning for vedtaket, jf. § 83 fjerde ledd.

Ved innreise, og frem til korrekt identitet er registrert, har utlendinger plikt til å medvirke til å avklare sin identitet. Utlendingsmyndighetene kan også senere pålegge utlendingen en slik plikt dersom det er grunn til å anta at den registrerte identiteten ikke er den riktige. En utlending kan ikke pålegges å medvirke til å avklare sin identitet på en måte som kommer i konflikt med et behov for beskyttelse.

Utlending som oppgir feilaktige eller mangelfulle opplysninger etter denne paragraf kan bortvises.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om hva utlendinger kan pålegges å gjøre for å oppfylle plikten etter første og annet ledd.

§ 74 Unntak fra taushetsplikt for offentlige myndigheter

Offentlige myndigheter skal etter anmodning gi utlendingsmyndighetene opplysninger om utlendingers navn og adresse til bruk i saker etter loven, uten hinder av taushetsplikt i lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester mv. § 8-8 og lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester § 6-7.

Offentlige myndigheter skal etter anmodning gi utlendingsmyndighetene opplysninger om referansepersonen i en sak om oppholdstillatelse etter kapittel 6 i loven her har mottatt økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven det siste året før opplysningene avgis. Opplysningene gis uten hinder av taushetsplikt i sosialtjenesteloven § 8-8.

Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om innholdet av opplysningsplikten etter denne paragrafen.

§ 75 Vandelskontroll i sak om familieoppholdstillatelse, jf. § 39

Politiet kan som ledd i forberedelsen av en sak som nevnt i §§ 39, 40, 42, 43, 44 og 45 benytte vandelsopplysninger om referansepersonen eller den referansepersonen har fått familieetablering med.

Dersom politiet har vandelsopplysninger av betydning for om familieoppholdstillatelse kan nektes etter §§ 39, 40, 42, 43, 44 og 45, skal det gis en uttalelse om dette til det organet som avgjør saken.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om hvilke vandelsopplysninger som skal gis til det organet som avgjør saken, og om utformingen av politiets uttalelse for øvrig.

§ 76 Vandelskontroll i saker om visum etter § 10 fjerde ledd

Dersom Utlendingsdirektoratet eller departementet finner at det er særlig grunn til å undersøke referansepersonens vandel for å avgjøre om visum skal nektes etter § 10 fjerde ledd, kan det innhentes uttalelse fra politiet om forhold av betydning for å bedømme dette.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om hvilke vandelsopplysninger som skal gis til Utlendingsdirektoratet eller departementet etter første ledd, og om utformingen av politiets uttalelse for øvrig.

§ 77 DNA-testing

Når det i saker etter loven her er nødvendig å fastslå om det eksisterer en familierelasjon, skal søkeren og referansepersonen anmodes om å avlegge en DNA-test.

Dersom søkeren eller referansepersonen avslår anmodningen om en DNA-test, skal søknaden avslåes.

Resultatene fra slik DNA-test lagres i et nasjonalt DNA-register, jf. § 90.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av DNA-testing.

§ 78 Aldersundersøkelse

Dersom det i en sak hvor det er fremmet søknad om asyl eller familieinnvandring, ikke er mulig å fastslå med rimelig sikkerhet at søker oppgir korrekt alder, kan utlendingen anmodes om å la seg undersøke for å klargjøre alderen. Resultatet av undersøkelsen skal vurderes i forhold til de øvrige opplysningene i saken.

Avslår utlendingen å la seg undersøke, skal søknaden avslåes.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av aldersundersøkelse.

§ 79 Gebyr

Kongen kan i forskrift gi regler om at det skal tas gebyr for å behandle søknader etter denne loven, med unntak for søknader om beskyttelse etter kapittel 4.

§ 80 Iverksetting av vedtak

Vedtak om bortvisning og utvisning av en utlending som ikke har oppholdstillatelse, eller en nordisk borger som ikke har hatt opphold i riket i mer enn tre måneder, bør iverksettes straks.

Vedtak om avslag på søknad om første gangs oppholdstillatelse, og søknad om fornyet oppholdstillatelse fremsatt etter utløpet av fristen i § 54 sjette ledd, kan iverksettes før det er endelig dersom utlendingen har fått mulighet til å fremsette klage. Slikt vedtak kan tidligst iverksettes 48 timer etter at mel-

dingen om vedtaket er kommet frem til utlendingen. Dersom Utlendingsdirektoratet anser søknaden åpenbar grunnløs, kan vedtaket likevel iverksettes så snart fristen for å begjære utsatt iverksetting er utløpt, og direktoratet har tatt stilling til begjæringen.

Vedtak om avslag på søknad om fornyet oppholdstillatelse eller permanent oppholdstillatelse fremsatt innen utløpet av fristen i § 54 sjette ledd, kan ikke iverksettes før det er endelig. Tilsvarende gjelder vedtak om tilbakekall etter § 56 og vedtak om utvisning av en utlending som har oppholdstillatelse, eller en nordisk borger som har hatt opphold i riket i mer enn tre måneder. Dersom det er mest sannsynlig at utlendingen vil begå en straffbar handling overfor eller forfølge en annen person eller på annet vis alvorlig krenke en annen persons fred, kan vedtaket iverksettes på et tidligere tidspunkt enn det som følger av første og annet punktum.

Påberoper en utlending seg å være flyktning eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at vernet mot utsendelse etter § 65 vil komme til anvendelse, kan et vedtak bare iverksettes før det er endelig dersom

- a) søknaden om opphold er avvist i medhold av § 31,
- b) søkeren tidligere har fått avslag på søknad om asyl i annet land, eller
- c) vilkårene for opphold etter §§ 27 eller 65 åpenbart ikke er oppfylt.

Når grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn gjør det nødvendig, kan vedtak iverksettes på et tidligere tidspunkt enn det som ellers følger av denne paragrafen.

Vedtak som innebærer at en utlending må forlate riket, iverksettes ved at utlendingen pålegges å reise med en gang eller innen en fastsatt frist. Dersom ikke annen frist er fastsatt, plikter utlendingen å forlate riket innen tre uker etter at vedkommende har mottatt underretning om vedtaket. Dersom pålegget ikke blir fulgt, eller det er mest sannsynlig at utlendingen ikke vil forlate riket innen utløpet av fristen, kan politiet føre utlendingen ut. Når særlige grunner taler for det, kan utlendingen bli ført til et annet land enn det vedkommende kom fra. Utlendinger som ikke har gyldig reisedokument, har plikt til å skaffe seg dette. Beslutninger som gjelder iverksetting, regnes ikke som enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b.

Når departementet har truffet et vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, kan det instruere politiet om å utsette iverksettingen. Departementet kan instruere politiet om å utsette iverksettingen dersom slikt vedtak er truffet av direktoratet. Departementet kan instruere politiet om å utsette iverksettingen av et vedtak truffet av direktoratet på departementets saksområde, når vedtaket innebærer at utlendingen må forlate riket. Departementet kan instruere

Utlendingsdirektoratet om å utsette iverksettingen av en bestemt type vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, i påvente av endringer i lov eller forskrift.

§ 81 Ansvar for utgifter mv.

En utlending som i medhold av loven føres ut av riket, plikter å betale utgiftene ved sin egen utreise. Utlendingen skal også betale utgifter til vakthold når dette er nødvendig fordi det er grunn til å frykte at utlendingen vil motsette seg retur eller oppføre seg truende eller farlig i forbindelse med utreisen. Kravet er tvangsgrunnlag for utlegg.

Er det stilt garanti for utgifter etter første ledd, kan utgiftene kreves dekket av garantisten. Kravet er tvangsgrunnlag for utlegg.

Når en utlending som er kommet med skip eller luftfartøy, eller som er brakt til riket av en transportør som utfører yrkesmessig landtransport av personer, blir bortvist, plikter transportmiddelets eier eller leier enten å ta utlendingen om bord igjen, på annen måte bringe utlendingen ut av riket, eller dekke utgifter som måtte bli påført det offentlige ved at utlendingen føres ut. På samme måte foreligger det en plikt til å ta om bord og dekke utgifter til mannskap for eskorte av utlendingen ut av riket når politiet finner dette nødvendig. Tilsvarende ansvar som transportmiddelets eier eller leier har etter dette leddet, gjelder for transportmiddelets fører eller agent i riket.

Tredje ledd gjelder tilsvarende ved utvisning som reaksjon på overtredelse av lovens regler om innreise og ved uttransportering av en utlending som nektes innreise til riket på grunn av et fortsatt gjeldende utvisningsvedtak.

Har en utlending som trenger tillatelse fra politiet etter § 16 første ledd for å gå i land i riket, gjort dette uten slik tillatelse, gjelder tredje ledd tilsvarende. Ansvaret omfatter da også utgifter som måtte bli påført det offentlige i inntil tre måneder ved utlendingens opphold i riket.

For utlendinger som nevnt i § 16 tredje ledd gjelder tredje og femte ledd tilsvarende, uten hensyn til om utlendingen er gitt tillatelse til å gå i land i riket.

Dersom utgiftene ved at utlendingen føres ut av riket ikke dekkes etter første til femte ledd, dekkes de av staten.

Ansvaret etter tredje, fjerde, femte og sjette ledd gjelder ikke ved innreise over indre Schengen-grense.

§ 82 Rettshjelp

I saker om bortvisning, utvisning og tilbakekall av tillatelse har utlendingen rett til fritt rettsråd uten behovsprøving. Det gjelder likevel ikke i utvisningsaker i henhold til §§ 59 bokstav b og c, 60 første

ledd bokstav a, b og c og 61 første ledd bokstav a og b.

En utlending som søker oppholdstillatelse etter § 27, eller påberoper seg vernet mot utsendelse etter § 65, har rett til fritt rettsråd uten behovsprøving ved negativt vedtak fattet av Utlendingsdirektoratet. Dette gjelder likevel ikke der utlendingen klager over bare å ha fått oppholdstillatelse etter § 37. Ved søknader fra enslige mindreårige asylsøkere og saker som kan berøre utenrikspolitiske hensyn, grunnleggende nasjonale interesser eller hvor utelukkelse etter § 30 kan bli utfallet, gis det fritt rettsråd uten behovsprøving også i forbindelse med saksbehandlingen i Utlendingsdirektoratet. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om unntak fra retten til fritt rettsråd etter første punktum, og regler til utfylling av bestemmelsen, herunder også regler om rett til fritt rettsråd uten behovsprøving i første instans.

I sak som nevnt i § 68 fjerde ledd har utlendingen rett til fritt rettsråd uten behovsprøving.

Retten skal oppnevne en prosessfullmektig når den prøver spørsmålet om fengsling etter § 96. Det samme gjelder når retten prøver spørsmålet om beslag eller pålegg etter § 94 annet ledd og § 95 annet ledd, med mindre det ville medføre særlig ulempe eller tidsspille, eller retten finner det ubetenkelig å unnlate å oppnevne prosessfullmektig. Dersom utlendingen allerede har advokat på det offentliges bekostning, skal vedkommende advokat som regel oppnevnes. Oppnevningen faller bort når retten bestemmer det.

Retten skal av eget tiltak og uten behovsprøving gi bevilling til fri saksførsel når prosessfullmektig oppnevnes etter fjerde ledd.

I de tilfellene det er ytet fri saksførsel eller fritt rettsråd uten behovsprøving, kan det offentliges utgifter i forbindelse med rettshjelpen kreves helt eller delvis erstattet dersom utlendingen har økonomisk evne til det. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

II. Særskilte regler for søknader om beskyttelse (asylsaker)

§ 83 Tidspunkt for fremsettelse av søknad om beskyttelse. Opplysning av saken

En søknad om beskyttelse etter § 27 skal fremsettes for politiet uten ugrunnet opphold. Pass eller annet reisedokument utlendingen er i besittelse av, skal innleveres sammen med søknaden.

Dersom omstendigheter som nevnt i § 27 inntreffer først etter utlendingens innreise i riket, skal søknad fremsettes uten ugrunnet opphold etter at utlendingen ble klar over omstendighetene.

Den som registrerer søknaden, tar fotografi og fingeravtrykk av utlendingen, jf. § 90 første ledd bokstav b. Når det anses nødvendig, kan det tas kopi av dokumenter utlendingen er i besittelse av.

Søkeren plikter å gjøre sitt beste for å fremlegge nødvendig dokumentasjon og medvirke til innhentingen av nødvendige opplysninger. For dette formålet kan søkeren pålegges å være tilgjengelig på et nærmere angitt sted. Utlendingsmyndighetene har et selvstendig ansvar for å innhente nødvendige og tilgjengelige opplysninger før avgjørelsen blir truffet, jf. forvaltningsloven § 17 første ledd.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om gjennomføringen av saksbehandlingen.

§ 84 Søkerens rettsstilling under behandlingen av søknaden

Søkeren kan gis rett til å ta arbeid inntil søknaden er avgjort. Det er en forutsetning for tillatelsen at følgende vilkår er oppfylt:

- det er gjennomført asylintervju av søkeren,
- det er ikke tvil om søkerens identitet, og
- det er ikke aktuelt å bortvise søkeren eller fremme tilbaketakelsesbegjæring overfor et annet land.

Er en søknad om beskyttelse avslått i første instans, gjelder en tillatelse gitt etter annet ledd fortsatt dersom vedtaket er påklaget og gitt utsatt iverksetting. En klager som ikke allerede har tillatelse etter annet ledd, kan etter anmodning gis slik tillatelse forutsatt at vilkårene i annet ledd er oppfylt, og vedtaket er gitt utsatt iverksetting.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om varigheten av tillatelser til å ta arbeid etter annet ledd og om tillatelser etter at det foreligger et avslag på søknaden i første instans.

Tillatelser etter annet og tredje ledd gis av Utlendingsdirektoratet, som også kan gi politiet myndighet til å gi slike tillatelser. Forvaltningsloven kapittel IV til VI om saksforberedelse, vedtak og klage gjelder ikke for vedtak om slike tillatelser.

§ 85 Innkvartering ved søknad om beskyttelse

En utlending som søker beskyttelse, skal innkvarteres i lukket mottak inntil identiteten er klarlagt, jf. § 97, og skal deretter gis tilbud om videre innkvartering. Dette gjelder også utlending som vurderes å utgjøre en sikkerhetsrisiko eller trussel mot grunnleggende nasjonale interesser, utlending som vurderes å være psykisk ustabil, utlending med alvorlig sykdom med stor smittefare, utlending med kriminelt rulleblad og utlending som har fått avslag på søknad om beskyttelse i påvente av utreise. Bestemmelsene i denne paragrafen skal kun anvendes der dette ikke vil være i strid med barnekonvensjonen.

Kongen kan ved forskrift fastsette nærmere bestemmelser om innkvarteringsordninger, herunder bestemmelser om tildeling og bortfall av botilbud.

Forvaltningsloven §§ 24 og 25 om begrunnelse og §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for utlendings-

myndighetenes vedtak om tildeling av botilbud og overføring til nytt innkvarteringssted. Forvaltningsloven §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for utlendingsmyndighetenes vedtak om kommunebosetting og bortfall av botilbud.

§ 86 Tvangsfullbyrdelse i saker om innkvartering

Utlendingsmyndighetenes vedtak om overføring til nytt innkvarteringssted, kommunebosetting eller bortfall av botilbud er særlig tvangsgrunnlag for fullbyrdelse etter tvangsfullbyrdesloven kapittel 13.

§ 87 Politiattest for ansatte i statlig mottak m.fl.

Den som skal ansettes i statlig asylmottak, skal legge fram tilfredsstillende politiattest. Det kan også kreves politiattest fra andre som utfører oppgaver for utlendingsmyndighetene, og som har direkte kontakt med barn og unge som oppholder seg i asylmottak.

Politiattesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt, ilagt forelegg eller er dømt for brudd på straffeloven §§ 192, 193, 194, 195, 196, 197, 199, 200 annet ledd, 201 bokstav c, 203 eller 204 a der den fornærmede er under 18 år. Attesten skal ikke være eldre enn tre måneder.

Den som er ilagt forelegg eller er dømt for overtrødelse som nevnt i annet ledd, er utelukket fra å utføre arbeid i asylmottak eller oppgaver som omhandlet i første ledd annet punktum.

Kongen kan gi utfyllende forskrifter til bestemmelsen.

§ 88 Oversending og utveksling av opplysninger

Norske myndigheter skal samarbeide med FN's høykommissær for flyktninger i samsvar med flyktningkonvensjonen artikkel 35, og skal herunder legge til rette for at FN's høykommissær for flyktninger kan utøve sin plikt til å føre tilsyn med at bestemmelsene i flyktningkonvensjonen overholdes.

I den utstrekning Norge er forpliktet til det som deltaker i Schengen-samarbeidet, jf. § 9 annet ledd, og Dublin-samarbeidet, jf. § 31 første ledd bokstav b, kan utlendingsmyndighetene uten hinder av taushetsplikt oversende opplysninger om enkeltpersoner til myndighetene i land som deltar i samarbeidet, som ledd i eller til bruk ved behandlingen av saker om grensekontroll, visum, bortvisning, utvisning, beskyttelse etter reglene i kapittel 4, vern mot utsendelse etter kapittel 9 eller oppholdstillatelse. Med oppholdstillatelse menes i denne paragrafen tillatelse av en hvilken som helst art som er utstedt av et land som deltar i Schengen-samarbeidet, og som gir rett til opphold på dets territorium. Tillatelse til opphold med sikte på behandling av en søknad om oppholdstillatelse omfattes likevel ikke.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvilke forhold det kan opplyses om, og om vilkår som må

være oppfylt før oversendingen kan finne sted. Kongen kan i forskrift også gi nærmere regler for utveksling av opplysninger om enkeltpersoner med andre lands myndigheter i saker om beskyttelse etter reglene i kapittel 4 eller vern mot utsendelse etter reglene i kapittel 9, ut over det som følger av annet ledd.

Kapittel 12 Behandling av fingeravtrykk mv., tvangsmidler og straff

§ 89 Generelt om bruk av tvangsmidler

Et tvangsmiddel kan bare brukes når det er tilstrekkelig grunn til det.

§ 90 Fotografi, fingeravtrykk og DNA-profil

Det skal tas fotografi, fingeravtrykk og DNA-profil av en utlending som

- ikke kan dokumentere sin identitet, eller som det er grunn til å mistenke for å oppgi falsk identitet,
- søker oppholdstillatelse etter loven,
- er blitt innvilget eller har fått avslag på søknad om oppholdstillatelse etter loven, eller
- er bortvist eller utvist, eller som antas å oppholde seg ulovlig i riket.

Fingeravtrykk og fotografi tatt i medhold av denne paragrafen kan registreres elektronisk i et register. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandlingen av opplysningene, herunder føring, bruk og sletting av opplysninger i registeret. Politiet kan bruke registeret i forbindelse med etterforskningen av en eller flere handlinger som samlet kan medføre høyere straff enn fengsel i 3 måneder.

DNA-profil tatt i medhold av denne paragrafen kan registreres elektronisk i et register. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandlingen av opplysningene, herunder føring, bruk og sletting av opplysninger i registeret. Politiet kan bruke registeret i forbindelse med etterforskningen av en eller flere handlinger som samlet kan medføre høyere straff enn fengsel i 3 måneder. Utlendingsforvaltningen og politiet kan bruke registeret i forbindelse med behandling av utlendingssaker.

For behandling av fingeravtrykk i henhold til Dublin-samarbeidet, jf. § 31 første ledd bokstav b, gjelder reglene i § 91.

En beslutning om at det skal tas fotografi, fingeravtrykk eller DNA-profil treffes av polititjenestemann, utenriksstasjon eller Utlendingsdirektoratet.

Politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, kan avgjøre at fingeravtrykk og fotografi skal tas med tvang. Utlendingen kan kreve spørsmålet om rettmessigheten av et slikt tvangsinngrep brakt inn for retten. Politiet sørger for at utlendingen blir gjort kjent med denne retten.

§ 91 Behandling av fingeravtrykk. Eurodac

Som ledd i Dublin-samarbeidet, jf. § 31 første ledd bokstav b, kan fingeravtrykk tas av en utlending som har fylt 14 år, og som

- a) søker oppholdstillatelse etter § 27,
- b) uten å bli bortvist blir anholdt i forbindelse med ulovlig passering av en ytre Schengen-grense, eller
- c) oppholder seg ulovlig i riket.

Sammen med fingeravtrykkene kan det samles inn følgende opplysninger:

- a) dato for den dagen fingeravtrykkene ble tatt,
- b) sted og dato for fremleggelsen av en søknad om beskyttelse etter § 27,
- c) kjønn og opprinnelsesstat.

Opplysningene skal overføres til en sentralenhet for fingeravtrykksopplysninger.

Personopplysningsloven gjelder for behandlingen av opplysningene hvis ikke annet er bestemt i lov eller forskrift. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandlingen av opplysningene, herunder om overføring av opplysninger til sentralenheten, lagring, sammenlikning med andre opplysninger, overføring av resultatene av en slik sammenlikning, sikkerhet, sperring og sletting av opplysninger samt regler for å sikre korrekte og oppdaterte opplysninger.

§ 92 Innhenting og behandling av opplysninger om visumsøkere m.m. Visa informasjonssystem (VIS)

§ 93 Undersøkelse av utlendingens person, bolig eller lignende

Det bør foretas undersøkelse av utlendingens person, bolig, rom eller annet oppbevaringssted dersom det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen

- a) skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin identitet eller andre opplysninger av vesentlig betydning for en sak om oppholdstillatelse,
- b) har penger eller andre formuesgoder som kan brukes til å dekke utgifter i forbindelse med utreisen som utlendingen har plikt til å dekke, og det er mest sannsynlig at utlendingen ikke frivillig vil dekke utgiftene, eller
- c) har reisedokument, billetter eller annet materiale som kan sikre iverksetting av vedtaket, og det er mest sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksettingen.

Beslutningen om undersøkelse skal så vidt mulig være skriftlig og opplyse om hva saken gjelder, formålet med undersøkelsen og hva undersøkelsen omfatter. En muntlig beslutning skal snarest mulig nedtegnes. Før undersøkelsen foretas, skal beslutningen så vidt mulig leses opp eller forevises utlendingen. Foreligger det ingen skriftlig beslutning, skal det så vidt mulig muntlig opplyses hva saken gjelder og formålet med undersøkelsen.

Reglene i straffeprosessloven §§ 198 til 202 gjelder så langt de passer.

§ 94 Beslag

Dersom det foreligger tvil om utlendingens identitet, eller det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin identitet, bør det foretas beslag av reisedokumenter, billetter eller annet materiale som kan bidra til å avklare eller dokumentere identiteten. Tilsvarende gjelder ved tvil om tidligere oppholdssted.

Når det er sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksetting av et vedtak, skal det foretas beslag av reisedokumenter og annet materiale som kan dokumentere utlendingens identitet. Tilsvarende kan det foretas beslag av billetter og penger eller andre formuesgoder til dekning av kostnader som utlendingen plikter å dekke i forbindelse med utreisen. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om størrelsen på beløpet som kan beslaglegges.

Det kan foretas beslag av reisedokumenter til utlendinger hvis eneste grunnlag for opphold i riket er vernet mot utsendelse etter § 65.

Avgjørelsen om beslag beslutes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. Beslutningen skal så vidt mulig være skriftlig og opplyse om hva saken gjelder, formålet med beslaget og hva det skal omfatte. En muntlig beslutning skal snarest mulig nedtegnes. Før beslaget iverksettes, skal beslutningen så vidt mulig leses opp eller forevises utlendingen. Foreligger det ingen skriftlig beslutning, skal det så vidt mulig muntlig opplyses om hva saken gjelder og formålet med beslaget.

Når utlendingen ankommer riket, ved undersøkelse etter § 93 og i situasjoner hvor det er fare ved opphold, kan beslag tas av en polititjenestemann. Beslaget skal straks meldes til den som ellers treffer avgjørelser om beslag, jf. fjerde ledd. Foreligger det ingen skriftlig beslutning, skal det så vidt mulig muntlig opplyses om hva saken gjelder og formålet med beslaget. Hvis beslaget opprettholdes, nedtegnes det en beslutning etter fjerde ledd.

Enhver som rammes av beslaget, kan kreve spørsmålet om det skal opprettholdes brakt inn for retten. Politiet sørger for at den som rammes av beslaget, blir gjort kjent med denne retten. Reglene i straffeprosessloven kapittel 16, med unntak av §§ 208 a og 210-212, gjelder så langt de passer.

§ 95 Meldeplikt og bestemt oppholdssted

En utlending kan pålegges meldeplikt eller bestemt oppholdssted når

- a) utlendingen nekter å oppgi sin identitet, eller det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen oppgir falsk identitet,

- b) det er mest sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksetting av et vedtak,
- c) det eneste grunnlag for opphold i riket er vernet mot utsendelse etter § 65.

Pålegg om meldeplikt og bestemt oppholdssted besluttet av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. Utlendingen kan kreve innbrakt for retten spørsmålet om vilkårene for meldeplikt og bestemt oppholdssted foreligger, og om det er grunn til å opprettholde pålegget. Politiet sørger for at den som rammes av pålegget om meldeplikt og bestemt oppholdssted, blir gjort kjent med denne retten. Straffeprosessloven §§ 175 første ledd annet punktum, 184 og 187a gjelder tilsvarende så langt de passer.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om pålegg om meldeplikt eller bestemt oppholdssted etter første ledd.

§ 96 Pågripelse og fengsling

En utlending kan pågripes, fengsles eller holdes i lukket mottak hvis

- a) utlendingen nekter å oppgi sin identitet, eller det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen oppgir falsk identitet,
- b) det er mest sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksettingen av vedtak som innebærer at utlendingen plikter å forlate riket,
- c) utlendingen ikke gjør det som er nødvendig for å oppfylle plikten til å skaffe seg gyldig reisedokument, og formålet er å fremstille utlendingen for det aktuelle lands utenriksstasjon for å få utstedt reisedokument,
- d) det foreligger et vedtak om utvisning og utlendingen ikke har overholdt meldeplikten etter § 95.

Pågripelse besluttet av politimesteren, Utlendingsdirektoratet eller den politimesteren gir fullmakt. Når det er fare ved opphold, kan en polititjenestemann foreta pågripelse. Vil politiet beholde den pågrepne, må vedkommende snarest mulig, og så vidt mulig dagen etter pågripelsen, fremstilles for tingretten med begjæring om fengsling. Straffeprosessloven §§ 174 til 191 gjelder så langt de passer. Fengsling etter første ledd kan besluttet for høyst 3 måneder av gangen.

Samlet fengslingstid kan ikke overstige ett år.

§ 97 Lukket mottak

En utlending som pågripes og fengsles i medhold av § 96 første ledd, skal som hovedregel anbringes i lukket mottak jf. § 85.

Utlendingsinternatet er ikke underlagt kriminalomsorgen, men administreres av politiet.

Utlendingen har rett til blant annet å motta besøk, telefonere, motta og sende postsendinger, helsetjenester, fellesskap, opphold i friluft, fysisk aktivitet,

privatliv, religionsutøvelse og livssynsutøvelse, såfremt ikke annet følger av loven her.

Når politiet finner det formålstjenlig for iverksetting etter § 80, eller for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, kan politiet

- a) undersøke utlendingens person, rom og eiendeler, samt øvrige gjenstander, rom og areal på internatets område,
- b) midlertidig frata og forvare utlendingens penger og andre gjenstander,
- c) kontrollere og begrense utlendingens besøk, telefonsamtaler og postsendinger,
- d) kontrollere og begrense utlendingens fysiske aktivitet, opphold i friluft, religionsutøvelse og livssynsutøvelse, eller
- e) visitere besøkende og andre som oppholder seg på internatets område.

Tiltak etter bokstav a, b og c kan også iverksettes overfor en utlending når det er grunn til å tro at vedkommende skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin eller en annen utlendings identitet eller oppholdssted. Telefonavlytting etter bokstav c kan ikke foretas uten at samtalepartnerne er varslet på forhånd. Tiltak etter bokstav e kan også iverksettes for å undersøke om vedkommende skjuler opplysninger om en utlendings identitet. Tiltak etter dette leddet kan ikke iverksettes overfor utlendingens prosessfullmektig eller representanter for offentlig myndighet.

Når det er strengt nødvendig for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, eller sikre iverksetting etter § 80, og andre mindre inngripende tiltak forgjeves har vært forsøkt eller åpenbart vil være utilstrekkelig, kan politiet

- a) bruke makt og godkjente maktmidler, jf. politiloven § 6 fjerde ledd,
- b) plassere utlendingen i særlig sikret avdeling eller sikkerhetscelle, eller
- c) utelukke utlendingen helt eller delvis fra fellesskapet på internatet.

Uttalelse fra lege skal så vidt mulig innhentes og tas i betraktning ved vurderingen av iverksetting og opprettholdelse av tiltak etter dette leddet bokstav b og c.

Tiltak etter fjerde og femte ledd kan ikke brukes når det vil være et uforholdsmessig inngrep. Slike tiltak skal brukes med varsomhet. Politiet skal fortløpende vurdere om det er grunnlag for å opprettholde tiltaket.

For å sikre formålet med oppholdet i internatet og utlendingenes rettigheter kan politiet føre register med opplysninger om beslutninger som tas, ankomster, gjennomførte kontrolltiltak, bruk av makt og maktmidler, hendelser, interne flyttinger, utpasseringer, tidspunkt for tilsyn og behandling fra helsepersonell.

Det skal opprettes et uavhengig tilsynsråd som skal føre tilsyn med driften av utlendingsinternatet og behandlingen av utlendingene som oppholder seg der.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift.

I saker der utlendingen har blitt plassert i lukket mottak av politiet, kan saken ankes til Utlendingsdirektoratet.

I saker der utlendingen har blitt plassert i lukket mottak av Utlendingsdirektoratet, kan saken ankes til departementet.

Vedtak om ufrivillig opphold på lukket mottak kan besluttes for høyst 3 måneder av gangen, og kan deretter fornyes inntil 3 ganger.

§ 98 Straff

Med bot eller med fengsel inntil to år eller med begge deler straffes den som:

- a) forsettlig eller uaktsomt overtrer de bestemmelsene som er angitt i det følgende, eller forbud, påbud eller vilkår gitt i medhold av disse bestemmelsene:
  - § 7 første ledd
  - § 8 første ledd
  - § 9 første og fjerde ledd
  - § 14 første og annet ledd
  - § 16 første og tredje ledd
  - § 19 første og annet ledd
  - § 20 tredje ledd
  - § 21 første ledd
  - § 36 første ledd, jf. fjerde ledd
  - § 48 første og annet ledd
  - § 63 annet ledd
  - § 73 første og annet ledd
  - § 80 sjette ledd
  - § 83 første ledd annet punktum
  - § 84 første ledd
  - § 95 første ledd
- b) forsettlig eller uaktsomt overtrer en forskrift gitt i medhold av loven her, eller forbud, påbud eller vilkår som er gitt i medhold av en slik forskrift, når Kongen har fastsatt i forskriften at forholdet skal kunne straffes etter bestemmelsen her,
- c) forsettlig eller grovt uaktsomt gir vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i en sak etter loven.
- d) forsettlig eller grovt uaktsomt gjør bruk av en utlendings arbeidskraft når utlendingen ikke har nødvendig tillatelse etter loven,

Med bot eller med fengsel inntil fire år straffes den som:

  - a) forsettlig eller grovt uaktsomt formidler arbeid eller bolig for en utlending, eller utferdiger eller formidler erklæringer, tilsagn eller dokumenter til bruk for en sak etter loven, når forholdet inne-

bærer en utilbørlig utnyttelse av utlendingens situasjon,

- b) forsettlig ved falske forespeilinger eller liknende utilbørlig atferd forleder en utlending til å reise inn i riket med sikte på å bosette seg her,
- c) forsettlig overlater til en annen pass, reisebevis for flyktninger, annet reisedokument eller liknende dokument som kan bli brukt som reisedokument, når vedkommende vet eller bør forstå at det kan bli brukt av en utlending til å reise inn i riket eller til en annen stat.

Med bot eller med fengsel inntil seks år straffes den som

- a) forsettlig hjelper en utlending til ulovlig opphold i riket eller i et annet land som deltar i Schengen-samarbeidet, eller
- b) forsettlig hjelper en utlending til ulovlig å reise inn i riket eller til et annet land. Dette gjelder likevel ikke dersom hensikten er å hjelpe en utlending som omfattes av lovens § 28 til å reise inn i første trygge land.

Med bot eller med fengsel inntil tolv år straffes den som

- a) i vinnings hensikt driver organisert ulovlig virksomhet med sikte på å hjelpe utlendinger til å reise inn i riket eller til en annen stat, eller
- b) i vinnings hensikt hjelper en utlending til ulovlig å reise inn i riket eller til en annen stat dersom handlingen medfører at personen som berøres av handlingen, blir utsatt for livsfare.

Medvirkning straffes på samme måte.

Overtredelse av første ledd regnes som forseelse.

Forsøk på overtredelse av innreiseforbudet i § 63 annet ledd er straffbart.

Utlendingsdirektoratet skal ved mistanke om straffbart forhold etter denne paragrafen anmelde forholdet umiddelbart.

Kapittel 13 Særlige regler for utlendinger som omfattes av Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) og Konvensjon om opprettelse av Det europeiske Frihandelsforbund (EFTA-konvensjonen)

Kapittel 14 Avsluttende bestemmelser

§ 114 Forskrifter i medhold av loven

Foruten forskrifter som nevnt i de enkelte paragrafer, kan Kongen i forskrift gi nærmere regler til gjennomføring av loven.

§ 115 Ikrafttreden og overgangsbestemmelser

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid. Fra den tiden loven trer i kraft, opphe-

ves lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her. Kongen kan gi overgangsbestemmelser i forskrift."

22. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen sørge for at det i utlendingsforskriften inntas en ukentlig meldepliktordning ved utvisning.

Forslag fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 2

§ 12 annet punktum skal lyde:

Kongen kan herunder gi nærmere bestemmelser i forskrift om familiemedlemmers rett til innreise i forbindelse med søknad om oppholdstillatelse.

§ 23 første ledd bokstav d annet punktum skal lyde:

Arbeidstilbudet skal som hovedregel gjelde heltidsarbeid for én arbeidsgiver, men unntak kan gjøres etter en konkret vurdering av stillingens art, eller dersom utlendingen er ansatt i et internasjonalt selskap.

§ 23 nytt annet ledd skal lyde:

Kongen kan fastsette i forskrift de nærmere vilkårene for at en arbeidsgiver kan ansette en utlending som kan begynne å arbeide før søknaden er ferdigbehandlet.

§ 56 femte ledd nytt annet punktum skal lyde:

Kongen kan herunder gi nærmere bestemmelser i forskrift om familiemedlemmers rett til å fremsette søknad etter innreise.

Annet punktum blir tredje punktum.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med arbeidet med ny utlendingsforskrift sørge for at familiemedlemmer, på gitte vilkår, gis adgang til å reise ut og inn av riket mens en søknad om fornyet oppholdstillatelse er til behandling.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen om at utenlandske studenter som har tatt høyere utdanning i Norge, gis rett til arbeidstillatelse i inntil fem år etter fullført utdanning for å øke sin kompetanse.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen i arbeidet med forskrift til ny utlendingslov gjennomgå regelverket for utenlandske studenter med sikte på en mer fleksibel prosedyre for søknad om oppholdstillatelse.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen sørge for at utenriksstasjoner etablerer hensiktsmessige ordninger for oppmøte ved retur i forbindelse med visum, slik at det kan etableres en mer liberal visumpraksis i land med stort utvandringspotensial.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 7

Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) skal lyde:

Kapittel 1 Alminnelige bestemmelser

§ 1 Lovens formål

Loven skal gi grunnlag for regulering av og kontroll med inn- og utreise, og utlendingers opphold i riket, og begrense tilstrømmingen av utlendinger innenfor rammene av internasjonale forpliktelser.

Loven skal legge til rette for lovlig bevegelse over landegrensene der dette ikke er i strid med innvandringspolitiske hensyn, og ivareta rettssikkerheten til utlendinger som reiser inn i eller ut av riket, som oppholder seg her, eller som søker en tillatelse etter loven.

Loven skal gi grunnlag for vern mot forfølgelse for flyktninger og andre utlendinger som er reelt forfulgt, og en restriktiv fortolkning av alminnelig folkerett og internasjonale konvensjoner skal legges til grunn.

§ 2 Lovens saklige virkeområde

Loven gjelder utlendingers adgang til riket og deres opphold her. Også norske statsborgere og juridiske personer kan pålegges plikter etter loven.

§ 3 Lovens forhold til internasjonale regler

Loven skal anvendes i samsvar med EØS-reglene, EFTA-reglene og nordiske konvensjoner.

§ 4 Utlendingers rettsstilling

Dersom ikke annet følger av gjeldende rettsregler, har utlendinger under sitt lovlige opphold i riket samme rettigheter og plikter som norske statsborgere.

§ 5 Nærmere om hvem loven gjelder for

Med utlending forstås i denne loven enhver som ikke er norsk statsborger.

Nordiske borgere er unntatt fra kravet om oppholdstillatelse for å ta opphold eller arbeid i riket. Kongen kan fastsette ytterligere unntak i forskrift dersom dette ikke er i strid med innvandringspolitiske hensyn.

For utlendinger tilknyttet diplomatiske eller lønnede konsulære representasjoner i riket, deres ektefeller eller samboere og forsørgede barn, bestemmer Kongen hvilke av lovens regler som skal gjelde. Kongen kan gi særlig forskrift for denne gruppen. Det samme gjelder ansatte i mellomstatlige organisasjoner, oppdragstakere for mellomstatlige organisasjoner eller konvensjonsorganer og personlig ansatte hos utenlandske representanter.

For utlendinger som skal ha opphold i riket i forbindelse med gjennomføring av en avtale om mellomstatlig samarbeid som Norge er bundet av, gjelder bestemmelsene om innreisekontroll, reisedokument, visum og oppholdstillatelse med de unntak som følger av avtalen.

§ 6 Lovens stedlige virkeområde

Loven gjelder for riket, herunder for innretninger og anlegg som nyttes på eller er tilknyttet den norske delen av kontinentalsokkelen.

Kongen kan i forskrift fravike lovens regler for innretninger og anlegg som nevnt i første ledd, samt gi forskrift om pass- og grensekontroll ved reise mellom disse og norsk landterritorium.

Loven gjelder også for Jan Mayen. Kongen kan gi forskrift om utlendingers adgang til Jan Mayen som fraviker lovens regler.

Loven gjelder ikke for Svalbard. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om kontroll med reisende som kommer fra eller reiser til Svalbard.

Loven gjelder ikke for norske skip i utenriksfart. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om når loven eller regler gitt i medhold av loven får anvendelse for norske skip i utenriksfart som anløper norsk havn.

§ 7 Særregler av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser og utenrikspolitiske hensyn

Når utenrikspolitiske hensyn eller grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig, kan innreise nektes, og søknad om midlertidig eller permanent oppholdstillatelse kan avslås, eller det kan settes begrensninger eller vilkår. Vedtak treffes av Utlendingsdirektoratet.

Av hensyn som nevnt i første ledd kan en utlending gis oppholdstillatelse i Norge. Vedtak treffes av Utlendingsdirektoratet.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om praktiseringen av første og tredje ledd. Kongen kan også gi nærmere regler i forskrift om utveksling av opplysninger mellom offentlige organer i saker som innbefatter grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn.

Under krig eller når krig truer, eller under særlige forhold ellers, kan Kongen av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser gi ytterligere bestemmelser om meldeplikt enn det som framgår av § 19 og forskrift gitt i medhold av § 20.

Kapittel 2 Visum, kontroll med inn- og utreise og bortvisning mv.

§ 8 Reisedokument

Dersom ikke annet er bestemt, skal en utlending som kommer til riket, ha pass eller annet legitimasjonsdokument som er godkjent som reisedokument.

Departementet fastsetter kravene for å godta pass eller annet legitimasjonsdokument som gyldig for innreise og opphold i riket.

§ 9 Visumplikt og visumfrihet

Utlendinger må ha visum til Norge for å kunne reise inn i riket, med mindre Kongen i forskrift har gjort unntak fra dette kravet. En utlending som er på norsk grense og som søker beskyttelse etter reglene i kapittel fire har likevel rett til innreise uten visum.

Utlendinger som har oppholdstillatelse utstedt av et land som deltar i Schengen-samarbeidet (Schengen-land), slik dette er definert i forskrift, og har gyldig reisedokument, er unntatt fra visumplikt.

Visum utstedt av et Schengen-land gir rett til innreise og opphold i riket i den perioden visumet gjelder for, når denne retten fremgår av visumet.

Samlet oppholdstid på Schengen-territoriet for en utlending som er unntatt fra visumplikten i medhold av første eller annet ledd, eller som har adgang til innreise og opphold etter tredje ledd, kan ikke overstige tre måneder i løpet av en periode på seks måneder.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder om hvem som er unntatt fra visumplikt etter annet ledd og om tidsberegningen i fjerde ledd.

§ 10 Schengen-visum

En søker har rett til visum for besøk inntil tre måneder i løpet av en periode på seks måneder når følgende vilkår er oppfylt:

- utlendingen er i besittelse av et gyldig reisedokument eller dokumenter som tillater grensepassering,
- utlendingen kan sannsynliggjøre det planlagte formålet med oppholdet og har tilstrekkelige

midler til sitt livsopphold, både under oppholdet og til tilbakereise til sitt hjemland eller til transit til et tredjeland der utlendingen er sikret rett til innreise, eller kan erverve slike midler på lovlig måte,

- c) utlendingen er ikke innmeldt i Schengen Informasjonssystem (SIS) med henblikk på nekting av innreise,
- d) utlendingen anses ikke som en trussel for Norges eller andre Schengen-lands offentlige orden, indre sikkerhet, folkehelse eller deres internasjonale forbindelser, særlig hvis det ikke foreligger noen melding i medlemsstatenes nasjonale dataregistre med henblikk på nekting av innreise på samme grunnlag.

For øvrig må det være i samsvar med kriteriene for visumutstedelse som følger av Schengen-samarbeidet å utstede visum. Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om krav til reise- og sykeforsikring som følger av Schengen-samarbeidet.

Det kan gjøres unntak fra retten til visum etter første ledd dersom utenrikspolitiske hensyn, grunnleggende nasjonale interesser eller innvandringsregulerende hensyn taler mot at visum gis, eller det foreligger omstendigheter som ville gitt grunn til å nekte utlendingen adgang til riket eller opphold i medhold av andre bestemmelser i loven.

Visum kan nektes dersom det er sannsynlig at søkeren eller dennes særkullsbarn vil bli mishandlet eller grovt utnyttet.

Visum kan gis for en eller flere innreiser. Bestemmelsen i § 9 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Kongen kan i forskrift gi utfyllende regler om vilkårene for å innvilge visum etter første ledd og om varigheten og innholdet av slikt visum. Kongen kan også gi regler i forskrift om transittvisum og lufthavntransittvisum, og om visum til familiemedlemmer til utlendinger som er omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen.

§ 11 Visum av humanitære grunner mv.

Når det er nødvendig av nasjonale hensyn eller akutte humanitære grunner, kan visum utstedes for inntil tre måneder selv om vilkårene i § 10 ikke er oppfylt. Bestemmelsen i § 9 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Visum som utstedes i henhold til denne paragrafen, er bare gyldige for innreise og opphold i Norge i den angitte tidsperioden.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 12 Innreisevisum

En utlending som gis oppholdstillatelse, kan gis visum for innreise etter nærmere regler fastsatt av Kongen i forskrift.

§ 13 Vedtaksmyndighet og utstedelse av visum

Søknader om visum avgjøres av Utlendingsdirektoratet. Myndighet til å avgjøre søknader om visum i henhold til §§ 10 og 12 kan også legges til utenriktjenesten og til Sysselmannen på Svalbard. Myndighet til å innvilge søknad om visum i henhold til § 10 kan dessuten legges til en utenriktjeneste tilhørende et annet Schengen-land. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Kongen gir i forskrift nærmere regler om ny innreise og forlengelse av visumets gyldighetstid og om vedtaksmyndighet i slike saker.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om utstedelse av visum, herunder om utstedelse av visum på grensen (nødvisum), fremgangsmåten ved søknad og behandlingen av søknader.

§ 14 Grensepassering og grensekontroll

Dersom ikke annet er bestemt, skal inn- og utreise skje over grenseoverganger fastsatt av departementet. Indre Schengen-grense kan passeres hvor som helst såfremt det ikke er innført midlertidig grensekontroll. Slik grensekontroll kan bare innføres hvis det foreligger en trussel mot offentlig orden eller indre sikkerhet. Tollovgivningen gjelder ved passering av indre Schengen-grense. Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

Enhver som kommer til riket, skal straks melde seg for grensekontrollen eller nærmeste politimyndighet. Enhver som reiser fra riket, er underlagt utreisekontroll og skal ved utreisen melde seg for grensekontrollen eller nærmeste politimyndighet. Meldeplikt etter dette leddet gjelder ikke ved passering av indre Schengen-grense såfremt det ikke er innført midlertidig grensekontroll som nevnt i første ledd. Departementet kan gjøre unntak fra meldeplikten etter dette leddet.

§ 15 Gjennomføring av grensekontroll

Inn- og utreisekontroll gjennomføres ved ytre Schengen-grense, såfremt det ikke er innført midlertidig grensekontroll ved indre Schengen-grense som nevnt i § 14 første ledd.

Ved inn- og utreisekontroll påses at enhver har pass eller annet legitimasjonsdokument som er godkjent som reisedokument, og at visumpliktige har gyldig visum. Dersom den kontrollerte nekter å oppgi sin identitet, eller det er grunn til mistanke om at den oppgitte identiteten er falsk, eller at personen skjuler legitimasjonsdokument, skal det foretas visitasjon med sikte på å fremskaffe legitimasjonsdokument. Det skal også påses at det ikke foreligger annet grunnlag for bortvisning, jf. § 17.

Ved inn- og utreisekontroll kan det også foretas andre former for identitetskontroll, herunder iriskon-

troll, kontroll av fingeravtrykk og ansiktsgjenkjenning.

Ved inn- og utreisekontroll kan politiet undersøke kjøretøy, fartøy og luftfartøy for å fastslå om det finnes personer der som forsøker å unndra seg personkontroll.

Kongen kan i forskrift

- a) gi nærmere regler om inn- og utreisekontroll,
- b) gi nærmere regler om politiets myndighet til å kreve inn pass og andre reise- eller legitimasjonsdokumenter fra utlending før innreise, samt til å ta kopi av slike dokumenter, og
- c) pålegge fører av skip eller luftfartøy, eller transportør som utfører yrkesmessig landtransport av personer, å kontrollere at reisende har gyldige reise- eller legitimasjonsdokument og visum, samt plikt til å ta kopi av disse.

§ 16 Tillatelse til å fratre stilling på skip. Landlov. Blindpassasjer

En utlending som forlater sin stilling om bord på skip eller luftfartøy, må ikke gå i land i riket uten tillatelse fra politiet. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om sjøfolk som fratrer stilling på skip, og deres adgang til å gå i land i riket, samt regler om saksbehandling og klageadgang i slike saker.

Kongen kan i forskrift gi regler om sjøfolks landlov under opphold på skip i norsk havn og om adgangen til å nekte landlov. Kongen kan også gi regler om saksbehandlingen og klageadgangen i slike saker.

En utlending som er blindpassasjer om bord i skip eller luftfartøy, må ikke gå i land i riket uten tillatelse fra politiet. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om vilkårene for at blindpassasjerer skal gis adgang til riket, samt regler om saksbehandlingen og klageadgangen i slike saker.

§ 17 Bortvisning

En utlending kan bortvises:

- a) når utlendingen ikke viser gyldig pass eller annet godkjent reisedokument når dette er nødvendig,
- b) når utlendingen ikke viser visum når dette er nødvendig,
- c) når utlendingen er registrert i Schengen Informasjonssystem (SIS) med sikte på å nekte innreise,
- d) når utlendingen mangler nødvendig tillatelse etter loven,
- e) når utlendingen ikke kan sannsynliggjøre det oppgitte formålet med oppholdet,
- f) når utlendingen ikke kan sannsynliggjøre å ha eller være sikret tilstrekkelig midler til opphold i riket eller i annet Schengen-land og til hjemreise,
- g) når utlendingen er straffet eller er ilagt særreaksjon som nevnt i § 59 første ledd bokstav b, for mindre enn to år siden har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som nevnt i

§ 59 første ledd bokstav c, eller når andre omstendigheter gir grunn til å frykte at utlendingen her i riket eller i et annet Schengen-land har begått eller vil begå en straffbar handling som kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder,

- h) når utlendingen i utlandet er straffet eller er ilagt særreaksjon for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i tre år eller mer,
- i) når en myndighet i et Schengen-land har truffet endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen fordi det er særlig grunn til å anta at vedkommende har begått alvorlige straffbare handlinger, eller fordi det foreligger reelle holdpunkter for at vedkommende planlegger å begå slike handlinger på territoriet til et Schengen-land,
- j) når kompetent helsepersonell finner at utlendingen åpenbart lider av alvorlig sinnslidelse eller alvorlig sykdom med stor smittefare,
- k) når utlendingen ikke har dekket utgifter som er blitt påført det offentlige i forbindelse med at utlendingen tidligere er ført ut av riket eller har uoppgjort bøtestraff, eller
- l) når det er nødvendig av hensyn til Norges eller et annet Schengen-lands indre sikkerhet, folkehelse, offentlig orden eller internasjonale forbindelser.

Kongen kan i forskrift gi regler om unntak fra bestemmelsene i første ledd for innehaver av visum eller oppholdstillatelse utstedt av et Schengen-land.

Bortvisning i saker med uavklart identitet kan skje til antatt hjemland.

§ 18 Vedtaksmyndighet i sak om bortvisning

Vedtak om bortvisning ved innreise eller innen sju dager etter innreise treffes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, hvis ikke annet framgår av annet ledd. Sjudagersfristen anses overholdt dersom en sak om bortvisning er reist innen sju dager. Vedtak om bortvisning ved grensekontroll etter § 17 første ledd bokstav a til c kan treffes av polititjenestemann.

Vedtak om bortvisning treffes av Utlendingsdirektoratet dersom

- a) utlendingen oppgir å være flyktning eller person med beskyttelsesbehov, jf. § 27, eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at utlendingen er vernet mot utsendelse etter § 65,
- b) vedtaket treffes senere enn sju dager etter innreise,
- c) vedtaket gjelder bortvisning etter § 17 første ledd bokstav h og l.

Kongen kan i forskrift gi myndighet til politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, til å treffe vedtak om bortvisning også senere enn sju dager etter innreise.

§ 19 Utlendingens plikt til å gi melding til myndighetene

Utlendinger som har fått oppholdstillatelse før innreise, skal senest innen én uke etter innreise melde seg for politiet på oppholdsstedet.

Utlendinger som skifter bopel mens behandlingen av sak om oppholdstillatelse pågår, skal gi melding om dette til politiet. Når en utlending har fått avslag på en søknad om oppholdstillatelse, gjelder det samme fram til utlendingen har forlatt riket.

Kongen kan i forskrift gi regler om at en utlending som ikke trenger oppholdstillatelse eller som har permanent oppholdstillatelse, skal gi melding til politiet om sin bopel i riket og melding til vedkommende myndighet om sitt arbeid eller erverv.

§ 20 Plikt i andre tilfeller til å gi melding til myndighetene

Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om at:

- a) føreren av luftfartøy som kommer fra, eller går til utlandet, skal gi politiet fortegnelse over reisende og mannskap,
- b) føreren av skip som passerer grensen på vei til eller fra norsk havn, skal gi politiet fortegnelse over reisende og mannskap,
- c) den som driver hotell, pensjonat, losjihus, leirplass og lignende, skal føre fortegnelse over alle som overnatter og gi politiet melding om dem, samt at også andre kan pålegges å gi melding til politiet når en utlending overnatter hos dem hvis sikkerhets- eller beredskapshensyn tilsier dette,
- d) den som tar en utlending i sin tjeneste eller gir en utlending lønnet arbeid, skal melde dette til politiet før arbeidet begynner,
- e) den som driver arbeidsformidling, skal gi melding til politiet om de utlendingene som søker eller får arbeid,
- f) folkeregisteret skal gi melding til politiet om utlendinger som meldes inn og ut,
- g) utdanningsinstitusjoner skal gi politiet fortegnelse over utenlandske elever eller studenter.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvilke opplysninger fortegnelsene skal inneholde og hvordan opplysningene skal formidles.

Den det skal gis melding om, plikter å gi de opplysningene som er nødvendige for at meldeplikten kan bli oppfylt.

§ 21 Alminnelig utlendingskontroll

I forbindelse med håndheving av bestemmelsene om utlendingers innreise og opphold i riket kan politiet stanse en person og kreve legitimasjon når det er grunn til å anta at vedkommende er utenlandsk statsborger, og tid, sted og situasjon gir grunn til slik kontroll. Ved slik kontroll må utlendingen vise legitimasjon og om nødvendig gi opplysninger for å bringe

identiteten og lovligheten av oppholdet i riket på det rene. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføringen av kontrollen, herunder om adgangen til å ta kopi av dokumenter.

Ved planlagte aksjoner treffes beslutningen om kontroll i medhold av første ledd av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. For øvrig treffes beslutningen av polititjenestemann.

§ 22 Kontrollmyndighet

Politiet har ansvaret for grensekontrollen.

Tollvesenet skal bistå politiet i kontrollen med utlendingers inn- og utreise i henhold til denne loven. Ved utøvelsen av slik kontroll har tollvesenet de samme rettighetene og pliktene som politiet har etter § 15.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om tollvesenets utlendingskontroll og om andre myndigheters adgang til å gjennomføre utlendingskontroll.

Kapittel 3 Opphold i forbindelse med arbeid og studier mv. for utlendinger som ikke er omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen

§ 23 Oppholdstillatelse for arbeidstakere som skal arbeide for en arbeidsgiver i riket

Etter nærmere regler fastsatt av Kongen i forskrift kan det gis oppholdstillatelse for å utføre arbeid for en arbeidsgiver i riket når følgende vilkår er oppfylt:

- a) Søkeren er fylt 18 år.
- b) Lønns- og arbeidsvilkår er ikke dårligere enn etter gjeldende tariffavtale eller regulativ for bransjen. Dersom slik tariffavtale eller regulativ ikke foreligger, skal lønns- og arbeidsvilkår ikke være dårligere enn det som er normalt for vedkommende sted og yrke.
- c) Søkeren omfattes av en kvote fastsatt av departementet, eller stillingen kan ikke besettes av innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området. Unntak gjelder dersom utlendingen i medhold av internasjonale avtaler som Norge er bundet av, har rett til oppholdstillatelse for å utføre arbeid.
- d) Det foreligger et konkret tilbud om arbeid. Arbeidstilbudet skal som hovedregel gjelde heltidsarbeid for én arbeidsgiver, og være av en viss varighet. Unntak kan gjøres etter en konkret vurdering av stillingens art.

Kongen kan fastsette i forskrift at det skal kunne gis forhåndstilsagn om oppholdstillatelse for å utføre arbeid innen bestemte næringsgrener som har behov for ekstra bemanning i avgrensede perioder.

Kongen kan fastsette i forskrift at en arbeidsgiver i riket kan søke om tillatelse til å ta i arbeid et bestemt antall utenlandske arbeidstakere for tidsbegrenset arbeid (gruppetillatelse). Utlendinger som omfattes av

en slik tillatelse, gis etter ankomst til riket individuelle oppholdstillatelser.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen, situasjonen ved arbeidsledighet, tilbakekall av oppholdstillatelsen og unntak fra kravet til oppholdstillatelse.

Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

§ 24 Oppholdstillatelse for å yte tjenester som utsendt arbeidstaker eller selvstendig oppdragstaker

Etter nærmere regler fastsatt av Kongen i forskrift kan det gis oppholdstillatelse for å yte tjenester når følgende vilkår er oppfylt:

- a) Søkeren er fylt 18 år.
- b) Lønns- og arbeidsvilkår er ikke dårligere enn etter gjeldende tariffavtale eller regulativ for bransjen. Dersom slik tariffavtale eller regulativ ikke foreligger, skal lønns- og arbeidsvilkår ikke være dårligere enn det som er normalt for vedkommende sted og yrke.
- c) Det kan ikke skaffes innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området til oppdraget. Unntak gjelder dersom utlendingen i medhold av internasjonale avtaler som Norge er bundet av, har rett til oppholdstillatelse for å utføre arbeid. Kongen kan i forskrift fastsette at utlendinger som er fagutdannet eller har spesielle kvalifikasjoner, skal kunne få oppholdstillatelse uten en individuell vurdering av om det kan skaffes innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området.
- d) Det foreligger et konkret tilbud om oppdrag. Tilbudet skal som hovedregel gjelde for én oppdragsgiver, med mindre særlige grunner tilsier noe annet.

Kongen kan fastsette i forskrift at en oppdragsgiver kan søke om tillatelse til å ta i arbeid et bestemt antall utenlandske tjenesteytere for tidsbegrenset arbeid (gruppetillatelse). Utlendinger som omfattes av en slik tillatelse, gis etter ankomst til riket individuelle oppholdstillatelser.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen, tilbakekall av oppholdstillatelsen og unntak fra kravet om oppholdstillatelse.

Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

§ 25 Oppholdstillatelse for studier og for vitenskapelig formål o.a.

Kongen kan i forskrift fastsette regler for når oppholdstillatelse kan gis av andre grunner enn det som følger av de ulike bestemmelsene i loven, så

langt det ikke berører hovedprinsipper ved innvandringsreguleringen. Kongen kan herunder gi regler om

- a) oppholdstillatelse til fremme av vitenskapelig samarbeid og utvikling i saker som etter sin art faller utenfor reglene i §§ 23 og 24, og
- b) oppholdstillatelse for å ta utdanning og lignende.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen og tilbakekall av oppholdstillatelsen.

Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

§ 26 Tilsyn med at vilkår for tillatelser følges og tiltak ved brudd på vilkårene

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at virksomhetene følger vilkårene for oppholdstillatelse når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår og stillingens omfang. Arbeidstilsynet fører også tilsyn med at vilkårene for oppholdstillatelse for arbeidstakere som nevnt i kapittel 13 følges. Enhver som er underlagt tilsyn etter bestemmelsen, skal, når Arbeidstilsynet krever det og uten hinder av taushetsplikt, fremlegge opplysninger som anses nødvendige for utøvelsen av tilsynet. Slike opplysninger kan også kreves fra andre offentlige tilsynsmyndigheter uten hinder av den taushetsplikten som ellers gjelder.

Arbeidstilsynet gir de påleggene og treffer de vedtakene ellers som er nødvendige for gjennomføringen av tilsyn etter første ledd. Arbeidsmiljøloven § 18-6 første, annet, sjette, sjuende og åttende ledd samt §§ 18-7 og 18-8 får tilsvarende anvendelse ved tilsyn etter loven her. En eventuell oppdragsgiver skal også gjøres kjent med pålegg og andre enkeltvedtak.

Ved mistanke om overtredelse av vilkårene eller om at utlendingen ikke har nødvendig oppholdstillatelse, skal Arbeidstilsynet umiddelbart varsle utlendingsmyndighetene.

Petroleumstilsynet har innenfor sitt myndighetsområde tilsvarende tilsynsansvar og myndighet som nevnt i første, annet og tredje ledd.

Dersom en arbeidsgiver i forhold til sine utenlandske arbeidstakere grovt eller gjentatte ganger bryter regler gitt i eller i medhold av loven her som skal verne om arbeidstakeres lønns- eller arbeidsvilkår, kan Utlendingsdirektoratet treffe vedtak om at det ikke skal innvilges oppholdstillatelse for å utføre arbeid hos vedkommende arbeidsgiver. Vedtak etter denne bestemmelsen skal gjelde for to år. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder fastsette at vedtak etter bestemmelsen skal gjelde for mindre enn to år.

Vedtaket etter femte ledd berører ikke retten til oppholdstillatelse etter kapittel 13.

Kapittel 4 Beskyttelse

§ 27 Oppholdstillatelse for reelt forfulgte utlendinger (asyl)

En utlending som er i riket eller på norsk grense, skal etter søknad anerkjennes som flyktning og gis oppholdstillatelse dersom utlendingen har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av raseforestillinger, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og ikke kan pårope seg beskyttelse i hjemlandet eller land i samme region, jf. flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1 A og protokoll 31. januar 1967.

En utlending som er i riket eller på norsk grense, skal etter søknad få opphold dersom utlendingen uten å falle inn under første ledd likevel står i reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending til hjemlandet.

Søkeren skal som hovedregel anerkjennes som flyktning etter første ledd også når beskyttelsesbehovet har oppstått etter at søkeren forlot hjemlandet, og skyldes søkerens egne handlinger. Ved vurderingen av om det skal gjøres unntak fra hovedregelen, skal det særlig legges vekt på om beskyttelsesbehovet skyldes handlinger som er straffbare etter norsk lov, eller om det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med handlingene har vært å oppnå oppholdstillatelse.

Retten til anerkjennelse som flyktning etter første ledd gjelder ikke dersom utlendingen kan få effektiv beskyttelse i andre deler av hjemlandet enn det området søkeren har flyktet fra, og det ikke er urimelig å henvise søkeren til å søke beskyttelse i disse delene av hjemlandet.

Når en utlending har fått avslag på søknad om oppholdstillatelse etter denne bestemmelsen, skal vedtaksmyndigheten av eget tiltak vurdere om bestemmelsene i § 37 skal anvendes.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om anvendelsen av denne paragrafen og §§ 28 og 29.

§ 28 Nærmere om forfølgelse etter § 27 første ledd

For at handlinger skal anses å utgjøre forfølgelse i henhold til § 27 første ledd, må de enten

- enkeltvis eller på grunn av gjentakelse utgjøre en alvorlig krenkelse av grunnleggende menneskerettigheter, særlig slike rettigheter som ikke kan fravikes i medhold av artikkel nr. 2 i den europeiske menneskerettskonvensjon av 4. november 1950, eller
- utgjøre flere forskjellige tiltak, herunder krenkelser av menneskerettigheter, som til sammen er så alvorlige at de berører et menneske på en måte

som kan sammenlignes med situasjonen beskrevet i bokstav a.

Forfølgelse kan blant annet ta form av

- fysisk eller psykisk vold, herunder seksualisert vold,
  - lovgivning og administrative, politimessige og judisielle tiltak, enten de er diskriminerende i seg selv eller praktiseres på en diskriminerende måte,
  - strafforfølgelse og straffullbyrdelse som er uforholdsmessig eller diskriminerende,
  - fravær av muligheten for rettslig overprøving når dette fører til straffer som er uforholdsmessige eller diskriminerende,
  - strafforfølgelse for å nekte militærtjeneste i en konflikt der slik tjeneste vil inkludere forbrytelser eller handlinger som nevnt i § 30 første ledd, eller
  - handling som er rettet særskilt mot kjønn eller mot barn.
- Forfølger kan være
- staten,
  - organisasjoner eller grupperinger som kontrollerer statsapparatet eller en så stor del av statens territorium at utlendingen ikke kan henvises til å søke beskyttelse i andre deler av landet, jf. § 27 sjette ledd, eller
  - ikke-statlige aktører dersom de aktørene som er nevnt i bokstav a og b, inkludert internasjonale organisasjoner, er ute av stand til eller ikke er villige til å treffe rimelige tiltak for å forhindre forfølgelsen, blant annet gjennom et virksomt system for å avdekke, rettsforfølge og straffe handlinger som utgjør forfølgelse.

§ 29 Nærmere om grunnlaget for forfølgelse etter § 27 første ledd

Ved anvendelsen av § 27 første ledd skal følgende legges til grunn ved vurderingen av grunnlaget for forfølgelsen:

- Raseforestillinger skal særlig anses å omfatte hudfarge, avstamning og tilhørighet til en bestemt etnisk gruppe.
- Religion skal særlig anses å omfatte religiøse og andre typer livssyn, deltakelse i eller tilsiktet fravær fra formell gudsdyrkelse, enten det skjer privat eller offentlig, alene eller sammen med andre, andre handlinger eller meningsytringer knyttet til vedkommendes religion eller livssyn, individuelle eller kollektive handlemåter som er diktert av religiøs eller livssynsmessig overbevisning, frihet til å skifte religion eller annet livssyn.
- Nasjonalitet skal foruten statsborgerskap eller mangel på statsborgerskap også omfatte medlemskap i en gruppe som er definert ved sin kulturelle, etniske eller språklige identitet, geografiske

eller politiske opprinnelse eller forbindelse med befolkningen i en annen stat.

- d) En spesiell sosial gruppe skal særlig anses å omfatte en gruppe mennesker som har et felles kjennetegn ut over faren for å bli forfulgt, og som oppfattes som en gruppe av samfunnet. Det felles kjennetegnet kan være iboende eller av andre grunner uforanderlig, eller for øvrig utgjøres av en væremåte eller en overbevisning som er så grunnleggende for identitet, samvittighet eller utøvelse av menneskerettigheter at et menneske ikke kan forventes å oppgi den. Tidligere ofre for menneskehandel skal anses som medlemmer av en spesiell sosial gruppe.
- e) Politisk oppfatning skal særlig anses å omfatte oppfatninger om de aktuelle forfølgere eller deres politikk eller metoder, uansett om søkeren har handlet i henhold til denne oppfatningen.

Ved vurderingen av om det foreligger en velbegrunnet frykt for forfølgelse er det uten betydning om søkeren har de kjennetegnene eller den politiske oppfatningen som fører til forfølgelsen, såfremt forfølgelsen mener at søkeren har kjennetegnet eller oppfatningen.

§ 30 Utelukkelse fra rett til anerkjennelse som flyktning og rett til opphold etter § 27

Rett til anerkjennelse som flyktning etter § 27 første ledd foreligger ikke dersom utlendingen faller inn under flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1D eller E, eller dersom det er alvorlig grunn til å anta at utlendingen

- har gjort seg skyldig i en forbrytelse mot freden, en krigsforbrytelse eller en forbrytelse mot menneskeheten, slik disse forbrytelsene er definert i internasjonale avtaler som tar sikte på å gi bestemmelser om slike forbrytelser,
- har gjort seg skyldig i en alvorlig forbrytelse utenfor Norges grenser som er straffbar etter norsk lov, før han fikk adgang til Norge som flyktning, eller
- har gjort seg skyldig i handlinger som er i strid med FNs formål og prinsipper.

Rett til anerkjennelse som beskyttelsestrengende etter § 27 annet ledd foreligger heller ikke dersom det er grunnlag for å utvise utlendingen ut fra grunnleggende nasjonale interesser, sikkerhetsmessige hensyn, eller utlendingen har fått endelig dom for en særlig alvorlig forbrytelse og av den grunn utgjør en fare for det norske samfunnet.

Rett til anerkjennelse som beskyttelsestrengende etter § 27 annet ledd foreligger heller ikke dersom utlendingen forlot hjemlandet kun for å unngå straffereaksjoner for en eller flere straffbare handlinger som kunne ha blitt straffet med fengsel dersom handlingene var blitt begått i Norge.

Dersom en utlending som faller inn under første ledd bokstav a eller c eller annet ledd, allerede har fått oppholdstillatelse som flyktning etter § 27, kan oppholdstillatelsen kalles tilbake.

For utlendinger som faller inn under første til fjerde ledd, men som etter § 65 annet ledd likevel er vernet mot utsendelse, gjelder § 66.

§ 31 Internasjonalt samarbeid mv. om behandling av søknader om opphold av beskyttelsesgrunner

En søknad om oppholdstillatelse etter § 27 kan nektes realitetsbehandlet dersom søkeren

- har fått asyl eller annen form for beskyttelse i et annet land,
- kan kreves mottatt av et annet land som deltar i Dublin-samarbeidet slik dette er nærmere angitt av Kongen i forskrift,
- kan kreves mottatt av en annen nordisk stat etter reglene i den nordiske passkontrolloverenskomsten,
- har reist til riket etter å ha hatt opphold i en stat eller et område hvor utlendingen ikke var forfulgt, og hvor utlendingen vil få en søknad om beskyttelse behandlet.

I tilfeller som nevnt i første ledd bokstav b, c og d skal søknaden om oppholdstillatelse etter § 27 likevel tas til realitetsbehandling dersom utlendingen har en tilknytning til riket som gjør at Norge er nærmest til å realitetsbehandle den. Kongen kan gi nærmer regler i forskrift om når en søknad som faller inn under første ledd, skal realitetsbehandles.

Adgangen til å nekte realitetsbehandling etter første ledd gjelder likevel ikke dersom § 65 er til hinder for det.

§ 32 Adgang til å stille saksbehandlingen i bero ved utsikt til bedring av situasjonen i et område

Når det foreligger konkrete omstendigheter som kan begrunne en forventning om snarlig bedring i situasjonen i det området søkere om oppholdstillatelse etter § 27 kommer fra, kan departementet beslutte at behandlingen av søknadene fra personer fra dette området skal stilles i bero i inntil seks måneder. På samme vilkår kan perioden hvor saksbehandlingen stilles i bero, forlenges med ytterligere seks måneder.

§ 33 Kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon

Dersom det foreligger en massefluktsituasjon i Norges nærområder, kan Kongen i statsråd beslutte at det kan gis kollektiv beskyttelse etter denne para-

grafen. Kongen i statsråd beslutter også når adgangen til å gi kollektiv beskyttelse skal bortfalle.

En utlending som omfattes av massefluktsituasjonen som nevnt i første ledd, og som kommer til riket eller er her når denne paragrafen får anvendelse, kan etter søknad få en midlertidig oppholdstillatelse på grunnlag av en gruppevurdering (kollektiv beskyttelse). Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Tillatelsen gjelder for ett år og kan fornyes eller forlenges i inntil tre år fra det tidspunktet utlendingen første gang fikk oppholdstillatelse. Deretter kan det gis en midlertidig tillatelse som kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Etter ett år med slik tillatelse skal det gis permanent oppholdstillatelse såfremt vilkårene for å inneha tillatelsen fortsatt er til stede og vilkårene for øvrig er oppfylt, jf. § 55.

En søknad om beskyttelse etter § 27 fra en utlending som nevnt i annet ledd kan stilles i bero i inntil tre år fra det tidspunktet utlendingen første gang fikk tillatelse. Når adgangen til å gi kollektiv beskyttelse er bortfalt, eller det er gått tre år siden utlendingen første gang fikk tillatelse, skal utlendingen informeres om at søknaden bare vil bli tatt under behandling dersom utlendingen innen en fastsatt frist uttrykkelig tilkjennegir et ønske om det.

Vedtak etter annet og tredje ledd treffes av Utlendingsdirektoratet. Direktoratet kan gi politiet myndighet til å gi oppholdstillatelse og stille søknader som nevnt i bero.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 34 Overføring av utlendinger etter anmodning fra internasjonale organisasjoner mv. (overføringsflyktninger)

Etter anmodning fra FN's høykommissær for flyktninger, andre internasjonale organisasjoner eller andre instanser som er fastsatt av Kongen i forskrift, kan Utlendingsdirektoratet innenfor de rammene og etter de retningslinjene som er fastsatt av overordnet myndighet, treffe vedtak om at en utlending skal gis innreisetillatelse. Ved vedtak om innreisetillatelse skal særlig integreringspolitiske hensyn legges til grunn. Kongen kan i forskrift legge vedtaksmyndigheten til et annet organ.

Departementet kan, uavhengig av begrensningen i § 68 annet ledd, instruere om at innreisetillatelse skal gis i enkeltsaker etter bestemmelsen her.

En utlending som har fått innreisetillatelse etter første ledd, får oppholdstillatelse etter denne paragrafen inntil Utlendingsdirektoratet har avgjort om utlendingen skal få oppholdstillatelse som flyktning etter § 27 eller oppholdstillatelse etter § 37. Ved vurderingen av en sak etter §§ 27 og 37 etter innreise skal det legges tilbørlig vekt på om utlendingen hadde

grunn til å regne med å bli ansett som flyktning etter § 27.

Forvaltningsloven kapittel IV og V om saksforberedelse og vedtak gjelder bare vedtak truffet etter innreise. Forvaltningsloven kapittel VI om klage og omgjøring gjelder der det er truffet vedtak om oppholdstillatelse etter §§ 27 eller 37.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift om anvendelsen av denne paragrafen.

§ 35 Virkning av flyktningbedømmelse i annen stat

En utlending som har fått asyl eller reisebevis for flyktninger av en fremmed stat, skal anses som flyktning med fast bopel i denne staten. Søker en slik flyktning asyl eller reisebevis i Norge, skal den tidligere flyktningbedømmelsen ikke underkjennes med mindre den er åpenbart feilaktig eller det foreligger andre særlige grunner til det.

§ 36 Opphør og tilbakekall av oppholdstillatelse etter §§ 27 eller 33

Ved siden av tilbakekall etter § 56 kan status som flyktning og oppholdstillatelse etter §§ 27 og 33 også tilbakekalles dersom utlendingen:

- frivillig på nytt har søkt beskyttelse fra det landet utlendingen er borger av,
- etter å ha mistet sitt statsborgerskap, frivillig har gjenervervet det,
- har ervervet nytt statsborgerskap og nyter beskyttelse av det landet utlendingen er blitt borger av,
- frivillig på nytt har bosatt seg i det landet utlendingen forlot eller oppholdt seg utenfor på grunn av frykt for forfølgelse,
- ikke lenger kan nekte å nyte godt av beskyttelse fra det landet utlendingen er borger av, fordi de forholdene som førte til at utlendingen ble anerkjent som flyktning etter § 27 eller fikk beskyttelse etter § 33, ikke lenger er til stede, eller
- ikke er borger av noe land, og på grunn av at de forholdene som førte til at utlendingen ble anerkjent som flyktning etter § 27 eller fikk beskyttelse etter § 33 ikke lenger er til stede, er i stand til å vende tilbake til det landet hvor utlendingen tidligere hadde sin bopel.
- det avdekkes at søkeren har gitt feil opplysninger om identitet, nasjonalitet eller asylgrunnlag

Oppholdstillatelse skal ikke tilbakekalles etter første ledd bokstav e eller f dersom utlendingen kan påberope seg tvingende grunner i forbindelse med tidligere forfølgelse for å avvise beskyttelse fra det landet utlendingen har statsborgerrett i, eller å nekte å vende tilbake til det landet hvor utlendingen tidligere hadde sin vanlige bopel.

Kapittel 5 Adgang til opphold på grunn av særlig sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket

§ 37 Oppholdstillatelse på grunn av særlig sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket

Det kan gis oppholdstillatelse selv om de øvrige vilkårene i loven ikke er oppfylt dersom det foreligger særlige sterke menneskelige hensyn.

For å avgjøre om det foreligger særlig sterke menneskelige hensyn skal det foretas en totalvurdering av saken. Det kan blant annet legges vekt på om

- a) utlendingen er enslig mindreårig uten forsvarlig omsorg ved retur,
- b) utlendingen har vært offer for menneskehandel.

I saker som berører barn, skal det tas hensyn til barnets beste.

Ved vurderingen av om tillatelse skal gis, kan det legges vekt på innvandringsregulerende hensyn, herunder

- a) mulige konsekvenser for omfanget av søknader på liknende grunnlag,
- b) integreringsmessige og andre samfunnsmessige konsekvenser,
- c) hensynet til kontroll, og
- d) hensynet til respekten for lovens øvrige regler.

Når det er tvil om utlendingens identitet, når behovet er midlertidig, eller når andre særlige grunner tilsier det, kan det fastsettes at tillatelsen ikke skal kunne danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Tillatelsen kan også gis med kortere varighet enn ett år.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

Kapittel 6 Familieinnvandring

§ 38 Referanseperson

Med referanseperson menes i denne loven den personen som søkeren ønsker å bli gjenforent med eller å etablere familieliv med. Referanseperson må være enten

- a) norsk, nordisk eller EØS-statsborger som er bosatt eller skal bosette seg i riket,
- b) utlending med permanent oppholdstillatelse i riket,
- c) utlending som har eller får lovlig opphold i riket med oppholdstillatelse som kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, eller
- d) utlending som har oppholdstillatelse etter bestemmelsen i § 33 uten at ordningen med kollektiv beskyttelse har opphørt.

§ 39 Familieoppholdstillatelse

En familieoppholdstillatelse avviker fra en ordinær oppholdstillatelse ved at utlending med familieoppholdstillatelse

a) ikke kan være referanseperson i familieinnvandringsaker, bortsett fra i saker der det dreier seg om egne barn etter § 40 nr. 2.

b) Kongen kan gi nærmere begrensninger i forskrift.

En familieoppholdstillatelse gir rett til permanent oppholdstillatelse når kravene som stilles til innvilgelse av permanent oppholdstillatelse, er innfridd.

Dersom det viser seg at en familieoppholdstillatelse er gitt på bakgrunn av gale opplysninger, kan denne tillatelsen trekkes tilbake.

§ 40 Personkrets

En utlending kan søke om familieoppholdstillatelse for å gjenforenes med, eller for å etablere familieliv med, herboende referanseperson. Personkretsen som kan søke om familieoppholdstillatelse, er begrenset til:

1. utlending over 24 år som bor sammen i ekteskap, eller planlegger å bo sammen i ekteskap, med en person over 24 år som er fastboende i Norge som enten
  - a. er norsk, nordisk eller EØS-borger
  - b. har fått opphold i Norge som flyktning.
  - c. har permanent oppholdstillatelse i Norge og minimum 10 års botid.
2. ugift mindreårig barn under 15 år av en fastboende person i Norge eller dennes ektefelle, når barnet ikke gjennom fast samlivsforhold har stiftet selvstendig familie, og når den fastboende person i Norge enten
  - a. er norsk, nordisk eller EØS-borger
  - b. har fått opphold i Norge som flyktning
  - c. har permanent oppholdstillatelse i Norge eller oppholdstillatelse som åpner for permanent oppholdstillatelse.
3. mindreårig utlending med henblikk på opphold i Norge hos en annen fastboende person enn den foresatte, når hensikten med familieoppholdstillatelsen er adopsjon, og når den fastboende person i Norge enten
  - a. er norsk, nordisk eller EØS-borger
  - b. har fått opphold i Norge som flyktning
  - c. har permanent oppholdstillatelse i Norge eller oppholdstillatelse som åpner for permanent oppholdstillatelse.

§ 41 Unntatt fra krav knyttet til innvilgelse av familieoppholdstillatelse

Nordiske borgere og EØS-borgere som søker om familieoppholdstillatelse, er unntatt fra kravene i § 42, § 43, § 44 og § 45. Unntaket gjelder også eksisterende ektefeller og egne barn til nyankomne flyktninger, og det kan i slike tilfeller også gis unntak fra 24-årsregelen i § 40 nr. 1. Kongen kan i forskrift gi unntak for borgere fra ytterligere land dersom inn-

vandring fra disse landene erfaringsmessig ikke vil være i strid med integreringspolitiske hensyn.

§ 42 Generelle betingelser for innvilgelse av familieoppholdstillatelse

For innvilgelse av familieoppholdstillatelse stilles følgende generelle vilkår:

1. Referanseperson og søkeren må skrive under på en erklæring om at referanseperson etter beste evne skal delta i søkerens integrasjonsprosess, og også integrasjonsprosessen til eventuelle medfølgende barn.
2. Referanseperson må bestå en herboendetest som måler referansepersonens evne til å bidra til søkers integrasjonsprosess.
3. Referanseperson må kunne dokumentere at søkeren kan forsørges, samt stille en økonomisk garanti nærmere fastsatt i forskrift.
4. Referanseperson må ikke, med mindre særlige grunner taler imot dette, ha mottatt hjelp etter sosialtjenesteloven eller introduksjonsloven i løpet av det siste året.
5. Referanseperson må ha egnet bolig med rimelig standard og størrelse.
6. Søker må ha latt seg bli DNA-testet der det etter loven er nødvendig å fastslå, eller avkrefte, at det eksisterer en familierelasjon, jf. § 77.

Familieoppholdstillatelsen må være innvilget innen innreise finner sted. Etter innreise kan søknad om familieoppholdstillatelse normalt ikke innvilges, med mindre sterke grunner taler for dette. Har søker lovlig opphold i Norge etter annen tillatelse, gjelder dette dog ikke.

Når en familieoppholdstillatelse er betinget av at det har blitt stilt økonomisk sikkerhet, og det senere ytes økonomisk hjelp til søkeren etter sosialtjenesteloven eller introduksjonsloven, kan tilsvarende beløp innkreves gjennom regress fra referanseperson. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvordan slik tvangsinn drivelse skal finne sted.

Offentlige instanser har plikt til å informere utlendingsmyndighetene om forhold knyttet til søker og referanseperson som er relevante i familieinnvandringssaker.

§ 43 Betingelser for innvilgelse av familieoppholdstillatelse for ektefeller

For innvilgelse av familieoppholdstillatelse for ektefeller etter § 40 nr. 1 stilles følgende vilkår:

1. Familieoppholdstillatelse innvilges kun når ektefellenes samlede tilknytning er større til Norge enn ektefellenes samlede tilknytning til noe annet land, bortsett fra når referanseperson har hatt norsk statsborgerskap i minimum 28 år. I tilfeller der referansepersonen har kommet til Norge gjennom adopsjon og er norsk statsborger, anses

vedkommende som norsk statsborger fra fødsel hvis vedkommende har kommet til Norge før fylte 6 år.

2. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når det kan reises tvil om ekteskapet er inngått med begge partenes eget ønske. Det ansees som tvilsomt at ekteskapet er inngått gjennom fri vilje dersom ekteskapet er inngått mellom personer i nær slekt.
3. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når det er grunn til å anta at bakgrunnen for ekteskapet hovedsakelig er opphold i Norge.
4. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når referanseperson i løpet av de siste 10 år har blitt dømt for et kriminelt forhold med strafferamme på 3 måneders fengsel eller lenger, eller for vold mot ektefelle eller barn.
5. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke hvis det ikke samtidig søkes om familieoppholdstillatelse for søkerens barn, med mindre det kan dokumenteres at søkerens barn har opphold hos nærstående familie i hjemlandet og hensyn til barnet ikke taler imot.
6. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke hvis ikke søkeren har bestått en språk- og kunnskapstest i grunnleggende norsk språk og vestlig samfunnsforståelse.
7. Med mindre særskilte omstendigheter tilsier noe annet, er det et vilkår at ektefellene skal bo sammen.
8. En søker kan nektes familieoppholdstillatelse dersom det er mest sannsynlig at søkeren eller dennes særkullsbarn vil bli mishandlet eller grovt utnyttet.
9. Dersom referansepersonen får opphold i riket etter å ha inngått ekteskap med flere, kan bare én av de ektede få familieoppholdstillatelse. Dersom referansepersonen allerede er gift med en person som er bosatt i riket, kan familieoppholdstillatelse etter denne paragrafen ikke gis. Dersom referansepersonen tidligere har vært gift med en annen, og det fremstår som mest sannsynlig at de tidligere ektefellene akter å fortsette samlivet, kan familieoppholdstillatelse nektes.

§ 44 Betingelser for innvilgelse av familieoppholdstillatelse for egne barn

For innvilgelse av familieoppholdstillatelse for egne barn etter § 40 nr. 2, stilles følgende vilkår:

1. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke hvis dette åpenbart vil stride mot barnets beste.
2. Familieoppholdstillatelse kan i tilfeller der søkeren og en av søkerens foreldre er bosatt i hjemlandet, kun innvilges hvis søkeren har en mulighet for å oppnå en slik tilknytning til Norge at en vellykket integrasjon i Norge er mulig.

3. Familieoppholdstillatelse kan kun gis til barn som tidligere har oppfylt kravene i § 40 nr. 2, men som ikke lenger oppfyller kravene, dersom helt spesielle forhold og barnets beste taler for dette.
4. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når referanseperson eller dennes ektefelle i løpet av de siste 10 år har blitt dømt for et kriminelt forhold med strafferamme på 3 måneders fengsel eller lenger, eller for vold mot ektefelle eller barn.
5. En søker kan nektes familieoppholdstillatelse dersom det er mest sannsynlig at søkeren vil bli mishandlet eller grovt utnyttet.

§ 45 Betingelser for innvilgelse av familieoppholdstillatelse for adopterte barn

For innvilgelse av familieoppholdstillatelse for adopterte barn etter § 40 nr. 3, stilles følgende vilkår:

1. Familieoppholdstillatelse betinges av at referansepersonen påtar seg å forsørge søkeren frem til søker er 18 år.
2. Familieoppholdstillatelse innvilges ikke når referanseperson eller dennes ektefelle i løpet av de siste 10 år har blitt dømt for et kriminelt forhold med strafferamme på 3 måneders fengsel eller lenger, eller for vold mot ektefelle eller barn.
3. Samtykke må være gitt av Barne-, ungdoms- og familieforvaltningen før barnet er kommet til riket.
4. Referanseperson må være norsk, nordisk eller EØS-borger.
5. En søker kan nektes familieoppholdstillatelse dersom det er mest sannsynlig at søkeren vil bli mishandlet eller grovt utnyttet.

§ 46 Fortsatt oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag

En utlending som har familieoppholdstillatelse etter § 40 nr. 1, skal etter søknad gis oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag dersom:

- a) samlivet er opphørt på grunn av referansepersonens død, med mindre særlige grunner taler imot det, eller
- b) samlivet er opphørt, og det er grunn til å anta at utlendingen eller eventuelle barn har blitt mishandlet i samlivsforholdet.

Oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag kan etter søknad også gis til en utlending som har familieoppholdstillatelse etter § 40 nr. 1, dersom utlendingen som følge av samlivsbruddet vil få urimelige vanskeligheter i hjemlandet grunnet de sosiale og kulturelle forholdene der.

Når det er reist søksmål etter lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap § 16 tredje ledd eller § 23 tredje ledd, skal en utlending som av den grunn mister familieoppholdstillatelse som ektefelle, etter søknad gis ny

oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag med mindre særlige grunner taler imot dette. Tillatelsen gis for seks måneder av gangen inntil rettskraftig avgjørelse foreligger. Dersom ekteskapet blir kjent ugyldig eller oppløses ved skilsmisse, gis utlendingen etter søknad tillatelse på selvstendig grunnlag, forutsatt at søkeren ikke har utøvd eller medvirket til å utøve tvang ved ekteskapsinngåelsen.

Kapittel 7 Allmenne regler om oppholdstillatelse mv.

§ 47 Anvendelsesområdet for bestemmelsene i dette kapitlet

Med mindre annet er fastsatt i loven eller forskrift i medhold av loven, gjelder bestemmelsene i dette kapitlet for alle oppholdstillatelser etter loven, med unntak for oppholdstillatelser etter § 66 og kapittel 13.

§ 48 Krav om oppholdstillatelse for å kunne ta arbeid og opphold

En utlending som akter å ta arbeid mot eller uten vederlag, eller som vil drive ervervsvirksomhet i riket, må ha oppholdstillatelse som gir rett til å ta arbeid eller drive ervervsvirksomhet, med mindre annet fremgår i eller i medhold av loven.

En utlending som akter å ta opphold i riket utover tre måneder uten å ta arbeid, må ha oppholdstillatelse. Opphold i et annet land som deltar i Schengensamarbeidet, likestilles med opphold i riket. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om beregning av oppholdstiden.

§ 49 Søknad om oppholdstillatelse

Førstepgangs oppholdstillatelse skal være gitt før innreise i riket.

Bestemmelsen i første ledd innebærer ingen begrensning i retten til å søke asyl, jf. § 27, eller til å påberope et vern mot utsendelse, jf. § 65.

Utlendingsmyndighetene kan i enkelttilfeller gjøre unntak fra vilkåret i første ledd når særlig sterke rimelighetsgrunner tilsier det.

Dersom oppholdstillatelse søkes etter § 39, og ekteskapet er inngått i utlandet etter at referansepersonen, jf. § 38, først har vært bosatt i Norge, kan oppholdstillatelse ikke innvilges før referansepersonen har vendt tilbake til Norge og har vært til intervju hos utlendingsmyndighetene, med mindre

- a) saken gjelder en søknad etter § 40, og referansepersonen var til intervju i anledning saken før ekteskapet ble inngått.

Kongen kan fastsette unntak fra første og fjerde ledd i forskrift. Kongen kan også gi nærmere bestemmelser i forskrift om fremgangsmåten ved fremset-

telse av søknad om oppholdstillatelse og om gjennomføringen av intervjuer som nevnt i fjerde ledd.

Når søkeren ikke fyller vilkårene for å søke fra riket, avslås søknaden på dette grunnlaget. Det samme gjelder når søkeren ikke fyller vilkårene for å reise inn i riket før tillatelse er gitt.

§ 50 Oppholdstillatelse under søknadsbehandlingen

Når det er svært sannsynlig at søknaden vil bli innvilget, kan søkeren etter anmodning gis en oppholdstillatelse som løper inntil vedtaket foreligger.

Bestemmelsen i første ledd gjelder ikke for utlendinger som søker oppholdstillatelse etter kapittel 4.

Bestemmelsen i § 53 tredje ledd bokstav a til c gjelder tilsvarende. Oppholdstillatelse etter denne paragrafen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

Forvaltningsloven kapittel IV til VI gjelder ikke for vedtak om oppholdstillatelse etter denne paragrafen.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

§ 51 Krav til underhold og bolig

Det stilles krav om underhold og bolig for at oppholdstillatelse skal gis etter loven eller forskrift gitt i medhold av loven.

Kravet til underhold og bolig gjelder ikke for den som har rett til oppholdstillatelse etter § 27, eller som fyller vilkårene for vern mot utsendelse etter § 65.

Kongen kan fastsette nærmere regler og unntak i forskrift.

§ 52 Krav til utlendingens vandel mv.

En utlending som ellers oppfylder vilkårene for oppholdstillatelse, kan nektes tillatelse dersom det foreligger omstendigheter som vil gi grunn til å nekte utlendingen adgang til eller opphold i riket i medhold av andre bestemmelser i loven.

Oppholdstillatelse etter § 27 kan likevel ikke nektes med hjemmel i denne paragrafen.

§ 53 Oppholdstillatelsens varighet og innhold

Førstegangs oppholdstillatelse gis som midlertidig oppholdstillatelse for inntil ett år. Varigheten av en tillatelse gitt etter bestemmelsene i kapittel 6 skal ikke overstige utløpet av tillatelsen til referansepersonen, jf. § 39. Varigheten av en tillatelse etter bestemmelsene i kapittel 3 skal ikke overstige arbeidsforholdets lengde.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om varigheten av oppholdstillatelser etter første ledd.

Med mindre annet er særskilt fastsatt i loven eller i medhold av loven, gjelder følgende:

- a) oppholdstillatelsen gir rett til opphold i hele riket,
- b) oppholdstillatelsen gir rett til å ta arbeid og til å drive ervervsvirksomhet i hele riket,

c) oppholdstillatelsen gir adgang til gjentatte innreiser i riket så lenge den gjelder,

d) oppholdstillatelsen kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, jf. § 55, og

e) en utlending kan si fra seg oppholdstillatelse i Norge mot kontantvederlag. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Tillatelse gitt til et familiemedlem i medhold av bestemmelsene i kapittel 6 gjelder med de samme begrensningene som er fastsatt for tillatelsen til referansepersonen, jf. § 38.

De vilkårene og begrensningene som er fastsatt, skal fremgå av tillatelsen.

§ 54 Fornyelse av oppholdstillatelse

En utlending har etter søknad rett til fornyelse av en midlertidig oppholdstillatelse dersom grunnlaget for førstegangs tillatelse fortsatt er til stede. Dette gjelder likevel ikke dersom det fremgår av loven eller forskrift i medhold av loven at oppholdstillatelsen ikke kan fornyes, eller det foreligger omstendigheter som vil gi grunn til å nekte utlendingen adgang til eller opphold i riket i medhold av andre bestemmelser i loven.

En oppholdstillatelse etter §§ 27 og 33 skal normalt fornyes, med mindre det er grunnlag for opphør eller tilbakekall etter §§ 36 eller 56. En oppholdstillatelse etter § 33 kan likevel ikke fornyes dersom det er besluttet at adgangen til å gi kollektiv beskyttelse er bortfalt, jf. § 33 første ledd.

For tillatelse etter kapittel 6 gjelder ikke krav om at barn skal være under 15 år ved fornyelse.

For tillatelse etter kapittel 3 gjelder ikke krav om at søkeren er omfattet av en kvoteordning eller at stillingen ikke kan besettes av innenlandsk arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området ved fornyelse.

Fornytt tillatelse gis som midlertidig oppholdstillatelse for ett år.

En utlending som søker om fornyelse av en midlertidig oppholdstillatelse, kan få fortsatt opphold på samme vilkår inntil søknaden er endelig avgjort. Utlendingen har rett til slikt opphold dersom vedkommende søker om fornyelse senest én måned før tillatelsen utløper. Dette gjelder ikke dersom det fremgår av loven eller forskrift i medhold av loven at oppholdstillatelsen ikke kan fornyes.

En utlending som søker oppholdstillatelse på nytt faktisk eller rettslig grunnlag, kan få fortsatt opphold på samme vilkår som tidligere tillatelse inntil søknaden er endelig avgjort. Utlendingen har rett til dette dersom vedkommende søker om ny tillatelse senest én måned før utløpet av gjeldende tillatelse, og vedkommende har hatt lovlig opphold i medhold av tidligere tillatelse minst de siste ni månedene.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 55 Permanent oppholdstillatelse

En utlending som de siste fem årene har oppholdt seg i riket med midlertidig oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, har etter søknad rett til permanent oppholdstillatelse dersom

- a) utlendingen de siste fem årene ikke har oppholdt seg utenfor riket mer enn syv måneder til sammen,
- b) utlendingen fortsatt oppfyller vilkårene for en midlertidig oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse,
- c) det ikke foreligger forhold som nevnt i § 59, og
- d) utlendingen har bestått prøve i norsk språk og samfunnskunnskap. Kongen kan gjennom forskrift gi nærmere retningslinjer for hva en slik prøve skal inneholde.
- e) utlendingen har ikke benyttet seg av muligheten til å si fra seg oppholdstillatelse i Norge mot kontantvederlag, jf. § 53 tredje ledd bokstav e.

Tvungent opphold ved institusjon regnes ikke som oppholdstid i Norge med henblikk på oppholdstillatelse, og danner heller ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

Dersom søkeren er mistenkt eller siktet for et forhold som nevnt i § 59, stilles søknaden om permanent oppholdstillatelse i bero. Søknaden kan tidligst innvilges når saken er henlagt eller skyldspørsmålet er endelig avgjort.

Når det foreligger forhold som nevnt i § 59 og utlendingen ikke blir utvist, kreves lengre botid enn nevnt i første ledd for at permanent oppholdstillatelse skal gis. Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift om beregningen av tilleggstid når det foreligger forhold som nevnt i § 59.

Permanent oppholdstillatelse gir rett til opphold i riket uten tidsbegrensning og gir et utvidet vern mot utvisning, jf. § 61. Bestemmelsen i § 53 tredje ledd bokstav a til c gjelder tilsvarende.

Tillatelsen faller bort når innehaveren har oppholdt seg utenfor riket sammenhengende i mer enn to år. Vedtak om bortfall treffes av Utlendingsdirektoratet. En utlending kan etter søknad gis adgang til å oppholde seg utenfor riket i mer enn to år uten at tillatelsen faller bort. Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift om bortfall av permanent oppholdstillatelse.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift. Kongen kan fastsette i forskrift at permanent oppholdstillatelse kan gis i andre tilfeller enn nevnt i første ledd.

§ 56 Tilbakekall av oppholdstillatelse

Midlertidig og permanent oppholdstillatelse kan tilbakekalles dersom utlendingen mot bedre vitende har gitt uriktige opplysninger eller fortiet forhold av vesentlig betydning for vedtaket, eller dersom det for

øvrige følger av alminnelige forvaltningsrettslige regler.

Midlertidig og permanent oppholdstillatelse kan også tilbakekalles dersom en utlending som ikke er borger av et Schengen-land, er besluttet sendt ut fra et slikt land med grunnlag i en vurdering som kunne ha ført til utvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser, jf. § 61 første ledd bokstav e eller § 68 første ledd bokstav d.

§ 57 Reisebevis for flyktninger og utlendingspass

Flyktning som har lovlig opphold i riket, kan etter søknad gis reisebevis for flyktning for reise utenfor Norge dersom ikke særlige grunner taler mot det. Tapte reisebevis kan ansees som særlig grunn. Har flyktningen reisedokument utstedt av fremmed stat, gjelder denne retten bare når flyktningen er innvilget asyl eller bosettingstillatelse, eller Norge i henhold til internasjonal avtale har plikt til å utstede reisebevis for flyktning.

Pass eller annet reisedokument søkeren er i besittelse av, må innleveres sammen med søknaden om reisebevis for flyktninger eller utlendingspass.

Kongen kan i forskrift gi regler om utstedelse, gyldighetsområde, fornyelse og inndragning av reisebevis for flyktninger og utlendingspass og de nærmere vilkårene for dette, samt gi regler om passérbrev.

§ 58 Vedtaksmyndighet

Vedtak om midlertidig og permanent oppholdstillatelse, fornyelse og tilbakekall fattes av Utlendingsdirektoratet. Utlendingsdirektoratet avgjør også spørsmål om vern mot utsendelse etter § 65 og søknad om reisebevis og utlendingspass etter § 57.

Kongen kan i forskrift fastsette at politiet kan avgjøre søknader om midlertidig og permanent oppholdstillatelse. Kongen kan også fastsette i forskrift at søknader om midlertidig oppholdstillatelse skal kunne avgjøres ved norsk utenriksstasjon.

Kapittel 8 Utvisning

§ 59 Utvisning av utlendinger uten oppholdstillatelse

En utlending uten oppholdstillatelse skal utvises:

- a) når utlendingen grovt eller gjentatte ganger har overtrådt en eller flere bestemmelser i loven her eller unndrar seg gjennomføringen av et vedtak som innebærer at vedkommende skal forlate riket,
- b) når utlendingen i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt,
- c) når utlendingen her i riket er ilagt straff eller sær-

reaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder, eller flere ganger i løpet av de siste tre årene er ilagt fengselsstraff,

- d) når en administrativ myndighet i et Schengenland har truffet en endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen på grunn av manglende overholdelse av landets bestemmelser om utlendingers innreise eller opphold,
- e) når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse, eller
- f) når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig,
- g) dersom utlendingen har tvunget noen til å inngå ekteskap mot eget ønske, eller har medvirket til dette, og har blitt dømt for dette.

Dersom grunnlaget for utvisning er bestemmelsens litra e, eller f, skal utlendingen holdes i lukket forvaring med brev og besøkskontroll inntil utvisningen kan effektueres.

Utvisning i saker med uavklart identitet kan skje til antatt hjemland.

§ 60 Utvisning av utlendinger som har midlertidig oppholdstillatelse

En utlending som har midlertidig oppholdstillatelse skal utvises:

- a) når utlendingen i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt,
- b) når utlendingen for mindre enn ett år siden her i riket har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i mer enn ett år,
- c) når utlendingen har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for brudd på straffeloven §§ 228 første ledd, 237, 342 første ledd bokstav b eller c, 352 a, 384 eller 385,
- d) når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse, eller
- e) når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig.
- f) Dersom utlendingen har tvunget noen til å inngå ekteskap mot eget ønske, eller har medvirket til dette, og har blitt dømt for dette.

Dersom en straffbar handling ble begått før utlendingen fikk midlertidig oppholdstillatelse, gjelder § 59 bokstav b og c tilsvarende.

Dersom grunnlaget for utvisning er bestemmelsens litra d, eller e, skal utlendingen holdes i lukket

forvaring med brev- og besøkskontroll inntil utvisningen kan effektueres.

Utvisning i saker med uavklart identitet kan skje til antatt hjemland.

§ 61 Utvisning av utlendinger som har permanent oppholdstillatelse

En utlending som har permanent oppholdstillatelse skal utvises:

- a) når utlendingen i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i to år eller mer. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt,
- b) når utlendingen for mindre enn ett år siden her i riket har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i to år eller mer,
- c) når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse,
- d) når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig, eller
- e) dersom utlendingen har tvunget noen til å inngå ekteskap mot eget ønske, eller har medvirket til dette, og har blitt dømt for dette.

Dersom en straffbar handling ble begått før utlendingen fikk permanent oppholdstillatelse, gjelder § 60 første ledd bokstav a og b tilsvarende.

Dersom grunnlaget for utvisning er bestemmelsens litra c, eller d, skal utlendingen holdes i lukket forvaring med brev og besøkskontroll inntil utvisningen kan effektueres.

Utvisning i saker med uavklart identitet kan skje til antatt hjemland.

§ 62 Vern mot utvisning for norske borgere

En norsk statsborger kan ikke utvises.

§ 63 Utvisningens virkning og varighet

Enhver gyldig tillatelse til opphold i riket opphører å gjelde når et vedtak om utvisning er endelig. Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om virkningen av et vedtak om utvisning for søknader om oppholdstillatelse som ikke er avgjort på utvisningstidspunktet.

Utvisningen er til hinder for senere innreise i riket. Innreiseforbudet kan gjøres varig eller tidsbegrenset, men ikke for kortere tidsrom enn to år. Innreiseforbudet kan etter søknad oppheves dersom nye omstendigheter tilsier det.

§ 64 Vedtaksmyndighet i sak om utvisning

Vedtak om utvisning treffes av Utlendingsdirektoratet. Saker om utvisning forberedes av politiet.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Kapittel 9 Absolutt vern mot utsendelse (non refoulement)

§ 65 Vern mot utsendelse

En utlending kan ikke sendes til et område der vedkommende ville være i en situasjon som nevnt i § 27 første ledd, med mindre:

- a) utlendingen er utelukket fra beskyttelse etter § 30, eller
- b) utlendingen med rimelig grunn anses som en fare for rikets sikkerhet eller har fått endelig dom for en forbrytelse og av den grunn utgjør en fare for det norske samfunn.
- c) utlendingen selv har satt seg i en vanskelig posisjon med det formål å unngå utsendelse fra Norge.

En utlending kan ikke sendes til et område der vedkommende ville være i en situasjon som nevnt i § 27 andre ledd. Vernet etter denne bestemmelsen gjelder også ved situasjoner som nevnt i første ledd bokstav a og b.

Vernet etter første og annet ledd gjelder også utsendelse til et område der vedkommende ikke ville være trygg mot å bli sendt videre til et slikt område som nevnt i § 27 første og andre ledd.

Vernet etter første til tredje ledd kommer til anvendelse ved alle former for vedtak etter loven, men ikke i saker der kongen mener det vil stride mot særlig sterke grunnleggende nasjonale interesser. Vernet mot utsendelse er ikke til hinder for at det treffes vedtak om utvisning etter § 59 bokstav f, § 60 første ledd bokstav e eller § 61 første ledd bokstav d. Slikt vedtak kan ikke iverksettes før grunnlaget for utsendesvernet er bortfalt.

§ 66 Oppholdstillatelse for en utlending som har vernet mot utsendelse etter § 65 som sitt eneste grunnlag for opphold

En utlending som har vernet mot utsendelse etter § 65 som sitt eneste grunnlag for opphold i riket, kan gis en midlertidig oppholdstillatelse inntil hinderet for utsendelse bortfaller. Det kan også fastsettes at tillatelsen ikke skal gi rett til å ta arbeid. Oppholdstillatelse etter denne paragrafen gir ikke rett til å besøke andre Schengen-land. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder om varighet og fornyelse av tillatelser etter denne paragrafen.

Kapittel 10 Organisering av utlendingsmyndighetene

§ 67 Utøvelse av myndighet etter loven

Stortinget godkjenner hovedprinsippene for reguleringen av innvandringen.

Loven gjennomføres av Kongen, departementet, Utlendingsdirektoratet, politiet, norske utenriksstasjoner og andre offentlige myndigheter. Dersom det ikke fremgår direkte av loven, bestemmer Kongen i forskrift hvilke oppgaver og hvilken myndighet de ulike offentlige instansene skal ha etter loven.

Der politimesteren er tillagt myndighet etter denne loven, kan Kongen i forskrift fastsette at også andre etatsledere i politiet skal ha slik myndighet.

Der myndighet etter denne loven er lagt til politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, må den politimesteren gir fullmakt være jurist.

§ 68 Instruksjonsmyndighet og overprøving av vedtak

Vedtak etter loven truffet av politiet, utenriksstasjoner eller andre forvaltningsorganer, kan påklages til Utlendingsdirektoratet. Vedtak etter loven truffet av Utlendingsdirektoratet i første instans kan påklages til departementet.

Departementets alminnelige instruksjonsadgang gir ikke adgang til å instruere om avgjørelsen av enkeltsaker i annet forvaltningsorgan. Departementet kan instruere om prioritering av saker.

For å ivareta grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn kan departementet instruere uavhengig av begrensningene i annet ledd. Departementet kan i slike tilfeller instruere om alle avgjørelsene som inngår i saken. Kongen i statsråd er klageinstans i saker som omfattes av departementets instruksjoner om lovtolkning, skjønnsutøvelse eller avgjørelser av enkeltsaker.

Departementet kan beslutte at vedtak truffet av Utlendingsdirektoratet til gunst for utlendingen skal overprøves av departementet. Beslutningen skal treffes senest fire måneder etter at vedtaket ble truffet, være skriftlig og grunnlig. Forvaltningsloven kapittel IV til VI om saksforberedelse, vedtak og klage gjelder ikke for slike beslutninger.

Kongen kan delegere rutinemessige innvandringspolitiske saker til politiet, men dette gjelder ikke saker etter lovens kapittel IV og VI.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om saksforberedelse i saker etter fjerde ledd.

§ 69 Søksmål

Ved søksmål mot staten om lovmessigheten av departementets vedtak etter loven her eller om erstatning som følge av slike vedtak, opptrer staten ved departementet. Ved søksmål mot staten om lovmessigheten av Utlendingsdirektoratets vedtak truffet etter

loven her eller om erstatning som følge av slike vedtak, opptrer staten ved Utlendingsdirektoratet.

Søksmål mot staten om gyldigheten av vedtak truffet av departementet etter loven her, eller om erstatning som følge av slike vedtak, anlegges ved Oslo tingrett. Tilsvarende gjelder for søksmål om vedtak truffet av Utlendingsdirektoratet og Kongen i statsråd. Tvisteloven § 32-4 annet ledd får ikke anvendelse.

Kapittel 11 Saksbehandlingsregler

I. Alminnelige regler om saksbehandlingen m.m.

§ 70 Forholdet til forvaltningsloven

Forvaltningsloven gjelder når ikke annet følger av loven her.

§ 71 Utlendingens rett til å uttale seg

I saker etter §§ 27 og 65, samt i saker om bortvisning, utvisning eller tilbakekall av gitt tillatelse, skal utlendingsmyndighetene sørge for at utlendingen får mulighet til å fremlegge sine synspunkter på et språk utlendingen kan kommunisere forsvarlig på. Dette skal skje så snart som mulig, og under enhver omstendighet før det treffes vedtak i saken. Det skal legges til rette for utlendinger med spesielle behov. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Kongen kan gi regler i forskrift om barns rett til å bli hørt.

§ 72 Veiledningsplikt

I saker om bortvisning, utvisning og tilbakekall av gitt tillatelse, og når en utlending påberoper seg å være flyktning, skal politiet gi veiledning om at utlendingen har rett til fullmektig, jf. forvaltningsloven § 12, og rettshjelp, jf. § 82, samt rett til å sette seg i kontakt med sitt lands representasjon, en representant for FN's høykommissær for flyktninger og en norsk flyktningorganisasjon.

§ 73 Utlendingens møte- og opplysningsplikt

I forbindelse med en sak etter loven kan politiet og Utlendingsdirektoratet pålegge den utlendingen saken gjelder, å møte personlig for å gi opplysninger som kan ha betydning for vedtaket, jf. § 83 fjerde ledd.

Ved innreise, og frem til korrekt identitet er registrert, har utlendinger plikt til å medvirke til å avklare sin identitet. Utlendingsmyndighetene kan også senere pålegge utlendingen en slik plikt dersom det er grunn til å anta at den registrerte identiteten ikke er den riktige. En utlending kan ikke pålegges å medvir-

ke til å avklare sin identitet på en måte som kommer i konflikt med et behov for beskyttelse.

Utlending som oppgir feilaktige eller mangelfulle opplysninger etter denne paragraf kan bortvises.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om hva utlendinger kan pålegges å gjøre for å oppfylle plikten etter første og annet ledd.

§ 74 Unntak fra taushetsplikt for offentlige myndigheter

Offentlige myndigheter skal etter anmodning gi utlendingsmyndighetene opplysninger om utlendingers navn og adresse til bruk i saker etter loven, uten hinder av taushetsplikt i lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester mv. § 8-8 og lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester § 6-7.

Offentlige myndigheter skal etter anmodning gi utlendingsmyndighetene opplysninger om referansepersonen i en sak om oppholdstillatelse etter kapittel 6 i loven her har mottatt økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven det siste året før opplysningene avgis. Opplysningene gis uten hinder av taushetsplikt i sosialtjenesteloven § 8-8.

Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om innholdet av opplysningsplikten etter denne paragrafen.

§ 75 Vandelskontroll i sak om familieoppholdstillatelse, jf. § 39

Politiet kan som ledd i forberedelsen av en sak som nevnt i §§ 39, 40, 42, 43, 44 og 45 benytte vandelsopplysninger om referansepersonen eller den referansepersonen har fått familieetablering med.

Dersom politiet har vandelsopplysninger av betydning for om familieoppholdstillatelse kan nektes etter §§ 39, 40, 42, 43, 44 og 45, skal det gis en uttalelse om dette til det organet som avgjør saken.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om hvilke vandelsopplysninger som skal gis til det organet som avgjør saken, og om utformingen av politiets uttalelse for øvrig.

§ 76 Vandelskontroll i saker om visum etter § 10 fjerde ledd

Dersom Utlendingsdirektoratet eller departementet finner at det er særlig grunn til å undersøke referansepersonensandel for å avgjøre om visum skal nektes etter § 10 fjerde ledd, kan det innhentes uttalelse fra politiet om forhold av betydning for å bedømme dette.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om hvilke vandelsopplysninger som skal gis til Utlendingsdirektoratet eller departementet etter første ledd, og om utformingen av politiets uttalelse for øvrig.

§ 77 DNA-testing

Når det i saker etter loven her er nødvendig å fastslå om det eksisterer en familierelasjon, skal søkeren og referansepersonen anmodes om å avlegge en DNA-test.

Dersom søkeren eller referansepersonen avslår anmodningen om en DNA-test, skal søknaden avslåes.

Resultatene fra slik DNA-test lagres i et nasjonalt DNA-register, jf. § 90.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av DNA-testing.

§ 78 Aldersundersøkelse

Dersom det i en sak hvor det er fremmet søknad om asyl eller familieinnvandring, ikke er mulig å fastslå med rimelig sikkerhet at søker oppgir korrekt alder, kan utlendingen anmodes om å la seg undersøke for å klargjøre alderen. Resultatet av undersøkelsen skal vurderes i forhold til de øvrige opplysningene i saken.

Avslår utlendingen å la seg undersøke, skal søknaden avslåes.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av aldersundersøkelse.

§ 79 Gebyr

Kongen kan i forskrift gi regler om at det skal tas gebyr for å behandle søknader etter denne loven, med unntak for søknader om beskyttelse etter kapittel 4.

§ 80 Iverksetting av vedtak

Vedtak om bortvisning og utvisning av en utlending som ikke har oppholdstillatelse, eller en nordisk borger som ikke har hatt opphold i riket i mer enn tre måneder, bør iverksettes straks.

Vedtak om avslag på søknad om første gangs oppholdstillatelse, og søknad om fornyet oppholdstillatelse fremsatt etter utløpet av fristen i § 54 sjette ledd, kan iverksettes før det er endelig dersom utlendingen har fått mulighet til å fremsette klage. Slikt vedtak kan tidligst iverksettes 48 timer etter at meldingen om vedtaket er kommet frem til utlendingen. Dersom Utlendingsdirektoratet anser søknaden åpenbar grunnløs, kan vedtaket likevel iverksettes så snart fristen for å begjære utsatt iverksetting er utløpt, og direktoratet har tatt stilling til begjæringen.

Vedtak om avslag på søknad om fornyet oppholdstillatelse eller permanent oppholdstillatelse fremsatt innen utløpet av fristen i § 54 sjette ledd, kan ikke iverksettes før det er endelig. Tilsvarende gjelder vedtak om tilbakekall etter § 56 og vedtak om utvisning av en utlending som har oppholdstillatelse, eller en nordisk borger som har hatt opphold i riket i mer enn tre måneder. Dersom det er mest sannsynlig

at utlendingen vil begå en straffbar handling overfor eller forfølge en annen person eller på annet vis alvorlig krenke en annen persons fred, kan vedtaket iverksettes på et tidligere tidspunkt enn det som følger av første og annet punktum.

Påberoper en utlending seg å være flyktning eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at vernet mot utsendelse etter § 65 vil komme til anvendelse, kan et vedtak bare iverksettes før det er endelig dersom

- søknaden om opphold er avvist i medhold av § 31,
- søkeren tidligere har fått avslag på søknad om asyl i annet land, eller
- vilkårene for opphold etter §§ 27 eller 65 åpenbart ikke er oppfylt.

Når grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn gjør det nødvendig, kan vedtak iverksettes på et tidligere tidspunkt enn det som ellers følger av denne paragrafen.

Vedtak som innebærer at en utlending må forlate riket, iverksettes ved at utlendingen pålegges å reise med en gang eller innen en fastsatt frist. Dersom ikke annen frist er fastsatt, plikter utlendingen å forlate riket innen tre uker etter at vedkommende har mottatt underretning om vedtaket. Dersom pålegget ikke blir fulgt, eller det er mest sannsynlig at utlendingen ikke vil forlate riket innen utløpet av fristen, kan politiet føre utlendingen ut. Når særlige grunner taler for det, kan utlendingen bli ført til et annet land enn det vedkommende kom fra. Utlendinger som ikke har gyldig reisedokument, har plikt til å skaffe seg dette. Beslutninger som gjelder iverksetting, regnes ikke som enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b.

Når departementet har truffet et vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, kan det instruere politiet om å utsette iverksettingen. Departementet kan instruere politiet om å utsette iverksettingen dersom slikt vedtak er truffet av direktoratet. Departementet kan instruere politiet om å utsette iverksettingen av et vedtak truffet av direktoratet på departementets saksområde, når vedtaket innebærer at utlendingen må forlate riket. Departementet kan instruere Utlendingsdirektoratet om å utsette iverksettingen av en bestemt type vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, i påvente av endringer i lov eller forskrift.

§ 81 Ansvar for utgifter mv.

En utlending som i medhold av loven føres ut av riket, plikter å betale utgiftene ved sin egen utreise. Utlendingen skal også betale utgifter til vakt hold når dette er nødvendig fordi det er grunn til å frykte at utlendingen vil motsette seg retur eller oppføre seg truende eller farlig i forbindelse med utreisen. Kravet er tvangsgrunnlag for utlegg.

Er det stilt garanti for utgifter etter første ledd, kan utgiftene kreves dekket av garantisten. Kravet er tvangsgrunnlag for utlegg.

Når en utlending som er kommet med skip eller luftfartøy, eller som er brakt til riket av en transportør som utfører yrkesmessig landtransport av personer, blir bortvist, plikter transportmiddelets eier eller leier enten å ta utlendingen om bord igjen, på annen måte bringe utlendingen ut av riket, eller dekke utgifter som måtte bli påført det offentlige ved at utlendingen føres ut. På samme måte foreligger det en plikt til å ta om bord og dekke utgifter til mannskap for eskorte av utlendingen ut av riket når politiet finner dette nødvendig. Tilsvarende ansvar som transportmiddelets eier eller leier har etter dette leddet, gjelder for transportmiddelets fører eller agent i riket.

Tredje ledd gjelder tilsvarende ved utvisning som reaksjon på overtredelse av lovens regler om innreise og ved uttransportering av en utlending som nektes innreise til riket på grunn av et fortsatt gjeldende utvisningsvedtak.

Har en utlending som trenger tillatelse fra politiet etter § 16 første ledd for å gå i land i riket, gjort dette uten slik tillatelse, gjelder tredje ledd tilsvarende. Ansvaret omfatter da også utgifter som måtte bli påført det offentlige i inntil tre måneder ved utlendingens opphold i riket.

For utlendinger som nevnt i § 16 tredje ledd gjelder tredje og femte ledd tilsvarende, uten hensyn til om utlendingen er gitt tillatelse til å gå i land i riket.

Dersom utgiftene ved at utlendingen føres ut av riket ikke dekkes etter første til femte ledd, dekkes de av staten.

Ansaret etter tredje, fjerde, femte og sjette ledd gjelder ikke ved innreise over indre Schengen-grense.

§ 82 Rettshjelp

I saker om bortvisning, utvisning og tilbakekall av tillatelse har utlendingen rett til fritt rettsråd uten behovsprøving. Det gjelder likevel ikke i utvisningsaker i henhold til §§ 59 bokstav b og c, 60 første ledd bokstav a, b og c og 61 første ledd bokstav a og b.

En utlending som søker oppholdstillatelse etter § 27, eller påberoper seg vernet mot utsendelse etter § 65, har rett til fritt rettsråd uten behovsprøving ved negativt vedtak fattet av Utlendingsdirektoratet. Dette gjelder likevel ikke der utlendingen klager over bare å ha fått oppholdstillatelse etter § 37. Ved søknader fra enslige mindreårige asylsøkere og saker som kan berøre utenrikspolitiske hensyn, grunnleggende nasjonale interesser eller hvor utelukkelse etter § 30 kan bli utfallet, gis det fritt rettsråd uten be-

hovsprøving også i forbindelse med saksbehandlingen i Utlendingsdirektoratet. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om unntak fra retten til fritt rettsråd etter første punktum, og regler til utfylling av bestemmelsen, herunder også regler om rett til fritt rettsråd uten behovsprøving i første instans.

I sak som nevnt i § 68 fjerde ledd har utlendingen rett til fritt rettsråd uten behovsprøving.

Retten skal oppnevne en prosessfullmektig når den prøver spørsmålet om fengsling etter § 96. Det samme gjelder når retten prøver spørsmålet om beslag eller pålegg etter § 94 annet ledd og § 95 annet ledd, med mindre det ville medføre særlig ulempe eller tidsspille, eller retten finner det ubetenkelig å unnlate å oppnevne prosessfullmektig. Dersom utlendingen allerede har advokat på det offentliges bekostning, skal vedkommende advokat som regel oppnevnes. Oppnevningen faller bort når retten bestemmer det.

Retten skal av eget tiltak og uten behovsprøving gi bevilling til fri saksførsel når prosessfullmektig oppnevnes etter fjerde ledd.

I de tilfellene det er ytet fri saksførsel eller fritt rettsråd uten behovsprøving, kan det offentliges utgifter i forbindelse med rettshjelpen kreves helt eller delvis erstattet dersom utlendingen har økonomisk evne til det. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

II. Særskilte regler for søknader om beskyttelse (asylsaker)

§ 83 Tidspunkt for fremsettelse av søknad om beskyttelse. Opplysning av saken

En søknad om beskyttelse etter § 27 skal fremsettes for politiet uten ugrunnet opphold. Pass eller annet reisedokument utlendingen er i besittelse av, skal innleveres sammen med søknaden.

Dersom omstendigheter som nevnt i § 27 inntreffer først etter utlendingens innreise i riket, skal søknad fremsettes uten ugrunnet opphold etter at utlendingen ble klar over omstendighetene.

Den som registrerer søknaden, tar fotografi og fingeravtrykk av utlendingen, jf. § 90 første ledd bokstav b. Når det anses nødvendig, kan det tas kopi av dokumenter utlendingen er i besittelse av.

Søkeren plikter å gjøre sitt beste for å fremlegge nødvendig dokumentasjon og medvirke til innhentingen av nødvendige opplysninger. For dette formålet kan søkeren pålegges å være tilgjengelig på et nærmere angitt sted. Utlendingsmyndighetene har et selvstendig ansvar for å innhente nødvendige og tilgjengelige opplysninger før avgjørelsen blir truffet, jf. forvaltningsloven § 17 første ledd.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om gjennomføringen av saksbehandlingen.

§ 84 Søkerens rettsstilling under behandlingen av søknaden

Søkeren kan gis rett til å ta arbeid inntil søknaden er avgjort. Det er en forutsetning for tillatelsen at følgende vilkår er oppfylt:

- a) det er gjennomført asylintervju av søkeren,
- b) det er ikke tvil om søkerens identitet, og
- c) det er ikke aktuelt å bortvise søkeren eller fremme tilbaketakelsesbegjæring overfor et annet land.

Er en søknad om beskyttelse avslått i første instans, gjelder en tillatelse gitt etter annet ledd fortsatt dersom vedtaket er påklaget og gitt utsatt iverksetting. En klager som ikke allerede har tillatelse etter annet ledd, kan etter anmodning gis slik tillatelse forutsatt at vilkårene i annet ledd er oppfylt, og vedtaket er gitt utsatt iverksetting.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om varigheten av tillatelser til å ta arbeid etter annet ledd og om tillatelser etter at det foreligger et avslag på søknaden i første instans.

Tillatelser etter annet og tredje ledd gis av Utlendingsdirektoratet, som også kan gi politiet myndighet til å gi slike tillatelser. Forvaltningsloven kapittel IV til VI om saksforberedelse, vedtak og klage gjelder ikke for vedtak om slike tillatelser.

§ 85 Innkvartering ved søknad om beskyttelse

En utlending som søker beskyttelse, skal innkvarteres i lukket mottak inntil identiteten er klarlagt, jf. § 97, og skal deretter gis tilbud om videre innkvartering. Dette gjelder også utlending som vurderes å utgjøre en sikkerhetsrisiko eller trussel mot grunnleggende nasjonale interesser, utlending som vurderes å være psykisk ustabil, utlending med alvorlig sykdom med stor smittefare, utlending med kriminelt rulleblad og utlending som har fått avslag på søknad om beskyttelse i påvente av utreise. Bestemmelsene i denne paragrafen skal kun anvendes der dette ikke vil være i strid med barnekonvensjonen.

Kongen kan ved forskrift fastsette nærmere bestemmelser om innkvarteringsordninger, herunder bestemmelser om tildeling og bortfall av botilbud.

Forvaltningsloven §§ 24 og 25 om begrunnelse og §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for utlendingsmyndighetenes vedtak om tildeling av botilbud og overføring til nytt innkvarteringssted. Forvaltningsloven §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for utlendingsmyndighetenes vedtak om kommunebosetting og bortfall av botilbud.

§ 86 Tvangsfullbyrdelse i saker om innkvartering

Utlendingsmyndighetenes vedtak om overføring til nytt innkvarteringssted, kommunebosetting eller

bortfall av botilbud er særlig tvangsgrunnlag for fullbyrdelse etter tvangsfullbyrdesloven kapittel 13.

§ 87 Politiattest for ansatte i statlig mottak m.fl.

Den som skal ansettes i statlig asylmottak, skal legge fram tilfredsstillende politiattest. Det kan også kreves politiattest fra andre som utfører oppgaver for utlendingsmyndighetene, og som har direkte kontakt med barn og unge som oppholder seg i asylmottak.

Politiattesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt, ilagt forelegg eller er dømt for brudd på straffeloven §§ 192, 193, 194, 195, 196, 197, 199, 200 annet ledd, 201 bokstav c, 203 eller 204 a der den fornærmede er under 18 år. Attesten skal ikke være eldre enn tre måneder.

Den som er ilagt forelegg eller er dømt for overtredelse som nevnt i annet ledd, er utelukket fra å utføre arbeid i asylmottak eller oppgaver som omhandlet i første ledd annet punktum.

Kongen kan gi utfyllende forskrifter til bestemmelsen.

§ 88 Oversending og utveksling av opplysninger

Norske myndigheter skal samarbeide med FNs høykommissær for flyktninger i samsvar med flyktningkonvensjonen artikkel 35, og skal herunder legge til rette for at FNs høykommissær for flyktninger kan utøve sin plikt til å føre tilsyn med at bestemmelsene i flyktningkonvensjonen overholdes.

I den utstrekning Norge er forpliktet til det som deltaker i Schengen-samarbeidet, jf. § 9 annet ledd, og Dublin-samarbeidet, jf. § 31 første ledd bokstav b, kan utlendingsmyndighetene uten hinder av taushetsplikt oversende opplysninger om enkeltpersoner til myndighetene i land som deltar i samarbeidet, som ledd i eller til bruk ved behandlingen av saker om grensekontroll, visum, bortvisning, utvisning, beskyttelse etter reglene i kapittel 4, vern mot utsendelse etter kapittel 9 eller oppholdstillatelse. Med oppholdstillatelse menes i denne paragrafen tillatelse av en hvilken som helst art som er utstedt av et land som deltar i Schengen-samarbeidet, og som gir rett til opphold på dets territorium. Tillatelse til opphold med sikte på behandling av en søknad om oppholdstillatelse omfattes likevel ikke.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvilke forhold det kan opplyses om, og om vilkår som må være oppfylt før oversendingen kan finne sted. Kongen kan i forskrift også gi nærmere regler for utveksling av opplysninger om enkeltpersoner med andre lands myndigheter i saker om beskyttelse etter reglene i kapittel 4 eller vern mot utsendelse etter reglene i kapittel 9, ut over det som følger av annet ledd.

Kapittel 12 Behandling av fingeravtrykk mv., tvangsmidler og straff

§ 89 Generelt om bruk av tvangsmidler

Et tvangsmiddel kan bare brukes når det er tilstrekkelig grunn til det.

§ 90 Fotografi, fingeravtrykk og DNA-profil

Det skal tas fotografi, fingeravtrykk og DNA-profil av en utlending som

- ikke kan dokumentere sin identitet, eller som det er grunn til å mistenke for å oppgi falsk identitet,
- søker oppholdstillatelse etter loven,
- er blitt innvilget eller har fått avslag på søknad om oppholdstillatelse etter loven, eller
- er bortvist eller utvist, eller som antas å oppholde seg ulovlig i riket.

Fingeravtrykk og fotografi tatt i medhold av denne paragrafen kan registreres elektronisk i et register. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandlingen av opplysningene, herunder føring, bruk og sletting av opplysninger i registeret. Politiet kan bruke registeret i forbindelse med etterforskningen av en eller flere handlinger som samlet kan medføre høyere straff enn fengsel i 3 måneder.

DNA-profil tatt i medhold av denne paragrafen kan registreres elektronisk i et register. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandlingen av opplysningene, herunder føring, bruk og sletting av opplysninger i registeret. Politiet kan bruke registeret i forbindelse med etterforskningen av en eller flere handlinger som samlet kan medføre høyere straff enn fengsel i 3 måneder. Utlendingsforvaltningen og politiet kan bruke registeret i forbindelse med behandling av utlendingssaker.

For behandling av fingeravtrykk i henhold til Dublin-samarbeidet, jf. § 31 første ledd bokstav b, gjelder reglene i § 91.

En beslutning om at det skal tas fotografi, fingeravtrykk eller DNA-profil treffes av polititjenestemann, utenriksstasjon eller Utlendingsdirektoratet.

Politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, kan avgjøre at fingeravtrykk og fotografi skal tas med tvang. Utlendingen kan kreve spørsmålet om rettmessigheten av et slikt tvangsinngrep brakt inn for retten. Politiet sørger for at utlendingen blir gjort kjent med denne retten.

§ 91 Behandling av fingeravtrykk. Eurodac

Som ledd i Dublin-samarbeidet, jf. § 31 første ledd bokstav b, kan fingeravtrykk tas av en utlending som har fylt 14 år, og som

- søker oppholdstillatelse etter § 27,
- uten å bli bortvist blir anholdt i forbindelse med ulovlig passering av en ytre Schengen-grense, eller

- oppholder seg ulovlig i riket.

Sammen med fingeravtrykkene kan det samles inn følgende opplysninger:

- dato for den dagen fingeravtrykkene ble tatt,
- sted og dato for fremleggelsen av en søknad om beskyttelse etter § 27,
- kjønn og opprinnelsesstat.

Opplysningene skal overføres til en sentralenhet for fingeravtrykksopplysninger.

Personopplysningsloven gjelder for behandlingen av opplysningene hvis ikke annet er bestemt i lov eller forskrift. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandlingen av opplysningene, herunder om overføring av opplysninger til sentralenheten, lagring, sammenlikning med andre opplysninger, overføring av resultatene av en slik sammenlikning, sikkerhet, sperring og sletting av opplysninger samt regler for å sikre korrekte og oppdaterte opplysninger.

§ 92 Innhenting og behandling av opplysninger om visumsøkere m.m. Visa informasjonssystem (VIS)

§ 93 Undersøkelse av utlendingens person, bolig eller lignende

Det bør foretas undersøkelse av utlendingens person, bolig, rom eller annet oppbevaringssted dersom det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen

- skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin identitet eller andre opplysninger av vesentlig betydning for en sak om oppholdstillatelse,
- har penger eller andre formuesgoder som kan brukes til å dekke utgifter i forbindelse med utreisen som utlendingen har plikt til å dekke, og det er mest sannsynlig at utlendingen ikke frivillig vil dekke utgiftene, eller
- har reisedokument, billetter eller annet materiale som kan sikre iverksetting av vedtaket, og det er mest sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksettingen.

Beslutningen om undersøkelse skal så vidt mulig være skriftlig og opplyse om hva saken gjelder, formålet med undersøkelsen og hva undersøkelsen omfatter. En muntlig beslutning skal snarest mulig nedtegnes. Før undersøkelsen foretas, skal beslutningen så vidt mulig leses opp eller forevises utlendingen. Foreligger det ingen skriftlig beslutning, skal det så vidt mulig muntlig opplyses hva saken gjelder og formålet med undersøkelsen.

Reglene i straffeprosessloven §§ 198 til 202 gjelder så langt de passer.

§ 94 Beslag

Dersom det foreligger tvil om utlendingens identitet, eller det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen skjuler eller tilbakeholder opplysninger om

sin identitet, bør det foretas beslag av reisedokumenter, billetter eller annet materiale som kan bidra til å avklare eller dokumentere identiteten. Tilsvarende gjelder ved tvil om tidligere oppholdssted.

Når det er sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksetting av et vedtak, skal det foretas beslag av reisedokumenter og annet materiale som kan dokumentere utlendingens identitet. Tilsvarende kan det foretas beslag av billetter og penger eller andre formuesgoder til dekning av kostnader som utlendingen plikter å dekke i forbindelse med utreisen. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om størrelsen på beløpet som kan beslaglegges.

Det kan foretas beslag av reisedokumenter til utlendinger hvis eneste grunnlag for opphold i riket er vernet mot utsendelse etter § 65.

Avgjørelsen om beslag besluttes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. Beslutningen skal så vidt mulig være skriftlig og opplyse om hva saken gjelder, formålet med beslaget og hva det skal omfatte. En muntlig beslutning skal snarest mulig nedtegnes. Før beslaget iverksettes, skal beslutningen så vidt mulig leses opp eller forevises utlendingen. Foreligger det ingen skriftlig beslutning, skal det så vidt mulig muntlig opplyses om hva saken gjelder og formålet med beslaget.

Når utlendingen ankommer riket, ved undersøkelse etter § 93 og i situasjoner hvor det er fare ved opphold, kan beslag tas av en polititjenestemann. Beslaget skal straks meldes til den som ellers treffer avgjørelser om beslag, jf. fjerde ledd. Foreligger det ingen skriftlig beslutning, skal det så vidt mulig muntlig opplyses om hva saken gjelder og formålet med beslaget. Hvis beslaget opprettholdes, nedtegnes det en beslutning etter fjerde ledd.

Enhver som rammes av beslaget, kan kreve spørsmålet om det skal opprettholdes brakt inn for retten. Politiet sørger for at den som rammes av beslaget, blir gjort kjent med denne retten. Reglene i straffeprosessloven kapittel 16, med unntak av §§ 208 a og 210-212, gjelder så langt de passer.

§ 95 Meldeplikt og bestemt oppholdssted

En utlending kan pålegges meldeplikt eller bestemt oppholdssted når

- utlendingen nekter å oppgi sin identitet, eller det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen oppgir falsk identitet,
- det er mest sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksetting av et vedtak,
- det eneste grunnlag for opphold i riket er vernet mot utsendelse etter § 65.

Pålegg om meldeplikt og bestemt oppholdssted besluttes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. Utlendingen kan kreve innbrakt for retten spørsmålet om vilkårene for meldeplikt og be-

stemt oppholdssted foreligger, og om det er grunn til å opprettholde pålegget. Politiet sørger for at den som rammes av pålegget om meldeplikt og bestemt oppholdssted, blir gjort kjent med denne retten. Straffeprosessloven §§ 175 første ledd annet punktum, 184 og 187a gjelder tilsvarende så langt de passer.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om pålegg om meldeplikt eller bestemt oppholdssted etter første ledd.

§ 96 Pågripelse og fengsling

En utlending kan pågripes, fengsles eller holdes i lukket mottak hvis

- utlendingen nekter å oppgi sin identitet, eller det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen oppgir falsk identitet,
- det er mest sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksettingen av vedtak som innebærer at utlendingen plikter å forlate riket,
- utlendingen ikke gjør det som er nødvendig for å oppfylle plikten til å skaffe seg gyldig reisedokument, og formålet er å fremstille utlendingen for det aktuelle lands utenriksstasjon for å få utstedt reisedokument,
- det foreligger et vedtak om utvisning og utlendingen ikke har overholdt meldeplikten etter § 95.

Pågripelse besluttes av politimesteren, Utlendingsdirektoratet eller den politimesteren gir fullmakt. Når det er fare ved opphold, kan en polititjenestemann foreta pågripelse. Vil politiet beholde den pågrepne, må vedkommende snarest mulig, og så vidt mulig dagen etter pågripelsen, fremstilles for tingretten med begjæring om fengsling. Straffeprosessloven §§ 174 til 191 gjelder så langt de passer. Fengsling etter første ledd kan besluttes for høyst 3 måneder av gangen.

Samlet fengslingstid kan ikke overstige ett år.

§ 97 Lukket mottak

En utlending som pågripes og fengsles i medhold av § 96 første ledd, skal som hovedregel anbringes i lukket mottak jf. § 85.

Utlendingsinternatet er ikke underlagt kriminalomsorgen, men administreres av politiet.

Utlendingen har rett til blant annet å motta besøk, telefonere, motta og sende postsendinger, helsetjenester, fellesskap, opphold i friluft, fysisk aktivitet, privatliv, religionsutøvelse og livssynsutøvelse, såfremt ikke annet følger av loven her.

Når politiet finner det formålstjenlig for iverksetting etter § 80, eller for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, kan politiet

- undersøke utlendingens person, rom og eiendeler, samt øvrige gjenstander, rom og areal på internatets område,

- b) midlertidig frata og forvare utlendingens penger og andre gjenstander,
- c) kontrollere og begrense utlendingens besøk, telefonsamtaler og postsendinger,
- d) kontrollere og begrense utlendingens fysiske aktivitet, opphold i friluft, religionsutøvelse og livs-synsutøvelse, eller
- e) visitere besøkende og andre som oppholder seg på internatets område.

Tiltak etter bokstav a, b og c kan også iverksettes overfor en utlending når det er grunn til å tro at vedkommende skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin eller en annen utlendings identitet eller oppholdssted. Telefonavlytting etter bokstav c kan ikke foretas uten at samtalepartnerne er varslet på forhånd. Tiltak etter bokstav e kan også iverksettes for å undersøke om vedkommende skjuler opplysninger om en utlendings identitet. Tiltak etter dette leddet kan ikke iverksettes overfor utlendingens prosessfullmektig eller representanter for offentlig myndighet.

Når det er strengt nødvendig for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, eller sikre iverksetting etter § 80, og andre mindre inngripende tiltak forgjeves har vært forsøkt eller åpenbart vil være utilstrekkelig, kan politiet

- a) bruke makt og godkjente maktmidler, jf. politiloven § 6 fjerde ledd,
- b) plassere utlendingen i særlig sikret avdeling eller sikkerhetscelle, eller
- c) utelukke utlendingen helt eller delvis fra felleskapet på internatet.

Uttalelse fra lege skal så vidt mulig innhentes og tas i betraktning ved vurderingen av iverksetting og opprettholdelse av tiltak etter dette leddet bokstav b og c.

Tiltak etter fjerde og femte ledd kan ikke brukes når det vil være et uforholdsmessig inngrep. Slike tiltak skal brukes med varsomhet. Politiet skal fortløpende vurdere om det er grunnlag for å opprettholde tiltaket.

For å sikre formålet med oppholdet i internatet og utlendingenes rettigheter kan politiet føre register med opplysninger om beslutninger som tas, ankoms-ter, gjennomførte kontrolltiltak, bruk av makt og maktmidler, hendelser, interne flyttinger, utpasser-inger, tidspunkt for tilsyn og behandling fra helseper-sonell.

Det skal opprettes et uavhengig tilsynsråd som skal føre tilsyn med driften av utlendingsinternatet og behandlingen av utlendingene som oppholder seg der.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift.

I saker der utlendingen har blitt plassert i lukket mottak av politiet, kan saken ankes til Utlendingsdi- rektoratet.

I saker der utlendingen har blitt plassert i lukket mottak av Utlendingsdirektoratet, kan saken ankes til departementet.

Vedtak om ufrivillig opphold på lukket mottak kan besluttes for høyst 3 måneder av gangen, og kan deretter fornyes inntil 3 ganger.

§ 98 Straff

Med bot eller med fengsel inntil to år eller med begge deler straffes den som:

- a) forsettlig eller uaktsomt overtrer de bestemmel- sene som er angitt i det følgende, eller forbud, på- bud eller vilkår gitt i medhold av disse bestem- melsene:
  - § 7 første ledd
  - § 8 første ledd
  - § 9 første og fjerde ledd
  - § 14 første og annet ledd
  - § 16 første og tredje ledd
  - § 19 første og annet ledd
  - § 20 tredje ledd
  - § 21 første ledd
  - § 36 første ledd, jf. fjerde ledd
  - § 48 første og annet ledd
  - § 63 annet ledd
  - § 73 første og annet ledd
  - § 80 sjette ledd
  - § 83 første ledd annet punktum
  - § 84 første ledd
  - § 95 første ledd
- b) forsettlig eller uaktsomt overtrer en forskrift gitt i medhold av loven her, eller forbud, påbud eller vilkår som er gitt i medhold av en slik forskrift, når Kongen har fastsatt i forskriften at forholdet skal kunne straffes etter bestemmelsen her,
- c) forsettlig eller grovt uaktsomt gir vesentlig urik- tige eller åpenbart villedende opplysninger i en sak etter loven.
- d) forsettlig eller grovt uaktsomt gjør bruk av en ut- lendings arbeidskraft når utlendingen ikke har nødvendig tillatelse etter loven,
  - Med bot eller med fengsel inntil fire år straffes den som:
    - a) forsettlig eller grovt uaktsomt formidler arbeid eller bolig for en utlending, eller utferdiger eller formidler erklæringer, tilsagn eller dokumenter til bruk for en sak etter loven, når forholdet inne- bærer en utilbørlig utnyttelse av utlendingens si- tuasjon,
    - b) forsettlig ved falske forespeilinger eller liknende utilbørlig atferd forleder en utlending til å reise inn i riket med sikte på å bosette seg her,
    - c) forsettlig overlater til en annen pass,reisebevis

for flyktninger, annet reisedokument eller liknende dokument som kan bli brukt som reisedokument, når vedkommende vet eller bør forstå at det kan bli brukt av en utlending til å reise inn i riket eller til en annen stat.

Med bot eller med fengsel inntil seks år straffes den som

- a) forsettlig hjelper en utlending til ulovlig opphold i riket eller i et annet land som deltar i Schengen-samarbeidet, eller
- b) forsettlig hjelper en utlending til ulovlig å reise inn i riket eller til et annet land. Dette gjelder likevel ikke dersom hensikten er å hjelpe en utlending som omfattes av lovens § 28 til å reise inn i første trygge land.

Med bot eller med fengsel inntil tolv år straffes den som

- a) i vinnings hensikt driver organisert ulovlig virksomhet med sikte på å hjelpe utlendinger til å reise inn i riket eller til en annen stat, eller
- b) i vinnings hensikt hjelper en utlending til ulovlig å reise inn i riket eller til en annen stat dersom handlingen medfører at personen som berøres av handlingen, blir utsatt for livsfare.

Medvirkning straffes på samme måte.

Overtredelse av første ledd regnes som forseelse.

Forsøk på overtredelse av innreiseforbudet i § 63 annet ledd er straffbart.

Utlendingsdirektoratet skal ved mistanke om straffbart forhold etter denne paragrafen anmelde forholdet umiddelbart.

Kapittel 13 Særlige regler for utlendinger som omfattes av Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) og Konvensjon om opprettelse av Det europeiske Frihandelsforbund (EFTA-konvensjonen)

Kapittel 14 Avsluttende bestemmelser

§ 114 Forskrifter i medhold av loven

Foruten forskrifter som nevnt i de enkelte paragrafer, kan Kongen i forskrift gi nærmere regler til gjennomføring av loven.

§ 115 Ikrafttreden og overgangsbestemmelser

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid. Fra den tiden loven trer i kraft, oppheves lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her. Kongen kan gi overgangsbestemmelser i forskrift."

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om et generelt forbud mot ekteskap mellom biologisk fetter og kusine, med mulighet for dispensasjon for dokumenterte kjærlighetsekteskap.

Forslag fra Høyre:

Forslag 9

§ 28 første og annet ledd skal lyde:

En utlending som er i riket eller på norsk grense, har etter søknad rett til oppholdstillatelse som flyktning dersom utlendingen har en velgrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og er ute av stand til, eller på grunn av slik frykt er uvillig til å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse, jf. flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1 A og protokoll 31. januar 1967.

En utlending som er i riket eller på norsk grense, og som ikke faller inn under første ledd, men som likevel står i en reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur, eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending til hjemlandet, har rett til oppholdstillatelse etter § 38.

§ 87 skal lyde:

§ 87 DNA-testing

Når det i saker etter loven her er nødvendig å fastslå om det eksisterer en familierelasjon, kan søkeren og referansepersonen pålegges å avlegge en DNA-test. Dette gjelder bare dersom de øvrige opplysningene i saken ikke gir grunnlag for med rimelig sikkerhet å fastslå familierelasjonen. Dersom søkeren eller referansepersonen uten rimelig grunn ikke følger pålegget om en DNA-test, skal vedkommende gjøres oppmerksom på at dette får betydning for vurderingen av saken.

Opplysninger og materiale knyttet til testen skal slettes eller tilintetgjøres så snart som mulig etter at familierelasjonen er bekreftet eller avkreftet.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av DNA-testing.

§ 88 skal lyde:

§ 88 Aldersundersøkelse

Dersom det i en sak hvor det er fremmet søknad om asyl eller familiegjenforening, ikke er mulig å fastslå med rimelig sikkerhet om utlendingen er yngre enn 18 år, kan utlendingen pålegges å la seg undersøke for å klargjøre alderen. Resultatet av undersøkelsen skal vurderes i forhold til de øvrige opplysningene i saken."

Avslår utlendingen å la seg undersøke, skal utlendingen gjøres oppmerksom på at dette får betydning for vurderingen av saken.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av aldersundersøkelse.

§ 106 første ledd bokstav d skal lyde:

Det foreligger et vedtak om utvisning og utlendingen ikke har overholdt meldeplikten etter § 105 første ledd bokstav b. Det er et vilkår at det ikke foreligger vern mot utsendelse, jf. § 73.

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringen endre vilkårene for familieetablering/-gjenforening med følgende utgangspunkt:

- Underholdskravet settes til et reelt økonomisk nivå i samsvar med det som en på andre områder regner som nødvendig for livsopphold.
- Den som søker familieetablering/-etablering, skal ikke ha mottatt sosial støtte eller annen kommunal økonomisk støtte ett år før søknaden.
- Den som søker familieetablering/-etablering, skal ikke ha mottatt statlig eller kommunal bistøtte ett år før søknaden.
- Der personen er varig ufør, settes kravet til underhold lavere.

Forslag fra Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 11

§ 38 annet ledd skal lyde:

For å avgjøre om det foreligger sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket skal det foretas en totalvurdering av saken. Det kan blant annet legges vekt på

- a) om utlendingen er enslig mindreårig uten forsvarlig omsorg ved retur,
- b) om det foreligger tvingende helsemessige forhold som gjør at utlendingen har behov for opphold i riket,
- c) om det foreligger sosiale eller humanitære forhold ved retursituasjonen som gir grunnlag for å innvilge oppholdstillatelse,
- d) om utlendingen har vært offer for menneskehandel, eller
- e) utlendingens botid i riket.

§ 38 tredje ledd tredje og fjerde punktum skal lyde:

Jo viktigere avgjørelsen er for barnet, desto mer skal det til for å la innvandringsregulerende hensyn få forrang. Et avslag på bakgrunn av innvandringsregulerende hensyn må være forsvarlig i et barnerettslig perspektiv.

§ 69 skal lyde:

§ 69 Vern mot utvisning

En norsk statsborger kan ikke utvises.

En utlending som er født i riket og som senere uavbrutt har hatt fast bopel her, kan ikke utvises.

En utlending som har kommet til riket før fylte 15 år, og som siden har oppholdt seg i landet i minst fem år, kan ikke utvises.

En utlending som er under 18 år, kan kun utvises der tilknytningen til Norge er liten.

En utlending som har lang botid, familie i Norge eller på andre måter er særlig godt integrert i det norske samfunns- og arbeidsliv, kan bare utvises når det ville være støtende for den alminnelige rettsoppfatning å ikke utvise utlendingen.

Forslag 12

Stortinget ber Regjeringen utrede mulighetene for at utlending som er i riket i forbindelse med søknad om beskyttelse, kan endre sin søknad til oppholdstillatelse etter lovens kapittel 3 (arbeidsinnvandring).

Forslag 13

Stortinget ber Regjeringen gjøre unntak fra underholdskravet når søkeren er barn under 18 år som ønsker familieetablering med forelder eller foreldre i Norge.

Forslag 14

Stortinget ber Regjeringen sørge for at det nedfelles i forskrifter at UNHCRs retningslinjer for religionsforfølgelse legges til grunn av UDI og UNE i behandlingen av saker hvor beskyttelse påberopes på grunnlag av religiøs forfølgelse.

Forslag 15

Stortinget ber Regjeringen sørge for at hjemsendelse av ofre for menneskehandel følges opp i hjemlandet av en norsk returattaché.

Forslag 16

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om mulighet for å gi irregulære innvandrere adgang til et nytt intervju hos utlendingsmyndighetene.

Forslag 17

Stortinget ber Regjeringen sørge for at praksis for å gi opphold på humanitært grunnlag for ulovlige innvandrere gjennomgås og vurderes lempet når det gjelder barn som har bodd lenge i Norge.

Forslag 18

Stortinget ber Regjeringen sørge for at de som oppholder seg i landet uten legal status, kan få rett til helsehjelp utover akutt hjelp når manglende helsehjelp kan få alvorlige helsemessige konsekvenser.

Forslag 19

Stortinget ber Regjeringen vurdere å innføre en ny type jobbsøkervisum etter modell fra Canada.

Forslag 20

Stortinget ber Regjeringen foreta en grundig evaluering av Utlendingsnemndas rolle og arbeidsform.

Forslag fra Kristelig Folkeparti:*Forslag 21*

Stortinget ber Regjeringen vurdere en løsning på linje med den finske utlendingslovens modell for ureturnerbare innvandrere med en uavklart situasjon.

Forslag 22

Stortinget ber Regjeringen sørge for at alle arbeidsinnvandrere og deres familier får tilbud om norskkurs.

Forslag fra Venstre:*Forslag 23*

Stortinget ber Regjeringen utrede muligheten for å gi ambassadene myndighet til å gi asyl ("ambassadeasyl").

Forslag 24

Stortinget ber Regjeringen fremme et forslag om å innføre et kjærestervisum for utenlandske statsborgere med norsk kjæreste.

23. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og råår Odelstinget til å gjøre slike

vedtak til lov

om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)

Lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) skal lyde:

Kapittel 1 Alminnelige bestemmelser**§ 1 Lovens formål**

Loven skal gi grunnlag for regulering av og kontroll med inn- og utreise, og utlendingers opphold i ri-

ket, i samsvar med norsk innvandringspolitikk og internasjonale forpliktelser.

Loven skal legge til rette for lovlig bevegelse over landegrensene, og ivareta rettssikkerheten til utlendinger som reiser inn i eller ut av riket, som oppholder seg her, eller som søker en tillatelse etter loven.

Loven skal gi grunnlag for vern for utlendinger som har krav på beskyttelse etter alminnelig folkerett eller internasjonale avtaler som Norge er bundet av.

§ 2 Lovens saklige virkeområde

Loven gjelder utlendingers adgang til riket og deres opphold her. Også norske statsborgere og juridiske personer kan pålegges plikter etter loven.

§ 3 Lovens forhold til internasjonale regler

Loven skal anvendes i samsvar med internasjonale regler som Norge er bundet av når disse har til formål å styrke individets stilling.

§ 4 Utlendingers rettsstilling

Dersom ikke annet følger av gjeldende rettsregler, har utlendinger under sitt lovlige opphold i riket samme rettigheter og plikter som norske statsborgere.

§ 5 Nærmere om hvem loven gjelder for

Med utlending forstås i denne loven enhver som ikke er norsk statsborger.

Nordiske borgere er unntatt fra kravet om oppholdstillatelse for å ta opphold eller arbeid i riket. Kongen kan fastsette ytterligere unntak i forskrift.

For utlendinger tilknyttet diplomatiske eller lønnede konsulære representasjoner i riket, deres ektefeller eller samboere og forsørgede barn, bestemmer Kongen hvilke av lovens regler som skal gjelde. Kongen kan gi særlig forskrift for denne gruppen. Det samme gjelder ansatte i mellomstatlige organisasjoner, oppdragstakere for mellomstatlige organisasjoner eller konvensjonsorganer og personlig ansatte hos utenlandske representanter.

For utlendinger som skal ha opphold i riket i forbindelse med gjennomføring av en avtale om mellomstatlig samarbeid som Norge er bundet av, gjelder bestemmelsene om innreisekontroll, reisedokument, visum og oppholdstillatelse med de unntak som følger av avtalen.

§ 6 Lovens stedlige virkeområde

Loven gjelder for riket, herunder for innretninger og anlegg som nyttes på eller er tilknyttet den norske delen av kontinentalsokkelen.

Kongen kan i forskrift fravike lovens regler for innretninger og anlegg som nevnt i første ledd, samt

gi forskrift om pass- og grensek kontroll ved reise mellom disse og norsk landterritorium.

Loven gjelder også for Jan Mayen. Kongen kan gi forskrift om utlendingers adgang til Jan Mayen som fraviker lovens regler.

Loven gjelder ikke for Svalbard. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om kontroll med reisende som kommer fra eller reiser til Svalbard.

Loven gjelder ikke for norske skip i utenriksfart. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om når loven eller regler gitt i medhold av loven får anvendelse for norske skip i utenriksfart som anløper norsk havn.

§ 7 *Særregler av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser og utenrikspolitiske hensyn*

Når utenrikspolitiske hensyn eller grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig, kan innreise nektes, og søknad om midlertidig eller permanent oppholdstillatelse kan avslås, eller det kan settes begrensninger eller vilkår. Vedtak treffes av Utlendingsdirektoratet.

I saker om beskyttelse etter kapittel 4 og 9, går reglene i disse kapitlene foran reglene i første ledd i paragrafen her.

Av hensyn som nevnt i første ledd kan en utlending gis oppholdstillatelse i Norge. Vedtak treffes av Utlendingsdirektoratet.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om praktiseringen av første og tredje ledd. Kongen kan også gi nærmere regler i forskrift om utveksling av opplysninger mellom offentlige organer i saker som innbefatter grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn.

Under krig eller når krig truer, eller under særlige forhold ellers, kan Kongen av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser gi ytterligere bestemmelser om meldeplikt enn det som framgår av § 19 og forskrift gitt i medhold av § 20.

Kapittel 2 Visum, kontroll med inn- og utreise og bortvisning mv.

§ 8 *Reisedokument*

Dersom ikke annet er bestemt, skal en utlending som kommer til riket, ha pass eller annet legitimasjonsdokument som er godkjent som reisedokument.

Departementet fastsetter kravene for å godta pass eller annet legitimasjonsdokument som gyldig for innreise og opphold i riket.

Utlendingsdirektoratet kan i særlige tilfeller frita en utlending fra kravet om pass eller godta annet dokument enn det som følger av de alminnelige reglene.

§ 9 *Visumplikt og visumfrihet*

Utlendinger må ha visum til Norge for å kunne reise inn i riket, med mindre Kongen i forskrift har gjort unntak fra dette kravet. En utlending som er på norsk grense og som søker beskyttelse (asyl) etter reglene i kapittel 4, eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at vernet mot utsendelse etter § 73 vil komme til anvendelse, har likevel rett til innreise uten visum.

Utlendinger som har oppholdstillatelse utstedt av et land som deltar i Schengensamarbeidet (Schengenland), slik dette er definert i forskrift, og har gyldig reisedokument, er unntatt fra visumplikt.

Visum utstedt av et Schengenland gir rett til innreise og opphold i riket i den perioden visumet gjelder for, når denne retten fremgår av visumet.

Samlet oppholdstid på Schengenterritoriet for en utlending som er unntatt fra visumplikten i medhold av første eller annet ledd, eller som har adgang til innreise og opphold etter tredje ledd, kan ikke overstige tre måneder i løpet av en periode på seks måneder.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder om hvem som er unntatt fra visumplikt etter annet ledd og om tidsberegningen i fjerde ledd.

§ 10 *Schengenvisum*

En søker har rett til visum for besøk inntil tre måneder i løpet av en periode på seks måneder når følgende vilkår er oppfylt:

- a) utlendingen er i besittelse av et gyldig reisedokument eller dokumenter som tillater grensepasse-ring,
- b) utlendingen kan sannsynliggjøre det planlagte formålet med oppholdet og har tilstrekkelige midler til sitt livsopphold, både under oppholdet og til tilbakereise til sitt hjemland eller til transitt til et tredjeland der utlendingen er sikret rett til innreise, eller kan erverve slike midler på lovlig måte,
- c) utlendingen er ikke innmeldt i Schengen Informasjonssystem (SIS) med henblikk på nekting av innreise,
- d) utlendingen anses ikke som en trussel for Norges eller andre Schengenlands offentlige orden, indre sikkerhet, folkehelse eller deres internasjonale forbindelser, særlig hvis det ikke foreligger noen melding i medlemsstatenes nasjonale dataregistre med henblikk på nekting av innreise på samme grunnlag.

For øvrig må det være i samsvar med kriteriene for visumutstedelse som følger av Schengensamarbeidet å utstede visum. Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om krav til reise- og sykeforsikring som følger av Schengensamarbeidet.

Det kan gjøres unntak fra retten til visum etter første ledd dersom utenrikspolitiske hensyn, grunnleggende nasjonale interesser eller innvandringsregulerende hensyn taler mot at visum gis, eller det foreligger omstendigheter som ville gitt grunn til å nekte utlendingen adgang til riket eller opphold i medhold av andre bestemmelser i loven.

I avveiningen etter annet ledd skal det særlig legges vekt på barns behov for kontakt med foreldrene.

Visum kan nektes dersom det er sannsynlig at søkeren eller dennes særkullsbarn vil bli mishandlet eller grovt utnyttet.

Visum kan gis for en eller flere innreiser. Bestemmelsen i § 9 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Kongen kan i forskrift gi utfyllende regler om vilkårene for å innvilge visum etter første ledd og om varigheten og innholdet av slikt visum. Kongen kan også gi regler i forskrift om transittvisum og lufthavntransittvisum, og om visum til familiemedlemmer til utlendinger som er omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen.

§ 11 *Visum av humanitære grunner mv.*

Når det er nødvendig av humanitære grunner, nasjonale hensyn eller på grunn av internasjonale forpliktelser, kan visum utstedes for inntil tre måneder selv om vilkårene i § 10 ikke er oppfylt. Bestemmelsen i § 9 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

Visum som utstedes i henhold til denne paragrafen, er bare gyldige for innreise og opphold i Norge i den angitte tidsperioden.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 12 *Innreisevisum*

En utlending som gis oppholdstillatelse eller som har til hensikt å oppholde seg i riket fram til oppholdstillatelse er gitt, kan gis visum for innreise etter nærmere regler fastsatt av Kongen i forskrift.

§ 13 *Vedtaksmyndighet og utstedelse av visum*

Søknader om visum avgjøres av Utlendingsdirektoratet. Myndighet til å avgjøre søknader om visum i henhold til §§ 10 og 12 kan også legges til utenrikstjenesten og til Sysselmannen på Svalbard. Myndighet til å innvilge søknad om visum i henhold til § 10 kan dessuten legges til en utenrikstjeneste tilhørende et annet Schengenland. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Kongen gir i forskrift nærmere regler om ny innreise og forlengelse av visumets gyldighetstid og om vedtaksmyndighet i slike saker.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om utstedelse av visum, herunder om utstedelse av visum på grensen (nødvisum), fremgangsmåten ved søknad og behandlingen av søknader.

§ 14 *Grensepassering og grensekontroll*

Dersom ikke annet er bestemt, skal inn- og utreise skje over grenseoverganger fastsatt av departementet. Indre Schengengrense kan passeres hvor som helst såfremt det ikke er innført midlertidig grensekontroll. Slik grensekontroll kan bare innføres hvis det foreligger en alvorlig trussel mot offentlig orden eller indre sikkerhet. Tollovgivningen gjelder ved passering av indre Schengengrense. Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

Enhver som kommer til riket, skal straks melde seg for grensekontrollen eller nærmeste politimyndighet. Enhver som reiser fra riket, er underlagt utreisekontroll og skal ved utreisen melde seg for grensekontrollen eller nærmeste politimyndighet. Meldepikt etter dette leddet gjelder ikke ved passering av indre Schengengrense såfremt det ikke er innført midlertidig grensekontroll som nevnt i første ledd. Departementet kan gjøre unntak fra meldeplikten etter dette leddet.

§ 15 *Gjennomføring av grensekontroll*

Inn- og utreisekontroll gjennomføres ved ytre Schengengrense, såfremt det ikke er innført midlertidig grensekontroll ved indre Schengengrense som nevnt i § 14 første ledd.

Ved inn- og utreisekontroll påses at enhver har pass eller annet legitimasjonsdokument som er godkjent som reisedokument, og at visumpliktige har gyldig visum. Dersom den kontrollerte nekter å oppgi sin identitet, eller det er grunn til mistanke om at den oppgitte identiteten er falsk, eller at personen skjuler legitimasjonsdokument, kan det foretas visitasjon med sikte på å fremskaffe legitimasjonsdokument. Det skal også påses at det ikke foreligger annet grunnlag for bortvisning, jf. § 17.

Ved inn- og utreisekontroll kan det også foretas andre former for identitetskontroll, herunder iriskontroll, kontroll av fingeravtrykk og ansiktsgjenkjenning.

Ved inn- og utreisekontroll kan politiet undersøke kjøretøy, fartøy og luftfartøy for å fastslå om det finnes personer der som forsøker å unndra seg personkontroll.

Kongen kan i forskrift

- a) gi nærmere regler om inn- og utreisekontroll,
- b) gi nærmere regler om politiets myndighet til å kreve inn pass og andre reise- eller legitimasjonsdokumenter fra utlending før innreise, samt til å ta kopi av slike dokumenter, og
- c) pålegge fører av skip eller luftfartøy, eller transportør som utfører yrkesmessig landtransport av personer, å kontrollere at reisende har gyldige reise- eller legitimasjonsdokument og visum, samt plikt til å ta kopi av disse.

§ 16 *Tillatelse til å fratre stilling på skip. Landlov. Blindpassasjer*

En utlending som forlater sin stilling om bord på skip eller luftfartøy, må ikke gå i land i riket uten tillatelse fra politiet. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om sjøfolk som fratrer stilling på skip, og deres adgang til å gå i land i riket, samt regler om saksbehandling og klageadgang i slike saker.

Kongen kan i forskrift gi regler om sjøfolks landlov under opphold på skip i norsk havn og om adgangen til å nekte landlov. Kongen kan også gi regler om saksbehandlingen og klageadgangen i slike saker.

En utlending som er blindpassasjer om bord i skip eller luftfartøy, må ikke gå i land i riket uten tillatelse fra politiet. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om vilkårene for at blindpassasjerer skal gis adgang til riket, samt regler om saksbehandlingen og klageadgangen i slike saker.

§ 17 *Bortvisning*

En utlending kan bortvises:

- a) når utlendingen ikke viser gyldig pass eller annet godkjent reisedokument når dette er nødvendig,
- b) når utlendingen ikke viser visum når dette er nødvendig,
- c) når utlendingen er registrert i Schengen Informasjonssystem (SIS) med sikte på å nekte innreise,
- d) når utlendingen mangler nødvendig tillatelse etter loven,
- e) når utlendingen ikke kan sannsynliggjøre det oppgitte formålet med oppholdet,
- f) når utlendingen ikke kan sannsynliggjøre å ha eller være sikret tilstrekkelig midler til opphold i riket eller i annet Schengenland og til hjemreise,
- g) når utlendingen er straffet eller er ilagt særreaksjon som nevnt i § 66 første ledd bokstav b, for mindre enn to år siden har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som nevnt i § 66 første ledd bokstav c, eller når andre omstendigheter gir grunn til å frykte at utlendingen her i riket eller i et annet Schengenland har begått eller vil begå en straffbar handling som kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder,
- h) når utlendingen i utlandet er straffet eller er ilagt særreaksjon for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i ti år eller mer,
- i) når en myndighet i et Schengenland har truffet endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen fordi det er særlig grunn til å anta at vedkommende har begått alvorlige straffbare handlinger, eller fordi det foreligger reelle holdpunkter for at vedkommende planlegger å begå slike handlinger på territoriet til et Schengenland,
- j) når kompetent helsepersonell finner at utlendingen åpenbart lider av alvorlig sinnslidelse,
- k) når utlendingen ikke har dekket utgifter som er

blitt påført det offentlige i forbindelse med at utlendingen tidligere er ført ut av riket eller har uoppgjort bøtstraff, eller

- l) når det er nødvendig av hensyn til Norges eller et annet Schengenlands indre sikkerhet, folkehelse, offentlig orden eller internasjonale forbindelser.

En utlending som er født i riket, og som senere uavbrutt har hatt fast bopel her, kan ikke bortvises. Det samme gjelder utlendinger som har midlertidig eller permanent oppholdstillatelse, og nordiske borgere som er bosatt i riket.

Kongen kan i forskrift gi regler om unntak fra bestemmelsene i første ledd for innehaver av visum eller oppholdstillatelse utstedt av et Schengenland.

§ 18 *Vedtaksmyndighet i sak om bortvisning*

Vedtak om bortvisning ved innreise eller innen sju dager etter innreise treffes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, hvis ikke annet framgår av annet ledd. Sjudagersfristen anses overholdt dersom en sak om bortvisning er reist innen sju dager. Vedtak om bortvisning ved grensekontroll etter § 17 første ledd bokstav a til c kan treffes av polititjenestemann.

Vedtak om bortvisning treffes av Utlendingsdirektoratet dersom

- a) utlendingen oppgir å være flyktning, jf. § 28, eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at utlendingen er vernet mot utsendelse etter § 73,
- b) vedtaket treffes senere enn sju dager etter innreise,
- c) vedtaket gjelder bortvisning etter § 17 første ledd bokstav h og l.

Kongen kan i forskrift gi myndighet til politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, til å treffe vedtak om bortvisning også senere enn sju dager etter innreise.

§ 19 *Utlendingens plikt til å gi melding til myndighetene*

Utlendinger som har fått oppholdstillatelse før innreise, skal senest innen én uke etter innreise melde seg for politiet på oppholdsstedet.

Utlendinger som skifter bopel mens behandlingen av sak om oppholdstillatelse pågår, skal gi melding om dette til politiet. Når en utlending har fått avslag på en søknad om oppholdstillatelse, gjelder det samme fram til utlendingen har forlatt riket.

Kongen kan i forskrift gi regler om at en utlending som ikke trenger oppholdstillatelse eller som har permanent oppholdstillatelse, skal gi melding til politiet om sin bopel i riket og melding til vedkommende myndighet om sitt arbeid eller erverv.

§ 20 *Plikt i andre tilfeller til å gi melding til myndighetene*

Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om at:

- a) føreren av luftfartøy som kommer fra, eller går til utlandet, skal gi politiet fortegnelse over reisende og mannskap,
- b) føreren av skip som passerer grensen på vei til eller fra norsk havn, skal gi politiet fortegnelse over reisende og mannskap,
- c) den som driver hotell, pensjonat, losjihus, leirplass og lignende, skal føre fortegnelse over alle som overnatter og gi politiet melding om dem, samt at også andre kan pålegges å gi melding til politiet når en utlending overnatter hos dem hvis sikkerhets- eller beredskapshensyn tilsier dette,
- d) den som tar en utlending i sin tjeneste eller gir en utlending lønnet arbeid, skal melde dette til politiet før arbeidet begynner,
- e) den som driver arbeidsformidling skal gi melding til politiet om de utlendingene som søker eller får arbeid,
- f) folkeregisteret skal gi melding til politiet om utlendinger som meldes inn og ut,
- g) utdanningsinstitusjoner etter anmodning skal gi politiet fortegnelse over utenlandske elever eller studenter.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvilke opplysninger fortegnelsene skal inneholde og hvordan opplysningene skal formidles.

Den det skal gis melding om, plikter å gi de opplysningene som er nødvendige for at meldeplikten kan bli oppfylt.

§ 21 *Alminnelig utlendingskontroll*

I forbindelse med håndheving av bestemmelsene om utlendingers innreise og opphold i riket kan politiet stanse en person og kreve legitimasjon når det er grunn til å anta at vedkommende er utenlandsk statsborger, og tid, sted og situasjon gir grunn til slik kontroll. Ved slik kontroll må utlendingen vise legitimasjon og om nødvendig gi opplysninger for å bringe identiteten og lovligheten av oppholdet i riket på det rene. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføringen av kontrollen, herunder om adgangen til å ta kopi av dokumenter.

Ved planlagte aksjoner treffes beslutningen om kontroll i medhold av første ledd av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. For øvrig treffes beslutningen av polititjenestemann.

§ 22 *Kontrollmyndighet*

Politiet har ansvaret for grensekontrollen.

Tollvesenet skal bistå politiet i kontrollen med utlendingers inn- og utreise i henhold til denne loven. Ved utøvelsen av slik kontroll har tollvesenet de

samme rettighetene og pliktene som politiet har etter § 15.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om tollvesenets utlendingskontroll og om andre myndigheters adgang til å gjennomføre utlendingskontroll.

Kapittel 3 Opphold i forbindelse med arbeid og studier mv. for utlendinger som ikke er omfattet av EØS-avtalen eller EFTA-konvensjonen

§ 23 *Oppholdstillatelse for arbeidstakere som skal arbeide for en arbeidsgiver i riket*

Etter nærmere regler fastsatt av Kongen i forskrift kan det gis oppholdstillatelse for å utføre arbeid for en arbeidsgiver i riket når følgende vilkår er oppfylt:

- a) Søkeren er fylt 18 år.
- b) Lønns- og arbeidsvilkår er ikke dårligere enn etter gjeldende tariffavtale eller regulativ for bransjen. Dersom slik tariffavtale eller regulativ ikke foreligger, skal lønns- og arbeidsvilkår ikke være dårligere enn det som er normalt for vedkommende sted og yrke.
- c) Søkeren omfattes av en kvote fastsatt av departementet eller stillingen kan ikke besettes av innlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området. Unntak gjelder dersom utlendingen i medhold av internasjonale avtaler som Norge er bundet av, har rett til oppholdstillatelse for å utføre arbeid.
- d) Det foreligger et konkret tilbud om arbeid. Arbeidstilbudet skal som hovedregel gjelde heltidsarbeid for én arbeidsgiver, men unntak kan gjøres etter en konkret vurdering av stillingens art.

Kongen kan fastsette i forskrift at det skal kunne gis forhåndstilsagn om oppholdstillatelse for å utføre arbeid innen bestemte næringsgrener som har behov for ekstra bemanning i avgrensede perioder.

Kongen kan fastsette i forskrift at en arbeidsgiver i riket kan søke om tillatelse til å ta i arbeid et bestemt antall utenlandske arbeidstakere for tidsbegrenset arbeid (gruppetillatelse). Utlendinger som omfattes av en slik tillatelse, gis etter ankomst til riket individuelle oppholdstillatelser.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen, retten til permanent oppholdstillatelse, situasjonen ved arbeidsledighet, tilbakekall av oppholdstillatelsen og unntak fra kravet til oppholdstillatelse.

§ 24 *Oppholdstillatelse for å yte tjenester som utsendt arbeidstaker eller selvstendig oppdragstaker*

Etter nærmere regler fastsatt av Kongen i forskrift kan det gis oppholdstillatelse for å yte tjenester når følgende vilkår er oppfylt:

- a) Søkeren er fylt 18 år.
- b) Lønns- og arbeidsvilkår er ikke dårligere enn etter gjeldende tariffavtale eller regulativ for bransjen. Dersom slik tariffavtale eller regulativ ikke foreligger, skal lønns- og arbeidsvilkår ikke være dårligere enn det som er normalt for vedkommende sted og yrke.
- c) Det kan ikke skaffes innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området til oppdraget. Unntak gjelder dersom utlendingen i medhold av internasjonale avtaler som Norge er bundet av, har rett til oppholdstillatelse for å utføre arbeid. Kongen kan i forskrift fastsette at utlendinger som er fagutdannet eller har spesielle kvalifikasjoner, skal kunne få oppholdstillatelse uten en individuell vurdering av om det kan skaffes innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området.
- d) Det foreligger et konkret tilbud om oppdrag. Tilbudet skal som hovedregel gjelde for én oppdragsgiver, med mindre særlige grunner tilsier noe annet.

Kongen kan fastsette i forskrift at en oppdragsgiver kan søke om tillatelse til å ta i arbeid et bestemt antall utenlandske tjenesteytere for tidsbegrenset arbeid (gruppetillatelse). Utlendinger som omfattes av en slik tillatelse, gis etter ankomst til riket individuelle oppholdstillatelser.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen, tilbakekall av oppholdstillatelsen og unntak fra kravet om oppholdstillatelse.

Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

§ 25 *Oppholdstillatelse for å drive selvstendig næringsvirksomhet*

En utlending som er fylt 18 år, og som skal drive varig selvstendig næringsvirksomhet i Norge, kan få oppholdstillatelse dersom det godtgjøres at det er økonomisk grunnlag for driften.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om vilkårene for oppholdstillatelse etter første ledd, innholdet av oppholdstillatelsen, retten til permanent oppholdstillatelse og tilbakekall av oppholdstillatelsen.

§ 26 *Oppholdstillatelse for studier og for vitenskapelig, religiøst eller kulturelt formål o.a.*

Kongen kan i forskrift fastsette regler for når oppholdstillatelse kan gis av andre grunner enn det som følger av de ulike bestemmelsene i loven, så langt det ikke berører hovedprinsipper ved innvan-

dringsreguleringen. Kongen kan herunder gi regler om

- a) oppholdstillatelse til fremme av vitenskapelig, religiøst eller kulturelt samarbeid og utvikling i saker som etter sin art faller utenfor reglene i §§ 23, 24 og 25, og
- b) oppholdstillatelse for å ta utdanning og lignende. Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift, herunder om innholdet av oppholdstillatelsen, retten til permanent oppholdstillatelse og tilbakekall av oppholdstillatelsen.

§ 27 *Tilsyn med at vilkår for tillatelser følges og tiltak ved brudd på vilkårene*

Arbeidstilsynet fører tilsyn med at virksomhetene følger vilkårene for oppholdstillatelse når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår og stillingens omfang. Arbeidstilsynet fører også tilsyn med at vilkårene for oppholdstillatelse for arbeidstakere som nevnt i kapittel 13 følges. Enhver som er underlagt tilsyn etter bestemmelsen, skal, når Arbeidstilsynet krever det og uten hinder av taushetsplikt, fremlegge opplysninger som anses nødvendige for utøvelsen av tilsynet. Slike opplysninger kan også kreves fra andre offentlige tilsynsmyndigheter uten hinder av den taushetsplikten som ellers gjelder.

Arbeidstilsynet gir de påleggene og treffer de vedtakene ellers som er nødvendige for gjennomføringen av tilsyn etter første ledd. Arbeidsmiljøloven § 18-6 første, annet, sjette, sjuende og åttende ledd samt §§ 18-7 og 18-8 får tilsvarende anvendelse ved tilsyn etter loven her. En eventuell oppdragsgiver skal også gjøres kjent med pålegg og andre enkeltvedtak.

Ved mistanke om overtredelse av vilkårene eller om at utlendingen ikke har nødvendig oppholdstillatelse, skal Arbeidstilsynet varsle utlendingsmyndighetene.

Petroleumstilsynet har innenfor sitt myndighetsområde tilsvarende tilsynsansvar og myndighet som nevnt i første, annet og tredje ledd.

Dersom en arbeidsgiver i forhold til sine utenlandske arbeidstakere grovt eller gjentatte ganger bryter regler gitt i eller i medhold av loven her som skal verne om arbeidstakeres lønns- eller arbeidsvilkår, kan Utlendingsdirektoratet treffe vedtak om at det ikke skal innvilges oppholdstillatelse for å utføre arbeid hos vedkommende arbeidsgiver. Vedtak etter denne bestemmelsen skal gjelde for to år. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder fastsette at vedtak etter bestemmelsen skal gjelde for mindre enn to år.

Vedtaket etter femte ledd berører ikke retten til oppholdstillatelse etter kapittel 13.

Kapittel 4 Beskyttelse

§ 28 *Oppholdstillatelse for utlendinger som trenger beskyttelse (asyl)*

En utlending som er i riket eller på norsk grense, skal etter søknad anerkjennes som flyktning dersom utlendingen

- a) har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og er ute av stand til, eller på grunn av slik frykt er uvillig til, å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse, jf. flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1 A og protokoll 31. januar 1967, eller
- b) uten å falle inn under bokstav a likevel står i reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending til hjemlandet.

En utlending som anerkjennes som flyktning etter første ledd, har rett til oppholdstillatelse (asyl).

Ved vurderingen etter første ledd skal det tas hensyn til om søkeren er barn.

Søkeren skal som hovedregel anerkjennes som flyktning etter første ledd også når beskyttelsesbehovet har oppstått etter at søkeren forlot hjemlandet, og skyldes søkerens egne handlinger. Ved vurderingen av om det skal gjøres unntak fra hovedregelen, skal det særlig legges vekt på om beskyttelsesbehovet skyldes handlinger som er straffbare etter norsk lov, eller om det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med handlingene har vært å oppnå oppholdstillatelse.

Retten til anerkjennelse som flyktning etter første ledd gjelder ikke dersom utlendingen kan få effektiv beskyttelse i andre deler av hjemlandet enn det området søkeren har flyktet fra, og det ikke er urimelig å henvise søkeren til å søke beskyttelse i disse delene av hjemlandet.

Med de unntakene som er fastsatt av Kongen i forskrift, har også ektefelle eller samboer til en utlending som gis oppholdstillatelse som flyktning etter annet ledd, og flyktingens barn under 18 år uten ektefelle eller samboer, rett til oppholdstillatelse som flyktning.

Når en utlending har fått avslag på søknad om oppholdstillatelse etter denne bestemmelsen, skal vedtaksmyndigheten av eget tiltak vurdere om bestemmelsene i § 38 skal anvendes.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om anvendelsen av denne paragrafen og §§ 29 og 30.

§ 29 *Nærmere om forfølgelse etter § 28 første ledd bokstav a*

For at handlinger skal anses å utgjøre forfølgelse i henhold til § 28 første ledd bokstav a, må de enten

- a) enkeltvis eller på grunn av gjentakelse utgjøre en alvorlig krenkelse av grunnleggende menneskerettigheter, særlig slike rettigheter som ikke kan fravikes i medhold av artikkel 15 nr. 2 i den europeiske menneskerettskonvensjon av 4. november 1950, eller
- b) utgjøre flere forskjellige tiltak, herunder krenkelser av menneskerettigheter, som til sammen er så alvorlige at de berører et menneske på en måte som kan sammenlignes med situasjonen beskrevet i bokstav a.
Forfølgelse kan blant annet ta form av
  - a) fysisk eller psykisk vold, herunder seksualisert vold,
  - b) lovgivning og administrative, politimessige og juridiske tiltak, enten de er diskriminerende i seg selv eller praktiseres på en diskriminerende måte,
  - c) strafforfølgelse og straffullbyrdelse som er uforholdsmessig eller diskriminerende,
  - d) fravær av muligheten for rettslig overprøving når dette fører til straffer som er uforholdsmessige eller diskriminerende,
  - e) strafforfølgelse for å nekte militærtjeneste i en konflikt der slik tjeneste vil inkludere forbrytelser eller handlinger som nevnt i § 31 første ledd, eller
  - f) handlinger som er rettet særskilt mot kjønn eller mot barn.
Forfølger kan være
    - a) staten,
    - b) organisasjoner eller grupperinger som kontrollerer statsapparatet eller en så stor del av statens territorium at utlendingen ikke kan henvises til å søke beskyttelse i andre deler av landet, jf. § 28 femte ledd, eller
    - c) ikke-statlige aktører dersom de aktørene som er nevnt i bokstav a og b, inkludert internasjonale organisasjoner, er ute av stand til eller ikke er villige til å treffe rimelige tiltak for å forhindre forfølgelsen, blant annet gjennom et virksomt system for å avdekke, rettsforfølge og straffe handlinger som utgjør forfølgelse.

§ 30 *Nærmere om grunnlaget for forfølgelse etter § 28 første ledd bokstav a*

Ved anvendelsen av § 28 første ledd bokstav a skal følgende legges til grunn ved vurderingen av grunnlaget for forfølgelsen:

- a) Rase skal særlig anses å omfatte hudfarge, avstamning og tilhørighet til en bestemt etnisk gruppe.
- b) Religion skal særlig anses å omfatte
  - religiøse og andre typer livssyn,
  - deltakelse i eller tilsiktet fravær fra formell gudsdyrkelse, enten det skjer privat eller offentlig, alene eller sammen med andre,

- andre handlinger eller meningsytringer knyttet til vedkommendes religion eller livssyn,
  - individuelle eller kollektive handlemåter som er diktert av religiøs eller livssynsmessig overbevisning,
  - frihet til å skifte religion eller annet livssyn.
- c) Nasjonalitet skal foruten statsborgerskap eller mangel på statsborgerskap også omfatte medlemskap i en gruppe som er definert ved sin kulturelle, etniske eller språklige identitet, geografiske eller politiske opprinnelse eller forbindelse med befolkningen i en annen stat.
- d) En spesiell sosial gruppe skal særlig anses å omfatte en gruppe mennesker som har et felles kjennetegn ut over faren for å bli forfulgt, og som oppfattes som en gruppe av samfunnet. Det felles kjennetegnet kan være iboende eller av andre grunner uforanderlig, eller for øvrig utgjøres av en væremåte eller en overbevisning som er så grunnleggende for identitet, samvittighet eller utøvelse av menneskerettigheter at et menneske ikke kan forventes å oppgi den. Tidligere ofre for menneskehandel skal anses som medlemmer av en spesiell sosial gruppe.
- e) Politisk oppfatning skal særlig anses å omfatte oppfatninger om de aktuelle forfølgere eller deres politikk eller metoder, uansett om søkeren har handlet i henhold til denne oppfatningen.

Ved vurderingen av om det foreligger en velbegrunnet frykt for forfølgelse er det uten betydning om søkeren har de kjennetegn eller den oppfatning som fører til forfølgelsen, jf. § 28 første ledd bokstav a, såfremt forfølgeren mener at søkeren har kjennetegnet eller oppfatningen.

§ 31 *Utelukkelse fra rett til anerkjennelse som flyktning etter § 28*

Rett til anerkjennelse som flyktning etter § 28 første ledd foreligger ikke dersom utlendingen faller inn under flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1D eller E, eller dersom det er alvorlig grunn til å anta at utlendingen

- a) har gjort seg skyldig i en forbrytelse mot freden, en krigsforbrytelse eller en forbrytelse mot menneskeheten, slik disse forbrytelsene er definert i internasjonale avtaler som tar sikte på å gi bestemmelser om slike forbrytelser,
- b) har gjort seg skyldig i en alvorlig ikke-politisk forbrytelse utenfor Norges grenser, før han fikk adgang til Norge som flyktning, eller
- c) har gjort seg skyldig i handlinger som er i strid med FN's formål og prinsipper.

Rett til anerkjennelse som flyktning etter § 28 første ledd bokstav b foreligger heller ikke dersom det er grunnlag for å utvise utlendingen ut fra grunnleggende nasjonale interesser, eller utlendingen har

fått endelig dom for en særlig alvorlig forbrytelse og av den grunn utgjør en fare for det norske samfunnet.

Rett til anerkjennelse som flyktning etter § 28 første ledd bokstav b foreligger heller ikke dersom utlendingen forlot hjemlandet kun for å unngå straffereaksjoner for en eller flere straffbare handlinger som kunne ha blitt straffet med fengsel dersom handlingene var blitt begått i Norge.

Dersom en utlending som faller inn under første ledd bokstav a eller c eller annet ledd, allerede har fått oppholdstillatelse som flyktning etter § 28, kan oppholdstillatelsen kalles tilbake.

For utlendinger som faller inn under første til fjerde ledd, men som etter § 73 annet ledd likevel er vernet mot utsendelse, gjelder § 74.

§ 32 *Internasjonalt samarbeid mv. om behandling av søknader om opphold av beskyttelsesgrunner*

En søknad om oppholdstillatelse etter § 28 kan nektes realitetsbehandlet dersom søkeren

- a) har fått asyl eller annen form for beskyttelse i et annet land,
- b) kan kreves mottatt av et annet land som deltar i Dublin-samarbeidet slik dette er nærmere angitt av Kongen i forskrift,
- c) kan kreves mottatt av en annen nordisk stat etter reglene i den nordiske passkontrolloverenskomsten,
- d) har reist til riket etter å ha hatt opphold i en stat eller et område hvor utlendingen ikke var forfulgt, og hvor utlendingen vil få en søknad om beskyttelse behandlet.

I tilfeller som nevnt i første ledd bokstav b, c og d skal søknaden om oppholdstillatelse etter § 28 likevel tas til realitetsbehandling dersom utlendingen har en tilknytning til riket som gjør at Norge er nærmest til å realitetsbehandle den. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om når en søknad som faller inn under første ledd, skal realitetsbehandles.

Adgangen til å nekte realitetsbehandling etter første ledd gjelder likevel ikke dersom § 73 er til hinder for det.

§ 33 *Adgang til å stille saksbehandlingen i bero ved utsikt til bedring av situasjonen i et område*

Når det foreligger konkrete omstendigheter som kan begrunne en forventning om snarlig bedring i situasjonen i det området søkere om oppholdstillatelse etter § 28 kommer fra, kan departementet beslutte at behandlingen av søknadene fra personer fra dette området skal stilles i bero i inntil seks måneder. På samme vilkår kan perioden hvor saksbehandlingen stilles i bero, forlenges med ytterligere seks måneder.

§ 34 Kollektiv beskyttelse i en massefluktsituasjon

Dersom det foreligger en massefluktsituasjon, kan Kongen i statsråd beslutte at det kan gis kollektiv beskyttelse etter denne paragrafen. Kongen i statsråd beslutter også når adgangen til å gi kollektiv beskyttelse skal bortfalle.

En utlending som omfattes av massefluktsituasjonen som nevnt i første ledd, og som kommer til riket eller er her når denne paragrafen får anvendelse, kan etter søknad få en midlertidig oppholdstillatelse på grunnlag av en gruppevurdering (kollektiv beskyttelse). Tillatelsen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Tillatelsen gjelder for ett år og kan fornyes eller forlenges i inntil tre år fra det tidspunktet utlendingen første gang fikk oppholdstillatelse. Deretter kan det gis en midlertidig tillatelse som kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Etter ett år med slik tillatelse skal det gis permanent oppholdstillatelse såfremt vilkårene for å inneha tillatelsen fortsatt er til stede og vilkårene for øvrig er oppfylt, jf. § 62.

En søknad om beskyttelse etter § 28 fra en utlending som nevnt i annet ledd kan stilles i bero i inntil tre år fra det tidspunktet utlendingen første gang fikk tillatelse. Når adgangen til å gi kollektiv beskyttelse er bortfalt, eller det er gått tre år siden utlendingen første gang fikk tillatelse, skal utlendingen informeres om at søknaden bare vil bli tatt under behandling dersom utlendingen innen en fastsatt frist uttrykkelig tilkjennegir et ønske om det.

Vedtak etter annet og tredje ledd treffes av Utlendingsdirektoratet. Direktoratet kan gi politiet myndighet til å gi oppholdstillatelse og stille søknader som nevnt i bero.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 35 Overføring av utlendinger etter anmodning fra internasjonale organisasjoner mv. (overføringsflyktninger)

Etter anmodning fra FNs høykommissær for flyktninger, andre internasjonale organisasjoner eller andre instanser som er fastsatt av Kongen i forskrift, kan Utlendingsdirektoratet innenfor de rammene og etter de retningslinjene som er fastsatt av overordnet myndighet, treffe vedtak om at en utlending skal gis innreisetillatelse. Kongen kan i forskrift legge vedtaksmyndigheten til et annet organ.

Departementet kan, uavhengig av begrensningen i § 76 annet ledd, instruere om at innreisetillatelse skal gis i enkeltsaker etter bestemmelsen her.

En utlending som har fått innreisetillatelse etter første ledd, får oppholdstillatelse etter denne paragrafen inntil Utlendingsdirektoratet har avgjort om utlendingen skal få oppholdstillatelse som flyktning et-

ter § 28 eller oppholdstillatelse etter § 38. Ved vurderingen av en sak etter §§ 28 og 38 etter innreise skal det legges tilbørlig vekt på om utlendingen hadde grunn til å regne med å bli ansett som flyktning etter § 28.

Forvaltningsloven kapittel IV og V om saksforberedelse og vedtak gjelder bare vedtak truffet etter innreise. Forvaltningsloven kapittel VI om klage og omgjøring gjelder der det er truffet vedtak om oppholdstillatelse etter §§ 28 eller 38.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift om anvendelsen av denne paragrafen.

§ 36 Virkning av flyktningbedømmelse i annen stat

En utlending som har fått asyl eller reisebevis for flyktninger av en fremmed stat, skal anses som flyktning med fast bopel i denne staten. Søker en slik flyktning asyl eller reisebevis i Norge, skal den tidligere flyktningbedømmelsen ikke underkjennes med mindre den er åpenbart feilaktig eller det foreligger andre særlige grunner til det.

§ 37 Opphør og tilbakekall av oppholdstillatelse etter §§ 28 eller 34

Ved siden av tilbakekall etter § 63 kan status som flyktning og oppholdstillatelse etter §§ 28 og 34 også tilbakekalles dersom utlendingen:

- frivillig på nytt har søkt beskyttelse fra det landet utlendingen er borger av,
- etter å ha mistet sitt statsborgerskap, frivillig har gjenervervet det,
- har ervervet nytt statsborgerskap og nyter beskyttelse av det landet utlendingen er blitt borger av,
- frivillig på nytt har bosatt seg i det landet utlendingen forlot eller oppholdt seg utenfor på grunn av frykt for forfølgelse,
- ikke lenger kan nekte å nyte godt av beskyttelse fra det landet utlendingen er borger av, fordi de forholdene som førte til at utlendingen ble anerkjent som flyktning etter § 28 eller fikk beskyttelse etter § 34, ikke lenger er til stede, eller
- ikke er borger av noe land, og på grunn av at de forholdene som førte til at utlendingen ble anerkjent som flyktning etter § 28 eller fikk beskyttelse etter § 34 ikke lenger er tilstede, er i stand til å vende tilbake til det landet hvor utlendingen tidligere hadde sin bopel.

Oppholdstillatelse skal ikke tilbakekalles etter første ledd bokstav e eller f dersom utlendingen kan påberope seg tvingende grunner i forbindelse med tidligere forfølgelse for å avvise beskyttelse fra det landet utlendingen har statsborgerrett i, eller å nekte å vende tilbake til det landet hvor utlendingen tidligere hadde sin vanlige bopel.

Kapittel 5 Adgang til opphold på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket

§ 38 *Oppholdstillatelse på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket*

Det kan gis oppholdstillatelse selv om de øvrige vilkårene i loven ikke er oppfylt dersom det foreligger sterke menneskelige hensyn eller utlendingen har særlig tilknytning til riket.

For å avgjøre om det foreligger sterke menneskelige hensyn skal det foretas en totalvurdering av saken. Det kan blant annet legges vekt på om

- utlendingen er enslig mindreårig uten forsvarlig omsorg ved retur,
- det foreligger tvingende helsemessige forhold som gjør at utlendingen har behov for opphold i riket,
- det foreligger sosiale eller humanitære forhold ved retursituasjonen som gir grunnlag for å innvilge oppholdstillatelse, eller
- utlendingen har vært offer for menneskehandel.

I saker som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. Barn kan gis oppholdstillatelse etter første ledd selv om situasjonen ikke har et slikt alvor at det ville blitt innvilget oppholdstillatelse til en voksen.

Ved vurderingen av om tillatelse skal gis, kan det legges vekt på innvandringsregulerende hensyn, herunder

- mulige konsekvenser for omfanget av søknader på liknende grunnlag,
- de samfunnsmessige konsekvensene,
- hensynet til kontroll, og
- hensynet til respekten for lovens øvrige regler.

Når det er tvil om utlendingens identitet, når behovet er midlertidig, eller når andre særlige grunner tilsier det, kan det fastsettes at tillatelsen ikke skal kunne danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Tillatelsen kan også gis med kortere varighet enn ett år.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

Kapittel 6 Familieinnvandring

§ 39 *Referanseperson*

Med referanseperson menes i denne loven den personen som søkeren ønsker å bli gjenforent med eller å etablere familieliv med.

§ 40 *Oppholdstillatelse for ektefeller*

En søker som er ektefelle til en referanseperson, jf. § 39, har rett til oppholdstillatelse når referansepersonen er:

- norsk eller nordisk statsborger som er bosatt eller skal bosette seg i riket,

- utlending med permanent oppholdstillatelse i riket,

- utlending som har eller får lovlig opphold i riket med oppholdstillatelse som kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse, eller

- utlending som har oppholdstillatelse etter bestemmelsen i § 34 uten at ordningen med kollektiv beskyttelse har opphørt.

Det er et vilkår for oppholdstillatelse etter første ledd at begge parter er over 18 år.

Med mindre særskilte omstendigheter tilsier noe annet, er det et vilkår at ektefellene skal bo sammen.

Oppholdstillatelse kan nektes dersom det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsakelige formålet med inngåelsen av ekteskapet har vært å etablere et grunnlag for opphold i riket for søkeren.

En søker som ikke har felles barn med referansepersonen og ikke har levd i et etablert samliv med referansepersonen i utlandet eller i Norge, kan nektes oppholdstillatelse dersom det er mest sannsynlig at søkeren eller dennes særkullsbarn vil bli mishandlet eller grovt utnyttet. Tilsvarende gjelder særkullsbarn som søker familiegjening med en forelder som har fått oppholdstillatelse uten at forelderen har felles barn med referansepersonen eller har levd i et etablert samliv med referansepersonen i utlandet eller i Norge. Kongen kan gi nærmere regler om bestemmelsens anvendelse i forskrift.

Dersom referansepersonen får opphold i riket etter å ha inngått ekteskap med flere, kan bare én av de ektede få oppholdstillatelse. Dersom referansepersonen allerede er gift med en person som er bosatt i riket, kan oppholdstillatelse etter denne paragrafen ikke gis. Dersom referansepersonen tidligere har vært gift med en annen, og det fremstår som mest sannsynlig at de tidligere ektefellene akter å fortsette samlivet, kan oppholdstillatelse nektes.

§ 41 *Oppholdstillatelse for samboere*

En søker som har levd i et fast og etablert samboerforhold i minst to år med en referanseperson som nevnt i § 40 første ledd, har rett til oppholdstillatelse når partene akter å fortsette samlivet. Det samme gjelder søkere som har barn med en slik referanseperson, når partene akter å fortsette samlivet. Det er et vilkår at begge parter er over 18 år, og at ingen av partene er gift.

Oppholdstillatelse kan gis til en søker som ikke har levd i et fast og etablert samboerforhold med referansepersonen i minst to år, dersom partene venter barn sammen og akter å fortsette samlivet. Det er et vilkår at begge parter er over 18 år, og at ingen av partene er gift.

Oppholdstillatelse etter første eller annet ledd kan også gis selv om en av partene er gift, dersom det

foreligger varige hindringer for å oppfylle vilkåret om at ingen av partene må være gift.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

§ 42 *Oppholdstillatelse for barn*

En søker som er barn under 18 år, jf. § 50, uten ektefelle eller samboer, har rett til oppholdstillatelse når begge foreldrene har eller får oppholdstillatelse som nevnt i § 40 første ledd.

En søker som er barn under 18 år uten ektefelle eller samboer, har rett til oppholdstillatelse når én av foreldrene har oppholdstillatelse som nevnt i § 40 første ledd, med mindre hensynet til barnets beste talar mot det. Det er et vilkår at referansepersonen har foreldreansvaret, alene eller felles med den andre av foreldrene. Er foreldreansvaret felles, må samtykke foreligge fra den andre av foreldrene, med mindre dette er umulig å innhente, eller særlige grunner tilsier at oppholdstillatelse uansett bør gis. Dersom referansepersonen har flere enn én ektefelle, kan oppholdstillatelse bare gis til flere enn ett barn når de er helsøsken.

Første og annet ledd gjelder tilsvarende for barn under 18 år som blir adoptert etter utenlandsk lov, eller vil bli adoptert etter lov 28. februar 1986 nr. 8 om adopsjon. Samtykke må være gitt av Barne-, ungdoms- og familieforvaltningen før barnet er kommet til riket.

En søker som er barn under 21 år uten ektefelle eller samboer, og som er forsørget av en utlending som er borger av en stat som har tiltrådt Den europeiske sosialpakt 18. oktober 1961, har rett til opphold når begge foreldrene har oppholdstillatelse som nevnt i § 40 første ledd i riket.

§ 43 *Familiegjenforening mellom barn med opphold etter §§ 28 eller 34 og barnets foreldre og søsken*

Søkere som er foreldre til barn under 18 år med opphold i riket etter §§ 28 eller 34, har rett til opphold. Det er et vilkår at søkerne skal bo sammen med barnet. Dersom søkeren er enslig mor eller far, har den av foreldrene som hadde foreldreansvaret og som barnet bodde fast sammen med i hjemlandet, fortrinnsrett til opphold i Norge.

Tilsvarende gjelder for søsken under 18 år som ikke har ektefelle eller samboer, og som bor sammen med foreldrene, eller den av dem som får opphold.

§ 44 *Familiegjenforening mellom norsk barn og barnets mor eller far*

En søker som er mor eller far til norsk barn under 18 år som søkeren har foreldreansvaret for og bor fast sammen med, har rett til oppholdstillatelse for å bo sammen med barnet i Norge.

Oppholdstillatelse kan likevel nektes dersom dette ville lede til at søkeren ville bli gjenforent med en herboende ektefelle som allerede er gift med eller samboer med en annen person her. Det samme gjelder dersom søkeren og den herboende forelderen ikke er gift på søknadstidspunktet, men det på et tidligere tidspunkt har bestått et bigamt forhold mellom søkeren, den herboende forelderen og dennes nåværende ektefelle eller samboer.

Kongen kan fastsette utfyllende bestemmelser i forskrift om adgang til å nekte oppholdstillatelse etter annet ledd.

§ 45 *Oppholdstillatelse for mor eller far som skal ha samvær med norsk barn*

En søker som er mor eller far til norsk barn under 18 år som bor fast sammen med den andre av foreldrene i riket, har rett til oppholdstillatelse. Det er et vilkår at søkeren:

- har bodd sammen med barnet eller har utøvet samvær av et visst omfang det siste året i utlandet,
- har samværsrett av et visst omfang i riket, og
- sannsynliggjør at samvær vil bli utøvet.

Oppholdstillatelse kan likevel nektes dersom dette ville lede til at søkeren ville bli gjenforent med en herboende ektefelle som allerede er gift med eller samboer med en annen person her. Det samme gjelder dersom søkeren og den herboende forelderen ikke er gift på søknadstidspunktet, men det på et tidligere tidspunkt har bestått et bigamt forhold mellom søkeren, den herboende forelderen og dennes nåværende ektefelle eller samboer.

Kongen kan fastsette nærmere bestemmelser i forskrift om tidsberegningen etter første ledd bokstav a og om kravet til omfanget av samværsretten etter bokstav a og b. Kongen kan også fastsette utfyllende bestemmelser i forskrift om adgang til å nekte oppholdstillatelse etter annet ledd.

§ 46 *Oppholdstillatelse for enslig mor eller far med barn over 18 år i Norge*

Mor eller far til en referanseperson som nevnt i § 40 første ledd kan gis oppholdstillatelse dersom referansepersonen er søkerens barn over 18 år. Det er et vilkår at søkeren er over 60 år og uten ektefelle, samboer eller slektninger i opp- eller nedstigende linje i hjemlandet.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 47 *Korttidsopphold for å besøke barn i riket*

Oppholdstillatelse av inntil ni måneders varighet kan gis til foreldre som skal besøke en referanseperson som nevnt i § 40 første ledd bokstav a til c, når referansepersonen er søkerens barn og er bosatt i riket.

Det er en forutsetning at søkeren returnerer til hjemlandet etter besøksperioden. Innvandringsregulerende hensyn skal være med i vurderingen av om tillatelse bør gis.

Oppholdstillatelse etter denne paragrafen gir ikke rett til å ta arbeid og danner ikke grunnlag for permanent opphold.

Tillatelsen kan ikke fornyes eller forlenges.

Ny tillatelse etter denne bestemmelsen kan tidligst gis etter ett års opphold utenfor riket.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 48 *Oppholdstillatelse for å inngå ekteskap*

Oppholdstillatelse med inntil seks måneders varighet kan gis til en søker som skal inngå ekteskap etter innreisen med en referanseperson som nevnt i § 40 første ledd. Det er et vilkår at begge parter er over 18 år. Bestemmelsene i § 40 tredje, femte og sjette ledd gjelder tilsvarende. Kongen kan fastsette nærmere vilkår i forskrift.

Oppholdstillatelse etter denne paragrafen danner ikke grunnlag for permanent opphold. Tillatelsen kan ikke forlenges eller fornyes.

§ 49 *Familieinnvandring i andre tilfeller*

Dersom sterke menneskelige hensyn tilsier det, kan oppholdstillatelse også gis til andre familiemedlemmer enn nevnt i §§ 40 til 53, og det kan gjøres unntak fra vilkår knyttet til referansepersonens status.

Ved vurderingen av om oppholdstillatelse bør innvilges, kan det legges vekt på innvandringsregulerende hensyn.

I saker som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Når særlige grunner tilsier det, kan det fastsettes at tillatelsen ikke kan danne grunnlag for permanent oppholdstillatelse eller at oppholdstillatelsen ikke gir rett til å ta arbeid.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 50 *Barn under 18 år*

Når det er avgjørende for om det skal gis tillatelse etter dette kapitlet om søkeren er eller har barn under 18 år, anses barnet å være under 18 år når søknaden med alle opplysninger og vedlegg som er nødvendig for å avgjøre den, er innkommet til utlendingsmyndighetene innen 18-årsdagen. Kongen kan fastsette nærmere bestemmelser i forskrift.

§ 51 *Unntak fra retten til familieinnvandring*

Dersom det ville være i strid med forutsetningene for referansepersonens oppholdstillatelse å innvilge oppholdstillatelse til søkeren etter dette kapitlet, kan tillatelse nektes.

Oppholdstillatelse etter bestemmelsene i kapitlet her kan nektes dersom referansepersonen etter forespørsel ikke samtykker i at søkeren gis tillatelse, eller dersom det er sannsynlig at ekteskapet er inngått mot en av partenes vilje.

§ 52 *Fortsatt oppholdstillatelse på grunnlag av samværsordning med barn*

En søker som har foreldreansvaret for barn under 18 år som ikke bor fast sammen med søkeren, har rett til ny oppholdstillatelse når dette er nødvendig for å videreføre samvær med barnet i riket. Det er et vilkår at:

- a) søkeren har oppholdt seg i riket med tillatelse det siste året,
- b) barnet oppfyller vilkårene etter § 40 første ledd og har opphold i riket sammen med den andre av foreldrene som barnet bor fast sammen med, og
- c) søkeren har samværsrett av et visst omfang og benytter denne.

En søker som har foreldreansvaret for barn under 18 år som bor fast sammen med søkeren, har rett til ny oppholdstillatelse når dette er nødvendig for å videreføre samvær mellom barnet og den andre av foreldrene i riket. Det er et vilkår at:

- a) søkeren har oppholdt seg i riket med tillatelse det siste året,
- b) den andre av foreldrene oppfyller vilkårene etter § 40 første ledd, og
- c) den andre av foreldrene har samværsrett av et visst omfang og benytter denne.

Annet ledd gjelder tilsvarende for barnet dersom barnet mistet oppholdstillatelsen som følge av at forelderen som barnet bor fast sammen med, mistet sin tidligere oppholdstillatelse. Det er et vilkår at forelderen som barnet bor fast sammen med, også får innvilget oppholdstillatelse etter annet ledd.

Dersom vilkåret om samvær etter første og annet ledd ikke er oppfylt, kan søkeren likevel gis ny oppholdstillatelse dersom det sannsynliggjøres at vilkåret vil være oppfylt i løpet av et angitt tidsrom, som ikke kan overstige ett år.

Kongen kan fastsette nærmere bestemmelser i forskrift om kravet til omfanget og utøvelsen av samværsretten.

§ 53 *Fortsatt oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag*

En utlending som har oppholdstillatelse etter §§ 40 eller 41, skal etter søknad gis ny oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag dersom:

- a) samlivet er opphørt på grunn av referansepersonens død, med mindre særlige grunner taler imot det, eller
- b) samlivet er opphørt, og det er grunn til å anta at

utlendingen eller eventuelle barn har blitt mis-handlet i samlivsforholdet.

Ny oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag kan etter søknad også gis til en utlending som har oppholdstillatelse etter §§ 40 eller 41, dersom utlendingen som følge av samlivsbruddet vil få urimelige vanskeligheter i hjemlandet grunnet de sosiale og kulturelle forholdene der.

Når det er reist søksmål etter lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap § 16 tredje ledd eller § 23 tredje ledd, skal en utlending som av den grunn mister oppholdsgrunnlaget som ektefelle, etter søknad gis ny oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag med mindre særlige grunner taler imot dette. Tillatelsen gis for seks måneder av gangen inntil rettskraftig avgjørelse foreligger. Dersom ekteskapet blir kjent ugyldig eller oppløses ved skilsmisse, gis utlendingen etter søknad ny tillatelse på selvstendig grunnlag, forutsatt at søkeren ikke har utøvd eller medvirket til å utøve tvang ved ekteskapsinngåelsen.

Kapittel 7 Allmenne regler om oppholdstillatelse mv.

§ 54 Anvendelsesområdet for bestemmelsene i dette kapitlet

Med mindre annet er fastsatt i loven eller forskrift i medhold av loven, gjelder bestemmelsene i dette kapitlet for alle oppholdstillatelser etter loven, med unntak for oppholdstillatelser etter § 74 og kapittel 13.

§ 55 Krav om oppholdstillatelse for å kunne ta arbeid og opphold

En utlending som akter å ta arbeid mot eller uten vederlag, eller som vil drive ervervsvirksomhet i riket, må ha oppholdstillatelse som gir rett til å ta arbeid eller drive ervervsvirksomhet, med mindre annet fremgår i eller i medhold av loven.

En utlending som akter å ta opphold i riket utover tre måneder uten å ta arbeid, må ha oppholdstillatelse. Opphold i et annet land som deltar i Schengensamarbeidet, likestilles med opphold i riket. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om beregning av oppholdstiden.

§ 56 Søknad om oppholdstillatelse

Førstegangs oppholdstillatelse skal være gitt før innreise i riket.

Bestemmelsen i første ledd innebærer ingen begrensning i retten til å søke asyl, jf. § 28, eller til å påberope et vern mot utsendelse, jf. § 73.

Utlendingsmyndighetene kan i enkelttilfeller gjøre unntak fra vilkåret i første ledd når sterke rimelighetsgrunner tilsier det.

Dersom oppholdstillatelse søkes etter §§ 40 eller 41, og ekteskapet er inngått eller samboerforholdet er etablert i utlandet etter at referansepersonen, jf. § 39, først har vært bosatt i Norge, kan oppholdstillatelse ikke innvilges før referansepersonen har vendt tilbake til Norge og har vært til intervju hos utlendingsmyndighetene, med mindre

- a) saken gjelder en søknad etter § 40, og referansepersonen var til intervju i anledning saken før ekteskapet ble inngått, eller
- b) søkeren har rett til innreise uten visum.

Kongen kan fastsette unntak fra første og fjerde ledd i forskrift. Kongen kan også gi nærmere bestemmelser i forskrift om fremgangsmåten ved fremsettelse av søknad om oppholdstillatelse og om gjenomføringen av intervjuer som nevnt i fjerde ledd.

Når søkeren ikke fyller vilkårene for å søke fra riket, avslås søknaden på dette grunnlaget. Det samme gjelder når søkeren ikke fyller vilkårene for å reise inn i riket før tillatelse er gitt.

§ 57 Oppholdstillatelse under søknadsbehandlingen

Når det er sannsynlig at søknaden vil bli innvilget, kan søkeren etter anmodning gis en oppholdstillatelse som løper inntil vedtaket foreligger.

Bestemmelsen i første ledd gjelder ikke for utlendinger som søker oppholdstillatelse etter kapittel 4.

Bestemmelsen i § 60 tredje ledd bokstav a til c gjelder tilsvarende. Oppholdstillatelse etter denne paragrafen danner ikke grunnlag for permanent oppholdstillatelse.

Forvaltningsloven kapittel IV til VI gjelder ikke for vedtak om oppholdstillatelse etter denne paragrafen.

Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift.

§ 58 Krav til underhold og bolig

Det stilles krav om underhold og bolig for at oppholdstillatelse skal gis etter loven eller forskrift gitt i medhold av loven.

Kravet til underhold og bolig gjelder ikke for den som har rett til oppholdstillatelse etter § 28 annet ledd, eller som fyller vilkårene for vern mot utsendelse etter § 73.

Kongen kan fastsette nærmere regler og unntak i forskrift.

§ 59 Krav til utlendingens vandel mv.

En utlending som ellers oppfyller vilkårene for oppholdstillatelse, kan nektes tillatelse dersom det foreligger omstendigheter som vil gi grunn til å nekte utlendingen adgang til eller opphold i riket i medhold av andre bestemmelser i loven.

Oppholdstillatelse etter § 28 kan likevel ikke nektes med hjemmel i denne paragrafen.

§ 60 *Oppholdstillatelsens varighet og innhold*

Førstegangs oppholdstillatelse gis som midlertidig oppholdstillatelse for inntil tre år. Med mindre annet er fastsatt i eller i medhold av loven, skal tillatelse gis for minst ett år. Varigheten av en tillatelse gitt etter bestemmelsene i kapittel 6 skal ikke overstige utløpet av tillatelsen til referansepersonen, jf. § 39. Varigheten av en tillatelse etter bestemmelsene i kapittel 3 skal ikke overstige arbeidsforholdets lengde.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om varigheten av oppholdstillatelser etter første ledd.

Med mindre annet er særskilt fastsatt i loven eller i medhold av loven, gjelder følgende:

- a) oppholdstillatelsen gir rett til opphold i hele riket,
- b) oppholdstillatelsen gir rett til å ta arbeid og til å drive ervervsvirksomhet i hele riket,
- c) oppholdstillatelsen gir adgang til gjentatte innreiser i riket så lenge den gjelder, og
- d) oppholdstillatelsen danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, jf. § 62.

Tillatelse gitt til et familiemedlem i medhold av bestemmelsene i kapittel 6 gjelder med de samme begrensningene som er fastsatt for tillatelsen til referansepersonen, jf. § 39. Kongen kan fastsette unntak fra første punktum i forskrift.

De vilkårene og begrensningene som er fastsatt, skal fremgå av tillatelsen.

§ 61 *Fornyelse av oppholdstillatelse*

En utlending har etter søknad rett til fornyelse av en midlertidig oppholdstillatelse dersom grunnlaget for førstegangs tillatelse fortsatt er til stede. Dette gjelder likevel ikke dersom det fremgår av loven eller forskrift i medhold av loven at oppholdstillatelsen ikke kan fornyes, eller det foreligger omstendigheter som vil gi grunn til å nekte utlendingen adgang til eller opphold i riket i medhold av andre bestemmelser i loven.

Med mindre det er grunnlag for opphør eller tilbakekall etter §§ 37 eller 63, skal en oppholdstillatelse etter §§ 28 og 34 fornyes. En oppholdstillatelse etter § 34 kan likevel ikke fornyes dersom det er besluttet at adgangen til å gi kollektiv beskyttelse er bortfalt, jf. § 34 første ledd.

For tillatelse etter kapittel 6 gjelder ikke krav om at barn skal være under 18 år eller 21 år ved fornyelse.

For tillatelse etter kapittel 3 gjelder ikke krav om at søkeren er omfattet av en kvoteordning eller at stillingen ikke kan besettes av innenlandsk arbeidskraft eller arbeidskraft fra EØS- eller EFTA-området ved fornyelse.

Fornytt tillatelse gis som midlertidig oppholdstillatelse og i alminnelighet for ett eller to år.

En utlending som søker om fornyelse av en midlertidig oppholdstillatelse, kan få fortsatt opphold på samme vilkår inntil søknaden er endelig avgjort. Utlendingen har rett til slikt opphold dersom vedkommende søker om fornyelse senest én måned før tillatelsen utløper. Dette gjelder ikke dersom det fremgår av loven eller forskrift i medhold av loven at oppholdstillatelsen ikke kan fornyes.

En utlending som søker oppholdstillatelse på nytt faktisk eller rettslig grunnlag, kan få fortsatt opphold på samme vilkår som tidligere tillatelse inntil søknaden er endelig avgjort. Utlendingen har rett til dette dersom vedkommende søker om ny tillatelse senest én måned før utløpet av gjeldende tillatelse, og vedkommende har hatt lovlig opphold i medhold av tidligere tillatelse minst de siste ni månedene. Tilsvarende gjelder for en utlending med tillatelse etter § 48 som søker oppholdstillatelse i medhold av § 40.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

§ 62 *Permanent oppholdstillatelse*

En utlending som de siste tre årene har oppholdt seg i riket med midlertidig oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse, har etter søknad rett til permanent oppholdstillatelse dersom

- a) utlendingen de siste tre årene ikke har oppholdt seg utenfor riket mer enn syv måneder til sammen,
- b) utlendingen fortsatt oppfyller vilkårene for en midlertidig oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse,
- c) det ikke foreligger forhold som nevnt i § 66, og
- d) utlendingen har gjennomført pliktig norskopplæring i henhold til introduksjonsloven.

Dersom søkeren er mistenkt eller siktet for et forhold som nevnt i § 66, stilles søknaden om permanent oppholdstillatelse i bero. Søknaden kan tidligst innvilges når saken er henlagt eller skyldspørsmålet er endelig avgjort.

Når det foreligger forhold som nevnt i § 66 og utlendingen ikke blir utvist, kreves lengre botid enn nevnt i første ledd for at permanent oppholdstillatelse skal gis. Kongen kan fastsette nærmere regler i forskrift om beregningen av tilleggstid når det foreligger forhold som nevnt i § 66.

Permanent oppholdstillatelse gir rett til opphold i riket uten tidsbegrensning og gir et utvidet vern mot utvisning, jf. § 68. Bestemmelsen i § 60 tredje ledd bokstav a til c gjelder tilsvarende.

Tillatelsen faller bort når innehaveren har oppholdt seg utenfor riket sammenhengende i mer enn to år. Vedtak om bortfall treffes av Utlendingsdirektoratet. En utlending kan etter søknad gis adgang til å oppholde seg utenfor riket i mer enn to år uten at tillatelsen faller bort. Kongen kan fastsette nærmere

regler i forskrift om bortfall av permanent oppholdstillatelse.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift. Kongen kan fastsette i forskrift at permanent oppholdstillatelse kan gis i andre tilfeller enn nevnt i første ledd.

§ 63 *Tilbakekall av oppholdstillatelse*

Midlertidig og permanent oppholdstillatelse kan tilbakekalles dersom utlendingen mot bedre vitende har gitt uriktige opplysninger eller fortiet forhold av vesentlig betydning for vedtaket, eller dersom det for øvrig følger av alminnelige forvaltningsrettslige regler.

Midlertidig og permanent oppholdstillatelse kan også tilbakekalles dersom en utlending som ikke er borger av et Schengenland, er besluttet sendt ut fra et slikt land med grunnlag i en vurdering som kunne ha ført til utvisning av hensyn til grunnleggende nasjonale interesser, jf. § 67 første ledd bokstav e eller § 68 første ledd bokstav d.

§ 64 *Reisebevis for flyktninger og utlendingspass*

En utlending som får oppholdstillatelse etter § 28, skal etter søknad også gis reisebevis for flyktninger for reiser utenfor Norge dersom ikke særlige grunner taler mot det. Har flyktningen reisedokument utstedt av en fremmed stat, gjelder denne retten bare når Norge i henhold til en internasjonal avtale har plikt til å utstede reisebevis for flyktninger.

En utlending som har eller gis arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse i riket på grunnlag av søknad om asyl, men uten å ha fått innvilget oppholdstillatelse som flyktning, skal gis utlendingspass for reise utenfor Norge dersom utlendingens forhold til hjemlandets myndigheter tilsier det, og det ikke er særlige grunner som taler mot det. Utlendingspass kan også utstedes i andre tilfeller etter nærmere regler fastsatt av Kongen.

Pass eller annet reisedokument søkeren er i besittelse av, må innleveres sammen med søknaden om reisebevis for flyktninger eller utlendingspass.

Kongen kan i forskrift gi regler om utstedelse, gyldighetsområde, fornyelse og inndragning av reisebevis for flyktninger og utlendingspass og de nærmere vilkårene for dette, samt gi regler om passérbrev.

§ 65 *Vedtaksmyndighet*

Vedtak om midlertidig og permanent oppholdstillatelse, fornyelse og tilbakekall fattes av Utlendingsdirektoratet. Utlendingsdirektoratet avgjør også spørsmål om vern mot utsendelse etter § 73 og søknad om reisebevis og utlendingspass etter § 64.

Kongen kan i forskrift fastsette at politiet kan avgjøre søknader om midlertidig og permanent oppholdstillatelse. Kongen kan også fastsette i forskrift

at søknader om midlertidig oppholdstillatelse skal kunne avgjøres ved norsk utenriksstasjon.

Kapittel 8 Utvisning

§ 66 *Utvisning av utlendinger uten oppholdstillatelse*

- En utlending uten oppholdstillatelse kan utvises:
- når utlendingen grovt eller gjentatte ganger har overtrådt en eller flere bestemmelser i loven her eller unndrar seg gjennomføringen av et vedtak som innebærer at vedkommende skal forlate riket,
  - når utlendingen for mindre enn fem år siden i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt,
  - når utlendingen her i riket er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i mer enn tre måneder, eller flere ganger i løpet av de siste tre årene er ilagt fengselsstraff,
  - når en administrativ myndighet i et Schengenland har truffet en endelig avgjørelse om bortvisning eller utvisning av utlendingen på grunn av manglende overholdelse av landets bestemmelser om utlendingers innreise eller opphold,
  - når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse, eller
  - når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig.

§ 67 *Utvisning av utlendinger som har midlertidig oppholdstillatelse*

En utlending som har midlertidig oppholdstillatelse kan utvises:

- når utlendingen for mindre enn fem år siden i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i mer enn ett år. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt,
- når utlendingen for mindre enn ett år siden her i riket har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i mer enn ett år,
- når utlendingen har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for brudd på straffeloven §§ 228 første ledd, 237, 342 første ledd bokstav b eller c, 352 a, 384 eller 385,
- når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse, eller

- e) når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig.

Dersom en straffbar handling ble begått før utlendingen fikk midlertidig oppholdstillatelse, gjelder § 66 bokstav b og c tilsvarende.

§ 68 *Utvisning av utlendinger som har permanent oppholdstillatelse*

En utlending som har permanent oppholdstillatelse kan utvises:

- a) når utlendingen for mindre enn fem år siden i utlandet har sonet eller er ilagt straff for et forhold som etter norsk lov kan føre til fengselsstraff i to år eller mer. Tilsvarende gjelder ved en ilagt særreaksjon som følge av et straffbart forhold som nevnt,
- b) når utlendingen for mindre enn ett år siden her i riket har sonet eller er ilagt straff eller særreaksjon for et forhold som kan føre til fengselsstraff i to år eller mer,
- c) når utlendingen har overtrådt straffeloven §§ 147 a eller 147 b, eller har gitt trygt tilholdssted til noen som utlendingen kjenner til at har begått en slik forbrytelse, eller
- d) når grunnleggende nasjonale interesser gjør det nødvendig.

Dersom en straffbar handling ble begått før utlendingen fikk permanent oppholdstillatelse, gjelder § 67 første ledd bokstav a og b tilsvarende.

§ 69 *Vern mot utvisning for norske borgere og utlendinger som er født i riket*

En norsk statsborger kan ikke utvises.

En utlending som er født i riket og som senere uavbrutt har hatt fast bopel her, kan ikke utvises.

§ 70 *Krav til forholdsmessighet*

En utlending kan ikke utvises dersom det i betraktning av forholdets alvor og utlendingens tilknytning til riket vil være et uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen selv eller de nærmeste familiemedlemmene. I saker som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om vurderingen etter første ledd.

§ 71 *Utvisningens virkning og varighet*

Enhver gyldig tillatelse til opphold i riket opphører å gjelde når et vedtak om utvisning er endelig. Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om virkningen av et vedtak om utvisning for søknader om oppholdstillatelse som ikke er avgjort på utvisningstidspunktet.

Utvisningen er til hinder for senere innreise i riket. Innreiseforbudet kan gjøres varig eller tidsbe-

grenset, men ikke for kortere tidsrom enn to år. Innreiseforbudet kan etter søknad oppheves dersom nye omstendigheter tilsier det. Dersom særskilte omstendigheter foreligger, kan den som er utvist, etter søknad få adgang til riket for kortvarig besøk selv om innreiseforbudet ikke oppheves, men som regel ikke før to år er gått fra utreisen.

§ 72 *Vedtaksmyndighet i sak om utvisning*

Vedtak om utvisning treffes av Utlendingsdirektoratet. Saker om utvisning forberedes av politiet.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Kapittel 9 Absolutt vern mot utsendelse (non refoulement)

§ 73 *Absolutt vern mot utsendelse*

En utlending kan ikke sendes til et område der vedkommende ville være i en situasjon som nevnt i § 28 første ledd bokstav a, med mindre:

- a) utlendingen er utelukket fra beskyttelse etter § 31, eller
- b) utlendingen med rimelig grunn anses som en fare for rikets sikkerhet eller har fått endelig dom for en særlig alvorlig forbrytelse og av den grunn utgjør en fare for det norske samfunn.

En utlending kan ikke sendes til et område der vedkommende ville være i en situasjon som nevnt i § 28 første ledd bokstav b. Vernet etter denne bestemmelsen gjelder også ved situasjoner som nevnt i første ledd bokstav a og b.

Vernet etter første og annet ledd gjelder også utsendelse til et område der vedkommende ikke ville være trygg mot å bli sendt videre til et slikt område som nevnt i § 28 første ledd.

Vernet etter første til tredje ledd kommer til anvendelse ved alle former for vedtak etter loven. Vernet mot utsendelse er ikke til hinder for at det treffes vedtak om utvisning etter § 66 bokstav f, § 67 første ledd bokstav e eller § 68 første ledd bokstav d. Slikt vedtak kan ikke iverksettes før grunnlaget for utsendelsesvernet er bortfalt.

§ 74 *Oppholdstillatelse for en utlending som har vernet mot utsendelse etter § 73 som sitt eneste grunnlag for opphold*

En utlending som har vernet mot utsendelse etter § 73 som sitt eneste grunnlag for opphold i riket, kan gis en midlertidig oppholdstillatelse inntil hinderet for utsendelse bortfaller. Det kan også fastsettes at tillatelsen ikke skal gi rett til å ta arbeid. Oppholdstillatelse etter denne paragrafen gir ikke rett til å besøke andre Schengenland. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift, herunder om varighet og fornyelse av tillatelser etter denne paragrafen.

Kapittel 10 Organisering av utlendingsmyndighetene

§ 75 Utøvelse av myndighet etter loven

Stortinget godkjenner hovedprinsippene for reguleringen av innvandringen.

Loven gjennomføres av Kongen, departementet, Utlendingsnemnda, Utlendingsdirektoratet, politiet og andre offentlige myndigheter. Dersom det ikke fremgår direkte av loven, bestemmer Kongen i forskrift hvilke oppgaver og hvilken myndighet de ulike offentlige instansene skal ha etter loven.

Der politimesteren er tillagt myndighet etter denne loven, kan Kongen i forskrift fastsette at også andre etatsledere i politiet skal ha slik myndighet.

Der myndighet etter denne loven er lagt til politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, må den politimesteren gir fullmakt være jurist.

§ 76 Instruksjonsmyndighet og overprøving av vedtak

Vedtaket etter loven truffet av politiet, utenriksstasjoner eller andre forvaltningsorganer, kan påklages til Utlendingsdirektoratet. Vedtak etter loven truffet av Utlendingsdirektoratet i første instans kan påklages til Utlendingsnemnda.

Departementets alminnelige instruksjonsadgang gir ikke adgang til å instruere om avgjørelsen av enkeltsaker. Departementet kan heller ikke instruere Utlendingsnemnda om lovtolkning eller skjønnsutøvelse. Departementet kan instruere om prioritering av saker.

For å ivareta grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn kan departementet instruere uavhengig av begrensningene i annet ledd. Departementet kan i slike tilfeller instruere om alle avgjørelsene som inngår i saken. Kongen i statsråd er klageinstans i saker som omfattes av departementets instruksjoner om lovtolkning, skjønnsutøvelse eller avgjørelser av enkeltsaker.

Departementet kan beslutte at vedtak truffet av Utlendingsdirektoratet til gunst for utlendingen skal overprøves av Utlendingsnemnda. Beslutningen skal treffes senest fire måneder etter at vedtaket ble truffet, være skriftlig og grunngis. Forvaltningsloven kapittel IV til VI om saksforberedelse, vedtak og klage gjelder ikke for slike beslutninger.

Kommer Utlendingsnemnda i en sak etter fjerde ledd til at Utlendingsdirektoratets vedtak er ugyldig, skal den oppheve vedtaket og sende saken tilbake til Utlendingsdirektoratet for hel eller delvis ny behandling. Gyldige vedtak kan ikke oppheves eller endres, men nemnda kan avgi en uttalelse om sakens prinsipielle sider.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om saksforberedelse og Utlendingsnemndas kompetanse i saker etter fjerde ledd.

§ 77 Utlendingsnemnda

Utlendingsnemnda avgjør som et uavhengig organ de sakene som er lagt til den i § 76 første og fjerde ledd.

Utlendingsnemnda ledes av en direktør som må fylle kravene til dommere. Direktøren beskikkes på åremål av Kongen i statsråd for seks år. Gjenoppnevning kan foretas for én periode.

Utlendingsnemnda skal videre ha nemndledere som må fylle kravene til dommere. De beskikkes på åremål av Kongen i statsråd for åtte år. Gjenoppnevning kan ikke foretas.

Utlendingsnemnda skal ha nemndmedlemmer oppnevnt av Kongen i statsråd etter forslag fra det departementet som har hovedansvaret for utlendingsforvaltningen, Utenriksdepartementet, Norges Juristforbund og humanitære organisasjoner. Medlemmene oppnevnes for fire år. Gjenoppnevning kan foretas én gang. Vervet er frivillig. Suppleringer i løpet av perioden foretas av departementet etter forslag fra de samme instansene. Departementet kan løse et nemndmedlem fra vervet dersom medlemmet ikke har overholdt sin taushetsplikt, grovt har krenket andre plikter som følger av vervet eller selv ber om det. Kongen kan gi nærmere regler ved forskrift.

Nemndas møter foregår for lukkede dører. Enhver som deltar ved behandlingen av sak for nemnda har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 e. Overtredelse straffes etter straffeloven § 121.

§ 78 Avgjørelsesformer mv. i Utlendingsnemnda

I den enkelte saken deltar en nemndleder og to nemndmedlemmer, jf. likevel annet og tredje ledd. Det ene nemndmedlemmet trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra det departementet som har hovedansvaret for utlendingsforvaltningen, Utenriksdepartementet og Norges Juristforbund. Det andre nemndmedlemmet trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra humanitære organisasjoner. Den enkelte nemndsamlingen kan behandle flere saker.

Ved behandling av saker i stornemnd deltar tre nemndledere og fire nemndmedlemmer. To av nemndmedlemmene trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra det departementet som har hovedansvaret for utlendingsforvaltningen, Utenriksdepartementet og Norges Juristforbund. De andre to trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra humanitære organisasjoner. Nemndlederne deltar i, og en av dem leder, stornemnda i henhold til fastsatt ordning. Medlemmene og varamedlemmene oppnevnes av departementet for fire år. Kongen kan

gi regler om hvilke saker som skal behandles i stornemnd, og om myndighet til å avgjøre hvorvidt en sak som er brakt inn for behandling i stornemnda, skal antas til behandling.

Saker som ikke byr på vesentlige tvilsspørsmål, kan avgjøres av en nemndleder. I slike saker kan Utlendingsnemnda også delegere vedtaksmyndighet til sekretariatet. Saker som kan avgjøres av en nemndleder, er blant annet klager der vilkårene for å omgjøre Utlendingsdirektoratets vedtak åpenbart må anses å foreligge, og klager som må anses grunnløse. Det samme gjelder anmodning om omgjøring av vedtak truffet av Utlendingsnemnda når det ikke er grunn til å anta at nemnda vil endre vedtaket.

Utlendingsnemnda bestemmer selv avgjørelsesformen, med unntak av saker som behandles etter annet ledd. Saker som behandles etter første eller annet ledd, avgjøres ved flertallsvedtak.

Utlendingen kan gis adgang til å møte personlig og uttale seg i saken som behandles etter første eller annet ledd. I asylsaker skal slik adgang som hovedregel gis. Utlendingens advokat eller en annen representant for utlendingen kan møte sammen med utlendingen. Også andre kan gis adgang til å møte og avgi uttalelse.

Forvaltningsloven kapittel IV til VI om saksforberedelse, vedtak og klage gjelder ikke for beslutninger om avgjørelsesform og personlig fremmøte.

Kongen kan gi regler om nemndas arbeidsform og om den nærmere behandlingen av sakene og valg av avgjørelsesform, herunder hva som skal regnes som vesentlige tvilsspørsmål etter tredje ledd.

§ 79 Søksmål

Ved søksmål mot staten om lovmessigheten av Utlendingsnemndas vedtak etter loven her eller om erstatning som følge av slike vedtak, opptrer staten ved Utlendingsnemnda. Ved søksmål mot staten om lovmessigheten av Utlendingsdirektoratets vedtak truffet etter loven her eller om erstatning som følge av slike vedtak, opptrer staten ved Utlendingsdirektoratet.

Når Utlendingsnemnda har truffet vedtak etter loven her til gunst for utlendingen, kan departementet ved søksmål få prøvet gyldigheten av vedtaket. Søksmål må være reist innen fire måneder etter at vedtaket ble truffet. Søksmål reises mot utlendingen. Megling i forlikrådet foretas ikke.

Kapittel 11 Saksbehandlingsregler

I. Alminnelige regler om saksbehandlingen m.m.

§ 80 Forholdet til forvaltningsloven

Forvaltningsloven gjelder når ikke annet følger av loven her.

§ 81 Utlendingens rett til å uttale seg

I saker etter §§ 28 og 73, samt i saker om bortvisning, utvisning eller tilbakekall av gitt tillatelse, skal utlendingsmyndighetene sørge for at utlendingen får mulighet til å fremlegge sine synspunkter på et språk utlendingen kan kommunisere forsvarlig på. Dette skal skje så snart som mulig, og under enhver omstendighet før det treffes vedtak i saken. Det skal legges til rette for utlendinger med spesielle behov. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

Kongen skal gi regler i forskrift om barns rett til å bli hørt.

§ 82 Veiledningsplikt

I saker om bortvisning, utvisning og tilbakekall av gitt tillatelse, og når en utlending påberoper seg å være flyktning, skal politiet gi veiledning om at utlendingen har rett til fullmektig, jf. forvaltningsloven § 12, og rettshjelp, jf. § 92, samt rett til å sette seg i kontakt med sitt lands representasjon, en representant for FNs høykommissær for flyktninger og en norsk flyktningorganisasjon.

§ 83 Utlendingens møte- og opplysningsplikt

I forbindelse med en sak etter loven kan politiet og Utlendingsdirektoratet pålegge den utlendingen saken gjelder, å møte personlig for å gi opplysninger som kan ha betydning for vedtaket, jf. § 93 fjerde ledd.

Ved innreise, og frem til korrekt identitet er registrert, har utlendinger plikt til å medvirke til å avklare sin identitet i den grad utlendingsmyndighetene krever det. Utlendingsmyndighetene kan også senere pålegge utlendingen en slik plikt dersom det er grunn til å anta at den registrerte identiteten ikke er den riktige. En utlending kan ikke pålegges å medvirke til å avklare sin identitet på en måte som kommer i konflikt med et behov for beskyttelse.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om hva utlendinger kan pålegges å gjøre for å oppfylle plikten etter første og annet ledd.

§ 84 Unntak fra taushetsplikt for offentlige myndigheter

Offentlige myndigheter skal etter anmodning gi utlendingsmyndighetene opplysninger om utlendingers navn og adresse til bruk i saker etter loven, uten hinder av taushetsplikt i lov 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester mv. § 8-8 og lov 17. juli 1992 nr. 100 om barnevernstjenester § 6-7.

Offentlige myndigheter skal etter anmodning gi utlendingsmyndighetene opplysninger om referansepersonen i en sak om oppholdstillatelse etter kapittel 6 i loven her har mottatt økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven det siste året før opplysningene avgis.

Opplysningene gis uten hinder av taushetsplikt i sosialtjenesteloven § 8-8.

Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om innholdet av opplysningsplikten etter denne paragrafen.

§ 85 *Vandelskontroll i sak om familieinnvandring, jf. §§ 40 femte ledd og 48*

Politiet kan som ledd i forberedelsen av en sak som nevnt i §§ 40 femte ledd eller 48 benytte vandelsopplysninger om referansepersonen eller den referansepersonen har fått familieetablering med når søkeren er referansepersonens særskullsbarn.

Dersom politiet har vandelsopplysninger av betydning for om oppholdstillatelse skal nektes etter § 40 femte ledd, kan det gis en uttalelse om dette til det organet som avgjør saken.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om hvilke vandelsopplysninger som skal gis til det organet som avgjør saken, og om utformingen av politiets uttalelse for øvrig.

§ 86 *Vandelskontroll i saker om visum etter § 10 fjerde ledd*

Dersom Utlendingsdirektoratet eller Utlendingsnemnda finner at det er særlig grunn til å undersøke referansepersonensandel for å avgjøre om visum skal nektes etter § 10 fjerde ledd, kan det innhentes uttalelse fra politiet om forhold av betydning for å bedømme dette.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om hvilke vandelsopplysninger som skal gis til Utlendingsdirektoratet eller Utlendingsnemnda etter første ledd, og om utformingen av politiets uttalelse for øvrig.

§ 87 *DNA-testing*

Når det i saker etter loven her er nødvendig å fastslå om det eksisterer en familierelasjon, kan søkeren og referansepersonen anmodes om å avlegge en DNA-test. Dette gjelder bare dersom de øvrige opplysningene i saken ikke gir grunnlag for med rimelig sikkerhet å fastslå familierelasjonen. Dersom søkeren eller referansepersonen uten rimelig grunn avslår anmodningen om en DNA-test, skal vedkommende gjøres oppmerksom på at dette kan få betydning for vurderingen av saken.

Opplysninger og materiale knyttet til testen skal slettes eller tilintetgjøres så snart som mulig etter at familierelasjonen er bekreftet eller avkreftet.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføring av DNA-testing.

§ 88 *Aldersundersøkelse*

Dersom det i en sak om asyl eller i en sak om oppholdstillatelse for et familiemedlem ikke er mulig

å fastslå med rimelig sikkerhet om utlendingen er over eller under 18 år, kan utlendingen anmodes om å la seg undersøke for å klargjøre alderen. Resultatet av undersøkelsen skal vurderes i forhold til de øvrige opplysningene i saken.

Avslår utlendingen å la seg undersøke, skal utlendingen gjøres oppmerksom på at dette kan få betydning for vurderingen av saken.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføringen av aldersundersøkelser.

§ 89 *Gebyr*

Kongen kan i forskrift gi regler om at det skal tas gebyr for å behandle søknader etter denne loven, med unntak for søknader om beskyttelse etter kapittel 4.

§ 90 *Iverksetting av vedtak*

Vedtak om bortvisning og utvisning av en utlending som ikke har oppholdstillatelse, eller en nordisk borger som ikke har hatt opphold i riket i mer enn tre måneder, kan iverksettes straks.

Vedtak om avslag på søknad om første gangs oppholdstillatelse, og søknad om fornyet oppholdstillatelse fremsatt etter utløpet av fristen i § 61 sjettede ledd, kan iverksettes før det er endelig dersom utlendingen har fått mulighet til å fremsette klage. Slikt vedtak kan tidligst iverksettes 48 timer etter at meldingen om vedtaket er kommet frem til utlendingen. Dersom Utlendingsdirektoratet anser søknaden åpenbar grunnløs, kan vedtaket likevel iverksettes så snart fristen for å begjære utsatt iverksetting er utløpt, og direktoratet har tatt stilling til begjæringen.

Vedtak om avslag på søknad om fornyet oppholdstillatelse eller permanent oppholdstillatelse fremsatt innen utløpet av fristen i § 61 sjettede ledd, kan ikke iverksettes før det er endelig. Tilsvarende gjelder vedtak om tilbakekall etter § 63 og vedtak om utvisning av en utlending som har oppholdstillatelse, eller en nordisk borger som har hatt opphold i riket i mer enn tre måneder. Dersom det er mest sannsynlig at utlendingen vil begå en straffbar handling overfor eller forfølge en annen person eller på annet vis alvorlig krenke en annen persons fred, kan vedtaket iverksettes på et tidligere tidspunkt enn det som følger av første og annet punktum.

Påberoper en utlending seg å være flyktning eller for øvrig gir opplysninger som tyder på at vernet mot utsendelse etter § 73 vil komme til anvendelse, kan et vedtak bare iverksettes før det er endelig dersom

- a) søknaden om opphold er avvist i medhold av § 32,
- b) søkeren tidligere har fått avslag på søknad om asyl i annet land, eller
- c) vilkårene for opphold etter §§ 28 eller 73 åpenbart ikke er oppfylt.

Når grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn gjør det nødvendig, kan vedtak iverksettes på et tidligere tidspunkt enn det som ellers følger av denne paragrafen.

Vedtak som innebærer at en utlending må forlate riket, iverksettes ved at utlendingen pålegges å reise med en gang eller innen en fastsatt frist. Dersom ikke annen frist er fastsatt, plikter utlendingen å forlate riket innen tre uker etter at vedkommende har mottatt underretning om vedtaket. Dersom pålegget ikke blir fulgt, eller det er mest sannsynlig at utlendingen ikke vil forlate riket innen utløpet av fristen, kan politiet føre utlendingen ut. Når særlige grunner taler for det, kan utlendingen bli ført til et annet land enn det vedkommende kom fra. Utlendinger som ikke har gyldig reisedokument, har plikt til å skaffe seg dette. Beslutninger som gjelder iverksetting, regnes ikke som enkeltvedtak, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b.

Når Utlendingsnemnda har truffet et vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, kan den instruere politiet om å utsette iverksettingen. Utlendingsdirektoratet kan instruere politiet om å utsette iverksettingen dersom slikt vedtak er truffet av direktoratet. Utlendingsnemnda kan instruere politiet om å utsette iverksettingen av et vedtak truffet av direktoratet på nemndas saksområde, når vedtaket innebærer at utlendingen må forlate riket. Departementet kan instruere Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda om å utsette iverksettingen av en bestemt type vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, i påvente av endringer i lov eller forskrift.

Dersom en utlending påberoper seg omstendigheter som nevnt i § 28 på tidspunktet for iverksetting av et vedtak som innebærer at utlendingen må forlate riket, og det ikke fremgår at det allerede er tatt standpunkt til de forholdene som påberopes, skal politiet forelegge spørsmålet om utsatt iverksetting for den myndigheten som har truffet vedtaket.

§ 91 *Ansvar for utgifter mv.*

En utlending som i medhold av loven føres ut av riket, plikter å betale utgiftene ved sin egen utreise. Utlendingen skal også betale utgifter til vakthold når dette er nødvendig fordi det er grunn til å frykte at utlendingen vil motsette seg retur eller oppføre seg truende eller farlig i forbindelse med utreisen. Kravet er tvangsgrunnlag for utlegg.

Er det stilt garanti for utgifter etter første ledd, kan utgiftene kreves dekket av garantisten. Kravet er tvangsgrunnlag for utlegg.

Når en utlending som er kommet med skip eller luftfartøy, eller som er brakt til riket av en transportør som utfører yrkesmessig landtransport av personer, blir bortvist, plikter transportmiddelets eier eller leier enten å ta utlendingen om bord igjen, på annen måte

bringe utlendingen ut av riket, eller dekke utgifter som måtte bli påført det offentlige ved at utlendingen føres ut. På samme måte foreligger det en plikt til å ta om bord og dekke utgifter til mannskap for eskorte av utlendingen ut av riket når politiet finner dette nødvendig. Tilsvarende ansvar som transportmiddelets eier eller leier har etter dette leddet, gjelder for transportmiddelets fører eller agent i riket.

Tredje ledd gjelder tilsvarende ved utvisning som reaksjon på overtredelse av lovens regler om innreise og ved uttransportering av en utlending som nektes innreise til riket på grunn av et fortsatt gjeldende utvisningsvedtak.

Har en utlending som trenger tillatelse fra politiet etter § 16 første ledd for å gå i land i riket, gjort dette uten slik tillatelse, gjelder tredje ledd tilsvarende. Ansvarer omfatter da også utgifter som måtte bli påført det offentlige i inntil tre måneder ved utlendingens opphold i riket.

For utlendinger som nevnt i § 16 tredje ledd gjelder tredje og femte ledd tilsvarende, uten hensyn til om utlendingen er gitt tillatelse til å gå i land i riket.

Dersom utgiftene ved at utlendingen føres ut av riket ikke dekkes etter første til femte ledd, dekkes de av staten.

Ansvarer etter tredje, fjerde, femte og sjette ledd gjelder ikke ved innreise over indre Schengengrense.

§ 92 *Retts hjelp*

I saker om bortvisning, utvisning og tilbakekall av tillatelse har utlendingen rett til fritt rettsråd uten behovsprøving. Det gjelder likevel ikke i utvisningsaker i henhold til §§ 66 bokstav b og c, 67 første ledd bokstav a, b og c og 68 første ledd bokstav a og b.

En utlending som søker oppholdstillatelse etter § 28, eller påberoper seg vernet mot utsendelse etter § 73, har rett til fritt rettsråd uten behovsprøving ved negativt vedtak fattet av Utlendingsdirektoratet. Dette gjelder likevel ikke der utlendingen klager over bare å ha fått oppholdstillatelse etter § 38. Ved søknader fra enslige mindreårige asylsøkere og saker som kan berøre utenrikspolitiske hensyn, grunnleggende nasjonale interesser eller hvor utelukkelse etter § 31 kan bli utfallet, gis det fritt rettsråd uten behovsprøving også i forbindelse med saksbehandlingen i Utlendingsdirektoratet. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om unntak fra retten til fritt rettsråd etter første punktum, og regler til utfylling av bestemmelsen, herunder også regler om rett til fritt rettsråd uten behovsprøving i første instans.

I sak som nevnt i § 76 fjerde ledd har utlendingen rett til fritt rettsråd uten behovsprøving. I sak som nevnt i § 77 sjette ledd har utlendingen rett til fri sakførsel.

Retten skal oppnevne en prosessfullmektig når den prøver spørsmålet om fengsling etter § 106. Det samme gjelder når retten prøver spørsmålet om beslag eller pålegg etter § 104 annet ledd og § 105 annet ledd, med mindre det ville medføre særlig ulempe eller tidsspille, eller retten finner det ubetenkelig å unnlate å oppnevne prosessfullmektig. Dersom utlendingen allerede har advokat på det offentliges bekostning, skal vedkommende advokat som regel oppnevnes. Oppnevningen faller bort når retten bestemmer det.

Retten skal av eget tiltak og uten behovsprøving gi bevilling til fri sakførsel når prosessfullmektig oppnevnes etter fjerde ledd.

I de tilfellene det er ytet fri sakførsel eller fritt rettsråd uten behovsprøving, kan det offentliges utgifter i forbindelse med rettshjelpen kreves helt eller delvis erstattet dersom utlendingen har økonomisk evne til det. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift.

II. Særskilte regler for søknader om beskyttelse (asylsaker)

§ 93 Tidspunkt for fremsettelse av søknad om beskyttelse. Opplysning av saken

En søknad om beskyttelse etter § 28 skal fremsettes for politiet uten ugrunnet opphold. Pass eller annet reisedokument utlendingen er i besittelse av, skal innleveres sammen med søknaden.

Dersom omstendigheter som nevnt i § 28 inntreffer først etter utlendingens innreise i riket, skal søknad fremsettes uten ugrunnet opphold etter at utlendingen ble klar over omstendighetene.

Den som registrerer søknaden, tar fotografi og fingeravtrykk av utlendingen, jf. § 100 første ledd bokstav b. Når det anses nødvendig, kan det tas kopi av dokumenter utlendingen er i besittelse av.

Søkeren plikter å gjøre sitt beste for å fremlegge nødvendig dokumentasjon og medvirke til innhentingen av nødvendige opplysninger. For dette formålet kan søkeren pålegges å være tilgjengelig på et nærmere angitt sted. Utlendingsmyndighetene har et selvstendig ansvar for å innhente nødvendige og tilgjengelige opplysninger før avgjørelsen blir truffet, jf. forvaltningsloven § 17 første ledd.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om gjennomføringen av saksbehandlingen.

§ 94 Søkerens rettsstilling under behandlingen av søknaden

Søkeren kan gis rett til å ta arbeid inntil søknaden er avgjort. Det er en forutsetning for tillatelsen at følgende vilkår er oppfylt:

- a) det er gjennomført asylintervju av søkeren,
- b) det er ikke tvil om søkerens identitet, og
- c) det er ikke aktuelt å bortvise søkeren eller frem-

me tilbaketakelsesbegjæring overfor et annet land.

Er en søknad om beskyttelse avslått i første instans, gjelder en tillatelse gitt etter annet ledd fortsatt dersom vedtaket er påklaget og gitt utsatt iverksetting. En klager som ikke allerede har tillatelse etter annet ledd, kan etter anmodning gis slik tillatelse forutsatt at vilkårene i annet ledd er oppfylt, og vedtaket er gitt utsatt iverksetting.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om varigheten av tillatelser til å ta arbeid etter annet ledd og om tillatelser etter at det foreligger et avslag på søknaden i første instans.

Tillatelser etter annet og tredje ledd gis av Utlendingsdirektoratet, som også kan gi politiet myndighet til å gi slike tillatelser. Forvaltningsloven kapittel IV til VI om saksforberedelse, vedtak og klage gjelder ikke for vedtak om slike tillatelser.

§ 95 Innkvartering ved søknad om beskyttelse

En utlending som søker beskyttelse, skal gis tilbud om innkvartering. En utlending som har fått avslag på søknad om beskyttelse, kan gis tilbud om innkvartering i påvente av utreise.

Kongen kan ved forskrift fastsette nærmere bestemmelser om innkvarteringsordninger, herunder bestemmelser om tildeling og bortfall av botilbud.

Forvaltningsloven §§ 24 og 25 om begrunnelse og §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for utlendingsmyndighetenes vedtak om tildeling av botilbud og overføring til nytt innkvarteringssted. Forvaltningsloven §§ 28 til 34 om klage gjelder ikke for utlendingsmyndighetenes vedtak om kommunebosetting og bortfall av botilbud.

§ 96 Tvangsfullbyrdelse i saker om innkvartering

Utlendingsmyndighetenes vedtak om overføring til nytt innkvarteringssted, kommunebosetting eller bortfall av botilbud er særlig tvangsgrunnlag for fullbyrdelse etter tvangsfullbyrdselsloven kapittel 13.

§ 97 Politiattest for ansatte i statlig mottak m.fl.

Den som skal ansettes i statlig asylmottak, skal legge fram tilfredsstillende politiattest. Det kan også kreves politiattest fra andre som utfører oppgaver for utlendingsmyndighetene, og som har direkte kontakt med barn og unge som oppholder seg i asylmottak.

Politiattesten skal vise om vedkommende er siktet, tiltalt, ilagt forelegg eller er dømt for brudd på straffeloven §§ 192, 193, 194, 195, 196, 197, 199, 200 annet ledd, 201 bokstav c, 203 eller 204 a der den fornærmede er under 18 år. Attesten skal ikke være eldre enn tre måneder.

Den som er ilagt forelegg eller er dømt for overtredelse som nevnt i annet ledd, er utelukket fra å ut-

føre arbeid i asylmottak eller oppgaver som omhandlet i første ledd annet punktum.

Kongen kan gi utfyllende forskrifter til bestemmelsen.

§ 98 *Samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger. Oversending og utveksling av opplysninger*

Norske myndigheter skal samarbeide med FNs høykommissær for flyktninger i samsvar med flyktningkonvensjonen artikkel 35, og skal herunder legge til rette for at FNs høykommissær for flyktninger kan utøve sin plikt til å føre tilsyn med at bestemmelsene i flyktningkonvensjonen overholdes. Uavhengig av reglene om taushetsplikt kan FNs høykommissær for flyktninger gis innsyn i saksdokumentene. I den utstrekning det er nødvendig i forbindelse med innhenting av opplysninger, kan innsyn også gis til en flyktning- eller menneskerettsorganisasjon.

I den utstrekning Norge er forpliktet til det som deltaker i Schengensamarbeidet, jf. § 9 annet ledd, og Dublin-samarbeidet, jf. § 32 første ledd bokstav b, kan utlendingsmyndighetene uten hinder av taushetsplikt oversende opplysninger om enkeltpersoner til myndighetene i land som deltar i samarbeidet, som ledd i eller til bruk ved behandlingen av saker om grensekontroll, visum, bortvisning, utvisning, beskyttelse etter reglene i kapittel 4, vern mot utsendelse etter kapittel 9 eller oppholdstillatelse. Med oppholdstillatelse menes i denne paragrafen tillatelse av en hvilken som helst art som er utstedt av et land som deltar i Schengensamarbeidet, og som gir rett til opphold på dets territorium. Tillatelse til opphold med sikte på behandling av en søknad om oppholdstillatelse omfattes likevel ikke.

Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om hvilke forhold det kan opplyses om, og om vilkår som må være oppfylt før oversendingen kan finne sted. Kongen kan i forskrift også gi nærmere regler for utveksling av opplysninger om enkeltpersoner med andre lands myndigheter i saker om beskyttelse etter reglene i kapittel 4 eller vern mot utsendelse etter reglene i kapittel 9, ut over det som følger av annet ledd.

Kapittel 12 Behandling av fingeravtrykk mv., tvangsmidler og straff

§ 99 *Generelt om bruk av tvangsmidler*

Et tvangsmiddel kan bare brukes når det er tilstrekkelig grunn til det. Tvangsmiddelet kan ikke brukes når det etter sakens art og forholdene ellers ville være et uforholdsmessig inngrep.

Tvangsmidler for å sikre iverksettingen av et vedtak kan anvendes når det er fattet vedtak som innebærer at en utlending må forlate riket, og under behandlingen av en sak som kan føre til et slikt vedtak.

§ 100 *Fotografi og fingeravtrykk*

Det kan tas fotografi og fingeravtrykk av en utlending som

- ikke kan dokumentere sin identitet, eller som det er grunn til å mistenke for å oppgi falsk identitet,
- søker oppholdstillatelse etter loven,
- er blitt innvilget eller har fått avslag på søknad om oppholdstillatelse etter loven, eller
- er bortvist eller utvist, eller som antas å oppholde seg ulovlig i riket.

Fingeravtrykk og fotografi tatt i medhold av denne paragrafen kan registreres elektronisk i et register. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandlingen av opplysningene, herunder føring, bruk og sletting av opplysninger i registeret. Politiet kan bruke registeret i forbindelse med etterforskningen av en eller flere handlinger som samlet kan medføre høyere straff enn fengsel i 6 måneder.

For behandling av fingeravtrykk i henhold til Dublin-samarbeidet, jf. § 32 første ledd bokstav b, gjelder reglene i § 101.

En beslutning om at det skal tas fotografi eller fingeravtrykk, treffes av polititjenestemann, utenriksstasjon eller Utlendingsdirektoratet.

Politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt, kan avgjøre at fingeravtrykk og fotografi skal tas med tvang. Utlendingen kan kreve spørsmålet om rettmessigheten av et slikt tvangsinngrep brakt inn for retten. Politiet sørger for at utlendingen blir gjort kjent med denne retten.

§ 101 *Behandling av fingeravtrykk. Eurodac*

Som ledd i Dublin-samarbeidet, jf. § 32 første ledd bokstav b, kan fingeravtrykk tas av en utlending som har fylt 14 år, og som

- søker oppholdstillatelse etter § 28,
- uten å bli bortvist blir anholdt i forbindelse med ulovlig passering av en ytre Schengengrense, eller
- oppholder seg ulovlig i riket.

Sammen med fingeravtrykkene kan det samles inn følgende opplysninger:

- dato for den dagen fingeravtrykkene ble tatt,
- sted og dato for fremleggelsen av en søknad om beskyttelse etter § 28,
- kjønn og opprinnelsesstat.

Opplysningene skal overføres til en sentralenhet for fingeravtrykksopplysninger.

Personopplysningsloven gjelder for behandlingen av opplysningene hvis ikke annet er bestemt i lov eller forskrift. Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om behandlingen av opplysningene, herunder om overføring av opplysninger til sentralenheten, lagring, sammenlikning med andre opplysninger, overføring av resultatene av en slik sammenlikning, sik-

kerhet, sperring og sletting av opplysninger samt regler for å sikre korrekte og oppdaterte opplysninger.

§ 102 *Innhenting og behandling av opplysninger om visumsøkere m.m. Visa informasjons-system (VIS)*

§ 103 *Undersøkelse av utlendingens person, bolig eller lignende*

Det kan foretas undersøkelse av utlendingens person, bolig, rom eller annet oppbevaringssted dersom det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen

- a) skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin identitet eller andre opplysninger av vesentlig betydning for en sak om oppholdstillatelse,
- b) har penger eller andre formuesgoder som kan brukes til å dekke utgifter i forbindelse med utreisen som utlendingen har plikt til å dekke, og det er mest sannsynlig at utlendingen ikke frivillig vil dekke utgiftene, eller
- c) har reisedokument, billetter eller annet materiale som kan sikre iverksetting av vedtaket, og det er mest sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksettingen.

Uten utlendingens skriftlige samtykke kan undersøkelser som nevnt i første ledd bare foretas etter beslutning fra retten. Er det fare ved opphold, kan beslutningen treffes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. Beslutningen skal så vidt mulig være skriftlig og opplyse om hva saken gjelder, formålet med undersøkelsen og hva undersøkelsen omfatter. En muntlig beslutning skal snarest mulig nedtegnes. Før undersøkelsen foretas, skal beslutningen så vidt mulig leses opp eller forevises utlendingen. Foreligger det ingen skriftlig beslutning, skal det så vidt mulig muntlig opplyses hva saken gjelder og formålet med undersøkelsen.

Reglene i straffeprosessloven §§ 198 til 202 gjelder så langt de passer.

§ 104 *Beslag*

Dersom det foreligger tvil om utlendingens identitet, eller det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin identitet, kan det foretas beslag av reisedokumenter, billetter eller annet materiale som kan bidra til å avklare eller dokumentere identiteten. Tilsvarende gjelder ved tvil om tidligere oppholdssted, når dette har betydning for retten til opphold i riket.

Når det er mest sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksetting av et vedtak, kan det foretas beslag av reisedokumenter og annet materiale som kan dokumentere utlendingens identitet. Tilsvarende kan det foretas beslag av billetter og penger eller andre formuesgoder til dekning av kostnader som utlendingen plikter å dekke i forbindelse med utreisen. Kon-

gen kan i forskrift gi nærmere regler om størrelsen på beløpet som kan beslaglegges.

Det kan foretas beslag av reisedokumenter til utlendinger hvis eneste grunnlag for opphold i riket er vernet mot utsendelse etter § 73.

Avgjørelsen om beslag besluttes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. Beslutningen skal så vidt mulig være skriftlig og opplyse om hva saken gjelder, formålet med beslaget og hva det skal omfatte. En muntlig beslutning skal snarest mulig nedtegnes. Før beslaget iverksettes, skal beslutningen så vidt mulig leses opp eller forevises utlendingen. Foreligger det ingen skriftlig beslutning, skal det så vidt mulig muntlig opplyses om hva saken gjelder og formålet med beslaget.

Når utlendingen ankommer riket, ved undersøkelse etter § 103 og i situasjoner hvor det er fare ved opphold, kan beslag tas av en polititjenestemann. Beslaget skal straks meldes til den som ellers treffer avgjørelser om beslag, jf. fjerde ledd. Foreligger det ingen skriftlig beslutning, skal det så vidt mulig muntlig opplyses om hva saken gjelder og formålet med beslaget. Hvis beslaget opprettholdes, nedtegnes det en beslutning etter fjerde ledd.

Enhver som rammes av beslaget, kan kreve spørsmålet om det skal opprettholdes brakt inn for retten. Politiet sørger for at den som rammes av beslaget, blir gjort kjent med denne retten. Reglene i straffeprosessloven kapittel 16, med unntak av §§ 208 a og 210-212, gjelder så langt de passer.

§ 105 *Meldeplikt og bestemt oppholdssted*

En utlending kan pålegges meldeplikt eller bestemt oppholdssted når

- a) utlendingen nekter å oppgi sin identitet, eller det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen oppgir falsk identitet,
- b) det er mest sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksetting av et vedtak,
- c) det eneste grunnlag for opphold i riket er vernet mot utsendelse etter § 73.

Pålegg om meldeplikt og bestemt oppholdssted besluttes av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. Utlendingen kan kreve innbrakt for retten spørsmålet om vilkårene for meldeplikt og bestemt oppholdssted foreligger, og om det er grunn til å opprettholde pålegget. Politiet sørger for at den som rammes av pålegget om meldeplikt og bestemt oppholdssted, blir gjort kjent med denne retten. Straffeprosessloven §§ 175 første ledd annet punktum, 184 og 187a gjelder tilsvarende så langt de passer.

Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om pålegg om meldeplikt eller bestemt oppholdssted etter første ledd.

§ 106 Pågrepelse og fengsling

En utlending kan pågripes og fengsles hvis

- a) utlendingen nekter å oppgi sin identitet, eller det er skjellig grunn til å mistenke at utlendingen oppgir falsk identitet,
- b) det er mest sannsynlig at utlendingen vil unndra seg iverksettingen av vedtak som innebærer at utlendingen plikter å forlate riket,
- c) utlendingen ikke gjør det som er nødvendig for å oppfylle plikten til å skaffe seg gyldig reisedokument, og formålet er å fremstille utlendingen for det aktuelle lands utenriksstasjon for å få utstedt reisedokument.

Pågrepelse besluttet av politimesteren eller den politimesteren gir fullmakt. Når det er fare ved opphold, kan en polititjenestemann foreta pågrepelse. Vil politiet beholde den pågrepne, må vedkommende snarest mulig, og så vidt mulig dagen etter pågripelsen, fremstilles for tingretten med begjæring om fengsling. Straffeprosessloven §§ 174 til 191 gjelder så langt de passer. Fengsling etter første ledd bokstav b og c kan besluttes for høyst fire uker av gangen.

Samlet fengslingstid kan ikke overstige 12 uker, med mindre det foreligger særlige grunner.

§ 107 Utlendingsinternat

En utlending som pågripes og fengsles i medhold av § 106 første ledd, skal som hovedregel anbringes i utlendingsinternat.

Utlendingsinternatet er ikke underlagt kriminalomsorgen, men administreres av politiet.

Utlendingen har rett til blant annet å motta besøk, telefonere, motta og sende postsendinger, helsetjenester, fellesskap, opphold i friluft, fysisk aktivitet, privatliv, religionsutøvelse og livssynsutøvelse, såfremt ikke annet følger av loven her.

Når det er nødvendig for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, eller sikre iverksetting etter § 90, kan politiet

- a) undersøke utlendingens person, rom og eiendeler, samt øvrige gjenstander, rom og areal på internatets område,
- b) midlertidig frata og forvare utlendingens penger og andre gjenstander,
- c) kontrollere og begrense utlendingens besøk, telefonsamtaler og postsendinger,
- d) kontrollere og begrense utlendingens fysiske aktivitet, opphold i friluft, religionsutøvelse og livssynsutøvelse, eller
- e) visitere besøkende og andre som oppholder seg på internatets område.

Tiltak etter bokstav a, b og c kan også iverksettes overfor en utlending når det er grunn til å tro at vedkommende skjuler eller tilbakeholder opplysninger om sin eller en annen utlendings identitet eller oppholdssted. Telefonavlytting etter bokstav c kan ikke

foretas uten at samtalepartnerne er varslet på forhånd. Tiltak etter bokstav e kan også iverksettes for å undersøke om vedkommende skjuler opplysninger om en utlendings identitet. Tiltak etter dette leddet kan ikke iverksettes overfor utlendingens prosessfullmektig eller representanter for offentlig myndighet.

Når det er strengt nødvendig for å opprettholde ro, orden eller sikkerhet, eller sikre iverksetting etter § 90, og andre mindre inngripende tiltak forgjeves har vært forsøkt eller åpenbart vil være utilstrekkelig, kan politiet

- a) bruke makt og godkjente maktmidler, jf. politiloven § 6 fjerde ledd,
- b) plassere utlendingen i særlig sikret avdeling eller sikkerhetscelle, eller
- c) utelukke utlendingen helt eller delvis fra fellesskapet på internatet.

Uttalelse fra lege skal så vidt mulig innhentes og tas i betraktning ved vurderingen av iverksetting og opprettholdelse av tiltak etter dette leddet bokstav b og c.

Tiltak etter fjerde og femte ledd kan ikke brukes når det vil være et uforholdsmessig inngrep. Slike tiltak skal brukes med varsomhet. Politiet skal fortløpende vurdere om det er grunnlag for å opprettholde tiltaket.

For å sikre formålet med oppholdet i internatet og utlendingenes rettigheter kan politiet føre register med opplysninger om beslutninger som tas, ankomster, gjennomførte kontrolltiltak, bruk av makt og maktmidler, hendelser, interne flyttinger, utpasseringer, tidspunkt for tilsyn og behandling fra helsepersonell.

Det skal opprettes et uavhengig tilsynsråd som skal føre tilsyn med driften av utlendingsinternatet og behandlingen av utlendingene som oppholder seg der.

Kongen kan gi utfyllende bestemmelser i forskrift.

§ 108 Straff

Med bot eller med fengsel inntil seks måneder eller med begge deler straffes den som:

- a) forsettlig eller uaktsomt overtrer de bestemmelsene som er angitt i det følgende, eller forbud, påbud eller vilkår gitt i medhold av disse bestemmelsene:

§ 7 første ledd

§ 8 første ledd

§ 9 første og fjerde ledd

§ 14 første og annet ledd

§ 16 første og tredje ledd

§ 19 første og annet ledd

§ 20 tredje ledd

§ 21 første ledd

- § 27 første ledd, jf. fjerde ledd
- § 55 første og annet ledd
- § 71 annet ledd
- § 83 første og annet ledd
- § 90 sjette ledd
- § 93 første ledd annet punktum
- § 94 første ledd
- § 105 første ledd,

- b) forsettlig eller uaktsomt overtrer en forskrift gitt i medhold av loven her, eller forbud, påbud eller vilkår som er gitt i medhold av en slik forskrift, når Kongen har fastsatt i forskriften at forholdet skal kunne straffes etter bestemmelsen her,
- c) forsettlig eller grovt uaktsomt gir vesentlig uriktige eller åpenbart villedende opplysninger i en sak etter loven.

Med bot eller med fengsel inntil to år straffes den som:

- a) forsettlig eller grovt uaktsomt gjør bruk av en utlendings arbeidskraft når utlendingen ikke har nødvendig tillatelse etter loven,
- b) forsettlig eller grovt uaktsomt formidler arbeid eller bolig for en utlending, eller utferdiger eller formidler erklæringer, tilsagn eller dokumenter til bruk for en sak etter loven, når forholdet innebærer en utilbørlig utnyttelse av utlendingens situasjon,
- c) forsettlig ved falske forespeilinger eller liknende utilbørlig atferd forleder en utlending til å reise inn i riket med sikte på å bosette seg her,
- d) forsettlig overlater til en annen pass, reisebevis for flyktninger, annet reisedokument eller liknende dokument som kan bli brukt som reisedokument, når vedkommende vet eller bør forstå at det kan bli brukt av en utlending til å reise inn i riket eller til en annen stat.

Med bot eller med fengsel inntil tre år straffes den som

- a) forsettlig hjelper en utlending til ulovlig opphold i riket eller i et annet land som deltar i Schengensamarbeidet, eller
- b) forsettlig hjelper en utlending til ulovlig å reise inn i riket eller til et annet land. Dette gjelder likevel ikke dersom hensikten er å hjelpe en utlending som omfattes av lovens § 28 til å reise inn i

første trygge land.

Med bot eller med fengsel inntil seks år straffes den som

- a) i vinnings hensikt driver organisert ulovlig virksomhet med sikte på å hjelpe utlendinger til å reise inn i riket eller til en annen stat, eller
- b) i vinnings hensikt hjelper en utlending til ulovlig å reise inn i riket eller til en annen stat dersom handlingen medfører at personen som berøres av handlingen blir utsatt for livsfare.

Medvirkning straffes på samme måte.

Overtredelse av første ledd regnes som forseelse.

Forsøk på overtredelse av innreiseforbudet i § 71 annet ledd er straffbart.

Når allmenne hensyn krever det, skal Utlendingsdirektoratet anmelde forholdet når det er grunn til å tro at det har skjedd en overtredelse av første ledd bokstav a eller annet ledd bokstav a, ved at det er gjort bruk av arbeidskraften til en utlending som ikke har nødvendig tillatelse etter loven.

Overtredelse av denne paragraf påtales bare når allmenne hensyn krever det.

Kapittel 13 Særlige regler for utlendinger som omfattes av Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) og Konvensjon om opprettelse av Det europeiske Frihandelsforbund (EFTA-konvensjonen)

Kapittel 14 Avsluttende bestemmelser

§ 124 Forskrifter i medhold av loven

Foruten forskrifter som nevnt i de enkelte paragrafer, kan Kongen i forskrift gi nærmere regler til gjennomføring av loven.

§ 125 Ikraftreden og overgangsbestemmelser

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid. Fra den tiden loven trer i kraft oppheves lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her. Kongen kan gi overgangsbestemmelser i forskrift.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 2. april 2008

Tore Hagebakken

leder

Arild Stokkan-Grande

ordfører

Vedlegg

Brev fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet v/statsråden til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 14. mars 2008

Vedrørende Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) om forslag til ny utlendingslov Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)

Jeg viser til Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven), som er til behandling i Kommunal- og forvaltningskomiteen. Jeg beklager at det er enkelte korrekturfeil mv. i lovforslaget, som jeg henstiller til komiteen om å rette opp.

1.

Ved en feil har det blitt utelatt en setning i lovforslaget § 78 annet ledd, som omhandler oppnevning av nemndmedlemmer og varamedlemmer for stornemnda i UNE. Som det fremgår av de særskilte merknadene til § 78 i kapittel 21 i proposisjonen (s. 438 annen spalte), har departementet ment å videreføre gjeldende lovs § 38 b annet ledd uten endringer. I gjeldende lov § 38 b annet ledd, er det imidlertid en femte setning som ikke er inntatt i lovforslaget. Setningen lyder:

"Medlemmene og varamedlemmer oppnevnes av departementet for fire år."

Det riktige vil derfor være at lovforslaget § 78 annet ledd, skal lyde:

"Ved behandling av saker i stornemnd deltar tre nemndledere og fire nemndmedlemmer. To av nemndmedlemmene trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra det departementet som har hovedansvaret for utlendingsforvaltningen, Utenriksdepartementet og Norges Juristforbund. De to andre trekkes ut blant dem som er oppnevnt etter forslag fra humanitære organisasjoner. Nemndlederne deltar i, og en av dem leder, stornemnda i henhold til fastsatt ordning. **Medlemmene og varamedlemmer oppnevnes av departementet for fire år.** Kongen kan gi regler om hvilke saker som skal behandles i stornemnd, og om myndighet til å avgjøre hvorvidt en sak som er brakt innfor behandling i stornemnda, skal antas til behandling."

2.

I § 29 første ledd bokstav a, er det falt ut en henvisning. Bestemmelsen skal således lyde:

"enkeltvis eller på grunn av gjentakelse utgjøre en alvorlig krenkelse av grunnleggende menneskerettig-

heter, særlig slike rettigheter som ikke kan fravikes i medhold av artikkel 15 nr. 2 i den europeiske menneskerettskonvensjon av 4. november 1950, eller"

3.

I § 32 annet ledd annet punktum er det en skrivefeil som må endres slik:

"Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om når en søknad som faller inn under første ledd, skal realitetsbehandles."

4.

I § 61 fjerde ledd er det en språklig feil som må rettes ved en tilføyelse, slik:

"For tillatelse etter kapittel 3 gjelder ikke krav om at søkeren er omfattet av en kvoteordning eller at stillingen ikke kan besettes av innenlandsk arbeidskraft **eller arbeidskraft** fra EØS- eller EFTA-området ved fornyelse."

5.

I § 85 overskriften og i første og annet ledd, er det henvist til § 40 fjerde ledd. Det riktige skal alle tre steder være § 40 **femte ledd**.

6.

I § 98 første ledd første punktum er ikke FNs høykommissær for flyktninger skrevet fullt ut, og teksten må endres slik:

"Norske myndigheter skal samarbeide med FNs høykommissær for flyktninger i samsvar med flyktningkonvensjonen artikkel 35, og skal herunder legge til rette for at FNs **høykommissær for flyktninger** kan utøve sin plikt til å føre tilsyn med at bestemmelsene i flyktningkonvensjonen overholdes."

7.

I overskriften § 102, er det en skrivefeil, som må endres slik:

"Innhenting og behandling av *opplysninger* om visumsøkere m.m. Visa informasjonssystem (VIS)"

8.

I § 108 første ledd bokstav a. er det henvist til § 37 første ledd, jf. fjerde ledd. Det riktige skal være:

"§ 27 første ledd, jf. fjerde ledd"

